

לבני עשה

פרשת חוקת

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

חנה סנש 2111

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית

ההערצה העצומה לה זכה המגיד מדובנא גרמה לאחד מן השרלטנים באותו הזמן לאחוז את עיני הציבור, וביודעו כי בעיירות רחוקות לא יזהו אותו היה מציג עצמו כ'המגיד מדובנא' ונושא "את משליו" וכמובן שהיה זוכה לכבוד רב ולארוח מלא מהקהל הרב, שהיה גודש את בתי הכנסת בהם היה דורש.

ויהי היום, ומיודענו הגיע לשבות את שבתו באחת מן העיירות, לאחר שעדכן מראש את ראשי הקהל של אותה עיירה על בואו של "[המגיד מדובנא](#)", "אך דא עקא שלמרבה הפלא גם המגיד מדובנא בכבודו ובעצמו בא לשבות את שבתו בעיירה ההיא, בשעה היעודה בית המדרש היה מלא מפה לפה, אנשים נשים וטף מלאו את בית הכנסת וחיכו בשקיקה לתחילת הדרשה. המגיד מדובנא ישב ולמד בפנינו של בית המדרש, והמתין שיאמרו לו לעלות ולשאת את דבריו. לפתע הס הושלך באולם, והמגיד רואה אדם שעולה בצעדים מדודים אל מקום הבימה, מעוטף בטליתו עד שולי עיניו, נעמד כלפי ארון

"וישלח ישראל מלאכים אל סיחן מלך האמרי לאמר אעברה בארצך" (במדבר כ"א, כ"א-כ"ב)

וכן מסופר בפרשתנו על מלך אדום שלא נתן לעם ישראל לעבור בגבולו. בפרשת כי תצא התורה אומרת בטעם איסור חתונות עם עמוני ומואבי: 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך'.

על הרה"ג ר יעקב מקראנץ זצ"ל בעל ה'מגיד מדובנא' שנפטר לפני למעלה ממאתיים שנה, כולם שמעו מן הסתם, תמונתו לעומת זאת היתה מוכרת פחות אם בכלל באותם ימים, מה שגרם לסיפור פלאי שיכל להתרחש רק עם המגיד מדובנא הידוע במשליו בכל מקום וענין.

הקודש ומנשק לשולי הפרוכת ואחר כן מסתובב כלפי הקהל... המגיד נהנה מכל רגע, הדרשן האלמוני חיקה אותו בצורה מושלמת. ר' יעקב ברוב ענוותנותו לא חשף כי מדובר במאחז עיניים והחליט ליהנות יחד עם כל הקהל מאמרותיו של "המגיד מדובנא", לא עברו מספר רגעים ור' יעקב התמוגג יחד עם כל הקהל מדרשתו שלו, ממש מילה במילה מאותה דרשה שנשא כמה וכמה פעמים בכמה מקומות, בליווי תנועות המדמות אותו באופן מושלם, וכך ישב לו במקומו והאזין בהנאה לדרשתו – הן לא בכל יום זוכה אדם להאזין לעצמו...

"יש לי עצה כיצד תוכלו להכריע בדבר: הן ידוע המגיד מדובנא כמסוגל להמציא משלים בו במקום ובכל דבר וענין, הבה נפתח שני ספרים מהפזורים כאן בבית הכנסת ופתחו אותם כלאחר יד, ומתחייב אני כי לאחר עיון קל אפתח במשל מורחב הכולל ארבעה חלקים כאשר בחלק הראשון קושיא על הנאמר בספר הראשון, בחלק השני קושיא על הנאמר בספר השני, ובשני החלקים האחרונים תירוצים על הקושיא השניה ולאחריה על הראשונה, הכל במשל אחד."

הזדרזו כמה אנשים מן הקהל נטלו לידיהם סידור וחומש ופתחום באקראי,

אולם כעבור זמן לא רב נפגמה הנאתו של המגיד מדובנא, לאחר שאותו חקיין החל להוסיף לדרשתו דברי הבל ופלפולי סרק, והוא החליט לעשות מעשה, הוא עלה לעבר הבימה, דפק עליה בחוזקה והרעים בקולו: "רבתי קהל קדוש, ברצוני להודיע לכם כי האדם העומד כאן ודורש אינו המגיד מדובנא כלל ועיקר, מתחזה הוא! אני הוא המגיד מדובנא!" הקהל

בשמחה, וששמע באיזה בד הוא מעונין אמר לו: 'ידוע לך שזהו בד יקר ביותר?', ענה לו החייט: 'וכי אני משלם עליו? זהו בד לחתונת ר' זלמן הגביר!', 'אהה', השיב לו המוכר, 'קח את הבד בחינם ואמור לר' זלמן הגביר שזו מתנתי לחתונת בתו, בשל העובדה שהוא קונה ממני סחורות כל השנה', החייט נטל את הבד ויצא מן החנות. מחוץ לחנות עמד עני שראה כיצד נכנס אדם ומקבל בד יקר ללא תשלום, אמר לעצמו: 'יפה מאד, המוכר מחלק בדים יקרים', נכנס גם הוא לחנות וביקש מאותו בד יקר, השיב לו המוכר: 'זהו בד יקר מאד, יש בידך כסף לשלם עליו?', תוך שהוא סוקר את מלבושיו הקרועים. השיב לו העני: 'מדוע מהמבקר הקודם בחנותך לא דרשת תשלום, וממני אתה כן דורש?' הביט בו המוכר בפליאה וענה לו: 'הקונה הקודם היה שליחו של ר' זלמן העשיר, שעליו מתבססת פרנסתי כל השנה, ומי אתה בכלל שתדרוש זאת גם כן?'

הסידור נפתח בפיוט הסליחות המתחיל במילים: "עננו כשם שענית לאברהם אבינו בהר המוריה", ואילו החומש נפתח בפסוק: "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך". "נו", פנה ר' יעקב אל ה"מגיד", "שא נא משלך ודברייך", ה"מגיד" הנבוך שתק באלם, ומשנכח הקהל לראות כי לא הצליח להעלות בדל של משל, ואינו אלא מתחזה, אמר המגיד מדובנא: "ובכן רבותי, אפתח במשל, הסכיתו ושמעו:

"ר' זלמן גביר העיירה עמד להשיא את בתו היחידה, ובין ההכנות לחתונה הגדולה והמפוארת היתה תפירת בגדים מבד יקר ומשובח לכלה ולשאר בני המשפחה. לקראת סוף מלאכת התפירה, נוכח החייט שחסר לו מן הבד היקר אי אלו מטרים להשלמת הבגדים. הוא פנה לעשיר, שזה מצדו שלחו בזריזות לחנות הבדים של העיירה להשלמת החסר, בעל החנות שהכירו זה מכבר קיבל את פניו

"הכיצד מעיזים אנו, עניים במעש", אסון! הגשר שעליו נסעו שיירת הכרכרות הקשה המגיד מדובנא, "לדרוש 'מי שענה לאברהם אבינו... הוא יעננו', מה ההשוואה בינינו לאברהם אבינו, שעמד בעשרה נסיונות ועבד את בוראו במסירות נפש?

"יום החתונה הגיע, סמוך לביתו של ר' זלמן עומדות הכן שיירת כרכרות לבני המשפחה, למתנות, אוכל יקר ומשובח לחתונה ושאר מטלטלים, ר' זלמן פונה לבני ביתו ואומר להם: 'יש לי עדיין כמה דברים לסיים במשרדי, ואין ברצוני לעכב אתכם בהכנות לחתונה. צאו לדרככם בשיירת הכרכרות ומאוחר יותר אצטרף אליכם, השיירה יצאה לדרכה תוך שר' זלמן מלווה אותה במבטי שמחה וגיל."

"ר' זלמן יושב במשרדו ומנסה לסיים את ענייניו למען יוכל להצטרף למשפחתו כשלפתע דפיקות רמות בדלת, 'יבוא', אומר ר' זלמן. הדלת נפתחת ומשרת פרוע שיער נכנס לחדר כשחיוורון על פניו, 'מה קרה?', שואל הגביר, 'אדוני, קרה

"רבותי", אמר המגיד מדובנא לקהל המרותק, "משרת זה הינו פתי בכל קנה מדה, שכן הקדים לתאר את אובדן הסוסים ושאר הרכוש בטרם סיפר מה מצבן של האם והבת, אך מדוע תורתנו הקדושה' שהיא מחכימת פתי' ראתה להקדים את הטפל – 'על דבר אשר לא קדמוך בלחם ובמים', לעיקר – 'ואשר שכר את בלעם לקללך' ולהשמיד ח"ו את עם ישראל?

"המשפחה התאושה מהמקרה המצער, ובעזרת עושרו של ר' זלמן החתונה נערכה ברוב פאר והדר. החתן, עילוי ומתמיד עצום, הסתגר בבית המדרש ברוב שעות היממה ועשה חיל בלימודיו, לשמחת אשתו ומשפחתה, תוך שר' זלמן תומך בהם ביד רחבה ושולח להם את מאכליהם בוקר צהריים וערב. אלא שלאחר חודשים מספר פנה אליו ר' זלמן ואמר: 'חתני היקר, אני מרגיש שכוחותיי אינם כבעבר וצריך אני את עזרתך בעסקי, שעות בודדות ביום, לא יותר'. החתן, שלא ידע את נפשו, ניסה להשיב בעדינות כי נפשו חפצה בלימוד התורה, אך ר' זלמן כעס עליו ביותר: מה הוא חושב לעצמו? נראה לו שהוא יישב בביתי ויאכל לחם חסד? ארוחת בוקר הוא כבר לא יקבל! החליט בלבו, והורה למשרת שמהיום והלאה לא יעביר לחתנו את ארוחת הבוקר.

"משראה הגביר שהחתן ממשיך לשקוד על לימודו, ואינו חושב להיענות לבקשתו, פיתח בלבו משטמה כלפיו יצליח דרכך'.

ובני ביתי נחסכה הפת, כל המשפחה החלה לצמצם באכילה ובשאר הדברים'. 'אם כך', הקשה ראש הישיבה, 'מהיכן היו לך אלפיים זהובים לתת לראש השודדים כדי שיהרוג את חתנך'?

"זוהי התשובה", פנה המגיד לקהל, "ראשית, התורה אומרת כי 'לא קדמו את בני ישראל בלחם ובמים', ואם יאמרו כי עשו זאת מחמת מחסור בכסף, ממשיכה התורה ואומרת 'ואשר שכר את בלעם לקללך'.

"החתן החל את משרתו כרב העיירה אליה נשלח עי ידי ראש הישיבה ועשה חיל בתפקידו. לאחר כמה חודשים רבתה השמחה, בן נולד במזל טוב לרבה האהוב של העיירה. הברית נחגגה ברוב פאר והדר. בעיצומה של הסעודה נעמד ראש הקהל ואמר, 'מורינו ורבינו, ברצוננו להעניק לרב מתנה מיוחדת במינה: אנו מבטיחים בזאת שאם הרך הנולד ילך בדרכי אביו ויעלה ויגדל כמותו – אף הוא יהיה רב בקהילתנו', סיים לקול מחיאות

"ר' זלמן התעורר למחרת בבוקר והלך להתפלל שחרית תוך שהוא מחכה לשמוע "חדשות נוראות" על רציחתו של חתנו תוך שנתו, הוא אפילו הכין דברי מספד על חתנו היקר, אך להפתעתו 'עולם כמנהגו נוהג' ו'אין חדש תחת השמש', לאחר התפילה שינה מהרגלו וחזר לביתו דרך בית חתנו, מה הופתע לגלות שאינם בביתם ולשמוע משכניהם שעזבוהו אתמול בחיפזון, הפעיל ר' זלמן את אנשיו, רחרח היכן שצריך, וכך נודע לו שראשית שמו את פעמיהם לעבר ראש הישיבה שבה למד, ר' זלמן שם אף הוא את פעמיו לשם, 'ראו גידולים שגידלתם' התפרץ כלפי ראש הישיבה, 'האם זהו החתן שאמרתם עליו שהוא כליל המעלות? אדם שלא יודע להושיט עזרה לחותן העסוק?'

'אמור נא לי', השיב ראש הישיבה, 'האם נכון הוא הדבר שניסית להכריחו לכך באמצעות הפסקת שליחת ארוחותיו והרעבתו?', 'ראה כבוד הרב', גמגם הגביר, 'מחמת חוסר העזרה העסקים נקלעו לקשיים וההכנסות פחתו, וגם ממני

הכפים והשמחה של המשתתפים. ולא הסכים, וכשלחצו עליו מאד גילה את 'רבותי', פנה הרב לאחר שהשתתקו, 'אני נרגש מעומק לבי על המתנה המיוחדת, אך ברצוני להבהיר לכם שאין זו מתנה כלל, כי אם בני יהיה כמוני, ההלכה קובעת כי הוא יירש את מקומי. אם ברצונכם לשמחני באמת, עליכם לקבוע כי גם אם הוא יהיה פחות מוצלח, אך עדיין ראוי להיות רב – תמנו אותו לתפקיד.'

סיים המגיד מדובנא, "ברור הוא הדבר שאיננו זכאים כאברהם אבינו, אך אברהם אבינו, הוא זכאי לבקש עבורנו שגם כאשר איננו ראויים לכך, שה' יקבל את תפילתנו, 'כשם שענית'...'

למה צריך להתפלל וכי ה' לא יודע מה חסר לנו ועוד שלא הגון לחזור כל יום על אותם בקשות ג' פעמים

יש להבין

א. מדוע אנו צריכים לבקש את צרכינו מהקב"ה, בשלמא בשר ודם מובן למה צריך לבקש ממנו כיון שהוא נותן רק אם מבקשים ממנו אבל הקב"ה שהוא מחק הטוב להיטיב (דע"ת סימן יח) מצד רצונו הטוב הוא רוצה להיטיב ולמלא את בקשתנו האם הוא זקוק שנבוא לבקש

עד שיסעד בלילה וכל אשר תרחק עת התפילה מהנפש היא הולכת וקודרת וכו' ע"ש (אבני שלמה א עמוד יח)

יש להבין

א. מדוע אנו צריכים לבקש את צרכינו מהקב"ה, בשלמא בשר ודם מובן למה צריך לבקש ממנו כיון שהוא נותן רק אם מבקשים ממנו אבל הקב"ה שהוא מחק הטוב להיטיב (דע"ת סימן יח) מצד רצונו הטוב הוא רוצה להיטיב ולמלא את בקשתנו האם הוא זקוק שנבוא לבקש

למה המשגיח סירב להתפלל בקיץ
מנחה קטנה

מעשה במשגיח ר' שלמה וולבה זצ"ל שהיה מתפלל בחורף בישיבת גבעת שאול מנחה גדולה ואילו בקיץ היה מגיע רק למוסר, ולא התפלל מנחה קטנה והפצירו בו פעם אחר פעם להגיע למנחה

אלא מטרתה של התפילה להדגיש את תלותנו בבורא

אלא אכן ודאי אין הקב"ה זקוק שנבוא ונבקש מלפניו אולם העמיד את הבריאה באופן זה שתהיה הבקשה ע"י תפילה כדי שנדע ונכיר שאת כל אשר יש לנו הגשמיות והרוחניות כאחד הכל הוא מהשגחה פרטית של הקב"ה ולהכרה זו זוכים לרכוש ע"י שאנו עומדים ומבקשים יום יום על כל צורכי האדם בזה אנו מבטאים את ההכרה שלנו שאת כל אשר יש לנו ואת המשך קיומנו הוא מותנה אך ורק ברצונו יתב' המקיים ומחיה ומהוה את הכל (שפתי חיים מידות ועבודת ה' ח"ב עמוד קמט)

למה עמ"י לא רצו את המן ולמה לא ירד המן פעם בשנה אלא בכל יום ויום

ובפרשתינו (במדבר כא ה) וידבר העם באלהים ובמשה למה העליטנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל וצ"ב שהיה להם את המן ומה טעם סירבו בו אלא הסיבה שעמ"י לא רצו את המן כיון

ממנו הלוא הקב"ה יודע היטב את כל החסר לאדם ומה טוב עבורו יותר מאשר האדם עצמו

ב. אם האדם הוא ראוי מצד עצמו לקבל את ההטבה בלא"ה השי"ת ימלא את כל חסרונו ואם אינו ראוי לכך מה מועילה הבקשה מלך בשר ודם יתכן שגם אם האדם אינו ראוי אבל אם יבקש ממנו אחר הפצרות ובקשות רבות יחזור בו ויתן אבל הקב"ה לא איש הוא ובן אדם ויתנחם (במדבר כג יט) אם האדם איננו ראוי לא יועילו בקשותיו א"כ מדוע עלינו לבקש את צרכינו מהשי"ת

ג. הקשה המבי"ט בספרו בית אלוקים (שער התפילה פ"ב) בלתי הגון ונאה לשאול שאלה אחת כמה פעמים כי לפני מלך בו"ד אם ישאלו ממנו דבר אחד פעמים או שלש יחרה על השואל כי אם היה רוצה המלך להשלים לו שאלתו בפעם הראשונה או השניה היה משלים חפצו וא"כ ההפצר הוא דבר מיותר ומזיק.

תלויות לאלהים יושב בשמים על מחיתם ועל כל צורכיהם באין מבטח זולתו מהטעם עצמו שלא הסיר הנחשים והניחם לנושכם ויהיו מתרפאים כשיסתכלו כלפי מעלה לאביהם שבשמים, והוא מאמרם ז"ל (ר"ה כ"ט.) אלא שלא פירשו ההערה שבדבר שהיא תשובה לדברי לשון הרע שדברו למה הביאם אל המדבר, שה' חפץ בזה כדי שיהיה לבם תמיד באין הפסק קרוב לה' כבן המצפה לשלחן אביו ערב ובקר ובכל עת וזמן, ואם היה מביאם דרך ישוב לא היתה להם הדביקות בתמידות כשיהיה מזומן לפניהם סיפוקם, ומה מאוד יסובב דבר זה הרחקת הלב מהכרת השגחת הבורא ויראת רוממותו:

ה') להשיבם על מה שנכלל בתרעומת שאמרו למה הביאם דרך מדבר שכוונתם היא שאין סומכין על הנס מטעם שאין הנס מתמיד, וצא ולמד ממה שאומרים הכופרים בפלאי ה' שמבקשים חכמות כוזבים להכחיש בנס ולעשות הדבר דרך טבע שיהיה המעשה ההוא באותו זמן וכל השתנות טבעיות לא יתמיד, ואפשר

שהיו צריכים להיות תלויים בה' ולא רצו להיות תלויים שזה הסיבה עצמה שה' נתן את המן כמו שכתוב בילקוט שמעוני (בשלח רס) שאלו תלמידיו את ר' שמעון בן יוחאי מפני לא ירד מן לישראל פעם אחת בשנה אמר אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך ודם שהיה לו בן אחד פסק לו מזונותיו אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא אחת בשנה חזר וקבע לו בכל יום והיה מקביל פניו בכל יום אף ישראל מי שהיו לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן ונמצאו כלם מתים ברעב כלם מכוונים את לבם לאביהם דבר אחר כדי שיאכלו אותו חם דבר אחר מפני משאוי הדרך

איך התיקון לזה ע"י הנחש – שנשכם ורק שיתפללו יתרפאו
מבאר האור החיים הקדשו (כא,ח)
 והבטתם לנחש תרמוז לז' דברים וכו' ד') להעירם בתשובה מה שהתרעמו למה הביאם ה' דרך המדבר שאין שם סיפוק ולא הביאם דרך מקום אשר רגיל היות שם בר ולחם, כי ה' חפץ שעיניהם יהיו

ממספרי לשון הרע שנאמר (קהלת י', ח): **ופרץ גדר ישכנו נחש'.**

ומה הלשון הרע שהנחש אמר להם שהסיבה שה' אוסר עליהם לאכול מהעץ מפני שהוא חושש שמא הם יהיו כאלוקים ועוד יש להוסיף בזה שהנחש הציג עצמו כדואג לאישה שרצונו שגם היא תהיה כאלוקים בעודו שכוונתו האמיתית היתה כדי שימות אדם הראשון והוא ישא אותה כך עמ"י הציגו את עצמם כאין רצונם להכביד על ה' וכיו"ב וכמו שהבאנו מהחיד"א בספרו פני דוד (פרשת בהעלותך) **שהיה מראים פנים שכל כוונתם היא לשם שמים ולא סתם לשמה אלא בשביל דרגות גבוהות של מקובלים שרוצים לברר ניצוצי הקדושה אבל התורה העידה עליהם שתשוקתם לא היה לתכלית טוב כמו שהם אומרים רק לצד היצר ותאווה גופני' וזה שאמרו התאוו תאווה כלומר התאוו ולא תחשוב שהיה לטובה רק אינו אלא תאווה גופנית. וישבו ויבכו גם בני ישראל כלומר וישבו לדרכם הרעה גם בני ישראל שבו לסרחונם בדרך**

ששורש לענה זה היה בלב המדברים תועה, לזה צוה ה' לעשות נס קבוע כאומרם ז"ל (במד"ר פי"ט) שזרק משה הנחש השמימה ועמד באויר ושם קנה מקומו באין סומך והיה כל הנשוק יביט אליו ויכיר בהכחשת דעת טועה שהיתה לו מקודם ויאמין כי ה' אשר הביאם למדבר עשה יעשה נסים בהתמדה עד גדר שימשו הנסים כטבע הרגיל והיה המדבר כישוב לכל הצורך:

**למה דווקא ע"י נחש - נחש דיבר
לשה"ר - הראה עצמו כצדיק**

ועדין צריך להבין למה דווקא נחש הוא זה שנבחר ללמדם שחפץ ה' שיסמכו על הנס

אלא מבואר במדרש רבה (במב"ר יט כב) **'וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים (במדבר כא, ו), מה ראה לפרע מהם בנחשים, לפי שנחש פתח בלשון הרע תחלה ונתקלל ולא למדו ממנו, אמר הקדוש ברוך הוא יבוא נחש שהתחיל בלשון הרע תחלה, ויפרע**

לא טוב. (ועי' בהרחבה בזה בלמעשה פרשת בהעלותיך) (יומא עה.) אלא הג"ר שמואל גריינמן זצ"ל מבאר את הענין (מובא בספר חפץ

חיים עה"ת וכן הובא במעיינה של תורה בשם החידושי הרי"ם) הנחש שמזונותיו מצויים בכל עת ובכל מקום נתקלל בזה שאינו רשאי לקבל פני הזן ומפרנס לכל ימי חייו ממנו ניטלה הזכות להתפלל על מזונותיו ולבקש מה' אכלו ובזה שונה הוא מכל שאר בעלי חיים השואגים לטרף ומבקשים מה' אכלם מובן איפוא שמה שנתנו לו מזונות מוכנים לכל ימי חייו זוהי הקללה הנמרצת ביותר ולכן אצלינו ה' שלח עליהם על הנחשים כי הם בדיוק כמו הנחשים

והתירוץ שלכאו' לק"מ שהחטא של הנחש היה שחמד את האישה לאשתו, לכן הקב"ה הענישו שמעתה יראה כל דבר יחמוד אותו וידע שטעמו ערב וטעים אך לא יקבל כלום. שיטעם בו רק טעם של עפר. וזה כנגד מה שחמד את אשתו של אדם הראשון לכן הוא יחמוד הכל אך לא יקבל כלום.

ועוד הנחש הוא זה שהוציא שהסית את אדם הראשון שהרי הכל היה מותר

וממשיך המדרש 'דבר אחר, למה נפרע מהם בנחשים, הנחש אפלו אוכל כל מעדנים שבעולם מתהפכים בפיו לעפר, שנאמר (ישעיה סה, כה): ונחש עפר לחמו, ואלו אוכלין את המן שנהפך למטעמים הרבה, שנאמר (תהלים קו, טו): ויתן להם שאלתם, ואומר (דברים כ, ז): זה ארבעים שנה ה' אלהיך עמך לא חסרת דבר, יבוא נחש שאוכל מינין הרבה ובפיו טעם אחד, ויפרע מן אוכלים מין אחד וטועמין מינין הרבה'.

ונראה להרחיב הדבר ונקדים שכתוב בתורה שהנחש התקלל ועפר תאכל כל ימי חייו (בראשית ג, יד) וצ"ב שזוהי ברכה ולא קללה מכיון שהעפר הוא מאכלו כדכתיב ונחש עפר לחמו, מה איכפת לו א"כ לנחש. ולא עוד אלא שמובטח הוא שלעולם לא יחסר לו מזון בכל מקום הוא מזומן לו ללא עמל וללא שום טורח כמאמר הגמ' עולה לגג ומזונותיו עמו יורד למטה מזונותיו עמו

הנס כמו שכתבנו, ואמר כל הנשוך פירוש אפילו שכבר היה נשוך קודם מעשה נחש הנחושת, ואמרו וחי בתוספות וא"ו להעיר גם על חיות הנפש כשיכיר בנס ופרטים הרמוזים יצדיק עצמו ויחיה חיות הגוף וחיות הנפש'.

ועוד יובן עפ"י מה שאמרו ויאסור את רכבו (שמות יד), וברש"י, הרי נאמר וימת כל מקנה מצרים (שמות ט, ו.ו.), ואם תאמר משל ישראל, והלא נאמר וגם מקננו ילך עמנו (שם י, כו.), משל מי היו, מהירא את דבר ה', מכאן היה רבי שמעון אומר, כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו (מכילתא פ"א), וצ"ב ועוד למה נמשלו דווקא לנחשים ועוד אם הם יראים את דבר ה' למה עכשיו באו להילחם עם ישראל ולא פחדו מה'?

אלא המצרים הגרועים לא שמו לב כלל לציווי ה' שמי שישאיר את סוסיו ימותו לו הסוסים כי אמרו זה מקרה מה שבדיוק קרו המכות, מעשה כשפים וכיו"ב, אבל לי זה לא יקרה אבל הירא את דבר ה' הסכים לשמוע ולהכניס אבל אי"ז יראת שמים

להם ובא ושואל המן העץ וכו' ואומר שה' לא רוצה שתאכלו שלא תהיו כמותו כך עמ"י יש להם הכל ואומרים נפשנו קצה בלחם הקלוקל

ממשיך האור החיים לבאר ו') להראותם כח התשובה על דרך אומרם ז"ל (יומא פו:): שבעלי תשובה נעשים להם העבירות זכיות כי לא לבד מחילת החטא אלא אדרבה יעמוד לו זכות, והוא מה שהעיר בהבטה אל נחש הנחושת לומר שהנחש נשך והוא עצמו כשהוא בבחינת השתיקה פירוש שלא ידבר עוד הגם שכבר דיבר כי כל מין הנחש ידבר לשון הרע אף על פי כן הוא עצמו מחיה ונהפך מרעה לטובה:

ז') כי חפץ ה' שיכירו בניסי אל בדרך פרט שכל אחד מהנשוכים יביט למעלה ויכיר בניסו ובזה יצדיקו השגחה הפרטית:

והיה כל הנשוך. צ"ב שאין והיה אלא לשון שמחה ומה שמחה יש בזה אלא מבאר רבינו האור החיים הקדוש, 'לצד התועליות הנמשכות מהבטת אל נחש הנחושת בז' דברים אשר יכיר בהם בעל

בתפלה ואמר רבוננו של עולם הוציאנו מן החשד, מיד פתח הקדוש ברוך הוא את המערה והראהו להם, שנאמר: ויראו כל העדה כי גוע אהרן.

ההבדל בין אצילנו ליצי"מ

וצ"ב למה דווקא כאן ה' עשה נס והוציאם מן החשד ולא נענשו על זה ולא נקראו ממרים כמו ביצי"מ שאמרו בערכין (טו.) 'אמר רבה בר מרי מאי דכתיב וימרו על ים ביים סוף ויושיעם למען שמו, מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר אמר לו הקב"ה לשר של ים פלוט אותם ליבשה וכו' מיד פלטן ליבשה דכתיב וירא ישראל את מצרים מת'.

אלא ההבדל הוא לאחר קריעת ים סוף וכל ניסי יצי"מ שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי נדרש מהם להאמין יותר משא"כ אצלנו היה להם טענה חזקה שאיך יתכן שאהרן הכהן שעמד במלאך המות ועצרו, עכשיו מלאך המות שלט עליו והוא נפטר מת.

אלא ביזנס שעכשיו שטוב לי לשמוע לה', אבל מיד לאחר שעמ"י נעצרו בעל צפון, ופרעה חשב שסגר עליהם המדבר, ואפשר לנצחם הם באו עם הסוסים להילחם עם ישראל, לכן אומר רשב"י הטוב שבמצרים הרוג כי עכשיו משתלם לו להיות טוב אבל ברגע שישתלם לו לעשות אחרת הוא יעשה אחרת. בדיוק כמו הנחש שגם נחש שנראה טוב ברגע של היסח הדעת הוא נושך. ולפי"ז יובן למה ננשכו ע"י נחשים מפני שגם עמ"י כשטוב להם הם רוצים מן כשלא טוב להם הם בוכים ואומרים טוב מותנו במדבר

למה ה' עשה נס ופתח את המערה להראות להם שאהרן נפטר

ובמד"ר (במד"ר יט כ) ויראו כל העדה כי גוע אהרן. כיון שירדו משה ואלעזר מן ההר נתקבצו כל הקהל עליהם ואמרו להם היכן אהרן, אמרו להם מת. אמרו היאך מלאך המות יכול לפגע בו, אדם שעמד במלאך המות ועצרו, דכתיב (במדבר יז, יג): ויעמוד בין המתים ובין החיים, אם אתם מביאין אותו מוטב אם לאו נסקל אתכם. באותה שעה עמד משה

מה הבדל בין קורח שלא הראו לו לבין עמ"י - קורח לא רצה לשמוע מה הבדל בין קורח שלא הראו לו לבין עמ"י שהראו להם

אלא מפני שהם רצו באמת לדעת, ולא היה אינטרס לכן עזר ה' שיראו את מיתתו של אהרן אבל קורח גם אם היה שומע שה' מינה את אהרן הוא לא היה חוזר בו כי לא היה רוצה לשמוע וכמו שכתב החפץ חיים בשמירת הלשון (שער הזכירה פרק טז) וז"ל 'עוד בא אחי ואראך גדל כח היצר שיש במדת הנצחון, שכשנכנס בעמק המחלקת, אז אף אם יראה בעיניו שהולך בדרך חשך ואפלה וירד לגיהנם על ידי זה, אף על פי כן הוא מתרצה יותר לילך בעמק שאול לא יחשוך מן המחלקת. וירושה היא להם מין יצר הרע הזה מאביהן דתן ואבירם, הם הם אביהן של כל בעלי המחלקת, והם אמרו כן בפרוש כדאיתא במדרש רבה פרשת קרח, שאמרו: הרי אנו מעמידין דברינו, ואין אנו עולין מדינה של גיהנם [פרוש: אף שאין אנו עולין אף על פי כן אנו מעמידין דברינו]. על כן חוס, אחי,

וחמול על נפשך ונפש בניך ובנותיך ומנע עצמך מהמחלקת. ע"כ. לא די שהיו מוכנים להפסיד את העוה"ז שלהם אלא היו מוכנים להפסיד גם את העוה"ב שלהם שזה הספד לנצח נצחים.

אדם יכול לראות אש יורדת מן השמים ולהישאר כופר - אליהו ונביאי הבעל
ועוד אין לנו שום מושג עד כמה גדול כוחו של היצר הרע ואדם יכול לראות נס גלוי כמו שעשה אליהו הנביא בהר הכרמל שבמשך כל היום ניסו נביאי הבעל להוריד גשמים ואין קול ואין עונה ואין קשב. ואילו אליהו הנביא אע"פ שמילא תעלה של בית סאתיים מים, וירדה אש מהשמים וליחכה את הכל, הוצרך להתפלל ענני ה' ענני שתד אש מן השמים ענני שלא יאמרו מעשה כשפים הוא זה

וצ"ב למה הוצרך לומר ענני פעמים והרי כמה שיותר יקצר זה יותר נס שנביאי הבעל כמה התפללו ולא נענו ואילו אליהו בשתי מילים ענני ה' כבר נענה.

עונה על כך מרן המשגיח הגאון ר' יהודה לייב חסמן זצוק"ל:

אם עם ישראל סתם כך היה הולך להר הכרמל, אכן המעמד היה מרשים, אבל בסופו של דבר אף לא אחד היה חוזר בתשובה.

רק אחר שלוש שנים שהגוף סובל, הגוף נשבר, אז השכל מסכים למה שהפה אומר "ה' הוא האלהים". וגם לאחר כל זה צריך עדין לתפילה שענני ה' ענני ה' ענני שתד אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הוא זה. וכן ראינו אצל אברהם אבינו שהושלך לכבשן האש וניצל, מיד הם אמרו שהרן אחיו עשה לו כשפים והצילו, ולמרות שאח"כ הרן נשרף והוכח שאי"ז מעשה כשפים כמבואר בתרגום יונתן, הינו מצפים שכולם יגידו ה' הוא האלוקים! ה' הוא האלוקים שעכשיו שהרן לא הציל את עצמו רואים שאי"ז מעשה כשפים. אלא רואים עד כמה גדול כוחו של היצר הרע כמו שכתב המס"י (סוף פ"ב) 'שאפילו אם יפקח האדם על עצמו, אין בכוחו להינצל אלמלי הקדוש

ומתרצת הגמ' על זה שהוצרך להתפלל שלא יאמרו מעשה כשפים הוא זה אמר הרב בצלאל ז'ולטי זצ"ל שלמרות שזה נס גלוי שבפשטות אי אפשר להכחישו, ומימלא מוכח שה' הוא האלוקים, בכל זאת הוצרך אליהו הנביא להתפלל לנס, שיסיח את דעתם שלא יאמרו מעשה כשפים הוא זה, כי המושכל ראשון שהיו אומרים מעשה כשפים הוא זה, והנס שיסיח דעתם, ולא יאמרו מעשה כשפים הוא זה שווה בעוצמתו לנס שירדה אש מהשמים ושרפה את המים, ולא נענה אליהו רק בשעת המנחה.

למה לא זימנם אליהו בלי הבצורת לויכוח

לכאורה צריך ביאור, למה כל הטורח של הציבור שצריך הקב"ה להביא עליהם בצורת ג' שנים, ואליהו הנביא יזמן אותם להר הכרמל וכו' עד שיזעקו "ה' הוא האלוהים"? מדוע אי אפשר להזמין את כולם להר הכרמל ותד אש מהשמים ואז יזעקו "ה' הוא האלהים"?

והלבה עם כוכביהם מאירים על השולחן כאשר יאיר ברקיע השיב אמריו לי מה התמהון הזה ע"י שם אחד הייתי עושה כל זה והגאונים שאחר זמן הגמרא ידעוהו גם כן ע"כ

הלימוד מזה למעשה

עד כמה צריך להתבונן ולרצות לשמוע

איך יתכן שאדם שרואה ניסים גלויים חוטא

במדרש רבה (במב"ר יט כב) הנחשים השרפים, רבי יודן אומר, הנחשים השרפים, שהיה הענן שורף אותם ועושה אותן גדר למחנה, להודיעך נסים שעשה להם הקדוש ברוך הוא אותן גרה בהן. וצ"ב איך עמ"י שרואים בכל יום ניסים גלויים חוטאים.

איך אדם שנמצא על כתפי אביו יכול לומר היכן אבא - כח ההרגל

ועוד צ"ב מה שמבואר בפרשת ויבא

עמלק וגו'. סמך פרשה זו למקרא זה לומר, תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם, ואתם צועקים לי ותדעו היכן אני. משל לאדם

ברוך הוא עוזרו, כי היצר הרע תקיף מאד, וכמאמר הכתוב (תהלים לז, לב-לג) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבנו וגו'. אך אם האדם מפקח על עצמו, אז הקדוש ברוך הוא עוזרו, וניצול מן היצר הרע, אבל אם אינו מפקח הוא על עצמו, ודאי שהקדוש ברוך הוא לא יפקח עליו. כי אם הוא אינו חס, מי יחוס עליו. והוא כעניין מה שאמרו רבותינו זיכרונם לברכה (ברכות לג, א) כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו. והוא מה שאמרו (אבות א, יד) אם אין אני לי מי לי עכ"ל. וכן אמרו חז"ל (שבת לא) על הפסוק "זה דרכם כסל למו" (תהילים מ"ט), יודעים רשעים שדרכם למיתה אלא שחלב להם כסלם שמא תאמר שכחה היא מהן ת"ל ואחריהם בפיהם ירצו סלה. ואעפ"כ אינן חוזרים. ובהקדמת הרמ"מ לביאור הגר"א על אבות כתב וז"ל אספרה אל חוק דבר אחד אשר שמעתי מפיו הק כאשר ישבתי לפניו ונתגלגל לפניו הענין של החכם אריסטו ואמר רבינו הגאון שוודאי הוא שהיה אריסטו כופר מהתחלה ועד הסוף שאילו בא לפני הייתי מראה לו סיבוב החמה

ימיהם. וכאשר ישכילו ותתחזק הכרתם יסכלו טובות הבורא עליהם ואינם משימים על לבם חיוב ההודאה עליה מפני שאינם יודעים מעלת הטובה והמטיב בה אליהם.

ההבדל בין מי שנולד בבית שאינו מעריך למי שאספהו לבית לאחר זמן מרובה

ומשלם בזה לתינוק שמצאו איש אחד מאנשי החסד במדבר וחמל עליו ויאספהו אל ביתו ויגדלוהו ויאכילוהו וילבישוהו ויתנדב עליו בכל הטוב לו עד שהשכיל והבין אופני דרכי טובתו ואחר כן שמע האיש ההוא על אסיר שנפל ביד שונאו והגיעהו אל תכלית הצער והרעב והעירום ימים רבים ונכמרו רחמיו על צערו ופייס לשונאו עד שהתירו ומחל לו את דמיו ויאספהו האיש אל ביתו והיטיב לו במקצת הטוב אשר היטיב בו לתינוק והיה האסיר מכיר בטובת האיש עליו ומודה עליה יותר מן התינוק שגדל בה מפני שיצא מענין העוני והצער אל ענין הטובה והשלחה בעת שהכרתו בה גמורה על כן הכיר טובת האיש החסיד וחסדו מאד. והתינוק לא הבין מעלת הטובה עליו אע"פ שהתחזקה

שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר, אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שנייה, וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן ראית את אבא, אמר לו אביו, איך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו. וצ"ב איך יתכן שלאחר כל הניסים שראו במצרים שאלו היש ה' בקרבינו אם אין, ועוד מה ביאור המשל בבן שג' פעמים מבקש מאביו דבר והוא נותן לו, ולבסוף הוא שואל היכן אביו, וכי בשופטני עסקיני. אלא כח ההרגל הוא כה גדול שגם מי שנמצא על אביו כל כך הרבה זמן יכול להרגיש שאינו נמצא עליו כי התרגל ששם זה מקומו וכמו שהאדם מוקף בניסים וטובות הבורא כל הזמן ואינו מרגיש מכח ההרגל וכמו שמבאר החובות הלבבות בפתיחה לשער הבחינה וז"ל 'והשני צאתם אל העוה"ז והם נמשלים כבהמות סכלות וכעיר כמ"ש הכתוב (איוב יא) ועיר פרא אדם יולד והתגדלם בטובות האלהים העודפות והתגלגלם בהם עד ששבו אצלם רגילות וידועות כאילו הם עצמיות להם בלתי סורות מאתם ולא נפרדות מהם כל

הכרתו והתישב בדעתו מפני שהיה רגיל בה מימי נערותו ואין איש מאנשי השכל מסתפק שחסדו וטובו על התינוק כוללים ונראים יותר ושהוא חייב בהתמדת ההודאה והשבח עליהם יותר. וזה דומה למה שאמר הכתוב (הושע א') ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו ולא ידעו כי רפאתים.

דברים גזר הקדוש ברוך הוא, אחד על ישראל, ואחד על משה, אחד על ישראל בשעה שעשו אותו מעשה, מנין, שנאמר (דברים ט, יד): הרף ממני ואשמידם. ואחד על משה, בשעה שבקש משה לכנס לארץ ישראל, אמר לו הקדוש ברוך הוא (דברים ג, כז): לא תעבר את הירדן הזה, ומשה בקש מן הקדוש ברוך הוא לבטל את שתיהן, אמר לפניו רבוננו של עולם (במדבר יד, יט): סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך, ובטלה של הקדוש ברוך הוא ונתקימה של משה, מנין, שנאמר (במדבר יד, כ): סלחתי כדברך. כיון שבא לכנס לארץ ישראל, התחיל אומר (דברים ג, כה): אעברה נא ואראה את הארץ הטובה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, כבר בטלת את שלי וקימתי את שלך, אני אמרתי ואשמידם, ואת אמרת סלח נא, ונתקים שלך, ואף עכשו מבקש אני לקים את שלי ולבטל את שלך, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, אין אתה יודע מה לעשות, אתה רוצה לאחז את החבל בשני ראשין. אמר לו, אם אעברה נא אתה מבקש לקים, בטל סלח נא, ואם סלח נא

עד כמה חשוב לדבר טוב על עמ"י
כתב רבינו החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת כ' אות י"ח) בשם רבינו האר"י זצ"ל בשער הפסוקים (פרשת חיי שרה) שמעו נא המורים צריך לזיהר מאוד שלא לחרף את ישראל חס ושלום ומשה רבינו ע"ה שאמר שמעו נא המורים' נענש חס ושלום

למרות שמשה רבינו מסר נפשו עליהן
למרות שמשה רבינו מסר נפשו עליהן ואמר מוטב ימות משה ולא תנזק צפרנו של אחד מהם כמו שמבואר בדברים רבה (ז י) דבר אחר, ולא נתן ה' לכם לב לדעת. אמר רבי שמואל בר נחמני בשביל עצמו אמר להם משה את הדבר הזה, כיצד, שני

אתה מבקש לקים, בטל אעברה נא. אמר רבי יהושע בן לוי כיון ששמע משה רבינו כך, אמר לפניו רבונו של עולם ימות משה ומאה כיוצא בו ולא תנזק צפרנו של אחד מהם.

וממשיך החיד"א ואביה שאמר (דברי הימים ב' יג ח) ועמכם עגלי זהב' כתיב (שם כ) ויגפהו ה' וישעיה הנביא שקול כמשה (פסיקתא רבתי פיסקא ד') על שאמר (ישעיה ו ה) ובתוך עם טמא שפתים' נענש שהרגו מנשה (יבמות מט ב) עיי"ש ורצונו יתברך שילמדו סנגוריא על ישראל כמו שאמרו רז"ל וגדעון על שאמר שופטים (ו יג) ואיה כל נפלאותיו' אמרו לו שם לך בכוחך זה והושעת את ישראל' ואמרו רז"ל תנחומא פר' שופטים אות ד' בכחך זה שלמדת זכות על בני ומאד מאד צריך הדורש תוכחה לעם ליזהר בזה שלא לזלזל בכבוד ישראל ושלא ללמד קטגוריא ולהוכיחם וצריך התבוננות בזה ויבטח בה' ומה' מענה לשון

צ"ב למה חמור עד כדי כך לדבר על עמ"י - הם בניו של ה' ועוד בזכות מה נגלה ה' לאברהם בזכות שלימד זכות על סדום הרשעים אומר ר' מאיר חדש זצ"ל 'אברהם אבינו ע"ה בקש להציל את סדום אם יצאו בה צדיקים והקב"ה הסכים עמו אם ימצאו צדיקים הוא ישא לכל המקום בעבורם ובאילו צדיקים מדובר 'דאמר רבי יוחנן כל צדיקים שנאמרו בסדום צדקם כתיב בראשית רבה מ"מ מ' יחסית לאנוש סדום הם צדיקים הם ירדו קימעה פחות משאר אנשי סדום היו יכולים לרדת עוד מעט ולא ירדו ירידה זו ועל זה א"ל הקב"ה לאברהם אהבת צדק ותשנא רשע (תהלים ס"ה) שם בהמשך המדרש כיצד היינו מפרשים אהבת צדק ושנאת הרשע אהבת צדק ותשנא רשע אהבת לצדק את בריותי ותשנא רשע מאנה לחייבן לאיזה מעלה זכה אברהם אבינו ע"ה בעבור תכונתו זו על כן משחך אלקים אלוקיך שמן ששון מחברתיך מהו מחברתי מנח ועד אצלך י' דורות ומכלם לא דברתי עם אחד מהם אלא עמך כו' ע"כ.

ומבואר שהזכות שלו עצמה זה מה שלימד זכות על עמ"י ולפי"ז נבין את גודל התביעה על נח על שא לימד זכות על דורו כמבואר בזהר (ח"א בהשמטות דף רנד ע"ב)¹

מבאר החפץ חיים רבינו למה על הכל ה' מוחל חוץ מלשה"ר - כיון שגורם לה' להעניש את בנו חביבו שהם עמ"י
וז"ל החפץ חיים בשמירת הלשון והנה כאשר נתבונן רק מעט בענין הנורא הזה, נבין מיד על ידי זה מה שהקדוש ברוך הוא מקפיד כל כך על עון זה יותר מכל עונות, עד שאינו רוצה להשתתף כלל עם הבעל לשון הרע להציל אותו מצרותיו, וכמו שיובא אם ירצה ה' לקמן בשם הספרי וכמו שכתב בזהר הקדוש פרשת שלח: אמר ר' שמעון: על כלא מחל קדשא בריך הוא, בר מן ליסנא בישא, דידוע הוא דאהבת הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל

וצ"ב למה אברהם אבינו זכה לכל כך הרבה דברים בזכות שהחוטא מלמד זכות על סדום האכזריים והרשעים אלא סוף סוף הם בריותיו של ה' וכן מצינו בתנחומא (שופטים אות ד) ושפטו את העם משפט צדק, שיהיו מטין את העם לכף צדק. אמר רבי יהודה ברבי שלום, שיהיו מטין ומלמדין עליהם זכות לפני הקדוש ברוך הוא. ממי אתה למד. מגדעון בן יואש, שבימיו היו ישראל בצרה, והיה הקדוש ברוך הוא מבקש אדם שילמד עליהם זכות ולא היה מוצא, שהיה הדור דל במצות ובמעשים. **כיון שנמצא זכות בגדעון, שלמד עליהם זכות, מיד נגלה עליו המלאך, שנאמר: ויבא אליו מלאך ה', ויאמר לו: לך בכחך זה (שופטים ו, יד), בכח זכות שלמדת על בני. הוי, ושפטו את העם משפט צדק, שיהיו מלמדין זכות על הדור.**

(שם) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת אמר רבי יוסי מהכא (תהלים ק"ו) ויאמר להשמידים לולא משה בחייו עמד בפרץ לפניו. אמר רבי יהושע, מה ראה נח שלא ביקש רחמים על דורו. אמר לבו אולי לא אמלט דכתיב (בראשית ז') כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כלומר לפי הדור ולפיכך לא ביקש רחמים עליהם. אמר רבי אלעזר אפילו (הכי) הכיר הוה ליה למבעי רחמין על עלמא בגין דניחא ליה לקודשא בריך הוא, מאן דיימר טבא על בניו. מנא לן מגדעון בר יואש דלא הוה זכאי ולא בר זכאי ומשום דאמר טיבותא על ישראל, אמר ליה קודשא בריך הוא, (שופטים ו') לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה טיבותא דאמרת על בני.

¹ אמר רבי יוחנן בא וראה מה בין צדיקים שהיו להם לישראל אחר נח ובין נח, נח לא הגין על דורו ולא התפלל עליהם כאברהם, דכיון דאמר קודשא בריך הוא לאברהם (בראשית י"ח) זעקת סדום ועמורה כי רבה מיד ויגש אברהם ויאמר וגו' והרבה תחנונים לפני הקדוש ברוך הוא עד ששאל שאם ימצא עשרה צדיקים שיכפר ככל המקום בעבורם, וחשב אברהם שהיו בעיר עם לוט ואשתו ובנותיו עשרה צדיקים ולפיכך לא התפלל. אחר כך בא משה והתפלל והגין על דורו כיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות ל"ב) סרו מהר מן הדרך. מיד עמד משה בתפלה ויחל משה וגו' עד שאחזתו חלחלה. רבנן אמרי, לא הניח משה לקודשא בריך הוא עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא דכתיב

הוא עד מאד, והם אצלו בבחינת בן יקיר וילד שעשועים, כמו שאמר הכתוב (ירמיה ל"א י"ט): "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים" וגו', וכשיהיה לו לאדם בן יקיר וילד שעשועים, והוא רואהו, שאינו מתנהג כשורה, אף על פי כן הוא מחפה עליו מרב אהבתו אותו, ואף אם ייסרנו לפעמים, יהיה ברב חנינה וחמלה, אכן אם יבואו אליו אנשים פעם ושתים, ויספרו לו מרב קלקולי בנו, איך שהוא מריב ומתקוטט עם אנשים על לא דבר, ושהוא מלבין ומחפיר לכל, בודאי יתגבר באביו כח הכעס עליו ויכהו ויבזהו עבור זה, ומי גרם כל זה? המספר. כן הדבר בענינו, כי הקדוש ברוך הוא מרב אהבה שהוא אוהב את ישראל, אף שהוא יודע בעצמו כל מה שנעשה בסתר ובגלוי, וכמו שכתוב: "אם יסתר איש" וגו', אף על פי כן לא יעורר בעצמו עליהם לעשות רע, וכמו שכתוב (במדבר כ"ג כ"א): "לא הביט און ביעקב" וכפרוש רש"י שם, אכן, אם יבוא אליו המקטרג ויספר לו מענין זה, כביכול הוא מכרח להשיב על זה שום תשובה, [באמרו שמלכותא דארעא משיבה גם כן,

כשבא מי לצעק לפנייהם על דבר עולה שנעשה כמו שכתבו הספרים], כי כן יסד מלכו של עולם, שענינו של אדם יהיו מתנהגים על פי המליצים והמסטינים.

והנה ידוע הוא דאתערותא דלעילא תליא באתערותא דלתתא (שההתעוררות של מעלה תלויה בהתעוררות של מטה), לכן אם נמצא בישראל מדת השלום ואין בהם שום דלטוריא מלמטה, גם למעלה אין השטן יכול לקטרג עליהם, אפלו על עון החמור מכל, עבודה זרה, חס ושלום, כמו שכתוב במדרש שיר השירים, שאפלו, חס ושלום, ישראל עובדין כוכבים ומזלות, וביניהם שלום, כביכול אומר הקדוש ברוך הוא, אין השטן נוגע ביניהן, שנאמר (הושע ד' י"ז): "חבור עצבים אפרים הנח לו". והכונה שכן הטביע הקדוש ברוך הוא בשטן שבאפן זה לא יוכל לגע בהן כלל. וכן אמרו חז"ל, (ירושלמי פאה ה"א) שדורו של אחאב, אף שהיו עובדי עבודה זרה, היו יורדין למלחמה ונוצחין, מפני שלא היה

בהן דלטוריא², והראיה שלא הלשינו על עובדיה, שהחיה את מאה הנביאים, וכמו שכתוב לקמן (בפרק ד'), דכלל הוא בכל העינים, מדה כנגד מדה. ולכן כמו שהאדם כובש את עצמו ובולם פיו מלדבר דברי גנות על חברו ולעורר מדינים עליו, כן למעלה אין המקטרג יכול לפתח פיו לדבר קטגוריא. לא כן אם נמצא, חס ושלום, דלטוריא בישראל מלמטה, לבד מה שמעורר בזה למעלה הבעל דלטוריא על עצמו קטגוריא עבור עונותיו, כמו שנכתב לקמן בשם רז"ל, הוא מעורר כח הקטגוריא על כלל ישראל, שעל ידי זה בא השטן ומקטרג על ישראל עבור עונותיהם ותובע דין עליהם וכביכול מכרח להענישם עבור זה, ומי גרם כל זה? המספר לשון הרע מלמטה.

הג"ה. [ולדעתי זוהי כונת הכתוב: "לא הביט און ביעקב וגו' ה' אלקיו עמו" וגו'.

פרוש: אימתי לא הביט? בזמן שה' אלקיו עמו, אבל אם יש, חס ושלום, עון לשון הרע בישראל, שעל ידי זה גורם לסלוק השכינה כמו דאיתא במדרש רבה פרשת שופטים, אז, חס ושלום, מביט על עיניהם.]

והנה מכלל זה נוכל להבין את גדל השנאה, שיש להקדוש ברוך הוא על המספר הזה, דכמו שהאב אף שהוא מכה לבנו ומכרח למלאות רצון המספר לו, באשר שהוא מבין שהדבר אמת, מכל מקום נתעורר בלבו עבור זה שנאה גדולה על המספר, בהתבוננו בו כי איננו מכוון בספורו לתועלת בנו רק לקנתר עליו, כן הדבר יותר ויותר בעיני זה, כידוע דהקדוש ברוך הוא אוהב לאדם, יותר משהאדם אוהב את עצמו ורוצה רק בטובתו של ישראל, ושלא ידברו עליהם דלטוריא כלל, כמו שאמרו חז"ל על

הזה קשר כלומר קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המיני ומאי שנא שלגבי אחאב ה' התחשב בזה אלא אחאב שהנביאים היו מוכיחים אותו והרצון הטבעי הוא להיות כמו איזבל שהרגה את כולם ואעפ"כ הם לא היו מלשינים משא"כ בשבטא שהיו קשורים אחד לשני בשביל אינטרסים ואי"ז נקרא קשר וכמו ששמעתי מידי הרב עובדיה דהן שליט"א שאהרן היה רודף שלום שהכוונה בדרך רמז שפעמים היה רודף מלשון רודף לבטל השלום ובמקרה שהשלום מטרותו להחריב וליצור מחלוקת על משהו אחר.

² מה החידוש שלא היה בהם דלטוריא והרי יש הרבה רשעים כמו בסנהדרין (כו): מאי קשר רשעים שבנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא פתקא שדא בגירא שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר (תהילים יא-ב) כי הנה הרשעים ידרכו קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקוב"ה בטר רובא כיין דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי בא נביא ואמר לו (ישעיה ח-ב) לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם

(תהלים ה, ה). ואומר: חי אני נאם אדני אלקים אם אחפץ במות הרשע (יחזקאל לג, יא). ובמה חפץ? להצדיק בריותיו, שנאמר: ה' חפץ למען צדקו (ישעיה מב, כא). תדע לך, שבזמן שהבריות חוטאין ומכעיסין לפניו והוא כועס עליהן, מה הקדוש ברוך הוא עושה? חוזר ומבקש להן סנגור שילמד עליהן זכות ונותן שביל לפני הסנגור. וכן אתה מוצא בימי ירמיה שאמר, שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש אם יש עשה משפט מבקש אמונה ואסלח לה (ירמיה ה, א). וכן כשחטאו הסדומיים גלה לאברהם ללמד עליהן זכות, שנאמר: וה' אמר המכסה אני, מיד התחיל אברהם ללמד עליהן סנגוריא, שנאמר: ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. ואין ויגש אלא תפלה, שנאמר: ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל וגו' (מלכים א יח, לו).

הפסוק (ישעיה ו' ו'): "ובידו רצפה", שאמר לו הקדוש ברוך הוא למלאך: רצף פה שאמר דלטוריא על בני, והמספר לשון הרע גורם הפוך כל זה, על כן הוא נתעב מאד בעיני ה' יתברך.

אפי' משה רבינו לא קיבל את כל גדלותו אלא בשביל עמ"י

הכתוב שמות לב ז' וידבר ד' אל משה לך רד וגו'" וברש"י רד מגדולתך לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם ובברוך בן נרי' נאמר ירמיה מ"ה את אשר בניתי אני הורס וגו' ואתה תבקש לך גדולות אל תבקש וגו'" ופירש"י אמר לו הקב"ה אם אין כרם אין סייג ואם אין צאן אין רועה איני נגלה על הנביאים אלא בזכותן של ישראל

גודל אהבת ה' את בריותיו שמחפש שילמדו עליהם רחמים

תנחומא וירא ח ויבאו שני המלאכים סדמה. מה כתיב למעלה מן הענין? ויגש אברהם ויאמר האף תספה. אמר רבי פינחס הכהן בר חמא, אין הקדוש ברוך הוא חפץ לחיב כל בריה, שנאמר: כי לא אחפץ במות המת (יחזקאל יח, לב). וכן הוא אומר, כי לא אל חפץ רשע אתה

חז"ל, כי לבסוף: "חזרה בזכות שניהם (משה אהרן)", וא"כ לכאורה דבר פשוט הוא, שאם זכותם של משה ואהרן היה גדול דיו להחזיר את הבאר אחרי שנסתלק, אם כן בודאי שדי היה זכותם למנוע

סילוק הבאר מלכתחילה, כי הלא כך הוא הדבר תמיד - מניעת סילוקו של דבר קלה יותר מחזרתו לאחר סילוקו. ואם כן יש לתמוה, למה נסתלקה הבאר אחרי מיתת מרים? לכאורה היה צריך להשאר מבלי הפסק, בזכות משה ואהרן? (ועי' ילקוט"ש חקת פ"כ רמז תשס"ג משאחז"ל בזה).

--וביאר הגאון הנ"ל שעל כרחינו הסיבה להסתלקות הבאר היתה בכדי שעם ישראל ידעו להכיר, להוקיר ולהעריך את מרים, על שבזכותה היה להם מים כל אותם שנים, ואילו לא היתה מסתלקת הבאר לא היו יודעים שכל אותם השנים המים היו בזכות מרים. ומתוך ההתבוננות זו למד הגאון הנ"ל מוסר השכל, עד כמה על האדם להכיר תודה ולהזכיר לטוב את

גודל החיוב להכיר טובה

כתב בספר מאיר דרך (עמ' שפו) אילו משה רבינו היה מכניס את עם ישראל לארץ ישראל שוב לא היה חרב בית המקדש, ולא היו ישראל גולים מארצם (כמבואר באוה"ח במדבר כ', ח', ובחכמה ומוסר צ"ג מאמר "ענין 'מי מריבה'" עמ' קפ"ו בנדפס). ומפני מה לא זכה משה רבינו להכניסם לארץ? משום חטא מי מריבה (ואין זה מעניננו כעת מה היה החטא - אשר כידוע נלאו חכמי לב למצוא במה חטא מרע"ה, ועכ"פ לעניננו די לנו בעצם הידיעה שמחמת מי מריבה לא זכה להכניסם). והנה למה נזקק משה רבינו להוציא לעם ישראל מים מהסלע? כי לא היה מים לעדה לשתות אחרי מיתת מרים הנביאה, וכמו שאמרו חז"ל (תענית ט' ע"א): "באר בזכות מרים, מתה מרים נסתלקה באר".

והנה הגאון רבי מאיר אבאביץ צ"ל העיר הערה נפלאה, שהרי עוד גילו לנו

זולתו, אם אי פעם קיבל ממנו טובת הנאה.

"כל מה שעשה אברהם למה"ש בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו, וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח וכו'. 'יוקח נא מעט מים (על ידי שליח - רש"י) - 'והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם". והנה די לנו בדברי חז"ל כשלעצמם להתעורר לכל תוספת זריזות בקיום המצות, כי הרי כל שעשה אע"ה בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו, וכל שעשה ע"י שליח (אף ששלוחו של אדם כמותו) עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח. אולם תוספת התעוררות יש כאן, כי אילו היה מגיש אע"ה מים למלאכים בעצמו - אז הקב"ה היה נותן מים לבניו בעצמו, אך בגלל שעשה ע"י שליח הבנים היו צריכים לזכות במים ע"י שליח, וזה הביא לחטא מי מריבה, וכתוצאה משה רבינו לא זכה להכניסם לארץ ישראל, וכתוצאה נחרב בית המקדש וגלו ישראל מארצם - ואילו היה מגיש אע"ה מים למלאכים בעצמו היה נמנע כל זה (ואף שהפסוק. "והכית בצור וכו'" לא נאמר אודות מי מריבה, עכ"ז מסתבר שאילו המים היו באים על ידי

--והדברים נוראים למתבונן, וכפי שהקדמנו שאילו לא היה מסתלק הברא לא היה משה בא לידי חטא מי מריבה, והיה משה מכניסם לארץ ישראל, ולא היה בית המקדש חרב, ולא היו ישראל גולים לעולם. ונמצא איפוא שהקב"ה בתבונתו שאין לה חקר ושהכל גלוי וידוע לפניו (ואף שיש לאדם את כח הבחירה אין זה סותר ח"ו לידיעה שלו יתברך), מצא לנכון לפרסם ולהודיע לבני ישראל כי הברא בזכות מרים, על ידי סילוקה כשמתה, אף כי היה זה גורם עקיף לחטא מי מריבה ולכל ההפסד הנצחי שבא לעם ישראל בעקבות כך, ואף שלגופו של ענין היה יכול הברא להשאר בלי הפסק בזכות משה ואהרן. יש כאן איפוא תוספת מוסר השכל, שעלינו ללמוד אודות גודל החיוב על האדם להכיר טוב למי שמקבל ממנו טובה.

--ומענין לענין אוסיף הערה נפלאה ששמעתי ממו"ר הג"ר שמעון כהן

--אלא לא דברו כאן בענינים שבין אדם לשמים, אלא בעניני הליכות עולם, די ש עושים מחלוקת בשביל שרוצה לעשות מצוה שגורם בזה לידי מחלוקת, ויש מחשב לרדוף את הרשע או את הצבור בשביל איזה עול, ואף על גב שהוא עבירה לרדוף, מכל מקום מחשב שיקבל שכר על עבירה לשמה וכו'.

--והנה אם אינו מושל ביצרו ומכוין לשם שמים, אלא יש בזה איזה הנאת עצמו, פשיטא שישא עונש וכו', אך אפילו הוא מושל ביצרו ומכוין אך לשם שמים - עדיין עליו לבא חשבונו של עולם! - אם כדאי הפסד מצוה שיגיע ע"י שיעשה נגד שכרה, כי יכול להיות שההפסד שיגיע על ידי המחלוקת רבה על השכר ממנה. ושכר עבירה לשמה שמכוין נגד הפסדה שיגיע אח"כ על ידי זה וכו'. ובא על זה משל הקדמוני מסוים בתורה ללמדנו דעת שלא לעשות עבירה לשמה, ובזה נכלל רדיפה לאדם ומחלוקת, אם לא שיהיה מושל ביצרו, וגם באו חשבון ברור" - עכ"ל ועיי"ש.

עצמו יתב' כביכול אזי שוב לא היה להם הפסק, ולא היו מגיעים לפרשת מי מריבה (כלל). ומעתה כמה יש להתעורר בקיום המצוות, לעשותם בעצמו, בשלימות ובזריזות, ועי"ז יזכה לשכר אין קץ אשר אין לשער ואין לתאר כלל.

בואו חשבון!

-כתב בספר מאיר דרך (עמ' שפט) "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, תבנה ותכונן עיר סיחון" (כ"א, כ"ז)

"א"ר שמואל בר נחמן א"ר יוחנן מאי דכתיב על כן יאמרו המושלים וגו'. המושלים - אלו המושלים ביצרם. בואו חשבון - בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה" (ב"ב ע"ח, ע"ב)

[א] הנצי"ב ב"הרחב דבר" מעיר: "וקשה, אם המה מושלים ביצרם, מה צריכים לחשבון זה? הלא גם בלי זה החשבון, ראוי למשול ביצרו ולא לעבור על דבר ה' ותו, מה זה חשבון, הנאת עבירה נגד עונש עוה"ב הרוחני?

מבואר בדברי הנצי"ב כי למרות שמי שאיננו מושל ביצרו אסור לו לחלוטין עשיית "עבירה לשמה", אבל לאלו "המושלים ביצרם" מותר לעשות חשבון זהיר ומחושבן היטב, ופעמים יהיה מותר להם עבירה לשמה.

זוהי חטא משה רבינו, שלא היה לו להתחכם על דברי הקדוש ברוך הוא, אף על פי שכונתו היתה לשם שמים, שהיה לו להיות בטוח שאי אפשר בשום אופן שעל ידי שמקיים דברי השם יצא חילול השם, ושאי אפשר לאדם לשפר מעשיו ביותר אם ישנה ממה שצוהו השם.

והרי בסוף נתגלה לו טעותו, שהרי איתא במדרש: "אמר רבי יהודה ברבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי, משה הכה את הסלע וכל הצורים שבמדבר נבקעו והיו מוציאים מים, שנאמר: יבקע צורים במדבר". ואם כן, ממילא נתקדש שם שמים ובטל מה שאמרו "יודע משה חק הסלע", וראה בחוש שאין להתחכם על דברי המקום" - עכ"ל (ועיין את מקורות הדברים בספר פני מאיר בהערות, ואריכות דברים בזה בספר מדריגת האדם לסבא זצ"ל מנובהרדוק - ח"א עמ' קי"ד).

[ב] והנה בפרשת מי מריבה, על הפסוק (כ', י"ב) "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל", כתב ה"פני מאיר" לבאר בשם הסבא זצ"ל מנובהרדוק, וז"ל:

"איתא במדרש פרשתנו, שאמרו ישראל: יודע משה חק הסלע. אם הוא מבקש יוציא לנו מים מזו. ונמצא משה עומד בספק, אם שומע להם, הוא מבטל דברי המקום - עכ"ל המדרש.

ולבסוף הכריע להוציא להם מים מהסלע שבקשו הם, אף על פי שעובר בזה דברי המקום, בכדי שיתקדש שם שמים, ששוב לא יוכלו לומר "יודע משה חק הסלע", כמו שנראה מדברי רש"י שכתב שלכן הכו את הסלע - לפי שהם

--והנה נראה שעל פי תפיסת הסבא זצ"ל מנובהרדוק, לא חטא משה רבינו בעצם זה שעשה חשבון איך להביא ליותר קידוש ה', אלא שטעה בחשבונו. ואם כן יש מזה קצת סמך מדברי הנצי"ב שלמי שמושל ביצרו (אשר בלי ספק משה רבינו היה "מושל ביצרו", והרי המשך חכמה בתחילת שמות כותב שאפילו לא היתה לו בחירה) מותר לפעמים לעשות חשבון של "שכר מצוה כנגד הפסדה", אלא שדרושה לזה זהירות יתירה לבל ישל בחשבונו.

ג] וכאשר עורכים "חשבון" זה יש לדעת ולזכור את מש"כ מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל (קובץ מאמרים ואגרות ח"א עמ' שי"ז): "מספרים בשם ר' ישראל סלנטר: יש והאדם רוצה לעשות מעשה בידעו שהמעשה הוא בניגוד לדעת התורה, אבל האדם אומר לנפשו המעשה הזה יביא תועלת רוחנית רבה, יש בו משום הצלת היהדות. המשיל הגאון על הדבר משל. מעשה במלך ששלח את שרו בשליחות מדינית אל מלך אחר והזהר

הזהירו: אם יבקשו שרי המדינה שאתה הולך לשם להתערב אתך, אל תתערב אתם. הוא חזר ושלש את אזהרתו - אל תתערב בשום אופן. השר בא למקום מיועדו ומלא את שליחותו. טרם עמד לחזור אמרו לו השרים: "גבן אתה אדוני". "לא נכון הדבר, מעולם לא הייתי גבן", טען השר. "הבה נתערב", אמרו השרים, "במיליון של כסף, אם לא גבן אתה". השר נזכר אמנם באזהרת המלך, בכל זאת אמר לנפשו, הרי תוצאת התערבות זו אינה בגדר ספק ולמה לא אסכים לה ואעשיר ע"י כך את אוצר המלוכה? השר התערב, הפשיטו את מלבושיו ונוכחו לדעת, כי איננו גבן. שלמו את הכסף שזכה בו, והשר חזר למדינתו שמח וטוב לב. בבואו לפני מלכו, ספר על ענין ההתערבות. אמר לו המלך, בשעה שהזהרתיך ידעתי על מה ולמה הזהרתיך. שרי המדינה ההיא התערבו אתי על סכום גדול פי מאה מזה שזכית בו, כי הם יפשיטו ערום את שרי. כעת אמנם זכית במיליון. אבל עלי להפסיד מיליונים עקב פחזותך. הנמשל מובן: אם אדם חושב

של "שכר מצוה כנגד הפסדה", אלא שדרושה לזה זהירות יתירה לבל ישל בחשבונו.

ג] וכאשר עורכים "חשבון" זה יש לדעת ולזכור את מש"כ מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל (קובץ מאמרים ואגרות ח"א עמ' שי"ז): "מספרים בשם ר' ישראל סלנטר: יש והאדם רוצה לעשות מעשה בידעו שהמעשה הוא בניגוד לדעת התורה, אבל האדם אומר לנפשו המעשה הזה יביא תועלת רוחנית רבה, יש בו משום הצלת היהדות. המשיל הגאון על הדבר משל. מעשה במלך ששלח את שרו בשליחות מדינית אל מלך אחר והזהר

--אמנם באמת השייכות בין ב' המובנים שייכות שרשית, והוא, כי אחת מהגבלות שכל האדם היא אי-הבנתו ואי-אפשרותו להשיג ולצייר מושג מפשט בהחלט. אי אפשר לשכל האדם לצייר לעצמו חומר מפשט בלי ליווי של צורה, זה למעלה מתפיסת השכל. והנה רק החומר קיים אבל הצורות מתחלפות, ולדוגמא: אד, נוזל, גוש, הן צורות שונות של אותו החומר. והנה, טעם למנהג או לצייווי "עשה ולא תעשה", היינו התאמת המנהג או הצייווי לצרכי המציאות, ומאחר שהמושגים האנושיים של המציאות הן של מציאות חולפת, אי אפשר לשכל האדם להשיג טעמי מצוות התורה המשורשים במציאות הקיימת ולא חולפת, שהיא חומר המציאות המפשט - כמו שאמרו חז"ל בי נסתכל וברא עולמו, והיינו שלא רק התורה מתאימה למציאות, אלא אדרבה המציאות מתאימה לתורה - ואותה הסיבה ל"חוקת התורה", לאי-השגת האדם לדעה שרשית של טעמי המצוה, היא עצמה הסיבה ש"חוקת התורה" היא "חוקת עולם", שהרי כמו שהחומר המפשט עצמו

בלבו כי למרות אזהרת התורה יביא הדבר האסור תועלת מרובה, יש להגיד לו: אותה התועלת שאתה רואה חזתה גם התורה אותה מראש, ואם היא אסרה, סימן הוא כי לא תועלת אלא נזק גדול יגרם הדבר".

[ד] ויתכן אולי לבאר ולתת טעם לדברים על פי מש"כ מו"ר הגרא"ש וסרמן זצ"ל 09(נדפס ב"שמחת אלעזר" ח"ג, וראה לעיל מאמר "זאת חקת התורה" לפרשתנו):

--"המילה "חוקה" יש בה שתי משמעויות, א) דבר שאין טעמו ידוע, ב) דבר קיים שאינו מתבטל - חוקת עולם -

--השייכות בין ב' המשמעויות יכלים לבאר גם באופן שטחי. כשנותנים טעם לדבר, יש שתנאי החיים והסביבה משתנים והטעם בטל וממילא גם הדבר בטל. ועל כן רק מה שהוא "חוק" בלתי מובן, בטוח להתקיים.

ה] יש להוסיף כאן את מה ששמעתי ממו"ר הגר"ח קמיל שליט"א בשם מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהיה דופק על הבימה בישיבת מיר ואומר אודות דברי סבו ה"סבא מנובהרדוק" הנ"ל (אות ב'): - "הסבא לא צודק! חטאו של משה רבינו לא היה בזה שטעה בחשבון, אלא בעצם זה שערך חשבון אחרי שקיבל ציווי מאת ה'. עבד לא עורך חשבונות!"

כתב הרב יעקב ישראל ביפוס שליט"א (הו"ד במשנתה של תורה תש"פ)

ישוב הדעת

"תורת ה' תמימה משיבת נפש". אין לנו כל מושג עד היכן מגיעה שלימותה של התורה, ויכולתה לבנות את נפש האדם ולהשיבה אל כנה. הנה לנו דוגמא מזערית שהיא כה גדולה וחשובה לכל אחד מאתנו, בכל דור ובכל תקופה. המדובר במשגה קל, לכאורה, של העמלקים אשר באו להילחם בישראל, אשר ממנו נוכל להפיק לקח חשוב לחיי היום-יום.

מתקיים בכל הצורות שהוא מתלבש בהן, כן מצוות התורה קיימות בכל לבוש שהחומר מתלבש בהן, מפני שהן חקוקות בחומר עצמו של המציאות מתחת לצורתו, וכלשון חז"ל "חוקה חקקתי", ש"חקיקה" כתיבה" בעומק מתחת לשטח.

יוצא מזה, שכל מצוה ומצוה "חק" בשורש המציאות, וכל "טעם" מושג לשכל האדם אינו אלא התאמה למציאות הצורתית שבה הוא שרוי באותו מקום וזמן.

--וכ"מ אדאמו"ר צוקלה"ה הי"ד היה רגיל לומר, כי מושג הצדק האנושי מתחלף מזמן לזמן וממקום למקום אבל "צדקתך צדק לעולם" מפני ש"תורתך אמת".

דברים אלו מבהירים למה כל כך קל לטעות, וכמעט אי אפשר שלא לטעות, כאשר עוברים "עבירה לשמה".

(אגב, פינחס זכה כאשר עשה "עבירה לשמה" וכמו"ש חז"ל "בדין הוא שיטול את שכרו", אולם שם היה היתר מיוחד של "קנאים פוגעים בו", ועל כן אינו ענין לכאן).

לפי המבואר ברש"י עפ"י דברי חז"ל הם התחכמו ושינו את לשונם לדבר בלשון כנען, "כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם, והם אינם כנענים". אולם ה"טכסיס" היה שגוי כי את לבושם הכנעני לא הסירו מעליהם, וכיון ש"ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען, אמרו נתפלל סתם, שנאמר 'אם נתון תתן את העם הזה בידי'".

ענין זה חוזר על עצמו, מיד בהמשך הפרשה, כאשר, להבדיל, אמרו בני ישראל "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל". תלונתם זו מבוארת ברש"י: "בלחם הקלוקל – לפי שהמן נבלע באיברים, קראוהו 'קלוקל'. אמרו: עתיד המן הזה שיתפח במעינו, כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא?". יש כאן פליאה עצומה, הרי דברים אלה נאמרו אחרי פטירת אהרן ובסמוך לכניסתם לארץ. ארבעים שנה הם אכלו את המן, ונוכחו לדעת שבמשך כל תקופה ארוכה זו, לא מת אפילו לא אחד מאכילת המן, ולא תפחו מעיו של אף אחד. כיצד יכלו, אם כן, לטעון "עתיד המן שיתפח במעינו?"

אלא, עלינו להבחין כאן בשתי הבחנות. ראשית הכל, מתגלה כאן לעינינו כוחה העצום של ידיעה מסוימת לשבש את

כאשר אנו מתבוננים בדברים, אומר הגר"ח"א קאהאן זצ"ל בספרו "נחלת אליעזר", ניצב בפנינו פלא כפול: מחד גיסא, האמינו העמלקים שתפילת ישראל יכולה להזיק להם (גם זה חידוש לכשעצמו), ובכל זאת הם לא נמנעו מללכת להילחם בהם. יחד עם זה, הלא פלא הוא כיצד לא לקחו בחשבון אפשרות של ההערמה של ישראל אשר השכילו להתפלל באופן ש"עקף" את הטכסיס העמלקי? הרי אם הם

כבר מכלכלים את מעשיהם בחשבון ובתבונה, מה גרם להם להיכשל?

החשיבה הסבירה וההגיונית. שכן, רבים מהם היו בני גיל של קרוב לארבעים. הם נולדו במדבר ולא טעמו מעודם טעמו של לחם, וממילא גם לא חשו בימי חייהם תחושה של פעולת מעיים. ואם כן לא ידעו על כך שדרכו לאדם להכניס או להוציא, רק מכח סיפורי אבותיהם. והנה אפילו לידיעה זו בלבד, היה כח להרעיד את ליבם ולהפחידם מפני אפשרויות הצפויות בעתיד.

ההבחנה השניה היא הדבר שבו נעוץ אולי, פשר הפחד הדאגה עד איבוד עשתונות. בפסוק הקודם לתלונתם בדבר הלחם הקלוקל, נאמר: "ויסעו... ותקצר נפשם העם בדרך". כאשר נפשו של אדם קצרה, לא ניתן בשום אופן לערוך חשבון אמיתי, ולפיכך הדרך פתוחה בפני טעויות אפילו בדברים פשוטים. לפי שמצב כזה גורם לאיבוד שיקול הדעת, ובאין שיקול דעת נכון, נאבד השכל וההגיון.

כל הנשך וראה אותו וחי", אומרים חז"ל (ראש השנה כט): "וכי נחש ממית או נחש מחיה, אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את ליבם לאביהם שבשמים, היו מתרפאין ואם לאו היו נימוקים". יעוין ברמב"ן שכתב: והנראה בעיני סוד הדבר הזה, כי הוא מדרכי התורה שכל מעשיה גם בחוק נס, תסיר הנזק במזיק, ותרפא החולי במחליא. כמו שהזכירו ב'יורה ה' עץ', וכן במלח אלישע במים וכו'. כשיהיה האדם מביט בכוונה אל

כן לא ידעו על כך שדרכו לאדם להכניס או להוציא, רק מכח סיפורי אבותיהם. והנה אפילו לידיעה זו בלבד, היה כח להרעיד את ליבם ולהפחידם מפני אפשרויות הצפויות בעתיד.

ההבחנה השניה היא הדבר שבו נעוץ אולי, פשר הפחד הדאגה עד איבוד עשתונות. בפסוק הקודם לתלונתם בדבר הלחם הקלוקל, נאמר: "ויסעו... ותקצר נפשם העם בדרך". כאשר נפשו של אדם קצרה, לא ניתן בשום אופן לערוך חשבון אמיתי, ולפיכך הדרך פתוחה בפני טעויות אפילו בדברים פשוטים. לפי שמצב כזה גורם לאיבוד שיקול הדעת, ובאין שיקול דעת נכון, נאבד השכל וההגיון.

חז"ל לימדונו: "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון – אלו המושלים ביצרם" (בבא

נחש הנחושת שהוא כעין המזיק לגמרי
 היה חי, להודיעם כי ה' ממית ומחיה".
 אלא כלפ כופר הוא שקרן ובסתר ליבו
 הוא מאמין

הריני להביא מש"כ הרב אליהו
 דיסקין שליט"א (נחל אליהו תש"פ)
 בואו ונחשב חשבוננו של עולם על כן
 יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה
 ותכונן עיר סיחון, כי אש יצאה מחשבון
 להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי
 במות ארנון (כא, כז-כח). חז"ל הקדושים
 במסכתא בבא בתרא (עח, ב) דורשים
 ומביא את זה המסילת ישרים (פרק ג),
 אמר רב שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן:
 מאי דכתיב על כן יאמרו המושלים וגו',
 המושלים - אלו המושלים ביצרים, בואו
 חשבון - בואו ונחשב חשבוננו של עולם,
 הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה
 כנגד הפסדה, תבנה ותכונן - אם אתה
 עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם
 הבא.

המושלים ביצרים - אותם אנשים
 שהצליחו למשול ביצרים, הצליחו לעבור
 את כל הנסיונות הקשים של מלחמת
 היצר ולהתגבר עליו, הם נותנים לנו עצה

לאור דברינו שתלונתם על הלחם
 הקלוקל נבעה מכח ההתרשמות הטבעית
 שהיתה להם, ואפילו רק מצד הידיעה
 שהיתה להם אודות מציאות של טבע
 מסוים, מובן מה היתה תשובת המשקל
 לכל זה. התשובה והמזור הגיעו ע"י
 ההכרה שאין שום טבע השולט בעולם רק
 ה' הוא הממית והמחיה. למדנו כאן פרק
 מאלף עד כמה חייב האדם להשתחרר
 ולהתרחק מחשבונות שאינם "חשבוננו של
 עולם". רק מי שמרגיל את עצמו לשלוט
 ביצרו ולמשול בו, במקום שהיצר יהיה
 המושל ומנווט, הוא יצליח לחיות תמיד
 ביישוב הדעת. ולנווט את דרכו בחיים
 בחשבונות של צדק נטולי נגיעות או
 השפעות הנובעות מרגעי חרדה ואיבוד
 עשתונות. עכ"ד.

ויש להוסיף עוד שלכא' לא מובן למה
 פחדו מתפילתם של עמ"י הרי הם כופרים
 וטוענים שהכל מקרה. ומה להם ולהתירא
 ממרקרים שבעולם.

איך לעבור את העולם הזה ולמשול על היצר. היצר, יש לו כל מיני דרכים ורעיונות איך לפתות את האדם, הוא מביא לפתחו של האדם הרבה נסיונות של מדות רעות, תאוות רעות, קנאה, תאוה, כבוד, אין סוף למה שהוא מפתה את האדם, והכל בנוי על כל מיני דמיונות וחלומות, וכדי לצלוח את המלחמה ולעמוד בכל הנסיונות הקשים צריך להתייעץ עם המושלים ביצרם, מה הדרך לעשות את זה, ואיך הם עשו את זה.

משל למה הדבר דומה, אומר המסילת ישרים: משל לגן המבוכה, מה זה גן המבוכה? כמו שיש היום בכל מיני תרגילי חשיבה ובעלונים מבוך שצריך למצוא את הדרך הנכונה מנקודה אחת לנקודה אחרת, כך יש מדינות שיש בהם גנים גדולים של מבוך ואפשר לטייל שם ימים ארוכים ולאבד את הדרך, וזה היה כבר לפני מאתיים חמישים שנה בזמן הרמח"ל, היה גן המבוכה שהוא הגן הנטוע לצחוק, הידוע אצל השרים, שהנטיעות עשויות כתלים כתלים, וביניהם שבילים רבים נבוכים ומעורבים,

כולם דומים זה לזה, והתכלית במ הוא להגיע אל אכסדרה אחת שבאמצעם. והשבילים האלה מהם ישרים ומגיעים באמת אל האכסדרה, ומהם משגים את האדם ומרחיקים אותו ממנה, וההולך בין השבילים לא יוכל לראות ולדעת כלל אם הוא בשביל האמיתי או בכוזב, כי כולם שווים ואין הפרש ביניהם לעין הרואה אותם, אם לא שידע הדרך בבקיאיות וטביעות עין שכבר נכנס במ והגיע אל התכלית שהוא האכסדרה, והנה העומד כבר על האכסדרה הוא רואה כל הדרכים לפניו ומבחין בין האמתיים והכוזבים, והוא יוכל להזהיר את ההולכים במ, לומר: זה הדרך לכו בו, ומי שירצה להאמין לו, יגיע למקום המיועד, ומי שלא ירצה

להאמין וירצה ללכת אחר עיניו, ודאי שישאר אובד ולא יגיע אליו.

כך גם במלחמת היצר, החיים זה כמו גן המבוכה, הרבה פעמים היצר הרע מפתה את האדם, הוא משלה אותו עם כל מיני דמיונות, ומי שעדיין לא משל ביצרו, הוא בתוך השבילים והוא לא יוכל

המושלים בואו חשבון" משמע שהמלחמה היתה רק על חשבון, על עיר הבירה, אולם מהפסוק הבא שאומר "כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב", משמע שהמלחמה לא היתה רק על חשבון אלא סיחון כבש את כל החבל הזה של מואב, אז על מה באמת היתה המלחמה רק על חשבון או על כל חבל המדינה – ער מואב? אלא הפשט הוא שזו היתה מלחמה בשלבים, מי שיודע היסטוריה של מלחמות, איך פעלו המצביאים הגדולים, הגנרלים הגדולים? מהי האסטרטגיה הטובה ביותר של מלחמה? יודע, שקודם כל מנסים למצוא איזה מקום אסטרטגי – עיר, נמל תעופה, צומת דרכים, מקום גבוה, נקודה שאם אתה כובש אותה אחר כך בקלות אפשר להשתלט על כל המדינה, זו תמיד צורת העבודה של האסטרטגים והדרך לנצח במלחמות. חשבון, היתה מקום אסטרטגי, זו היתה עיר הבירה, עיר חזקה, שממנה סיחון בא לפתוח את המלחמה,

להבחין ביניהם. וכדי לדעת את הדרך נצטרך לשאול את אלו שעברו את גן המבוכה ושרדו, שהם המושלים ביצרים שכבר הגיעו אל האכסדרה, וכבר יצאו מן השבילים וראו את כל הדרכים לעיניהם בברור, והם יכולים ליעץ למי שירצה לשמוע, ואליהם צריכים אנו להאמין. ומה הם אומרים לנו? מה הדרך שצריך ללכת בה? בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה.

בדברי חז"ל האלו יש הרבה דברים ללמוד, ותחילה לכל יש לבאר בעזר ה', שלכאורה קשה שבכל התנ"ך יש הרבה מלחמות, ומדוע מכל המלחמות שבתנ"ך התורה בחרה להמשיך את מלחמת היצר דוקא למלחמה הזאת של סיחון שנלחם במלך מואב הראשון? מה המיוחד דוקא במלחמה הזאת? ונראה לומר בעזר ה' שתי דרכים, שהרי שבעים פנים לתורה. נתחיל ללמוד פשט בחומש בפשוטו של מקרא, על מה היתה המלחמה בין סיחון למלך מואב הראשון? מלשון הכתוב "על כן יאמרו

משיעורי הרב אליהו דיסקין שליט"א
פרשת חוקת

ודרכה להתקדם לכל מואב, ולכן כשסיחון בא לכבוש את מואב הוא אמר "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון" - השלב הראשון הוא בואו חשבון, ואחרי שהיא תבנה ותכונן להיות עיר סיחון, בשלב הזה יגיע כבר בקלות השלב השני "כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנון" – מחשבון שנהיתה קרית סיחון תצא האש שתאכל את כל ער מואב.

ולזה התורה הקדושה ממשילה לנו את מלחמת היצר, למלחמה הזאת שסיחון נלחם על חשבון, למה זה משול למלחמה על חשבון? נקדים לבאר עם סיפור שסיפר ר' יענקלה גלינסקי, ר' יענקלה למד בנובהרדוק, הוא עוד זכה ללמוד בנובהרדוק ביחד עם הסטייפלער, הוא היה ילד בן שתיים עשרה והסטייפלער כבר היה בחור מבוגר שהרעיש את כל עולם התורה, כולם מכירים את ההספד של ר' יענקלה גלינסקי על הסטייפלער, הוא תיאר איך

שכשהסטייפלער היה האריה של עולם הישיבות, והוא הגיע לישיבה כילד בן שתיים עשרה, הוא הגיע לבית הכנסת בביאליסטוק בחצות הלילה, כשמסביב חושך ועלטה, ולפתע הוא שומע מהעזרת נשים קול מעורר קול מלא רגש "שיננא שיננא... שיננא שיננא... חטוף ואכול חטוף ואישתי, חטוף חטוף חטוף חטוף.... דעלמא דאזלינן מיניה כהילולא דמיא..." שעה שלמה הסטייפלער הלך הלך וחזור וניגן לעצמו בנעימה את המימרא הזו של חז"ל. אנשים חושבים שסטייפלער צומח מהאוויר, אבל זה לא כך... יראת שמים לא צומח מהאוויר! הסטייפלער למד מוסר כמו שצריך ללמוד מוסר. במוסר יש שני דברים, יש ענין אחד ללמוד את הידיעות שיש בספרים, כמו בלימוד של נשים נזיקין שיש עיון ויש בקיאות, הבקיאות במוסר זה ללמוד את הידיעות, לדעת את חובת הלבבות, שערי תשובה, מסילת ישרים, שבהם יש את כל היסודות שאדם צריך לדעת, וחופץ מזה יש חלק נוסף במוסר, שכשיש איזה דבר שאדם נתפס אליו,

להם? הוא אמר, אספר לכם מה ששמעתי: היטלר ימ"ש זכרו הודיע לפולין שהוא מבחינתו רוצה רק את לייפציג וכל החבל הזה, ואם יתנו לו את לייפציג הוא עוזב אותם לנפשם, אבל אם לא, אם הם לא ייענו לבקשתו ויתנו לו את לייפציג

הוא מכריז מלחמה על פולין. מלחמה של גרמניה על פולין זה היה מלחמה אבודה מראש, פולין היה להם צבא מאד לא מאורגן ומפורר, ולעומתם גרמניה בנו את הצבא שלהם שבע שנים, היה להם חיל אויר חזק מאד, והתחילו להישמע קולות בפרלמנט של פולין שאולי כדאי להיכנע לו ולתת לגרמנים את לייפציג. באותו זמן היתה עצרת גדולה בכיכר, והגיע שם המושל של פולין ומסר נאום לאומה, וכך הוא אמר: אם היינו בטוחים שהיטלר יסתפק בלייפציג, היינו נותנים לו את לייפציג, אבל היטלר מדבר על לייפציג והוא חושב על ורשה, הוא מדבר על לייפציג ורגע אחרי שיהיה לו את לייפציג הוא יכבוש את כל פולין, לייפציג זה פשוט קרש קפיצה בשבילו לכבוש את

איזה מימרא של חז"ל שהאדם מרגיש בעצמו שזה מדבר אליו ומשפיע עליו, את המימרא הזו לקחת לעצמו ולחזור עליה עוד ועוד בלי הפסק בנעימה וברגש, והמימרא הזו תפסה את הסטייפלער ושעה שלמה הוא הסתובב ושינן לעצמו בניגון את דברי חז"ל האלו.

על כל פנים, ר' יענל"ה גלינסקי היה בחור נמוך, ובתקופה של המתיחות שלפני מלחמת העולם השניה כבר היה צחצוחי חרבות בין גרמניה לפולין, וכמובן לא היתה הספקה סדירה של סחורה מכיון שהגבולות היו סגורים, ולא היה אוכל בישיבה, שלחו אותו לנסות לגייס קצת אוכל, אולי בגלל שהוא נמוך הוא יצליח להתחמק ולהביא קצת קמח, קצת לחם. אחרי כמה שעות הוא חזר בידיים ריקות, שאלו אותו: נו, יענקל"ה מה הבאת? הוא אמר להם: לחם לא הבאתי, קמח לא הבאתי, אבל הבאתי לכם אוכל לנשמה לכל החיים, מה שאני שמעתי היום שווה מליונים, כל האוכל שבועולם זה לגוף, אני הבאתי לכם אוכל לנשמה. מה היה האוכל לנשמה שהוא הביא

ורשה עיר הבירה ולכבוש את כל פולין, ולזה אנחנו לא מסכימים בשום אופן, זה אנחנו לא יכולים לתת.

אמר להם ר' יענקל'ה גלינסקי: אני למדתי מפה מוסר השכל גדול מאד לחיים, כך בדיוק פועל היצר הרע, היצר הרע מציע ליהודי סוכריה קטנה, הוא אומר לו: מה אכפת לך? רק את זה תעשה, חוץ מזה אני לא צריך יותר שום דבר. אבל אתם חושבים שהוא מתכוון על הסוכריה הזאת, הוא מדבר על לייפציג והוא מתכוון על ורשה, כך היא דרכו של יצר הרע היום אומר לו כך מחר אומר לו כך עד שהוא אומר לו ללכת לעבוד עבודה זרה... כל הנפילות הגדולות מתחילות מהסוכריות הקטנות האלו. צריך לדעת כלל בחיים - ליצר הרע לא נותנים כלום!! אפילו לא משהו קטן, אם אתה נותן לו פה קצת אחר כך יהיה שם קצת ולאט לאט הוא כובש עוד ועוד ואתה לא יודע איפה זה נגמר.

רבתי, לעניות דעתי זה עומק הפשט מדוע מכל המלחמות שבתנ"ך דוקא המלחמה הזאת של סיחון במואב

נמשלה למלחמת היצר, המלחמה הזאת התחילה עם 'בואו חשבון' סיחון אמר שהוא רוצה לכבוש רק את חשבון, אבל אחרי ש'תבנה ותכונן עיר סיחון' אחרי שזה יהיה עיר סיחון, עכשיו כבר הדרך קלה לכל מואב 'כי אש יצאה מחשבון... אכלה ער מואב' על ידי השליטה בחשבון היא כובשת את כל חבל המדינה. וזה מה שמגלים לנו המושלים ביצרם: איך הצלחנו לעמוד נגד היצר הרע? נגד היצר הרע שמדבר על חשבון וחושב על כל מואב, מדבר על לייפציג וחושב על ורשה, איך הצלחנו להיות מושלים ביצרם? לא נתנו ליצר הרע שלנו שום צ'אנס! שום דריסת רגל! ואת זה עשינו על ידי שחישבנו חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסידה, וידענו שאם ניתן לו צ'אנס אחד קטן כבר אנחנו בסכנה גדולה. וכך סיפר ר' משה מרדכי שולזינגר, שהיה מאד קשור, תלמיד מובהק של שר התורה ר' חצק'ל אברמסקי זצ"ל: דברו פעם עם ר' חצק'ל אברמסקי על איזה ענין, משהו שמצד אחד היה בזה תועלת אבל מצד

אחר היה בזה סכנה, אמר ר' חזק'ל: אני לא נותן ליצר הרע שלי שום צ'אנס! שום צ'אנס!! זה המושלים ביצרם.

נביא רק דוגמא אחת, היום אנחנו רואים אנשים שאיבדו את העולם הזה ואת העולם הבא שלהם, את הכל הם איבדו על ידי שהם מכורים לאינטרנט, לאייפון, הם נמצאים ממש במ"ט שערי טומאה, את כל הצלם אנוש שלהם הם איבדו, האישיות נהרסה, משפחות שלמות הם הרסו, אולם לפני

זה הם היו אנשים עם יראת שמים, אנשים טובים וצדיקים, איך התחילה כל הנפילה שלהם? משבריר של שניה, היצר הרע לא צריך יותר מזה, ברגע שיש לו את השניה הזאת יש לו את לייפציג, ואחר כך הוא תופס כל ורשה בידיים שלו. עיקר המלחמה נגד היצר הרע היא בואו חשבון, בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, לא לתת לו שום צ'אנס. הזכרנו כבר כמה פעמים את דברי האור החיים הקדוש בסוף פרשת אחרי (ויקרא יח, ב) פרשת עריות, ומפני חשיבותם נחזור עליהם שוב, האור החיים שואל: הרי היצר הרע

של עריות הוא כל כך חזק, שמי שמסובך בתוך העסק הזה של עריות הוא כמעט אנוס, ולמה התורה החמירה כל כך בעונש של עריות? אומר האור החיים הקדוש: חומרת העונש שלו היא לא על השלב שהוא כבר אנוס, אלא על הגדרים, לפני שהוא נהיה אנוס שאז היה לו בחירה, לשמור על העיניים היה לך בחירה, ואם הפקרת את העיניים אתה כבר אנוס. משל למה הדבר דומה, בן אדם נסע בתוך העיר במהירות של מאה שמונים קמ"ש, וילד קטן חצה את הכביש והוא דרס אותו למוות, הביאו אותו לבית משפט, שואל אותו השופט: מה יש לך לומר להגנתך? אומר לו הנהג: אדוני השופט, תאמין לי, אני לא מכיר נהג בעולם שכשהוא נוסע על מאה שמונים קמ"ש הוא יכול לבלום ממרחק של שלושים מטר, מה רוצים ממני הייתי אנוס. אומר לו השופט: אתה צודק, אני לא שולח אותך לכלא על זה שלא בלמת, אני שולח אותך לכלא על זה שנסעת בתוך העיר על מאה שמונים קמ"ש. כך אומר האור החיים הקדוש: הבחירה של

אותם, בגלל שזה כבר לא שייך למואב זה שייך לסיחון על ידי שהוא קנה את זה בכיבוש, ועל כך נאמר לשון הגמרא 'עמון ומואב טהרו בסיחון' כאילו זה היה מקוה טהרה. וזה היה כל הויכוח שאנחנו קוראים בהפטרה של פרשת השבוע, שמלך בני עמון בא בטענה ליפתח: יש לכם שטחים כבושים, שטחים ששייכים לעמון "עתה השיבה אתהן בשלום", אמר לו יפתח: אנחנו לא לקחנו מעמון כלום, סיחון מלך האמורי נלחם איתנו וממנו לקחנו את השטחים הללו, ומה שלפני כן זה היה שייך לכם זה לא רלוונטי, זה כבר טהר בסיחון אחרי שהוא נלחם איתכם וממנו אנחנו לקחנו את זה, לא ממך.

יוצא מכך שאנחנו רואים איך יושב בשמים ישחק, היתה מלחמה גדולה של סיחון במואב, סיחון השקיע כוחות גדולים, צבא שלם, הרוגים, פצועים, בשביל לכבוש את מואב, והוא חשב שהוא עושה פה קופה רצינית, אבל יושב בשמים ישחק - כל מה שאתה עושה פה זה חלק קטן מתוכנית גדולה, כל המלחמה הזאת היא בשביל שבסוף זה

האדם זה לשמור את העיניים, אחרי שהוא מפקיר את העיניים הוא כבר לא יכול לבוא בטענות שהוא אנוס. וככה זה בכל הדברים נקודת הבחירה זה לא להתקרב לזה בכלל, לא להתקרב לכל המכשירים הנוראים האלו שלא יהיה בכלל את הנסיון, ושאף אחד לא יתחכם לומר לי זה לא יקרה. זה פירוש אחד.

דרך נוספת לבאר למה דוקא המלחמה הזאת נמשלה למלחמת היצר נראה לומר בעזר ה', כשלומדים את הסוגיא של עמון ומואב טהרו בסיחון רואים שהקב"ה מסובב כל הסיבות עשה פה עצה מחוכמת, שמצד אחד הקב"ה רצה לתת לבני ישראל חלקים מסוימים ממואב, אולם מאידך הקב"ה הזהיר את בני ישראל שאסור להם לעשות מלחמה לא עם מואב ולא עם עמון "כי לא אתן לכם מארצם ירושה", מה עשה הקב"ה? נתן בלב של סיחון מלך האמורי לכבוש חלקים ממואב, ואחר כך נתן בלב סיחון להילחם עם ישראל, ובמלחמה הזו ישראל כבשו את החלקים האלו מסיחון, ועכשיו כבר היה מותר להם לכבוש

נגזרו עליו מזונותיו של אדם שקצובים לו, ובראש השנה תש"פ נגזר עליו שבשנה הזאת הוא ירוויח מאה ארבעים ושמונה אלף ושלוש מאות תשעים וארבע שקלים וחמישים וארבע אגורות, ובמשך השנה הוא הצליח על ידי רמאות פה ועל ידי אבק גזילה, ריבית, הונאה, עושק שכר שכיר, להרוויח עוד שמונים אלף שקל, ועל חשבון שיעורי תורה ותפילה בציבור עוד ארבעים אלף שקל, והוא חשב שהוא עשה קופה, אבל אחר כך יראו לו את החשבון של סוף השנה שפתאום נשרף מנוע במכונת כביסה, והמכונת שלו קבלה מכה, ופה ילד נפצע והיה צריך ניתוח, וככה יקזזו לו את כל ההוצאות שהיו, וכמה נשאר בסוף? מאה ארבעים ושמונה אלף ושלוש מאות תשעים וארבע שקלים וחמישים וארבע אגורות, בדיוק מה שנגזר עליך, וכל מה שחשבת שהרווחת שלא ביושר הכל הכל בחצי ימיו יעזבנו, ובאחריתו יהיה נבל – לא רק שלא הרווחת כלום מכל הסיפור הזה, אלא נשאת רק עם החבילה של העונש, נשאת רק עם החבילה של העונש...

יגיע לכלל ישראל. ולזה התורה דימתה את מלחמת היצר, זה אומרים לנו המושלים ביצרם איך אנחנו הצלחנו במלחמה? בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, היצר הרע מציע לבן אדם להנות מהחיים, והוא חושב שהוא ירוויח, אבל האדם צריך לדעת שזה בדיוק כמו אצל סיחון, שחשב שהוא כובש פה מדינה ובסוף לא נשאר אצלו כלום, כך אדם חושב שהוא ירוויח, אבל כל מה שאתה חושב שאתה מרוויח פה יקחו לך את זה בסוף, לא ישאר לך כלום, כמו שאנחנו קוראים בהפטרה של פרשת בחוקותי שהנביא ירמיהו אומר "קורא דגר ולא ילד עושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל" - אדם חושב שהוא יקח כסף לא ישר והוא ירוויח, או על חשבון שיעורי תורה, על חשבון חברותא, על חשבון תפילה בציבור, על חשבון שכר ב'ובא לציון' הוא יחלוץ את התפילין ויברח, על חשבון פסוקי דזמרה שהוא מדלג, והוא חושב שיהיה לו על ידי כך רווחים, אבל כשהוא יבוא לשמים יראו לו חשבון מדוקדק איך בראש השנה

נשאר רק עם העוון ואיסור, 'ובאחריתו יהיה נבל'.

"ויאמר ה' אל משה ואל אהרון בהר ההר על גבול ארץ אדום לאמור יאסף אהרן אל עמיו" וגו' (כ, כג-כד)

ופרש"י: "מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשיו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו צדיק הזה, וכן הנביא אמר ליהושפט בה- תחברך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך".

ויש להקשות דלכאורה פלא גדול הוא למה דוקא כשעברו בג- בול ארץ אדום נפרצו מעשיהם ולא בעברם בגבולי שאר המדי- נות?

ועוד יפלא מהי המידה כנגד מידה שבשבילה נחסרו דוקא הצ- דיק אהרן? וכתב בספר "דברי יואל" לאבות (פ"א מי"ב) דהנה מצינו דכא- שר עברו את גבול ארץ אדום שלחו אליו לאמור "כה אמר אחיך ישראל" וגו' ופרש"י שם: "מה ראה להזכיר כאן אחוה? אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם" וכו' ונמצא שבגבולי שאר מדינות לא עלתה על

זזה לא רק נוגע רק לממונות, אלא הארכנו כבר בפרשת ויגש שזה נוגע גם ליסורים וגם להנאות, שמעתי פעם מר' דן סגל והוא הביא על כך ראיות חזקות מגמרא, שאדם חושב שהוא יחטוף מהעולם הזה הנאה של איסורים, היצר הרע מציע לבן אדם כל מיני הנאות של איסור, ואומר לו: תשמע, עכשיו בעולם הזה תרוויח, האי זה איסור ויש על זה עונש, אל תדאג עד שתגיע לגהינום כבר תעשה תשובה, כך אומר היצר הרע לאדם. אומר ר' דן, כמה שזה טעות, אל תחשוב שבעולם הזה אתה כן תרוויח את ההנאות האלו, מפני שכשם שנקצב על אדם כמה כסף יהיה לו, כך נקצב לו כמה הנאות יהיו לך, ואם ניסית לחטוף הנאות של איסור זה יתקזז לך על חשבון הנאות של היתר, יקחו לך אותם, בן אדם רעב, צמא, לוקח אוכל שהוא עם הכשר גבולי, הוא לא יכול להתאפק, אחר כך יש לו שבוע שלם כאבי בטן והוא לא יכול לאכול שום דבר, כך על כל הנאה של איסור לוקחים ממנו הנאה של היתר, והוא

דעתם לקשור איזה שהוא קשר של אחוה עם בני המדינה ואדרבה נלחמו בהם.

מה שאין כן באדום שציווה הכתוב (דברים כג, ח): "לא תתעב אדומי כי אחיך הוא" פתחו אליו לשלום וקראו לו אחוה, ומה נגרם מן האחוה הזאת? שנתחברו אליהם ונפרצו מעשיהם.

למה נכשלו ישראל לקרוא לו לאדום לשלום?

זה משום שראו באהרן שמתנהג עם כולם במידת השלום ולכן כאן מצא היצר הרע מקום לבלבל דעתם כי גם עם אנשי אדום יתכן להתנהג בשלום ובריעות שיש אצלם צד אחוה ולכן יש לה־ שתמש במידת השלום.

אולם מכיון שהיה הדבר שלא במקומו הראוי לכן נחסרו דוקא את הצדיק הזה את אהרן הכהן, להורות להם שנענשו על כך שה־ שתמשו במידתו במקום הלא נכון.

וזהו שאמר הכתוב "ויאמר וגו' על גבול ארץ אדום לאמור יאסף אהרן" וגו' כי האחד תלוי בשני כי על ידי ההתחברות עם ארץ אדום ועל ידי

הטעות במידתו של אהרן על כן נענשו בפטירתו.

כי ישרים דרכי ה' עם צדיקים ילכו בם – להתנהג עמהם במידת השלום – ולא עם אחרים, לא עם אלה שעמם אין להתנהג בשלום אלא "בתקוממיך אתקוטט". וזאת ידע יעקב, ולכן ביקש הצילני נא מיד אחי מיד עשו, אני ירא יותר מהאחוה של אחי יותר מהשנאה של עשו. כששאלו את החזון איש האם אינו חושש שהמדינה תציק לשומרי המצוות. אמר להם החזון איש: יותר משאני חושש שת־ ציק להם אני חושש שתינעם להם... כל זה נתחדש על דברי המשנה שם "הוי מתלמידיי של אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

וצריך ביאור: א. מהו הוי מתלמידיי של אהרון, מדוע לא אמר בסתם הדבק בדרכיו של אהרון, או למד מאהרון?

ב. מה הקשר בין אוהב את הבריות לבין מקרבן לתורה? הרי אלו שתי מידות נפרדות?

אלא מידות אלו של להיות אוהב שלום ורודף שלום צריכים לשקול אותם במאזני התורה להתנהג בהם רק עם יראי ה' וחושבי שמו אבל לגבי הרשעים הרי בודאי שצריכים לרחקם ואהרן הכהן ידע האיך להתנהג במידות הללו את מי לקרב ואת מי לרחק. ובזה צריכים להיות מתלמידיו בדוקא לדעת היטב מתי יכולים להתנהג במידות הללו ולא חס ושלום להפוך את הקערה על פיה.

ולכן גם קישר זאת עם 'מקרבן לתורה' תאהב את הבריות רק אם זה מוביל ל'מקרבן לתורה'.

אלא שיצר הרע, זה דרכו כסל למו, בענין זה לבלבל דעתם של בני אדם אשר בעת שצריכים ללחום נגד הרשעים מהרסי הדת אזי טענתו בפיו שצריכים להתנהג במידת השלום ואצל יראי ה' אשר צריכים להתנהג עמהם באהבה אחוה וריעות הוא מעורר קנאת מדנים שכאילו אם לא ינהגו עם הרשעים באהבה ואחוה תהא [בעתיד... מחלוקת ושנאה.

ונמצא שכעת!!!] עושה עם החכמים מחלוקת ושנאה... ועל כן החכם עיניו בראשו לדעת בכל מקום את הדרך הישרה.

וכך מצאנו גם בקורח, שמאד 'אהב את הבריות', והצר על כבודן של ישראל שמשה ואהרן מתנשאים מעליהם והם 'מושפלים' בזמן שכולם קדושים, וכן כאב את כאבה של אותה אלמנה מס־כנה, אולם אהבה זו אבוי לה, מובילה לשנאת תלמידי חכמים וצדיקים, זו אינה הדרך לאהוב את הבריות ולקרבן לתורה

"והביט אל נחש הנחשת וחי" (כא, ט) 'עשה לך חרבות צורים': אמר רבי ירמיה בארבעה מקומות נאמר בלשון הזה, 'עשה לך'. בשלשה נתפרש (ממה יעשו) ובאחד לא נתפרש... "עשה לך שרף", לא נתפרש. רבי יודן בשם רבי יוסי: 'ישמע חכם ויוסיף לקח', זה משה. אמר: אם אני עושה אותו של זהב ושל כסף, אין הלשון הזה נופל על הלשון הזה. הרי אני עושה אותו של נחשת למה, שלשון הזה נופל על הלשון הזה שנאמר "ועש משה נחשת נחושת" (ילקוט שמעוני יהושע טו)

דברי הילקוט תמוהים לכאורה, אומר הגרא"א דסלר זצ"ל). הרי הנחש נעשה בספרו "מכתב מאלהו" (חלק ד עמוד 254) כדי שיסתכלו ישראל כלפי מעלה וישעבדו את לבם לאביהם שבשמים (כמפורש במשנה פ"ב ממסכת ר"ה) ושיזכרו שאין הנחש ממית אלא החטא ממית (שמות רבה ג, יב וברכות לג, א) וישובו אל ה' והוא ירפא את מכתם. ומעתה, איזה טעם יש בדבר לעשותו דוקא מנחושת משום "לשון נופל על לשון", וכי בשירים וחרוזים היו עסוקים? הדבר מתבאר על פי דברי הסבא מקלם זצ"ל (מובא שם בעמוד 252) שהיה שואל במה השיגו האבות הקדושים וכל גדולי עולם ז"ל את מדרגתם. במה היה כחם יפה מכוחנו? והשיב: הם ידעו את הכח האדיר שבציורי הלב. סוד זה ידוע היטב ליצר הרע. כל מלחמתו היא תמיד בציורים ודמיונות, בהם הוא מפתה אותנו ולוכד אותנו ברשתו. רק בנשק זה, דהיינו להרבות ציורים לצד הקדושה - ניתן להילחם נגדו. לכן החזיקו הצדיקים ז"ל לנגד עיניהם תמיד ציורי גן עדן, והתענגו

הנפלא שבדרך ה', ובזה נצחו את יצרם ועמדו בכל הנסיונות. חז"ל הורו לנו דרך זו, שהרי כל האגדתא שבש"ס ובמדרשים מלאה ציורים חיים ומוחשיים ממש. ואם האדם ילמדם היטב וישמרם בזכרונו ויעלם על דמיונו יש בכוחם לפעול בכל לבו בלי ספק. (ועיין שם שהאריך עוד בענין זה).

גם בענין נחש הנחשת השתמש משה רבינו ע"ה בכח הציור. לימד אותנו משה רבינו שכל שהציור שלם יותר הוא פועל יותר על הלב. לב האדם מתרשם מביטויי הלשון. אם על ידי לשון נופל על לשון האדם יעמוד כרגע מבהלת נפשו, כבר יש בזה די סיוע להשיב אל לבו את האמת. כל עונש הנחשים, מה' יתברך בא להם, ובשובם אליו ינצלו. כל דרגה נוספת באיכות ההתבוננות - עולם חדש הוא ברוחניות.

ויש בזה גם רמז נוסף, שהרי משה עשה נחש ולא שרף, כי נחש מרמז ליצר הרע וגם נחושת מרמזת על המצח הנחושה של קשיות עורף. כדכתיב (ישעיה מח, י) "ונגיד ברזל ערפך ומצחך נחושה" היינו

שמרמז על עזות ועקשנות החוטא. (תנחומא תרומה יא על צפוי המזבח. ועיין ספר "שמירת הלשון" פרק כא.) (לקח טוב)

"וממדבר מתנה" (כא, יח) מצינו במדרש (פ' תרומה) שמדמה את התורה לג' ענינים: עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. מהו העינים של שבי, לקיחה ומתנה בתורה. והנראה שבזה כלול דרך העליה של בן תורה בדרגות התורה, מתחילה הוא בבחינת שבי כא' שהולך למלחמה ולפעמים מנצח ולוקח שבי ולרגעים השונא מתגבר ולוקח ממנו השבי ומה שהיה לו, וכמו במשה שנלחם במרום עם המלאכים לקבל התורה, כן בתחילת הלמוד יש הרבה עליות וירידות שלפעמים מרגיש שרכש לו כבר משהו בתורה ושוב יש ירידות ונדמה לו שאבד הכל, והוא יורד ושוב עולה וצריך להלחם עד שינצח הטבע שלו וישיג תמידיות בלמוד התורה. ולפעמים יכולים לנפול עי"ז ביאוש ולא להאמין בכוחות עצמו. אח"כ המדרגה הב' לקיחה שמה שרוכש לו נשאר לו והוא צובר ואוסף על יד אבל

הוא צריך לשלם עבור הכל, הוא צריך ליתן הרכוש שיש לו זהו כחו וזמנו ומה שמשלם יותר משיג יותר. הוא צריך להתיגע עד שמשיג להבין כל דבר מהראשונים והאחרונים. ואח"כ זוכה למדרגה הג' של מתנה שזוכה לסייעתא דשמיא בבחינת מעין המתגבר כל א' לפי מדרגתו. ושמעתי על ר"מ א' גדול שעשרות בשנים למד בהתמדה רבה ולא חידש ופתאום נעשה מחדש יותר מכל הר"מים של דורו. אלא שלמדרגה זו מגיעים רק יחידי סגולה וגם אלו אין סומכים על זה רק מתיגעים בכל כוחותיהם, ולכן התורה נקראת מכורה לכלל ישראל כי צריך לקנותה כל חלק וחלק ממנה, והעלי' וההשגה הוא לפי מה שמשלמים עבורה לפי היגיעה בה. (הגר"ב סורוצקין, כת"י)

כתב הרב יוסף צבי דינר בספרו מקדש הלוי

השפעתו הגדולה של מעשה טוב וברש"י (כא לד) אל תירא אותו - שהיה משה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו

של אברהם, שנאמר (בראשית י"ד י"ג) 'ויבא הפליט' הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדרלעומר וחביריו בעשתרות קרנים שנאמר (דברים ג' י"א) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים' (נדה דף ס"א ע"א)

ולכאורה יש לעיין, שכן הלא על הפסוק 'ויבא הפליט' פירש"י: 'ויבא הפליט - לפי פשוטו זה עוג שפלט מן המלחמה וכו', ומתכוין שיהרג אברם וישא את שרה, הרי לנו שמעשהו של עוג לא נבע ממניעים כשרים וטהורים אלא ממניעים שפלים אשר אין דוגמתם בנמצא!

מעתה, כלום על מעשה המבוסס על שאיפות כה שפלות - היה חשש פן יקבל עוג שכר מיוחד, וינצח את ישראל במלחמה? כלום זכות אברהם אשר למותו הוא ביקש לגרום - עלולה לעמוד לו ולסייע לו לזכות בנצחון? אתמהה!

אולם מכאן יכולים אנו ללמוד לקח נפלא, ולהסיק כי אמנם, אף שהקדוש ברוך הוא מביא בודאי בחשבון את כוונותיו של האדם געת עשיית מעשיו הטובים או הרעים חלילה, מכל מקום - אין הוא

מקפח שכר כל בריה! למרות כוונותיו השפלות של עוג הוא עלול היה לזכות לשכר נפלא, וזאת מאחר והמעשה עצמו - היה טוב וראוי!

ומכאן עלינו ללמוד מוסר הנוגע אלינו... שכן לעיתים, אנשים נוטים לזלזל בערכם של מעשים אשר נעשו מבלי כוונה מספקת, או אפילו ממניעים שאינם טהורים לחלוטין... אולם הנה כאן למדנו, כי אפילו מעשה טוב שנעשה מתוך כוונת זדון גורר שכר טוב בעקבותיו וכל שכן שמעשה שנעשה בכוונה טובה אף אם אינה בפסגת השלמות והטוהר - יזכה לגמול טוב מידו של הנאמן לשלם שכר לבריותיו! עכ"ד.

וכתב הרב מקדש הלוי אם נתבונן בעונש בו נענשו ישראל על תלונותיהם - נמצא שהיה מדוקדק בהנהגת מידה כנגד מידה באופן נפלא.

שכן ידוע, כי טענתם של ישראל היתה כנגד המן אשר הוא לחם רוחני, לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו יומא (דף ע"ה ע"ב). בני ישראל טענו, כי קצה נפשם בהנהגה הניסית המרוממת

שאפפה אותם במדבר, וכי הם רוצים לחם גשמי והנהגה כמנהגו של עולם- מאחר והנהגה הרוחנית המרוממת מחייבת התנהגות מתאימה בכדי שיהיו ישראל ראויים לה

ובכן, מאחר והם כפרו בטובתו של מקום, וביקשו הנהגה גשמית - אמר להם כביכול הקדוש ברוך הוא: אם בהנהגה גשמית חפצתם - הבה נראה אתכם מתמודדים עם הנהגה גשמית... הבה נראה כיצד תתמודדו עם הנחשים השרפים שבמדבר, הנחשים מהם אתם ניצולים מאז צאתכם ממצרים בזכות אותה הנהגה ניסית בה אתם מואסים עתה...

היה זה עונש, ובה במידה לימוד חשוב... שכן כעת הבינו בני ישראל כי אמנם אין הם יכולים להתקיים בהנהגה גשמית כמנהגו של עולם, ומיד שבו בתשובה כפי שנאמר (פסוק ז') 'ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו בה' ובך התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש ויתפלל משה בעד העם', והיינו שביקשו ישראל

כי תשוב ההנהגה הניסית ללוות אותם כבראשונה, ובקשתם נענתה. עכ"ד.

ויש להוסיף

"וידבר העם באלהים ובמשה וגו' ונפשנו קצה בלחם הקלקל. וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וינשכו את העם וימת עם רב מישראל" (כא, ה-ו)

ראיתי בכתב יד המיוחס לר' משה מגיד זצ"ל, מתלמידי הגר"א. דלכן נענשו בנחשים, משום שהתאוננו על המן שהוא קלוקל לפי שהוא מכניס ואינו מוציא [עי' רש"י]. והנה איתא בגיטין (נו:): אמר הקב"ה בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה, ואמאי קרי ליה בריה קלה דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה, דהיינו שהוא מכניס ואינו מוציא. ואיתא בשבת (עז:): לא ברא דבר אחד לבטלה וכו' ויתוש הוא רפואה לנחש, סממית לעקרב. וכיון שחטאם היה בזה שדברו על המן שהוא מכניס ואינו מוציא, נענשו בנחשים שרפואתן הוא במכניס ואינו מוציא.

ולפי זה נראה דמזה למדו בגמ' שהטענה שלהם היה שהמן מכניס ואינו מוציא,

שאמרו לחם הקלקל "קל" "קל", והיינו לרמז שהוא כמו בריה "קלה" שמכניס ואינו מוציא. (כרם חמד)

למה נרמז רק במיתתה של מרים שמיתתם של צדיקים מכפרת
ובגמרא (מועד קטן דף כ"ח ע"א) 'אמר רבי אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך: מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת!'.
ולכאורה עלינו לבאר מדוע בחרה התוה"ק לרמז את הענין הזה, שמיתת צדיקים מכפרת - דווקא במיתתה של מרים ולא במיתתו של אחד הצדיקים האחרים שבתורה?

ונראה לומר, כי אילו התורה היתה מרמזת את הנקודה הזו רק ביחס למיתתו של צדיק - היה מקום שנסבור כי רק מיתת **צדיקים** מכפרת, ולא מיתת **צדקניות**, שהרי נשים פטורות מחלק ניכר מהמצוות, ואף אינן לומדות תורה, ומעתה יש מקום לומר כי לא שייך שתכפר מיתתן... לפיכך, רימזה התורה דווקא בעת שכתבה את מאורע פטירתה

של מרים - שמיתת צדיקים מכפרת, בכדי ללמדנו שצדיקים וצדקניות - היינו הך, ומיתת שניהם מכפרת בשוה!

למה לא כתוב זאת חוקת התורה - חשיבות קיום התורה בגלל רצון ה' ולא בגלל שאנו מבינים
זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על. (פי"ט, ב)

למה לא כתוב זאת חוקת התורה
הקשה הרב יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל בספרו מקדש הלוי שלכאורה, מתאים היה יותר לכתוב לשון: 'זאת חוקת הפרה' או 'זאת חוקת הטהרה' שהרי אין הפרשה עוסקת אלא בחוקתה ובהלכותיה של פרה אדומה בלבד, ולא בהלכות כלליות הנוגעות לכל התורה כולה! בדיוק כפי שנאמר (שמות י"ב מ"ג) 'זאת חוקת הפסח', כך מתאים היה כאן להתמקד בתכנה של הפרשה - ולא להסתפק בהגדרה כל כך כוללת!

חשיבות קיום התורה בגלל רצון ה' ולא בגלל שאנו מבינים

אולם לאמיתו של דבר, נראה שהתורה ביקשה בכך ללמדנו, כי לא רק פרה אדומה הרי היא בבחינת 'חק' - שאין אנו משיגים את טעמו, אלא כל המצוות כולן חוקים הן, שכן גם אם לעיתים ניתנה לנו אפשרות להשיג מקצת טעמיהן וסודותיהן - מכל מקום עיקר הטעם עודנו מכוסה מעינינו, ומחוייבים אנו לקיימן בתורת חוק - מכח גזירת מלך, ולא מחמת הטעמים אשר משיגים אנו בהבנתנו הדלה...

ואמנם, לכשנתבונן נמצא, כי טעמי המצוות - נקראו בשם 'טעם' וזאת מאחר והם אמנם אינם **סיבות** למצוה - אלא רק **טעמים**, והיינו: אמצעים על ידם יכולים אנו לחוש את המצוה, אף שאין בהם כדי להגדיר ולהסביר את מהותה.

כשם שאדם הטועם טעם כלשהו במאכל, אינו מעלה בדעתו כי הטעם הינו הסיבה לאוכל או הגדרת מהותו, אלא ברור שהטעם הינו רק אחד המאפיינים

בהם מצטיין האוכל - כך גם טעמי המצוות אינם סיבות או הגדרת מהות המצוות.

ולכן, ברור שאין אנו רשאים לחשב חשבונות ולהסיק מסקנות על פי טעמי המצוות שנגלו לעינינו איננו רשאים חלילה להחליט כי מצוה פלונית שייכת דווקא בנסיבות אלו או אחרות מאחר וטעמה אינו שייך אלא במקרים מסויימים עלינו להבין כי הבנתנו שלנו בטעמי המצוות הינה חלקית ובלתי מספקת ואין להסיק על פיה כל מסקנות שהו

ולא זו בלבד שהדבר אינו ראוי ואינו נכון, אלא שאף סכנה רבה טמונה בו... וכפי שיכולים אנו ללמוד מהמעשה הבא: היה זה לפני כמאה וחמשים שנה, כאשר נמצא כי בבשר חזיר ישנו חיידק מסויים הגורם למחלה מפורסמת, באותה תקופה עמד פרופסור יהודי ופרסם מאמר, בו הוא הכריז בשמחה כי עתה נודע מדוע אסר הקב"ה אכילת בשר חזיר... הוא פשוט רצה להציל את עם ישראל מהחיידק המסויים הזה הנמצא בבשרו של בעל החיים הטרף...

אף אלה שטעמם נאמר בגמרא, וכל שכן הדברים שאת טעמם מצאנו בדברי הגאונים, לכולם יש להתייחס כאילו היו גזירת הכתוב.

כך מצינו מפורש לגבי הדין של "לא ירבה לו נשים" שנאמר על המלך, וטעה בו שלמה המלך, עיין סנהדרין כא: כשנתבונן נבחין שטעותו היתה בכך שחשב שהטעם המפורש בתורה מהווה בסיס לדין עצמו. אך האמת אינה כך. המצווה נאמרת לגבי כל אחד, גם אם אין הטעם שייך אצלו. גם קורח ועדתו שגו בהבנת טעם המצוה של תכלת בציצית. נמצא, אם כן, שלימוד התורה וקיומה מחייבים אותנו לראות כל מצוה כאילו היתה משוללת טעם. ואפילו מצוה כגיעולי נכרים שטעמה ברור לכאורה - להוציא את בליעת מאכלי העכו"ם מבין דופני הכלי - גם אותה צריך לקיים כחוקה.

מה המעלה המיוחדת שיש בכך שלא מבינים את פרשת פרה

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל בספרו משולחן רא"ב (עמ' קצ) זאת חוקת התורה וגו' ויקחו אליך פרה

אך הנה כעבור כחמישים שנה - מצא רופא גוי תרופה לאותה מחלה אשר אכילת בשר החזיר גורמת לה... מעתה קם אחד ה'משכילים' והסביר כי לאור העובדה שהמחלה כבר אינה מסוכנת ונמצאה לה רפואה - הרי שאין כל סיבה להמנע מעתה ואילך מאכילת חזיר, וניתן להתירו למהדרין מן המהדרין.

הרי לנו אילו נזקים עצומים עלולים להגרם בעקבות כך שאדם תולה את טעמן של המצוות בסיבות צדדיות! עלינו לקיים את התורה והמצוות אך ורק לשם שמים, אך ורק משום שה' יתברך ציוה אותנו לקיימן! עכ"ד הרב יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל. [ויש להרחיב עוד בזה ממעשה של חזקיהו מלך יהודה בברכות י'. צו לביתך ולא תחיה].

וכן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו "דרש משה" מסיק מכח קושיא זו, שכותרות אלו ללמד על כל התורה כולה יצאו. ומכאן שבין דברים שאין שייך לדעת טעמם, ובין דברים שטעמם פשוט ומובן, עלינו ללמוד כאילו היו חוקים בלי טעם. גם הדברים שגילתה התורה את טעמם,

למה נאמרה פרשת פרה לפני מתן תורה

והנה רש"י בפרשת משפטים (שמות כד ג) כתב שבמרה קיבלו שבת כבוד אב ואם פרה אדומה ודינין, ויש להעיר דבשלמא שבת היא אות בין הקב"ה וישראל, והמחלל שבת כעובד ע"ז כמש"כ רש"י (לעיל טו מא) ששקולה שמירת שבת כנגד כל התורה כולה, וכבוד אב ואם הוא מצוה שכלית של הכרת הטוב, וכן דינין הוי מצוה שכלית שלא יהא איש את רעהו חיים בלעו, וא"כ מובן מסברא מה שקדמו מצוות אלו לשאר דיני התורה, אבל פרה אדומה דהויא חוק מפני מה הוקדמה למתן התורה, וביותר דהלא לא עשו פרה אדומה עד כשנה אח"כ כמבואר ברש"י בפרשת נשא (לעיל ז א) שהיה זה בב' ניסן בשנה השנית, [וכ"ה ברש"י גיטין (ס ב) בשם ירושלמי במסכת מגילה], ולפי מה שדרשו חז"ל (כמובא ברש"י להלן פסוק כב) שפרה אדומה באה לכפר על חטא העגל, הרי ודאי לא היה ענין להקדים ציוויה למרה, שהיו אז לפני חטא העגל.

אדומה תמימה וגו' (במדבר יט ב) פירש רש"י: שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

ביוצרות לפרשת פרה יש אריכות על המעלה של מצות פרה אדומה שהיא חוקה ואין לעמוד בסודה ורק אלקים הבין דרכה ואפילו שלמה המלך החכם מכל אדם אמר על מצות הפרה 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני וכו' וכו', ומכל זה משמע שזהו שבח תורת הפרה שמצוותה סתומה חתומה ומכוסה.

וצריך ביאור מה מעלה היא, דלכאורה אדרבה יש מעלה יותר לפרשיות שנודע לנו טעמיהם שע"ז מתקיים בהם 'והערב נא את דברי תלמוד תורתך בפנינו', וגם זה מעלה בגוף המצוה וכמש"כ האור החיים (ויקרא כו ג) שמצוה בלא טעמא כגוף בלא נשמה, וא"כ מהי המעלה הגדולה בפרה בכך שלא גילו לנו את טעמה.

עבדות גמורה ומוחלטת, שהאדם מראה בעצמו שהוא עושה בגלל שכך הקב"ה ציוה ולא בגלל הדעת שלו.

ובזה יש ליתן טעם במה שדקדקו המפרשים (עי' כלי יקר יט ב) מהלשון 'זאת חוקת התורה' שהיא כוללת את כל מצוות התורה, ולמה לא אמר זאת חוקת הפרה, וביותר שהרי הרבה מצוות הם שכליות, וגם שאר מצוות חוקיות יש בהם טעם הנגלה לחכמים, וכדאיתא בחז"ל (במדב"ר יט ג) ששלמה המלך ידע טעם כולם לבד מזו, אכן להמבואר א"ש, דבאמת ממצות הפרה אנו למדים לכל התורה כולה, שהכל בגדר חוק, ואפילו מצוות שאנחנו מבינים את טעמן אין לנו לקיים אותן בגלל הבנתנו, אלא אך ורק בגלל שהקב"ה ציוה אותנו, וגדול המצווה ועושה, (וכמו שהאריכו דבר זה ביוצרות לפרשת פרה שם).

והוא כעין מה שכתב הרמב"ם (פ"ח ממלכים הי"א) שכן נח שקיבל שבע מצוות ונזהר לעשותן ה"ז מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעוה"ב, והוא שיקבל

חשיבות קיום התורה מפני שה' ציוה

ונראה בזה, דאמנם מצד אחד יש מעלה גדולה להבין את טעם המצוה שאז לומדים ומקיימים אותה ביתר הנאה [געשמאק], אבל מאידך גיסא יש מעלה לא לדעת את הטעם, דכאשר לא יודעים הטעם ובכל זאת מקיימים המצוה אז ניכרת יותר העבדות בקיום המצוה, כי עבד לא רק מבטל רצונותיו מפני רצון האדון בהנהגתו למעשה, אלא גם מבטל הבנתו ועושה כפי ציווי האדון אף שזה כנגד הבנתו, ולכן כל זמן שאדם מקיים מצוות כשהוא מבין את הטעם בהם, עדיין אי"ז מדרגה עליונה של עבדות, ורק כשמקיים מצוה שלא מבין את טעמה יש בזה עבדות מוחלטת ונאמנה. והן דבר רש"י בברכות (לג ב) שהקב"ה הטיל על ישראל חוקי גזירותיו להודיע שהם עבדיו ושומרי מצותיו וגזירות חוקותיו אף בדברים שיש לשטן ולגוים להשיב עליהם.

וזו היא מעלת פרה אדומה במה שטעם המצוה מכוסה ומוסתר ונשאר המצוה חוקה, כי קיום המצוה באופן זה הוא המדרגה העליונה של עבדות, שהיא

מתלמידי אברהם אבינו שלא הרהר, ע"ש. וע"ע באור החיים כאן.

ועתה נבא לבאר הטעם למה שנצטוו במרה על מצות פרה עוד קודם קבלת התורה, ונראה דבאמת אין לך הכנה לקבלת התורה גדולה מזו, במה שלמדנו שהתורה היא חכמת הבורא ואין היא תלויה בהבנתנו, וממילא קבלת התורה שתבא אח"כ תהיה קבלת התורה באופן אחר לגמרי. ונראה דמכח זה הקדימו ישראל אח"כ בשעת קבלת התורה נעשה לנשמע, להראות שאינם עושין המצוות משום הבנתם אלא הם עושין כעבדים, ולכן עשייתם אינה תלויה כלל בשמיעת המצוה והבנתה, אלא 'נעשה ונשמע'. [ועיין בבית הלוי פרשה יתרו על גודל מעלת העבדות שהיתה באמירת נעשה ונשמע אשר רק משו"ה יש חלות לקבלה כזו אף שהוא דבר שאינו קצוב דשיעבדו את גופם לעבודתו ית' ככל אשר יצוה עליהם יעו"ש ואפשר להטעים בזה עוד דאם כל המצוות שהיו מקבלים במרה היו מצוות שכליות לא היו כלל ישראל מראים כ"כ את עוז מעלתם אח"כ בשעת קבלת

ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אי"ז גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם. עכ"ל. [ויש גורסים (עי' מהד' הרש"פ) אלא מחכמיהם, אך עכ"פ מחסידי אומות העולם ודאי שאינו].

ודברים מפורשים המה בספר חידושי הב"י על התורה (פסוק א) וז"ל ובזה יתורץ למה אמר 'זאת חקת התורה' ולא אמר 'זאת חקת הפרה' וכו' ללמד על הכלל כלה שהכל חק, כלומר כל התורה חק וזאת חקת התורה כי זו גדולה על כולם וכו', כי החוקר לידע טעם לעשות הישר בעיניו, אינו מצווה ועושה רק בוחר הישר בעיניו, אמנם זרע ישראל לא יעשו הדבר רק בבחינת היותו דבר אלקי, א"כ כל עוד שלא ידעו טעם היא מצוה שלימה, וזהו זאת חקת התורה אשר צוה ה', זאת שתאמרו לאפיקורוס כלום אנחנו עושים רק בשביל שצוה לנו ה' מה לנו לחקור טעם בהם אדרבא בשלא נדע הטעם ועכ"ז נעשה המצוה ולא נהרהר אנחנו

התורה בזה שהקדימו נעשה לנשמע שהרי ראו כבר שהמצות שהקב"ה מצוה אותם הם מצוות שכליות שכדאי וראוי לקיימם אך דוקא כעת שנצטוו על פרה אדומה שהיא חוק וראו שהקב"ה מצוה גם על מצוות שאין לנו בהם שום טעם והבנה אלא אומר חוקה חקקתי גזירה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחריה ועם כל זה הקדימו נעשה לנשמע יש בזה מעלה גדולה שהרי היה להם לחוש מי יודע איזה עוד גזירות וחוקים יטיל על ישראל ואין לך שלימות קבלת התורה גדולה.

והנה אמרו חז"ל (תו"כ פרשת קדושים) אל יאמר אדם אי אפשרי בבשר חזיר והתורה גזרה עלי אלא אפשרי בבשר חזיר אלא שהתורה גזרה עלי, וברמב"ם (שמונה פרקים פ"ו) כתב דהני מילי במצות שמעיות וחוקיות, אבל במצות שכליות כגון רציחה אסור לומר אפשרי לרצוח כי מצד תכונות האדם צריך להיות שאינו מסוגל לרצוח.

אך אמר מורינו הגר"ח שמואלביץ זצ"ל דמ"מ אחר הציווי שוב הסיבה שאדם אינו רוצח אינה בגלל הבנתו

ותכונותיו אלא בגלל ציווי הקב"ה, ואמר בזה משל כשאומרים לאדם לאכול דם הרי יאמר שהוא נגעל מזה, אבל אם יאמרו לו אח"כ שיש בזה סם המוות שוב בטל טעם הראשון מפני טעם השני, וה"ה אחר שהקב"ה ציוה בתורה לא תרצח הוי זה טפי מסם המות ועכשיו עיקר הטעם שאינו רוצח הוא בגלל שהקב"ה ציוה, והתכונה שאינו מסוגל לרצוח בטלה מפני טעם זה.

וכן חזינן ענין זה של עבדות לקיים רצון הבורא בשלמות, בהמבואר בגמרא (ברכות י א) לגבי חזקיהו המלך שלא קיים פו"ר משום שצפה ברוח הקודש שיצא ממנו בנים דלא מעלו, ואמר לו ישעיהו הנביא בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למיעבד, ומרגלא בפומיה דמורינו הגר"ח שמואלביץ שזו היתה התביעה על חזקיהו, שהרי עבד לא סומך על חכמתו אלא מקיים מצות אדונו כצורתה בשלימות, ובלא לחשוב אם התוצאות מתאימות לרצונותיו.

למה פרה אדומה מכפרת על חטא העגל

זוהי גופא הטעם דפרה אדומה מכפרת על חטא העגל, וכמבואר בראשונים, ובהרחבת דברים בבית הלוי (שמות לא יג) דשורש חטא העגל הוא שחיפשו עבודת השם ודברים נשגבים להתקשרות לקב"ה, שחשבו שתהיה להם מדרגה גבוהה בצורה זו, אבל חטאם היה שלא היה ציווי השם לעשות כן ע"י אמצעי, וחובת האדם היא רק לעשות ציווי הבורא, ולכן התיקון לזה הוא ע"י מצות פרה אדומה, שהיא חוק שאינו מובן כלל ונעשה כולו מחמת ציווי השם, ומלמד אותנו לעשות את המצוות באופן של עבדות, ולא לסור מציווי הבורא ית' אף שלא לצורך להתקרב אליו יותר, ובזה גופא יש כפרה על חטא העגל.

ולכן לימוד התורה הוא באופן שהאדם ממית עצמו באהלה של תורה, שבזה מבטל את כל העצמיות שלו ודעתו הפרטית לדעת ולציווי התורה. ויומתק בזה מה שהתורה לימדה אותנו ענין ממית עצמו באהלה של תורה בפרשת

פרה אדומה דוקא, וכמו שדרשו חז"ל (סוף ברכות) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל, דמפרה אדומה נלמד שכל גדר לימוד התורה הוא באופן של ביטול עצמי מוחלט, וזהו המכוון 'ממית עצמו' שמבטל את כל העצמיות שלו לתורה. עכ"ד הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל.

ויש להביא מש"כ הרב אליהו דיסקין שליט"א (הו"ד באוסף גיליונות חוקת תשע"ט) זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה (יט, ב).

פרה אדומה נקראת חוקת התורה, הסוד של פרה אדומה לא התגלה לאף אחד מלבד משה רבינו, אפילו שלמה המלך שהיה ילד בן שתים עשרה כשהוא נעשה מלך, והשתוקק לדעת את כל התורה כולה עם כל טעמיה, הקדוש ברוך הוא נגלה אליו בגבעון בחלום ושאל אותו מה אתה רוצה עושר, כבוד, מדינות? אמר שלמה המלך: אני רוצה רק חכמה, כל ימי

הוא התאוה לשלמות בחכמה, הוא ידע את כל דיני התורה וטעמי המצוות, וכשהוא הגיע לפרה אדומה הוא גילה לפניו קיר אטום ואמר (קהלת ז, כג): כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. רק למשה רבינו התגלה הטעם של פרה.

הערה שניה, לשון הפסוק שנאמר על פרה שהיא חוקה הוא "זאת חוקת התורה", ולכאורה היה צריך להיות כתוב זאת חוקת הפרה, שהרי זה חוק של פרה, והלשון "זאת חוקת התורה" משמע שהחוק הזה שייך לכל התורה כולה, ומדוע?

טעם המצוות שנצטוו במרה

הערה שלישית, מתי הפעם הראשונה שנצטוו על פרה אדומה? הפעם הראשונה היתה במרה עוד לפני מתן תורה, שנאמר במרה (שמות טו, כה): שם שם לו חוק ומשפט ושם נסו, חוק ומשפט הם פרה אדומה ודינים, פרה אדומה זה הסמל של חוק שלא יודעים את הטעם, ומשפט זה דינים שטעמם מבואר. ומלבד אלו עוד שני דברים נצטוו במרה - שבת וכיבוד אב ואם. מאיפה יודעים שנצטוו על שבת וכיבוד אב ואם לפני מתן תורה? שכתוב בדברות השניות בפרשת ואתחנן גם על כיבוד אב ואם וגם על שבת "כאשר צווך ה' אלוקיך" צווך כבר לפני מתן תורה, במרה.

ולגופו של ענין יש כאן ארבע הערות, הערה ראשונה: למה באמת לא מגלים לשלמה את הטעם של פרה אדומה? מה הוא מבקש לא כסף, לא זהב, לא כבוד, הוא משתוקק לדעת כל התורה כולה, ואת כל טעמי המצוות ושרשם, ולא מגלים לו, למה באמת? ונחזק יותר את השאלה, הלשונות של המדרשים והיוצרות לפרשת פרה הם "סתום עלום חתום אצור" "אין לעמוד בסודה אין לחקור" "חוקה אין להבין דרכה", רואים שיש בזה איזה דווקאיות כזו, איזו מעלה גדולה שזה חוק שלא יודעים את הטעם, מה המעלה? ולכאורה מסברא פשוטה יש יותר מעלה לדעת את הטעם, ומדוע המעלה הגדולה שזה חוקה? זה הערה ראשונה.

ולכן מחלל שבת בפרהסייה שהוריד את השלט דינו כמומר לכל התורה כולה, וממילא מובן למה נצטוו על שבת לפני מתן תורה.

וכן כיבוד אב ואם מובן, שהרי הוקש כבודם לכבוד המקום, וטעם הדבר שהתורה החמירה בכיבוד אב ואם הזכרנו פעם, מפני שהמחייב הגדול של האדם לעבוד את הקב"ה הוא מחמת שהקב"ה הביא אותך לעולם וזן אותך ומפרנס אותך, ואת המחייב הזה יש בצורה מוקטנת יותר אצל אב ואם, אפילו שלא באותו רמה שהרי הקב"ה הביא גם את האבא ואת האמא, את כולם, ובורא ומעמיד את כל העולם, אבל שורש הענין קיים גם בכיבוד אב ואם, וכשאדם יש לו את הרגש לכבד את מי שהביא אותו לעולם, טרח בו כשהוא היה חדל אונים, זן אותו, פרנס אותו, זה מעמיד להגיע אף לכבד את אביו שבשמים, ומשום כך נצטוו על כיבוד אב ואם לפני מתן תורה, שזה המעמיד של קיום כל התורה כולה.

וכן הבן שואל: מה התייחדו ארבע מצוות אלו שבער לצוות אותם לפני מתן תורה? ובשלמא שבת כל אחד מבין, מפני ששבת זה המעמיד של היהודי, שבת זה המעמיד של כלל ישראל, ולפיכך מי שמחלל שבת דינו כמומר לכל התורה. וטעם הדבר ידוע מה שביאר החפץ חיים על פי משל, כשיש חנות מכולת ובפתח החנות יש שלט שכתוב בו 'מכולת אליהו כהן', גם אם המכולת סגורה ליום יומיים, שבוע שבועיים, הלקוחות אומרים לעצמם כנראה הוא נסע לחוץ לארץ אבל בטח הוא עוד יחזור, אבל כאשר יום אחד באים פועלים ומורידים את השלט 'מכולת אליהו כהן' כולם יודעים שהעסק סגור, מחר יהיה פה טמבור או חנות נעליים אבל המכולת נסגרה. אומר החפץ חיים, די הייליג'ע חפץ חיים, על שבת הקב"ה אומר (שמות לא, יג) "אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם", האות של יהודי, השלט - זה שבת, יהודי גם כשהוא עובר על הרבה מצוות כל זמן שהוא שומר שבת הוא עדיין יהודי, אבל כשהוא מחק את האות של שבת הוא ניתק מכלל ישראל,

דברים שמי ששומר אותם הוא כבר בפנים, הם שלושה רגלים שהם המעמיד של יהודי, זה המינימום, ואיך זיל גמור.

דרך אגב במאמר המוסגר, אנחנו רגילים תמיד לומר לאלו שמתקרבים, מלבד שלושת הדברים האלו שצריך לשמור אותם, להיות גם מחובר לשיעור תורה לפחות עשרים דקות ביום, זה בדוק ומנוסה שכשיש תורה יש הכל, יש הרבה סיפורים על כך ולא נאריך בזה כאן מפני שזה לא נוגע לענין, אבל החילוק אם יש גם תורה או שחיים בלי תורה הוא עצום. אבל זה פשוט וברור שאם יהודי שמתחיל להתקרב ישאל אם איזה מצוות להתחיל? וכי מכל התרי"ג מצוות יגידו לו פרה אדומה? ודאי שלא, ואם כן מדוע לפני מתן תורה נצטוו על פרה אדומה, מה זה בוער?

הערה רביעי, על פרה אדומה מצאנו שהיא מתקנת את חטא העגל, וכמו שמביא רש"י (בפסוק כב) מדרש אגדה מיסודו של ר' משה הדרשן: פרה אדמה -

ואף דינים שזה כולל את הדינים שבין אדם לחבירו, מובן הטעם שנצטוו עליהם לפני מתן תורה, שבלעדיהם איש את רעהו חיים בלעו, ואי אפשר לקבל בלי זה את התורה. אבל פרה אדומה צריך ליתן טעם מה בוער לצוות לפני מתן תורה, ובפרט שהפרה אדומה הראשונה שנשחטה היה אחרי מתן תורה בב' ניסן עשרה חודשים אחרי הקמת המשכן, ומה בוער לצוות על פרה אדומה לפני מתן תורה?

היום בדורנו זכינו הרבה רחוקים שמתקרבים ליהדות ולקיום תורה ומצוות, ואנשים קשה להם בבת אחת לקבל עול מצוות ולקיים את כל התורה, ולפיכך הם מתחילים לקיים את דיני התורה בהדרגה, ומהם הדברים הראשונים שאומרים להם לקיים? אלו שמתעסקים בקירוב על פי גדולי ישראל בדרך כלל אומרים להם שלושה דברים, לשמור שבת כמו שהזכרנו שזה האות והשלט של היהודי, לשמור כשרות שלא יהיה טמאום הלב, ולשמור טהרת המשפחה, אלו הם שלושה

משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך, אמרו תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל. וצריך להבין מה הסוד המיוחד בפרה אדומה שהיא מכפרת על חטא העגל?

וממילא כיון שהקב"ה רצה לזכות אותנו מכל הכיוונים, וכמו שאמרנו יש מעלה בלהבין ויש מעלה בלא להבין, עשה הקב"ה עצה עמוקה שברוב המצוות הוא גילה לנו את הטעמים, שהרי יש מעלה בידיעת טעמי המצוות, והוא השאיר לנו פינה של שעטנז, כלאים, בשר בחלב, ועל כולם פרה אדומה, שהם מצוות שאנחנו לא מבינים את טעמיהם, וכשאנחנו לא מבינים ואנחנו עושים אנחנו עבדים, ומרגע שעושים מצוה על אף שלא מבינים אותה, זה כבר מקרין שגם את הלא תרצח לא תגנוב לא תגזול שאנחנו עושים זה לא רק בגלל השכל שלך שאנחנו מבינים עניניהם, אלא בגלל שאנחנו עבדים, הפינה של המצוות שמחנכת אותנו שאנחנו לא עושים רק מה שמחוברים והשכל מבין, זה כבר בונה את העבדות גם על שאר המצוות שכן מבינים.

מעלת ידיעת טעמי המצוות ומעלת אי ידיעתם

ולביאור הענין נקדים בעזר ה', מה עדיף לדעת את טעמי המצוות או לא לדעת? יש מעלה לדעת ויש מעלה בלא לדעת. בידיעת טעמי המצוות יש שתי מעלות, מעלה אחת שגם טעמי המצוות הם חלק מחלקי התורה, והראיה שפשוט שאסור ללמוד את טעמי המצוות לפני ברכת התורה, ומפני שגם זה תורה, וזה שלימות בתורה ובידיעת התורה. ומעלה נוספת יש בידיעת טעמי המצוות, שכשיודעים את טעם המצוות מקיימים את המצוה עם יותר טעם ועם יותר חשק, יותר בשמחה יותר בחיבור. ומאיך יש גם מעלה גדולה בכך שלא יודעים את טעמי המצוות, מפני שאם מבינים את הכל חסר בעבדות, אתה עושה מצווה בגלל שאתה מחובר ואתה מבין סודה וענינה, אבל עבד

ומטהר טמאים, וזה מחנך אותך לקבלת עבדות, לקבל את כל התורה כולה בצורה של עבד ה'. וזה גם המעלה הגדולה שזה חוק, כמבואר במדרשים ובפיוטים ביוצרות, מפני שהחוק זה המבחן, וזה מעמיד אותך כעבד ה'.

ולמה לשלמה המלך לא מגלים את הטעם של פרה אדומה, אפילו שהוא יודע את הכל, כל התורה כולה, כל טעמי המצוות, כל קבלת האר"י ז"ל, קבלת הרש"ש, על פי נגלה ועל פי נסתר, וחסר לו רק את הפינה הזאת, והוא רוצה שלימות בחכמה ומתחנן להגיע לשלימות, רבונו של עולם "אמרתי אחכמה" "בקש קהלת למצוא דברי חפץ" אני רק ידע את הטעם העמוק של פרה אדומה ואני יגיע לשלימות, ולא נותנים לו, מדוע? מפני שאומרים לו: שלמה, אתה רוצה להגיע לשלימות, אם תדע גם את זה לעולם לא תוכל להיות עבד, את הכל תעשה בגלל שאתה מבין, השלימות היא בכך שיש פינה שאתה לא מבין ואתה עושה, ולכן לא גילו לו.

ולאחר הקדמה זו נבא בעזר ה' לתרץ את הקושיות אחת לאחת. למה נאמר זאת חוקת התורה ולא כתוב זאת חוקת הפרה? מפני שהחוק שיש בפרה הוא לא רק בפרה, אלא זה מקרין על כל התורה כולה, שכשיש מצוה אחת שאתה לא מבין ולא מתחבר ולא תופס בכלל את עניינה ואתה מקיים אותה, יש בכך קבלת עול שאני עושה מצוות לא בגלל שהשכל שלי מבין אלא בגלל שאני עבד ה', ומעכשיו גם המצוות שאתה מבין אתה עושה בגלל שהקב"ה צווה, החוק הזה הוא מעמיד לא רק של פרה אלא הוא מעמיד של כל התורה כולה לעשות אותה כעבדות.

ומה בוער לצוות על פרה אדומה לפני מתן תורה במרה? מפני שאי אפשר לגשת לקבלת התורה עם המסננת של השכל, בן אדם שניגש לקבלת התורה אם הבחנה שמה שהוא מבין הוא עושה ומה שהוא לא מבין הוא לא עושה הוא לא שייך לקבלת התורה, ההכנה לקבלת התורה היא פרה אדומה, שזה הדבר הכי סתום החוק הגדול ביותר שיש שמטמא טהורים

למשה רבינו אין מצפון? אצל משה רבינו כשיש דבר ה' המצפון כבר לא יכול להוסיף כלום. משל למה הדבר דומה: יש בדיחה עממית, שהיה יהודי מלמד דרדקי, כשבמים ההם המלמדים השתכרו פרוטות, ופעם הוא אמר שאם הייתי רוטשילד הייתי גביר יותר גדול מרוטשילד, בגלל היה לי את כל המליארדים של רוטשילד והיה לי גם את הפרוטות שאני מקבל כמלמד. לבוא למשה רבינו ולהגיד לו מה עם המצפון אחרי שהתורה אומרת שיש דבר ה' זה כבר לא מעלה ולא מוריד. משה רבינו, איש האלוקים, שתמונת ה' יביט, עבד ה', הוא לא צריך חוקים בשביל להיות עבד, הוא עבד גם בלי הפינה של החוקים, ולכן השלימות שלו היא בידיעת טעמי כל המצוות ואף טעמה של פרה, אבל אצל כל שאר האנושות כדי להגיע לעבודת צריך פינה של חוק.

שורש חטא העגל וכפרת פרה אדומה
ומה השייכות של פרה אדומה שמכפרת על חטא העגל? מפני שבחטא

אלא שאם כן תתעורר קושיה, ומה עם משה רבינו, משה רבינו שידע גם את הטעם של פרה אדומה, וכמאמר חז"ל בקש קהלת להיות כמשה, איך הוא יגיע לשלימות? התשובה היא, שעל משה רבינו התורה מעידה "משה עבד ה'", משה רבינו לא צריך חוקים כדי להיות עבד. ונסביר את הדברים, כששואלים יהודי למה אתה לא רוצח? מה הוא אומר? משתי סיבות, גם בגלל שהתורה צוותה "לא תרצח" וגם בגלל שאיך אפשר לרצוח זה דבר נורא ואיום. ומה טעם יותר חזק התורה או המצפון? תלוי איזה רמה של יהודי הוא, אצל יהודי פשוט המצפון יותר חזק, ואצלו הסדר הוא בגלל המצפון וגם בגלל ציווי התורה, אבל אם ישאלו את החפץ חיים למה אתה לא רוצח? אצלו תשעים אחוז יהיה בגלל ציווי התורה ועשר אחוז בגלל המצפון, ולא בגלל שהמצפון של החפץ חיים יותר קלוש מהמצפון שלנו, אלא שאצל החפץ חיים כשיש דבר ה' זה העיקר. ואם ישאלו את משה רבינו למה אתה לא רוצח? התשובה תהיה רק בגלל דבר ה', ואיפה המצפון

העגל מבואר ברמב"ן (שמות לב, א) שכלל ישראל לא חטאו בעבודה זרה ולא רצו להם אלהים אחרים ח"ו, אלא שעד אותה שעה היה להם את משה רבינו שהוא היה איש קשר ביניהם לבין הקב"ה ועל פי הם הלכו, וכשפתאום הראה להם השטן שמשה מת הם רצו קשר אחר ביניהם לבין הקב"ה, ולכן הם לקחו עגל דמות שור שבמרכבה, שדרך זה יהיה קשר בין הקב"ה אליהם. ואם כן מה היה החטא הגדול בעגל? מבואר בספרים בקדושים: שעיקר החטא הוא שהקב"ה צווה להם איך לעשות את הקשר, וכשאתם מנסים לעבוד את הקב"ה וליצור קשר עם הקב"ה עם הכלים שלכם לא עם מה שהקב"ה נתן, זה היצר הרע הכי מסוכן, זה חטא העגל.

עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על חטא העגל. וזה הביאור בתורת כהנים בפרשת שמיני (ויקרא ט, ו) על הפסוק "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא עליכם כבוד ה'": אמר להם משה לישראל: אותו יצר הרע העבירו מלבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת

העגל מבואר ברמב"ן (שמות לב, א) שכלל ישראל לא חטאו בעבודה זרה ולא רצו להם אלהים אחרים ח"ו, אלא שעד אותה שעה היה להם את משה רבינו שהוא היה איש קשר ביניהם לבין הקב"ה ועל פי הם הלכו, וכשפתאום הראה להם השטן שמשה מת הם רצו קשר אחר ביניהם לבין הקב"ה, ולכן הם לקחו עגל דמות שור שבמרכבה, שדרך זה יהיה קשר בין הקב"ה אליהם. ואם כן מה היה החטא הגדול בעגל? מבואר בספרים בקדושים: שעיקר החטא הוא שהקב"ה צווה להם איך לעשות את הקשר, וכשאתם מנסים לעבוד את הקב"ה וליצור קשר עם הקב"ה עם הכלים שלכם לא עם מה שהקב"ה נתן, זה היצר הרע הכי מסוכן, זה חטא העגל.

ולכן על המשכן נאמר בפרשת פקודי (לח, כא): משכן העדות, ופירש רש"י: עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. מדוע השראת השכינה ע"י המשכן היא עדות שנתכפר להם עוון

לשרת לפני המקום... עשיתם כן? וירא עליכם כבוד ה'. אותו יצר הרע העבירו מלבכם - היצר הרע שהביא את חטא העגל, דהיינו היצר שאומר שאפשר להתקשר להקב"ה לא בצורה ועם הכלים שהקב"ה צווה, כשתעבירו את היצר הזה מלבכם שלא תעשו את המשכן בגלל שאתם רוצים השראת השכינה שבכך נשאר היצר הרע שהביא את חטא העגל, אלא תעשו את המשכן בגלל ש"זה הדבר אשר צוה ה' תעשו" - תעשו בגלל שהקב"ה צווה, אז ירא עליכם כבוד ה' וזה יהיה התיקון על חטא העגל.

זוה אף שורש הענין שפרה אדומה מכפרת על חטא העגל, מפני שחטא העגל עיקרו הוא בשורשו לעבוד את הקב"ה עם השכל שלך ועם הכלים שלך, ופרה אדומה זה ההיפך הגמור, שעיקרה התבטלות מוחלטת לרצון ה', עבדות, בין אם מבין ובין כשלא מבין, ולכן על ידי פרה אדומה נעשה תיקון לחטא העגל. עכ"ד הרב אליהו דיסקין שליט"א.

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב ראובן אלבז שליט"א (הו"ד בהאור לחים חוקת תש"פ) שואל ה"אור החיים" הקדוש: צריך לדעת למה הוצרך לומר מאמר זה [זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' לאמר] והלא רואני כי ה' הוא המצוה לאמר וכו'. עוד אומרו לשון נסתר "אשר צוה" ופי ה' הוא המדבר והיה לו לומר 'אשר אנכי מצוך לאמר', עוד למה לא הספיק במה שאמר "לאמר" בפסוק ראשון, וחזר לומר פעם ב' לאמר, עוד צריך לדעת למה לא הקדים מאמר דבר אל בני ישראל קודם מאמר זאת חקת התורה על זה הדרך דבר וגו' זאת חקת התורה וגו'.

אלא ה"אור החיים" הקדוש מבאר מהי חוקת התורה: "שכל מצוות התורה הם שכליות ושמעיות, שכליות שהשכל מחייבם, כגון: כיבוד אב ואם, גנבה, גזלה, אונאה, רציחה וכדומה, שמעיות: שבת כי בו שבת הבורא, יום טוב על הנס שנעשה לנו בהם, עבודה זרה שלא לעבוד זולת אלוקינו כי הוא המוציא אותנו וגו' וכדומה לזה".

בתורה הקדושה ישנן תרי"ג מצוות והן מתחלקות לשתי קבוצות: חוקים ומשפטים.

המשפטים הם המצוות ה"שכליות", שהן מובנות בשכל האנושי, כגון: כיבוד אב ואם, לא תגזול, לא תגנוב, לא תעשוק את רעך, תשלום שכר שכיר וכדומה. כל הציוויים הללו מתקבלים על דעת האדם. אם רוצים לחיות בעולם מתוקן, מובן שכך צריך להיות ולא שייך אחרת.

הקב"ה כתב בתורתו את כל המצוות השכליות, למרות שגם אצל הגויים הדברים מובנים להם בלי שיהיו כפופים לחוקי התורה. אשרינו שאנו, היהודים, מקיימים את משפטי התורה משום שהקב"ה ציוה אותנו, ובהתאם לדיני התורה ופרטי ההלכה.

בנוסף, ישנן בתורה מצוות "שמעיות", שהן בגדר חוקים - מצוות שאינן מובנות בשכלנו ולא נפגוש אותן אצל שום עם אחר - מתוקן ותרבותי ככל שיהיה! אחת מהן היא מצות פרה אדומה.

להלן דוגמא נוספת למצוה שהיא בגדר חוק ואינה מובנת כלל בשכל אנוש:

התורה מצוה שלוש פעמים: "לא תבשל גדי בחלב אמו" (בחומש שמות פעמיים, וכן בדברים יד, כא). ממילים אלו למדו חז"ל את איסור בשר בחלב הכולל פרטים רבים.

התורה נקטה בלשון "גדי", משום שבהמה זו היתה מצויה בעבר בבתיים ו"דיבר הכתוב בהווה", אך הכוונה לכל בהמה.

הגמרא (חולין קטו ע"ב) מבארת מדוע חזרה התורה על הציווי שלוש פעמים, ללמדנו על שלושה חלקים הכלולים בלאו זה: איסור בישול, איסור הנאה ואיסור אכילה.

איסור בישול הוא אפילו לגוי, כגון לבשל במסעדה של גויים ליהודי אסור. בנוסף, התורה אסרה על היהודי להנות מתבשיל של בשר בחלב, כגון למכור זאת לגוי או לתת לחיות שמזונותיהם עליו.

וכמובן אסורה אכילת מאכלים כאלה גם אם לא היהודי בישלם. אם היהודי, חלילה, בישל ואכל בשר בהמה בחלב, עבר על האיסור מן התורה, ואילו

באופנים אחרים עובר על איסורים מדרבנן.

ועתה נתבונן, האם למצוה זו יש טעם המובן לנו? לא. אין באכילה זו סכנה או סיבה אחרת המובנת בשכל אנוש, והראיה שגם גויים מתורבתים אינם נמנעים מאכילת בשר בחלב.

אכן, זהו חוק וטעמו אינו ידוע לנו. רצון הבורא הוא שנתנזר ממאכלים אלה וכל יהודי חייב לשמור את חוקי התורה לכל פרטיהם.

והנה מצוה חוקית נוספת שאינה מובנת לנו ואנו מקיימים אותה: שעטנז.

צמר לבד מותר ללבוש וכן פשתים לבד, אך ביחד זהו איסור חמור מן התורה. מדוע?

כי כבוד המלך הוא, שלעיתים הוא מחוקק חוק שאנשי ארצו אינם מבינים את טעמו. בכך הוא מכריז: אני המלך ואני יודע את אשר אני עושה!

כך גם למלך א-ל רם ונישא, בורא העולם ויוצר האדם, נאה לצוות מצוות חוקיות שטעמן לא ניתן עימן.

ממשיך ה"אור החיים" הקדוש ואומר:

"זוהו הוא טעם הנגלה, ואין לך מצוה ומצוה שאין בה עוד סודות נעלמים הנגלים למשה.

"ולאדם ראוי לקנות קנין התורה במ"ח דברים השנויים במשנת חסידים (אבות פרק ו' משנה א) שאז מגלין לו רזי התורה שגילה ה' למשה בסיני, ומשה גם כן גילה לישראל בני דורו סודות הנסתרים וטעמי המצות ויסוד כל דבר".

ה"אור החיים" הקדוש מדגיש, כי בכל מצוה ומצוה טמונים סודות נעלמים שנגלו למשה רבנו.

גם בתפילות שתיקנו אנשי כנסת הגדולה אנו מוצאים בחינה זו.

כידוע, עד שבאו אנשי כנסת הגדולה היה כל אדם מתפלל בלשונו ובנוסח שלו, כי הדורות הקדמונים היו דבוקים בה' מאוד, והם, שהיו קרובים למתן תורה, היו יכולים להתפלל ולייחד ייחודים לקב"ה.

אך במשך הדורות התמעטו הלבבות, ובני האדם כבר לא יכלו למצוא בעצמם נוסח הראוי דיו לתפילה, ובודאי גם לא ידעו את הכוונות והייחודים. באו אנשי כנסת הגדולה ותיקנו נוסח מסודר וקבוע

לכל תפילה. בנוסח שקבעו טמונים אלפי סודות ורזים עילאיים בכל תיבה ותיבה, וכל מילה שנאמרת יוצרת תיקונים בעולמות העליונים.

אומנם לנו לא ידועים הסודות והתיקונים, אך כאשר אנו מתפללים בנוסח שקבעו, עולה תפילתנו לפני הקב"ה ופועלת את כל התיקונים שקבעו אנשי כנסת הגדולה. כך גם במילות התורה – לנו התגלה רק הפשט, שכלנו הדל תופס רק את הרובד הפשוט ביותר, וכל סתרי התורה נשגבים מבינתנו.

עלינו לדעת, כי כאשר התורה כותבת טעם למצוה מסוימת, אין זה אלא חלק מהטעם, ויש בדבר עוד אלפי סודות שלא התגלו לבני האדם – "אין לך מצוה ומצוה שאין בה עוד סודות נעלמים הנגלים למשה!"

התורה צייתה על מלך ישראל: "ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וכסף וזהב לא ריבה לו מאוד" (דברים יז, יז). שלמה המלך טען: אני איני חושש מכך. ארבה נשים - ולא יסירו את לבבי, ארבה כסף וזהב – ולא יסור לבי מהקב"ה!

ואומנם, שלמה הרבה נשים, וגם כסף וזהב היו לו במידה כה רבה, עד שהיו כאבנים שעל פני ירושלים...

באה האות י' לפני הקב"ה ואמרה לו: הרי כתוב בתורה: לא ירבה – והנה שלמה הרבה למרות הכל וביטל אותי בכך. אמר לה הקב"ה: אלף שלמה ימחקו, ולא תימחק אות י' אחת מהתורה! בסופו של דבר נשיו של שלמה הטו את לבבו, והוא נענש קשות. השד אשמדאי זרקו מעל כסאו וישב למלוך תחתיו, והיה שלמה נראה כאדם עני, והיה הולך ממוקום למקום זזועק: "דעו לכם כי אני שלמה מלכם, החזירוני לירושלים לכסא מלכותי!"

אבל כולם חשבו שמדובר באדם בלתי שפוי וצחקו עליו ולא האמינו לדבריו. וכך עבר שלמה סבל נורא עד שלבסוף הוחזר למלכותו.

ומה היתה טעותו? שלמה התייחס לטעם הכתוב בתורה בפירוש וסבר שיוכל להתגבר עליו, אבל לאמתו של דבר יש לכל ציווי עוד אלפי טעמים נסתרים, שאותם התורה לא גילתה. וגם אם

יתבטל טעם אחד, כדעת שלמה המלך –
הרי ששאר הטעמים לא בטלו.

מסיבה זו, כדי שאנשים לא יבואו
להיכשל, התורה לא ביארה את טעם רוב
המצוות. אנו מקיימים את המצוות אך ורק
בשל ציווי ה' ולא בשל הבנתנו
ומחשבותינו, כמו שנאמר: "כי לא
מחשבותי מחשבותכם ולא דרכי דרכיכם
נאם ה'" (ישעיהו נה, ח).

המשנה (שבת יא ע"א) מונה סייגים
שונים שגזרו חכמים לא לעשות בשבת,
ואחד מהם הוא: "לא יקרא לאור הנר".
וחכמים פירשו את הסיבה לכך בברייתא
(שם יב ע"ב): "שמא יטה את הנר".

ומביאה הגמרא מעשה ברבי ישמעאל
בן אלישע, נכדו של רבי ישמעאל בן
אלישע הכהן הגדול:

רבי ישמעאל סבר שהוא יקרא ולא
יטה את הנר, והנה תוך כדי לימודו
התעמעם אור הפתילה, והוא ביקש לתקן
את אור הנר. יש סוברים שהטה את הנר,
ויש אומרים, שחלילה לומר כך, אלא
שביקש להטות ולא הטה, לאחר זאת

אמר: "כמה גדולים דברי חכמים, שהיו
אומרים לא יקרא לאור הנר".

לאחר שבת כתב רבי ישמעאל
בפנקסו: "אני, ישמעאל בן אלישע, קריתי
והייתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש
אביא חטאת שמנה".

הדגשתו: "כמה גדולים דברי חכמים"
באה לומר שהסיבה לכך שנכשל היתה
בגלל שכתוב טעם האיסור בברייתא:
"שמא יטה", ואילו החכמים ששנו את
המשנה לא מנו את הטעם בדבריהם, כי
כאשר הדברים אינם מוסברים, יש בכך
שמירה גדולה יותר שלא להיכשל, ומי
יודע כמה מצוות היו בטלות, ח"ו, לו היתה
התורה כותבת את טעמיהן.

רבי יוסף יעב"ץ המכונה "החסיד" היה
גאון עולם, חי בזמן גירוש ספרד ולחם
מלחמות ה' נגד כת הפילוסופים [כונה
בשם יעב"ץ שהוא נוטריקון לפעולתיו
למען עם ישראל – יודע ע'דה ב'עת
צ'רה]. בתקופתו גזרו על היהודים להמיר
את דתם, ומי שלא יסכים להתנצר יגורש
מהארץ.

היעב"ץ כותב בספרו "אור החיים" (פרק שני) שהוא התבונן וראה שאותם יהודים שקיימו את התורה והמצוות מתוך חקירה פילוסופית, הם לא עמדו בניסיון, עזבו את התורה והמירו את דתם.

לעומתם, דווקא יהודים פשוטים ותמימים, שקיימו את התורה ללא חקירות ושאלות – להם, ורק להם היה הכח למסור נפשם, להשאיר מאחוריהם את בתיהם ואת רכושם, ולצאת עם בני משפחותיהם לעבר הבלתי נודע.

רבי ישראל, ה"בעל שם טוב" הקדוש זיע"א, מייסד תנועת החסידות, היה מעורר את ליבותיהם של עמי הארצות, ושל המון העם שהתרחק מהתורה. הוא החדיר בהם אהבת הבורא ושמחה בקיום המצוות. דרכו היתה לכונן את הרבים לקיום המצוות בפשיטות ובתמימות, בלי הסברים ופילוסופיות – "לעשות רצונך אלוקי חפצתי" (תהלים מ, ט).

שיטתו זו נכונה לכל עת, עד ימינו אנו. רבים מנסים להטעותנו, להרחיקנו מהתורה ולנתקנו מהמצוות, אך עלינו ללכת בתמימות עם בורא העולם ולא

להתפעל מהם, ורק בדרך זו נשיג את המטרה. צריך להשתדל לבטל רצוננו לגמרי, לרצות לקיים רק את רצון הבורא ולקיים את דברי התנא באבות (ב, ד) : "בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך".

"תורה ציוה לנו משה מורשה קהלת יעקב" (דברים לג, ד). "מורשה" – לשון מאורסה (פסחים מט ע"ב). אנחנו מאורסים לתורה הקדושה, נשואים לה.

השלום והאהבה בין בני הזוג נוצרים אך ורק כאשר האחד ממלא את רצון בן זוגו כיון שזהו רצונו, ללא סברות וללא טעמים, אלא בפשיטות. אם נזכה לקיים את המצוות בפשיטות, ללא סברה, ללא טעם וסיבה, אלא כיון שאנו אוהבים את התורה ואת הבורא - הקב"ה ישיב לנו את אהבתו.

זאת חוקת התורה – כאשר נקיים את התורה כחוק בל יעבור, כחוק ללא סברות וטעמים, נזכה לקשר נישואין עם הקב"ה – כמשוש חתן על כלה.

כפי שהזכרנו, המצוות השכליות, המכונות 'משפטים', מובנות ומתקבלות

על הדעת. כל גוי משכיל ומתורבת מבין שיש לקיימן אף בלי להצטוות על כך. לפיכך, אדם מקבל שכר על המצוות שמקיים כאשר עושה אותן משום שה' ציוה על כך. וכך כותב הרמב"ם (בהלכות מלכים ח, יא):

"כל המקבל שבע מצוות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שציוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאו מפני הכרע הדעת - אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם".

הרמב"ם מדגיש שגוי יכול לקבל שכר על קיום מצוות בני נח רק אם קיים אותן מפני שהקב"ה ציוה עליהן.

וכך גם כל יהודי, בשעה שמקיים מצוה שטעמה ידוע ומובן, אין זה מוכיח שהוא מוכן ומזומן לעשות רצון בוראו. אם כן, מדוע שיקבל שכר על קיום המצוות השכליות?

הקב"ה הבטיח אריכות ימים למי שמכבד את הוריו, אך האם יעלה על

הדעת שאדם לא יעשה כן? הן הדעת נותנת שיש לכבד את ההורים שהביאונו לעולם וגידלו אותנו. אך מי שמכבד את הוריו משום שה' ציוה על כך - הוא יזכה לשכר המובטח.

לכן, כאשר אדם מקיים את המצוות החוקיות הוא בעצם מכריז: אני מקיים רק את רצון ה', ולא מערב את הבנתי, גם במצוות המובנות לי.

זוהי מטרתן של המצוות החוקיות, שקיומן מעיד כי האדם הינו עבד לה' ואז ברור שגם המצוות השכליות נעשות מתוך הרגשת העבדות.

תחושת העבדות קשה היא לאדם, קל לו הרבה יותר לקיים את מה שמבין בשכלו. אך אם יחוש היטב כי הקב"ה ציוה את המשפטים וגם את החוקים לטובתו ולתועלתו, הוא ירגיש 'בן חורין' ויראה בחיים על פי התורה את האושר האמיתי. ניגש אלי בעל תשובה וטען כי היה רגיל תמיד לרחוץ את ידיו היטב לפני כל ארוחה, זה הרי מחוייב על פי כללי ההיגיינה. אולם קשה לו להתרגל ליטול את ידיו כהלכה, שהרי לא מובן לו מה

ההבדל ומדוע חשוב ליטול דוקא מתוך כלי וכו'.

אכן, השכל מחייב שלפני הארוחה נשטוף את ידינו מכל הלכלוך שדבק בהן, אולם בקיימנו את מצות נטילת ידיים על פי ההלכה, אנו מעידים כי ציווי ה' הוא הקובע אצלנו. בזה אנו מחברים בין חוקי הבורא לבין המצוות השכליות ומעידים כי הכל מגיע מאותו מקור.

במהלך השנים הוכיחו אף חכמי הגויים כי מזון כשר הינו בריא יותר לגוף והתגלה כי המאכלים האסורים על פי התורה מזיקים לגוף ולנפש. מבחינתנו אין במחקרים אלו כדי להשפיע על הרצון שלנו לקיים את רצון ה', אך מדענים נוכרים יצאו בהתפעלות מן החוכמה האלוקית הטמונה בתורה.

אישה יהודיה שאינה שומרת מצוות לקתה בחיידק נדיר וקשה, והגיעה אל בית חולים בחו"ל. הפרופסור הגוי נדהם: "רגע, אתם יהודים? איך יתכן שיהודי ידבק בחיידק זה המתפתח רק בבשרו של החזיר?!"

כמובן, אנו נמנעים מאכילת דבר אחר' לא בגלל החיידק המסוכן, וגם לו היה בשרו בריא ביותר לא היינו מטמאים בו את נפשנו, כי זהו ציווי ה' ואנו עושים את רצונו!

הנה כאשר ברא הקב"ה את העולם, היה האדם הראשון בגן עדן. במדרש מובא כי הקב"ה, כביכול, לקח אותו לראות את גן עדן, את כל עצי הפרי הנפלאים שהיו בו, ואמר לו: ראה איזו בריאה יפה בראתי, הכל עשיתי מתוקן ונאה לכבודך, תן דעתך שלא תקלקל את מעשי, לבל תשחית את העולם היפה שבראתי. רק זאת אמר לו השי"ת: מכל העצים בגן עדן יכול אתה לאכול, ורק מעץ הדעת אסור לך לאכול, כי ביום בו תאכל ממנו מות תמות.

כאן הגיע הנחש, שהוא היצר הרע, והחל לפתות את חווה אימנו באומרו לה: וכי יודעת את מדוע ציווה בורא העולם לבל תאכלו מעץ הדעת? יש בו בעץ הזה סגולות מיוחדות, שאדם האוכל ממנו מקבל דעת ויכול לברוא עולמות. הקב"ה לא רצה שתדעו את כל סודות הבריאה,

מקום. לאחר שעברו על ציוויו של הקב"ה, הם ירדו מדרגתם הגבוהה וגילו שהם ערומים, ועל כן נגזרה עליהם ועל העולם כולו לדורות עולם, גזירת מיתה.

הקב"ה ברא את האדם כדי שיחיה לעולם, אך אדם הראשון ברצונו לנסות ולהבין את מה שהקב"ה ביקש להסתיר ממנו, גרם לכך שנפל ממדרגתו הגבוהה ומדבקותו המוחלטת בבורא עולם והביא מיתה לעולם.

אם היינו רוצים – רק בדרך משל ודוגמה – למצוא מקבילה לכך בדורנו, הנה ישנם צעירים ואומללים הנוסעים לכל קצווי תבל, כדי לנסות ולטעום מהעולם שיש שם. הם מגיעים למקומות נידחים של עובדי אלילים, נחשפים לסמים ממכרים ושאר מרעין-בישין, ובסופו של דבר נדבקים בהם תאוות ורצונות שאינם ראויים, והם נפגעים מכל ההתנסויות האסורות הללו.

ישנם דברים שהקב"ה מרשה לאדם ללמוד ולהעמיק בהם, כדי להבינם עד כמה ששכלו יכול להבין, אבל ישנם דברים שהקב"ה תובע מהאדם לקיימם

ולכן הורה לכם שלא לאכול ממנו. אם תאכלו ממנו "ונפקחו עיניכם והיתם כאלוקים יודעי טוב ורע" (בראשית ג, ה). תבינו את כל סודות העולם. כי העץ הזה "תאווה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל" (שם, ו) הוא מעניק השכלה ודעה גבוהה מאוד לאוכל ממנו.

זה היה שורש חטאם של אדם הראשון וחווה - רצונם להבין דברים שלא הורשו להבין אותם!

כאשר הקב"ה אסר עליהם לאכול מעץ הדעת, אף שלא הבינו את הסיבה, זה בוודאי היה לטובתם. אך הם סיכנו את חייהם, כדי לדעת את סודו של עץ הדעת, להבין את סודות העולם.

או אז, לאחר שאכלו ממנו – "ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי ערומים המה" (שם, ז) - פתאום הם גילו שהם ערומים.

וכי קודם לכן הם לא ידעו זאת?

ברם, לפני האכילה מעץ הדעת, הם היו במימד רוחני, גבוה מעל גבוה. מוחם היה צמוד לדברים גבוהים ועליונים, ולכן העובדה שהם ערומים לא תפסה אצלם

ערך המעשים

"ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן ... ותמת שם מרים ותקבר שם. ולא היה מים לעדה וגו'" (כ', ב)

"ולא היה מים לעדה. מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים" (רש"י) וכתב הרב מנחם צבי גודלדבאום שליט"א בספרו מאיר דרך (עמ' שפג)

א[חז"ל מגלים לנו כי הבאר, ממנה שאבו ישראל מים ונתקיימו על ידה במשך ארבעים שנה בצורה ניסית פלאית, היה בזכות מרים. מה היתה הזכות הגדולה של מרים שמכוחה נבעה הבאר מים כל אותן שנים?

אומר רבינו בחיי: **"כשמתה מרים נסתלק הבאר כי היה הבאר בזכות מרים שהיה לה זכות המים ממשה, שנאמר: 'ותתצב אחותו מרחוק'"**.

כאשר נולד משה רבינו היתה בתוקף הגזירה הנוראה של פרעה מלך מצרים, להמית כל זכר שנולד. התורה מספרת שבמלאות ג' ירחים להולדת משה, לא יכלו להצפינו עוד, ולכן לקחו תבת גמא ושמו בה את משה, על היאור. התורה ממשיכה

בלי שום הבנה! אלו הם חוקי התורה, שמטרתם לחנך את האדם לדעת שיש דברים שהם למעלה משכלו ועליו לקיימם כי כך ציוה הבורא.

התורה אומרת שלא ללבוש בגד העשוי מצמר ופשתים יחד. לא לבשל חתיכת בשר בחלב. איסורים שהאדם אינו מבין בשכלו. ואם יעבור עליהם בטענה שאינו מבינם, הרי זה מרד בבורא עולם. וכי בורא העולם, מלך מלכי המלכים, חייב להסביר לברואיו כל דבר שהוא מצווה אותם עליהם? עליו לשמוח שיש ציוויים שהוא קצת מבין בשכלו, ולדעת כי חובתו לקיים את רצון השי"ת עם הבנה או בלעדיה. עכ"ד הרב ראובן אלבז שליט"א.

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב לקיים את כל מצוות התורה רק מפני שכך ציוה ה' ולא בגלל שכך נראה לי וכיו"ב

לתגובות ולמאמרים נוספים
 P0583271323@gmail.com

כ"ג): "ודע כי הירא את דבר ה' יחמיר וידקדק... על מצוה קלה כמו על החמורות, כי לא יבינו (פירוש: לא יחשבו ויתבוננו) לאשר המצוה הזאת קלה לעומת החמורות, אך יבינו לגדולת המזהיר עליה יתברך". זהו שאומרים: "אין דברים קטנים אצל אנשים גדולים" - כי כל דבר נמדד ביחס להפקת רצון הבורא הימנו. על פי דברים אלו יש להבין דברי חז"ל במכילתא (בשלח): "במדה שאדם מודד בה מודדין לו. אברהם לווה מלאכי השרת שנאמר 'ואברהם הולך עמם לשלחם' - והמקום לווה את בניו במדבר ארבעים שנה שנאמר 'וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן'. באברהם כתיב 'יוקח נא מעט מים' - והקב"ה העלה לבניו את הבאר במדבר שנאמר 'אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה'. באברהם כתיב 'ואקחה פת לחם' - והקב"ה הוריד לבניו את המן במדבר שנאמר 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים'. באברהם הוא אומר 'ואל הבקר רץ אברהם' - והקב"ה הגיז שליו לבניו שנאמר 'ורוח נסע מאת ה' ויגז שלוים מן הים'. באברהם הוא

ומספרת (שמות ב' ד'): **"ותתצב אחותו (מרים) מרחוק לדעה מה יעשה לו"**. רבנו בחיי נוקט שבזכות מעשה זה של מרים, זכו ישראל למים במשך כל תקופת שהותם במדבר.

[ב] לכאורה הדבר פלא! הלא אך טבעי הוא הדבר שאחות תעקוב אחר הנעשה לאח צעיר, תינוק חסר אונים, המושלך ליאור. מדוע מעשה זה היה כל כך חשוב ובעל ערך, עד שבזכותו נבעה הבאר מים במשך מ' שנה?

אין זה אלא שכל מעשה טוב שעושה אדם, שכרו הוא נצחי והשלכותיו בלתי ניתנות למדידה. חז"ל הורונו (אבות ב', א'): **"והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות"**, ומבאר רבינו יונה (שם): **"שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות כמה הוא גדול, שאפילו מצוה קלה שכרה גבוה עד למעלה וכו"**. וברמב"ן כתב (שמות י"ג, ט"ז): **"ולפיכך אמרו 'הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה' שכולן חמודות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלקיו וכו"**. ויש להוסיף בזה דברים שכתב רבינו יונה בשע"ת (ש"ג,

אומר 'והשענו תחת העץ' - והקב"ה פרש לבניו שבעה ענני כבוד שנאמר 'פרש ענן למסך ואש להאיר לילה'. באברהם כתיב 'והוא עומד עליהם' - והקב"ה הגיין על בתי בניו במצרים שלא ינגפו שנאמר 'ופסח ה' על הפתח". מדהים הדבר לאיזה שכר נצחי זכה אברהם אבינו עבור כל מעשה "פעוט" שהוא עשה. מפליא הדבר ששכר נצחי זה מוגדר על ידי חז"ל בלשון: "במדה שאדם מודד בה מודדין לו" - דהיינו ששכר זה הוא במדה ובמשקל, ולא איזו "תוספת" מעבר למה ש"מגיע" על עצם המעשה. כמה מוטל עלינו ללמוד מכך אודות גודל הזכות לקיים מצוה, וע"י זה לקיים את רצון ה'.

עלינו ללמוד מכאן להזדרז בקיום כל מצווה המזדמנת לפנינו. כבר אמרו חז"ל (רש"י מגילה ו' ע"ב, מכילתא לפר' בא): "ושמרתם את המצות - אם באת מצוה לידך אל תחמיצנה". כל מצוה יש לה שכר נצחי, ומוטל עלינו לעקור מהשורש את המחשבה כאילו יש דבר כזה "מצווה קטנה". אדם לעולם לא יזלזל ביהלום בגלל שהוא קטן. אפילו היהלום הקטן

ביותר ערכו רב. קל וחומר שיש ליקר כל מצוה ומצוה: "שאיין אתה יודע מתן שכר של מצות כמה הוא גדול, שאפילו מצוה קלה שכרה גבוה עד למעלה" (ר"י הנ"ל).

ג] עוד נראה לבאר בזה בהקדם מה ששמעתי ממו"ר הגר"ח קמיל שליט"א בשם מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, דטועים הם אותם הספדנים שמספרים סיפורים על הנפטרים, שכן לא הסיפור עושה את האדם אלא האדם עושה את הסיפור.

ורגיל מו"ר שליט"א להביא את מה שהוכיח הגר"ח שמואלביץ זצ"ל את היסוד הנ"ל, ממה דאיתא בסוף מס' מו"ק (כ"ח ע"א): "רבי חייא לא הוה מצי למיקרבא ליה (מלאך המות לא יכל להתקרב לרבי חייא), יומא חד אידמי ליה כעניא, אתא טריף אבבא, אמר ליה אפיק לי ריפתא (יום אחד נדמה לו כעני, ובא ודפק על דלתו ובקש תוציא לי לחם), אפיקו ליה (הוא הוציא לו), אמר ליה ולאו קא מרחם מר אעניא, אהווא גברא אמאי לא קא מרחם מר (אמר לו הרי מר מרחם על העני, וא"כ מדוע אינו מרחם על אותו איש [מלאך המות]), גלי ליה אחוי ליה שוטא

עלינו ללמוד מכאן להזדרז בקיום כל מצווה המזדמנת לפנינו. כבר אמרו חז"ל (רש"י מגילה ו' ע"ב, מכילתא לפר' בא): "ושמרתם את המצות - אם באת מצוה לידך אל תחמיצנה". כל מצוה יש לה שכר נצחי, ומוטל עלינו לעקור מהשורש את המחשבה כאילו יש דבר כזה "מצווה קטנה". אדם לעולם לא יזלזל ביהלום בגלל שהוא קטן. אפילו היהלום הקטן

עלינו ללמוד מכאן להזדרז בקיום כל מצווה המזדמנת לפנינו. כבר אמרו חז"ל (רש"י מגילה ו' ע"ב, מכילתא לפר' בא): "ושמרתם את המצות - אם באת מצוה לידך אל תחמיצנה". כל מצוה יש לה שכר נצחי, ומוטל עלינו לעקור מהשורש את המחשבה כאילו יש דבר כזה "מצווה קטנה". אדם לעולם לא יזלזל ביהלום בגלל שהוא קטן. אפילו היהלום הקטן

דנורא אמצי ליה נפשי (רבי חייא המציא לו את נפשו)". והדבר מפליא, מהו זה שאמר מלאך המות לרבי חייא שכמו שהוא מרחם על העני לתת לו פת לחם כך עליו להמציא לו את נפשו? ובהכרח שכל פעם שרבי חייא נתן פת לחם לעני, הוא נתן לו את זה בהשתתפות הלב ובהרגשה טהורה כאילו שגם את נפשו היה מוכן למסור (ומעתה נתאר לעצמנו כמה מגוחך היה אילו היה מספידים את רבי חייא שהיה נותן פת לעני, שהרי לא פת היה נותן אלא את נפשו היה נותן על מצוות צדקה) ומעתה זהו גם הענין עם מרים הנביאה, עליה נאמר "ותתצב אחותו מרחוק", ומאליו מובן שעשתה זאת בטהרת המחשבה מעל ומעבר לדאגה רגילה של אחות לאח, והדבר מוכח להדיא, שהרי איתא במדרש (שמו"ר א', כ"ב): "ותתצב אחותו מרחוק. למה עמדה מרים מרחוק?", ובעץ חיים ביאר את השאלה: "כלומר למה עמדה מרים ולא יוכבד אמו או אביו, דודאי דאינהו מצטערי טפי על הילד מאחותו". ומזה עצמו שדוקא מרים עמדה, ולא האמא והאבא, הרי

מוכרח שלא עמדה שם מחמת דאגה רגילה לבן משפחה הנמצא במצוקה. וכך באמת מבואר במדרש (שם): "לפי שהיתה מרים מתנבאת ואומרת עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל, כיון שנולד משה נתמלא כל הבית אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה. אמר בתי נתקימה נבואתך וכו'. וכיון שהטילוהו ליאור עמדה אמה וטפחה לה על ראשה, אמרה לה בתי והיכן נבואתך, והינו דכתיב 'ותתצב אחותו מרחוק וגו'', לדעת מה יהא בסוף נבואתה". ומבואר שגם כאשר עמדה ליד תיבתו של משה המושלכת ליאור, עיקר דאגתה לא היתה נתונה לאחיה כפרט, אלא למושיען של ישראל. ויותר מכך מבואר מהמשך המדרש: "רבנן אמרי כל הפסוק הזה על שם רוח הקודש נאמר וכו'". וביאר העץ יוסף: "הכוונה לרמז שהשכינה השורה על המדברים ברוה"ק עומדת שם ומשגחת בהצלחת מרעה", ובמדרש משלי בפסוק חכמות נשים קאמר שבא לומר שאע"פ שהושלך משה ליאור נתחזקה מרים בנבואתה עליו שעתיד להושיע את ישראל, ולזה נרמזו תארי

אני זוכר את השמוע'סים של ר' אהרן לייב בצאת השבת בחושך בישיבה, הוא אמר שמוע'ס שלם, חז"ל הקדושים אומרים (בבא מציעא פו, ב): אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו - עשה הקב"ה לבניו בעצמו, וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח - עשה הקב"ה לבניו על ידי שליח. ואל הבקר רץ אברהם - ורוח נסע מאת ה'. ויקח חמאה וחלב - הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. והוא עמד עליהם תחת העץ - הנני עמד לפניך שם על הצור וגו'. ואברהם הלך עמם לשלחם - וה' הלך לפניהם יומם. יקח נא מעט מים - והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם. דהיינו לחם שאברהם אבינו נתן בעצמו קמח סולת, הקב"ה הוריד מן בעצמו "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", אבל – "יקח נא מעט מים" שזה היה על ידי שליח, גם לבניו זה היה על ידי שליח, הקב"ה צוה את משה לדבר אל הסלע.

התחיל ר' אהרן לייב לעשות חשבון, מה מעשה אחד קטן יכול לעשות, המים היו על ידי משה, ומה קרה? משה רבינו

רוה"ק". והרי זה דבר נורא ונפלא, שאף בשעת סכנה קרובה, מוחשית ונראית לעין, למשה רבינו, מרים הנביאה (שהיתה אז ילדה בת חמש שנים) לא זו בלבד שלא מפקפקת ח"ו בנבואתה שזהו הבן שיושיע את ישראל, אלא אדרבה, מתאמצת ומתחזקת היא בנבואתה, עד כדי כך שכביכול לא רק היא התיצבה מרחוק לראות מה יקרה, אלא שעל ידי התחזקותה היא גרמה שגם "השכינה עומדת שם ומשגחת בהצלחת מרע"ה". והרי הצלחת מרע"ה היא הצלחת והצלת כל ישראל, וכל זה גרמה מרים הנביאה בהתיצבותה מרחוק לדעה מה יעשה לו.

דברים אלו ראויים הם להצטרף לפירוש הראשון הנ"ל בביאור הא ש"היה הבאר בזכות מרים שהיה לה זכות המים ממשה, שנאמר: 'ותצב אחותו מרחוק'".

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב אליהו דיסקין בספרו נחל אליהו (הו"ד באוסף גילנות וירא תשע"ט)

כוחו של כל מעשה קטן יקח נא מעט מים (יח, ד).

אמר ר' אהרן לייב: ללמדנו מה כוחו של כל מעשה קטן, וכמה מכל דקדוק במעשה אפשר להרוויח לנצח נצחים!! ה' יזכנו. ועוד יש לי לבאר שלא היתה כמו אמא של ישמאעל שנאמר בה (בראשית כא טז) 'ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך', ולא איכפת לה ממנו ולמרות שהמלאך הבטיח לה שעל פני כל אחיו ישכון ויהיה לגוי גדול כי היא לא האמינה. וכמו שכתב בהדר זקנים (בראשית פרק כא) 'אל אראה במות הילד. וא"ת היכי סבורה שימות והלא אמר לו המלאך על פני כל אחיו ישכון. י"ל שמא מקטני אמנה היתה שהרי נמי חזרה אל גלולי אביה כדכתיב ותלך ותתע'.

ורואים את ההבדל בין מרים שלא שמעה בפירוש מפי המלאך, ולמרות שנבואתה לא נראה שהתקבלה, שאמרה עתידה אימי שתוליד בן שיושיע את ישראל, ועכשיו היה נראה שמשה רבינו הולך לתבוע, במים וקשה לראות אותו במצב כזה והיתה צריכה לשעות כמו הגר

במקום לדבר אל הסלע, בא לכלל כעס, ובא לכלל טעות, הוא הכה את הסלע, ובגלל זה - הוא לא נכנס לארץ ישראל, וכתוב בחז"ל שאם משה רבינו היה נכנס לארץ ישראל בית המקדש לא היה נחרב, ולא היה גלות, לא היה חורבן בית ראשון, ולא חורבן בית שני, כל הצרות של כלל ישראל לאורך כל הדורות - גזירות ת"ח ות"ט, האינקוויזיציה, השואה האימונה, אושוויץ, את הכל היינו חוסכים, הכל נגרם בגלל שהמעט מים של אברהם היה על ידי שליח, אם אברהם אבינו היה נותן את המים בעצמו, הקב"ה היה נותן את המים בעצמו, ולא היה את מי מריבה, ומשה היה נכנס לארץ וכל הגלויות לא היו באים עלינו! ומה רוצים מאברהם אבינו - יהודי בן תשעים ותשע, ביום השלישי למילה, ניתוח בלי הרדמה, בדרך כלל הוא היה נשאר עדיין בבית חולים - ולא, אברהם אבינו, כחום היום הוא רץ לאורחים בעצמו, ושוחט בן בקר רך וטוב, ומביא חמאה וחלב, ורק את המים הוא מביא על ידי שליח, ומה נגרם מזה!

ולעוזבו, והיא לא עשתה אלא הכלה להתרחק וכמ"ש רש"י ותשב מנגד כיון לראות מה יקרה עימו כי היא האמינה שאפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם ה' יכול לעזור לו. (וכפי שאכן היה) ובזכות זה ה' הביא מים לעמ", שמי שמאמין בזכותו ה' מושיע את עמ".

ויש להוסיף מש"כ בשו"ת משנה הלכות (חלק טז סימן נח) וכבר פי' בהגר שפחת שרה בבית אברהם וילדה את ישמעאל כשגרשה אברהם אבינו עם בנה ע"פ הדיבור, וכשהיו בדרך ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים ותלך ותשב לה מנגד וגו' כי אמרה אל אראה במות הילד, והנה לפנינו אם גוי' בת פרעה וילדה מאברהם וגדלה את הנער והבטיח לה מלאך עוד בברחה פעם ראשון מבית אברהם, שתחזור ותענה תחת ידיה ויאמר לה מלאך ה' הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מרוב (ט"ז י'), ותלד בן הזה והנה אין מים בחמת מיד השליכה אותו תחת אחד השיחים שימות שם, ותעמוד מרחוק שלא תראה במותו, וכשראתה שהמות מתקרב הוסיפה

להתרחק וכמ"ש רש"י ותשב מנגד כיון שקרב למות הוסיפה להתרחק ע"ש. והנכון ה' לה לעשות בראותה שאין עוד מים בחמת, והנער צמא למים ה' לה ליקח הנער בידיה ולהרגיעו ותאמר לו הנני אלך לחפש אולי אמצא קצת מים או מי שהוא יעבור בדרך נס ותשתה ולהגיד שהרי כבר ראתה מלאכים כשהייתה בורחת לראשונה, ונעשה לה נס והכ"נ עכשיו ודאי יהי' איזה נס ועכ"פ ה' לה לחפש אולי תמצא מעט מים וכמו שבאמת ויפקח אלקים את עיניה ותרא באר מים, (כ"א י"ט) ואף שהי' נס עכ"פ היה לה לחפש עצות להחיות את הילד, ובפרט בידעה מהבטחת המלאך לה.

ויש להוסיף עוד מש"כ בספר חשוקי חמד (כתובות דף ס עמוד א) בתורה נאמר 'ויכלו המים מן החמת, ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת, כי אמרה אל אראה במות הילד' (בראשית כ, טו - טז). וכתב הרש"ר הירש זצ"ל שהיתה כאן התנהגות של אמא נכריה, שהעדיפה את

ויש להוסיף מש"כ בשו"ת משנה הלכות (חלק טז סימן נח) וכבר פי' בהגר שפחת שרה בבית אברהם וילדה את ישמעאל כשגרשה אברהם אבינו עם בנה ע"פ הדיבור, וכשהיו בדרך ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים ותלך ותשב לה מנגד וגו' כי אמרה אל אראה במות הילד, והנה לפנינו אם גוי' בת פרעה וילדה מאברהם וגדלה את הנער והבטיח לה מלאך עוד בברחה פעם ראשון מבית אברהם, שתחזור ותענה תחת ידיה ויאמר לה מלאך ה' הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מרוב (ט"ז י'), ותלד בן הזה והנה אין מים בחמת מיד השליכה אותו תחת אחד השיחים שימות שם, ותעמוד מרחוק שלא תראה במותו, וכשראתה שהמות מתקרב הוסיפה

בכל אופן המציאות שהם אכזרים ובגבעונים כתיב ויקרא המלך לגבענים ויאמר אליהם, והגבענים לא מבני ישראל המה (שמ"ב כ"א ב') שדבר עליהם דברי ריצוי שיעברו על מדותיהם וימחלו לשאול ולביתו והם מיאנו והראו במצחם מדת אכזריות שאינן מזרעו של א"א ואינן ראויין לידבק בישראל, ולכך גזר עליהם דוד מלך ישראל שלא יבאו בקהל, אמר שלשה סימנים יש באומה זו רחמנים וביישינים וגומלי חסדים, מי שיש בו ג' סימנים הללו ראוי לדבק בו, לכן זרע קודש אשר הם מזרע אברהם יצחק ויעקב רחמנים בני רחמנים אין דומים להם וח"ו לא חשודים להשחית את זרעם ח"ו וכבר מברכים ברכת המבדיל בין קודש לחול וכו' בין ישראל לעמים וח"ו לחשוד בבני ישראל שיתאכזרו על בניהם אלא ההיפוך אמת. ולכן פשוט החילוק בין הורים ישראלים שאפי' כשמכים ח"ו לא מכים באכזריות אלא כדי לחנכו ולחכמו, ולא כן עכו"ם שמכים באכזריות ומצוה למוסרם ולהציל עכ"פ לשיטתם. עכ"ד.

טובת עצמה על טובת הילד, ואילו אם יהודיה היתה מעדיפה את טובת בנה, על טובתה היא, והיתה נשארת עם בנה הגוסס והיתה מלטפת אותו מעניקה לו אהבת אם, עד הרגע האחרון, עכ"ד.

ועתה נראה שכנגדה מעשה כעין זו באם ישראלית הצדיקת השונמית מה שעשאה השונמית שג"כ ברכה הנביא וילדה בן וכשגדל עד שנתיים חלה פתאום ואמר ראשי ראשי והביאו אל אמו ולקחה אותו ומת על ידיה, והנה האם לא השליכה אותו ולא ישבה מנגד שלא תראה במות הילד אלא החזיקה אותו בידיה עד שמת ואף אחר שמת לא השליכה אותו כנבלה אלא השכיבה אותו על המטה, ושוב אפילו לאחר מותו לא התיאשה מלהצילו ואפילו להחיותו בבטחונה בה' ובנביא ה' כיון שאמר לה חובקת בן ולקחה חמור מבעלה והלכה במהרה לנביא ה' בא והחיל את בני, וברוב בטחונה בה' ונביא ה' נעשה לה נס והחיהו, לא כן הגר כיון שכלו המים מן החמת השליכה אותו תחת אחת השיחים שימות שם.

וראיתי להוסיף מה הטעם שיוכבד הניחה את משה בתיבה שמבואר באבן עזרא (ב כג) ויוכבד עשתה כן, כי אמרה אל אראה במות הילד, אולי אחותו נתנבאה לעשות כן. ומחשבות השם עמקו, ומי יוכל לעמוד בסודו, ולו לבד נתכנו עלילות. אולי סבב השם זה שיגדל משה בבית המלכות להיות נפשו על מדרגה העליונה בדרך הלימוד והרגילות, ולא תהיה שפלה ורגילה להיות בבית עבדים. הלא תראה, שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חמס. והושיע בנות מדין מהרועים, בעבור שהיו עושים חמס להשקות צאנן מהמים שדלו. ועוד דבר אחר, כי אלו היה גדל בין אחיו ויכירוהו מנעוריו, לא היו יראים ממנו, כי יחשבוהו כאחד מהם. בסוף. כמו קנה וסוף קמלו (ישעי' יט, ו), והוא צמח מן היאור:

ותתבטל הגזרה וכן אמרו רז"ל סוטה [יב ב], מאשר ולא כל אשר או מרים נבאת שתעשה כן לשיגדל בבית המלך, להיותו גדול הנפש לא שפלה בבית עבדים, לזה הרג מצרי, והושיע בנות מדין, ועוד שאם יגדל בין אחיו לא היו יראים ממנו.

מאספקלריא חוקת תש"פ

באהלה של תורה / הרב יהודה אייזנשטיין, מח"ס 'אהל מועד', כולל ישיבת מיר ירושלים

"מיתת צדיקים מכפרת על הדור" או "מפני הרעה נאסף הצדיק"?

ותמת שם מרים ותקבר שם (כ, א)

למה נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה

[א] חז"ל אומרים (מו"ק כח, א; ומובא ברש"י כאן): "אמר רבי אמי, למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת".

ויש להקשות ממה שנאמר בנביא ישעיה (נז, א) "הצדיק אבד ואין איש שם

ובספר תולדות יצחק (שמות פרק ב כג) כתב ותקח לו תיבת גומא. עשתה כן כי אמרה אל אראה במות הילד, או תחבולה לשיאמרו אצטגניני פרעה כבר הושלך מושיען ביאור ויחשבו שמת

על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק", ופרש"י: "הצדיק אבד ואין איש שם על לב" - למה נסתלק. "באין מבין" - אין בנותרים מבין מה ראה הקב"ה לסלקו. "כי מפני הרעה" - העתידה לבא אל הדור נאסף הצדיק".

הרי מבואר מדברי חז"ל הללו, שפטירת הצדיק מעידה על איזה מאורע קשה שהולך להיות, ובכדי שלא יראה הצדיק את הצרה העתידה לקחו הקב"ה מעמנו. ואילו בדברי חז"ל הנ"ל (גמ' במו"ק) מבואר שמיתת הצדיק היא כקרבת ציבור המכפר על הציבור – ולפי"ז אדרבה מיתתו אמורה לגרום למנוע את הצרה המתקרבת לבוא עולם. ואיך אוחזים אנו את החבל משני צדדיו.

הצדיק מעידה על איזה מאורע קשה שהולך להיות, ובכדי שלא יראה הצדיק את הצרה העתידה לקחו הקב"ה מעמנו. ואילו בדברי חז"ל הנ"ל (גמ' במו"ק) מבואר שמיתת הצדיק היא כקרבת ציבור המכפר על הציבור – ולפי"ז אדרבה מיתתו אמורה לגרום למנוע את הצרה המתקרבת לבוא עולם. ואיך אוחזים אנו את החבל משני צדדיו.

חז"ל אומרים (ר"ה יח, ב) "שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו". מאידך יש לשון בחז"ל (איכ"ר א, לז) "קשה סילוקן של צדיקים יותר מחורבן בית אלוקינו". ועלינו להבין האם שקולה מיתתן כחורבן ביהמ"ק או יותר מחורבן ביהמ"ק?³

עוד יש לדקדק, שבישעיה נאמר: "מפני הרעה נאסף הצדיק", ואילו במו"ק אמרו "מיתתן של צדיקים מכפרת".

ועמד על כך הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל (אביו של החזו"א) בדברי

ועמד על כך הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל (אביו של החזו"א) בדברי

ועמד על כך הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל (אביו של החזו"א) בדברי

ועמד על כך הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל (אביו של החזו"א) בדברי

³ ראה בשל"ה (תענית אות קלה) ובמשך חכמה (בראשית נ, י) מש"כ בזה.

מעולם ועד עולם, להיקף האובדן שבחורבן בית המקדש. אומרים חז"ל "מה פרה אדומה מכפרת

אף מיתתן של צדיקים מכפרת".

אולם כשלא לומדים מדרכיו ומתעוררים

בתשובה אזי אין הצדיק יכול לשמש קרבן

ציבור, המותנה בתשובת הציבור, ומיתתו

לא הועילה לכפר על חטא הציבור,

והציבור נתחייב בגזירה העתידה לבוא,

ובכדי שלא יראה הצדיק צרה זו הוא נלקח

מאיתנו. ועל אופן זה אמרו שהוא נאסף

מפני הרעה העתידה לבוא, בעבור

שהצדיק אבד ואין איש שם על לב!

ומדוייק מאד שעל אופן זה נאמר

"נאסף" סילוק גמור, מאידך כשנעשה

קרבן ציבור המכפר נאמר "מיתתן של

צדיקים" – כי אז הצדיק לא הסתלק, אלא

מת ורוחו ממשיכה להשפיע כאן בעוה"ז

גם לאחר מותו, והוא מתעלה גם עכשיו

בעוה"ב.

נמצא ששני האופנים הנ"ל: אם מיתתו

תכפר, או חלילה "מפני הרעה נאסף

הצדיק" תלויה בהתעוררות שלנו לתשובה

ולהתחזקות בדרכיו של הצדיק.

כמו כן יש לדקדק את שינויי הלשון שכאן

אמרו "מיתתן" וכאן אמרו "סילוקן".

וביאר הג"ר שמריהו יוסף זצ"ל, שלא

רק שאין כאן סתירה, אלא שהדברים

משלימים זה את זה וצדקו יחדיו.

פעמים שכלל ישראל נמצא במצב של

חטא ומידת הדין מתוחה עליהם

להענישם, אזי לפני שהגזירה תצא ח"ו

לפועל הקב"ה ברוב רחמיו לוקח מאיתנו

את הצדיק ומעמיד אותנו בפני שני דרכים:

[א] אם נלמד מדרכיו של צדיק ונתעורר

לתשובה, אזי רוממנו את הצדיק הנפטר

לקורבן ציבור המכפר על הציבור, משום

שאין מציאות של קרבן ציבור בלי

שהציבור יעשה תשובה, ובאופן זה מעבר

לזה שביטלנו את הגזירה העתידה לבוא

ע"י קרבן ציבור, אנו מיטיבים גם עם

הצדיק הנפטר וגורמים לו עילוי נשמה

בעולם הבא בכך שגם משם הוא פועל כאן

בעולם, וגם הוא עצמו במיתתו נעשה

קרבן ציבור המכפר על עוונותיהם של

יתברך, או שלא ישאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, או לכלות חמתו על העצים ואבנים, אולם אז ישארו ישראל לפליטה וכשישובו בתשובה יבנה המקדש מחדש, וזהו שאומר בעל ההגדה "בנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו". שהרי שלחורבן הנורא של בית המקדש יש שני פנים, חורבן והסתר פנים נורא, מאידך על חורבן זה אמר דוד "מזמור לאסף", והיינו כי רק מכח זה נשאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט ובידם לשוב בתשובה ויחזור ויבנה, וזהו "קרא עלי מועד" על החורבן עצמו באופן זה.

ומעתה נבין את הקשר והשייכות של מיתתן של צדיקים לחורבן בית המקדש, חז"ל לא באו לדמות את ההיקף של חורבן הבית לפטירת הצדיק, אין אסון הדומה לחורבן, אלא הפשט הוא שהמבט שיטנו בחורבן הבית שיש שתי פנים, אובדן נורא אולם הוא מכפר כשעושים תשובה, וזהו הביאור קשה מיתתן "כשריפת בית

"ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו"

[ג ועל דרך זה המשיך גם לבאר את הסתירה הנ"ל בדברי חז"ל שאמרו "קשה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו", ומאידך אמרו "קשה סילוקן של צדיקים יותר משריפת בית אלוקינו".

ובכדי להבין את עומק דבריו⁴, נקדים יסוד מדברי הג"ר יעקב עמדין זצ"ל המבאר את דברי בעל ההגדה: "ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו". וראוי להבין, הרי קרבן מכפר רק על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, ומהו איפוא הביאור ש"בנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו".

וביאר הגר"י עמדין דבר נפלא, שה"לכפר על כל עוונותינו" אינו במעשה הקרבנות, אלא בחורבן בית המקדש – והוא במה שכילה חמתו על העצים והאבנים כמבואר בגמ' בקידושין (לא, ב; יעו"ש ברש"י) ששני דרכים היו לפניו

⁴ ממו"ח הגרא"ל הכהן שפירא שליט"א (חזון למועד מילואים מאמר יד).

והתורה תמימה כותב דבר נפלא: שהרי חז"ל אומרים שפרה אדומה באה לכפר על מעשה העגל, בבחינת "תבוא אמה ותכפר על בנה", כלומר שהפרה היא בערך אם להעגל, ולכן סמך את מיתתה של מרים שמכפרת על ישראל בערך אם להאומה ישראלית.

הצדיק אבד לדורו אבד

והפנים יפות כותב בזה: שהנה במיתת הצדיק אומרים חז"ל (מגילה טו, א) "הצדיק אבד לדורו אבד", וזה מפני שהצדיק מגין על הדור ועל ידו בא השפע הטובה לכל הדור, כמו שאמרו (תענית כד, ב) "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני", וגם מביא אור גדול וקדושה רבה לכל האנשים המתקדשים ומטהרים, וכמו שאמרו (ילקו"ש מ"ב רכד) "כשעלה אליהו למעלה נתמעט הנבואה מן הנביאים". וכיוצא בזה אמרו (יומא לט, ב) "משמת שמעון הצדיק נמנעו הכהנים מלברך בשם".

נמצא, שמיתת צדיקים הגם שהיא מכפרת על הדור ועל ידי מיתתו מציל

אלוקינו", שהמיתה גרמה שישאר מישראל שריד ופליט שילמדו ממעשיו, מאידך שלא לומדים מדרכיו של צדיק הרי שמיתתו היא רק הפסד נורא שאין בו מזמור לאסוף ובנקודה זו מיתתו קשה יותר משריפת בית אלוקינו, אובדן בלי תועלת.

ומדוקדק מאד הלשון "קשה סילוקן" של צדיקים יותר מחורבן בית אלוקינו, שזה באופן שלא לומדים ממעשיו אזי פטירתו היא סילוק לגמרי מן העולם כנ"ל. מאידך כשלומדים ממעשיו אזי אין זה סילוק אלא "קשה מיתתן" של צדיקים כשריפת בית אלוקינו" הצדיק לא נסתלק אלא מת.

מדוע נסמכה דוקא לקרבן פרה אדומה ולא לשאר קרבנות

[ד] ונבוא להציע כאן מהלך נוסף בישוב סתירת דברי חז"ל – אם מיתת צדיק מכפרת, או שמיתת צדיק היא בחינת נאסף מפני הרעה.

ונקדים בהערה נוספת שעמדו עליה המפרשים, מדוע סמכה התורה את מיתת מרים דוקא לפרה אדומה ולא לשאר קרבנות.

חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק", וענינו כמו שטעם הפרה נעלמה והיא חוקת התורה שמטהרת הטמאים ומטמאת הטהורים, כן היא מיתת הצדיקים ולא ניתן להבין, כי אנשים הכשרים נקראים אנשי חסד נאספים, נתמעט מהן השפע הקדושה וכל הטובה, אבל היא באה כדי לכפר על עון הדור. הגם שהצדיק גורם במיתתו רעה לדור והוא מיעוט השפע שיחסר במיתתו.

לתגובות: 5322906@GMAIL.COM

הרבה רשעים שנתחייבו מיתה כמבואר בזוהר (שמות י', ב), הנה הוא הוא טובה לפי שעה לרשעים, אבל רעה גדולה הוא לכשרים שבדור שנתמעט שפע הקדושה ושפע הטובה בעולם הזה.

ולכן מיתת הצדיקים – הכפרה שבזה נמשלת לפרה אדומה – שהיא מכפרת באופן שהיא מטהרת את הטמאים ומטמאת את הטהורים. וכך גם מיתת הצדיקים היא בבחינת טובה וכפרה לרשעים ורעה לצדיקים.

[והראני ידידי הרב אברהם הבר שליט"א, שכ"כ היערות דבש (דרוש ד) שלצדיקים יש הפסד ממיתת הצדיקים ולרשעים יש רוח – וזהו הדמיון לפרה אדומה. ויעו"ש שמוסיף לבאר שיש להם רוח במה שמסתלק הצדיק, שכל זמן שהוא נמצא אין הבינונים נחשבים לכלום, וכמו שאמרו אצל נח שהיה צדיק בדורותיו, ומאז מיתתו לא יחשבו כ"כ לרשעים לפי מצב הדור יעו"ש].

ולכן הגם שמיתת צדיק מכפרת, עכ"ז אמרו: "הצדיק אבד ואין איש שם וגו' ואנשי

איך כאן לא חששו לחזור שוב על הטעות הזו ולהאמין שמת ע"פ ראיית דמות מטתו? [וכן הקשה הרב אברהם דניאל עבשטיין, מח"ס מי מנוחות, לייקווד, באספקלריא גליון 293].

ונראה ליישב בכמה אופנים:

א', במיתת אהרן, מלאכי השרת הם אלו שהראום מיטתו, וממילא הבינו החילוק שאכן יש להם להאמין, כי בעוד שלגבי מיטתו של משה כתוב שהשטן הראה להם את מיטתו, הרי שעתה במיתת אהרן ע"י תפילתו של משרע"ה מלאכי השרת הם אלו שהראום את מיטתו, וממילא הבינו שזה מראה אחר ממה שראו אז, וע"כ האמינו.

ב', יש לחלק, ששם בחטא העגל זה היה נגד השכל ונגד מה שאמר להם משרע"ה שיעלה לקבל התורה וילמדה לישראל, א"כ בע"כ שיחזור, אבל הכא הרי משרע"ה אמר להם שאהרן מת, ורק הרגשות שלהם סירבו להאמין, וע"י שראו את מיטתו זה הפעיל את הציור המוחש יותר.

באר צבי / הרב צבי קריזר, ראש כולל נזר אברהם' ומג"ש בביהכ"נ איצקוביץ'

בב"ב, מח"ס באר צבי

כח התפילה

ויראו כל העדה כי גוע אהרן (כ, כט)

פירש רש"י ז"ל: כשראו משה ואלעזר יורדים, ואהרן לא ירד, אמרו היכן הוא אהרן, אמר להם מת, אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה, ישלוט בו מלאך המות, מיד ביקש משה רחמים, והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה, ראו והאמינו. עכ"ל.

ולכאורה צ"ב מהא דאיתא בשבת (פ.ט.) דבחטא העגל לסוף ארבעים יום בא שטן ועירבב את העולם, אמר להן משה רבכם היכן הוא, אמרו לו עלה למרום, אמר להן באו שש, ולא השגיוח עליו, מת ולא השגיוח עליו, הראה להן דמות מטתו, והיינו דקאמרי ליה לאהרן כי זה משה האיש וגו'. ע"כ. הרי מבואר דאפילו לאחר שראו דמות מיטתו של משה שמת, עדיין לא היו צריכים להאמין שמת, וכמו שלבסוף הוברר להם שמשה לא מת, וא"כ

ג', אה"נ שניתן להאמין ע"י ראיית המטה, אולם בעגל עשו עפ"ז דבר שהוא נגד התוה"ק, משא"כ הכא מה כל הנפ"מ אם אהרן אכן מת או שעלה השמימה ללא שמת? וכי רק משום שאז יכולים להתפלל שיחזור אליהם?

גם הם הבינו שאם אך יתפללו בני"ג נגדם הם אבודים ואין להם סיכוי, ואע"פ שבודאי יצאו למערכה עם כלי הנשק המשוכלל שהיה באותם ימים. הרי שגם הגויים השפלים ביותר הבינו את הכח העצום של תפילה.

מדוע לא שינו עמלק את לבושם

אבל עדיין צריך להבין, אם הם כ"כ חששו מהתפילה של בני"ג נגדם, כיצד השאירו מקום לבנ"י שיכירום שהם עמלקים ע"פ לבושיהם, הרי אם הם שינו לשונם לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, מדוע לא חששו בכך שאם משאירים את לבושם כעמלק, ישראל יתפללו סתם? [ואכן מלשון המדרש בילקוט שמעוני שזהו מקור דברי רש"י

ג', אה"נ שניתן להאמין ע"י ראיית המטה, אולם בעגל עשו עפ"ז דבר שהוא נגד התוה"ק, משא"כ הכא מה כל הנפ"מ אם אהרן אכן מת או שעלה השמימה ללא שמת? וכי רק משום שאז יכולים להתפלל שיחזור אליהם?

ד', כח תפילתו של משרע"ה

עוד י"ל ע"פ מה שכתב כאן רש"י שמשרע"ה ביקש רחמים על הדבר והראו המלאכים מיטתו והאמינו. וממילא מאחר ומה שראו מיטתו היה זה ע"י תפילתו של משרע"ה בכדי שיאמינו, הרי שתפילתו בודאי פעלה בענין זה שהאמינו.

וענין הכח העצום של תפילה אנו רואים גם בהמשך הפסוקים, שכתוב (כ"א א') "וישמע הכנעני מלך ערד" וגו'. ופירש"י שעמלק שינה לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, ראו ישראל

משמע ששינו גם את לבושם ככנענים, המאמין, ועי"ז כבר לבטלו מעבודת דאיתא שם א"ר יהודה בר שלום, לבוש השי"ת.

מה קל יותר לשנות

אולם לכאורה יש להקשות, דמה יותר קל, לשנות את השפה או את הלבוש, לכאורה ודאי שאת הלבוש, ומדוע א"כ כשהעמלק רצה לבלבל את בני" ולשנות רק אחד משניהם החליט לשנות דוקא את השפה ולא את הלבוש?

והנראה, דהנה כבר שואלים ה'משכיל לדוד' ועוד מפרשים, את השאלה הנ"ל, דמדוע לא שינו כבר גם את הלבוש שאז יהיו בטוחים שבנ"י לא יתפללו נכון, וביאר ע"ז החידושי הרי"ם, [וכן ידוע בשם רבי יהושע רוקח מבלעזא זי"ע], דאם היו משנים גם את הלבוש, הרי שבמציאות כבר היו נחשבים ככנענים לגמרי, ושוב תועיל תפילת בני" שהשי"ת ימסור בידם את הכנענים.

והנה כבר הארכתי במקום אחר כמה רב ועצום הוא הכח שיש בלבוש ובבגדים שלובש האדם שיכולים להשפיע אף על פנימיותו. וממילא יתכן להוסיף על דבריו

כנעני לבש ולמד שיחת כנענים ודיבר בלשונם. הרי מבואר דשינו את שניהם, וכ"כ התוס' בר"ה (ג.). וכ"כ בילקוט מעם לועז. אולם עיי"ש במהרש"א (ר"ה ג.) שכתב וז"ל: 'לא ששינה את שניהם, אלא הלשון שינה מן הכסות, שהיה מלבוש עמלק והלשון כנעני וכו' וכפרש"י בחומש'. עכ"ל].

אלא מבארים בזה, שידעו שהתפילה שיש להם לחשוש ממנה היא דוקא כזו שבאה מכל עומק הלב, [וכמו שהארכנו בזה במקום אחר], ואילו ברגע שכבר יש איזה ספק קטן בלב שמא הם אומה אחרת, וחסר בשלימות הלב, מתפילה כזו הם כבר לא מפחדים, כי ע"י הבלבול שיגרמו לישראל, לא תהיה תפילתם שלימה ומיושבת. ע"כ היה מספיק לעמלקים להכניס את בני" רק לספק, וזה הכח של עמלק, עמלק זה בגימטריה 'ספק', להכניס קרירות וספיקות בלב

ולבאר באופן מיוחד, שאפילו אם היו מחליפים רק את הלבוש, שוב כבר לא היו נחשבים כעמלקים אלא היתה להם מציאות של כנענים מפאת הלבוש, אע"פ שידברו בלשון עמלק, ומש"ה לא היתה בידם אפשרות אחרת אלא רק להחליף את שפתם ולא את לבושם. [והיינו כי שינוי של השפה והלשון, אין השינוי קיים אלא דוקא בשעה שמדבר בלשון אחרת, משא"כ כשלבשו בגדים אחרים, הרי הוי שינוי הניכר בכל זמן שלבושים בהם].

לתגובות: z5102244@gmail.com

אברהם אבינו, שנאמר: 'ויבא הפליט ויגד לאברם העברי', ואמר רבי יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול". וכ"כ בפרש"י.

שאלה:

והקשו 'דעת זקנים מבעלי התוספות' (במדבר כ"א, ל"ד): "ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו. פרש"י לכך הוצרך לומר אל תירא אותו מה שלא הוצרך לומר מסיחון, לפי שהיה ירא פן יעמוד לו זכות מה שהגיד לאברהם אבינו שנשבה לוט. וא"ת והלא כוונתו לרעה היתה, כדי שיהרג אברהם ויקח שרה?"

וכן מבואר במדרש (ב"ר לך לך פרשה מ"ב סי' ח'): "ויבא הפליט' (בראשית י"ד, י"ג), ריש לקיש בשם בר קפרא, הוא עוג הוא פליט. ולמה נקרא שמו עוג, שבא ומצא את אברם יושב ועוסק במצות עוגות. הוא לא נתכוון לשם שמים, אלא אמר, אברהם זה קונין הוא ועכשיו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרי אשתו. א"ל הקדוש ברוך הוא, חייך שכר פסיעותיך אתה נוטל, שאת מאריך ימים בעולם. ועל שחשבת

מעדני מלך / הרב מרדכי מלכא, הרב הראשי לעיר אלעד, נשיא וראש מוסדות "אור המלך", מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי ועוד

אין הקב"ה מקפח שכרו של אדם על כל טובה שנגרמה ממעשיו לדולתו

ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו למלחמה אדרעי. ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון (כא, לג-לד)

מאמר חז"ל מדוע משה היה ירא מעוג הנה מבואר במסכת נדה (סא.): "ויאמר ה' אל משה אל תירא' - מכדי, סיחון ועוג אחי הוו. דאמר מר, סיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי הוו. מאי שנא מעוג דקמסתפי, ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפי? א"ר יוחנן אר"ש בן יוחי, מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע מה היה בלבו. אמר: שמא תעמוד לו זכות של

אך התורה מלמדת אותנו, שגם כל פעולה טובה היוצאת ממעשיו ואפילו הקטנה ביותר הן מדיבורו והן ממעשיו, גם כאשר היו לו כוונות אחרות, אין הקב"ה מקפח את שכרו ועל כל חלק טוב שעשה בתוך הרע, גם מקבל עליו שכר. ולזאת אל יטרפא האדם מלקיים מצוות עד כמה שידו מגעת ולא יחלש ליבו על שאינו מצליח לעשות המעשה בשלמות, שאין זה אלא מעצת יצר הרע. כי על כל חלק מהטוב שנעשה ואפילו נגרם בגלל מעשיו ודיבורו, שכרו גדול. לכן חובתו של האדם והחלש יאמר גיבור אני, שלא לזלזל בשום פעולה טובה שעושה לחברו ובני ביתו ולו הקטנה ביותר, כי אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, ועל כל מילה טובה שאמר לחברו או לאשתו ובני ביתו יקבל שכר וק"ו על כל עזרה וחסד שעושה שכרו עד בלי די, כאשר נבאר בפרשתנו להלן. והגם שאינו יכול לעשות הכל בשלמות, יעשה את אשר לאל ידו לעשות. ואולי אפשר על פי זה לבאר את דברי רבי חנניא בן עקשיא: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" - הכוונה בזה,

להרוג את הצדיק, חייך שאתה רואה אלף אלפים ורבי רבבות מבני בניו, ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידן, שנאמר (דברים ג): 'ויאמר ה' אלי אל תירא אותו כי בידך'."

כל מעשה או דיבור טוב שכרו גדול

הנה מקובל לחשוב שכדי שאדם יזכה לקבל שכר על מצווה, צריך שיעשה מצווה מושלמת בתכלית הדקדוק ובמסירות וכולי האי ואולי יצא ידי חובת קיום המצווה ובלעדי זה אין ערך למעשיו. אולם, אין ספק שאשריו ואשרי חלקו של כל הזוכה לעשות מצווה כמאמרה שזוכה בה לעוה"ב, כמבואר **במסכת שבת (ג.)**: "אמר רב חנינא בר אידי, כל העושה מצווה כמאמרה אין מברשין אותו בשורות רעות, שנאמר: 'שומר מצווה לא ידע דבר רע'. אמר רב אסי ואיתימא רבי חנינא, אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה הוא מבטלה, שנאמר: 'באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה' - וסמיך ליה: 'שומר מצווה לא ידע דבר רע'". וכ"כ הרמב"ם.

על ידי שהקב"ה הרבה מצוות אשר מקיפים את כל אורח חיי האדם, הרי כמעט בכל מעשה שיעשה האדם, יהיה חלק ממעשיו קשור לאיזה מצווה ובכך ירבה את שכרו של האדם.

שכר מצוה אפילו קלה

אחר הדברים האלה, נביא את אשר תירצו **'דעת זקנים מבעלי התוספות'**: "י"ל, כיון דהצלה באה על ידו היה לו לירא, כמו שמצינו בפרק חלק, בזכות מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאת ממנו רות. ואף על פי שלא נתכוון אלא לרעה, לקלל את ישראל".

בדומה לכך הביאו את הנאמר בגמרא על בלק שהקריב ארבעים ושניים קרבנות בשלשת המזבחות שבנה לבלעם כדי שיקלל את ישראל, למרות שהקריב את הקורבנות כדי לקלל את ישראל - קיבל שכר בזכות הקרבנות, שיצאה ממנו רות.

בדומה לכך מצינו בתורה שמבקשת לא **תתעב מצרי** כי גר היית בארצו, דבר שכל הקורא דבר זה בתורה יעמוד ויתמה. היתכן שהמצרים, אשר החזיקו את ישראל להעבידם בפרך ולנצלם עד תום והתעללו ועינו אותם והכל לטובת עצמם, ובכל זאת חייב כל איש ישראל לדעת שלא לתעב את המצרי, מאחר וסוף סוף גר היית בארצו? אולם התורה מלמדת אותנו לחשוב אחרת, כאשר למדנו מפרשתנו שהנהגת

יסוד גדול מלמדים אותנו בעלי התוספות בהנהגת הקב"ה עם האדם. גם כאשר עושה מעשה רע, אך יש בתוכו חלק טוב - הקב"ה מפריד בין הטוב לרע ומקבל שכר על החלק הטוב, גם אם כל כוונתו היית לרעה, כמו עוג שכלל לא התכוון לעשות טוב לאברהם ולבשרו על לוט שנשבא אלא כדי שיצא למלחמה ויהרג ויקח את אשתו לאשה מפני שחמד את שרה, אך כיון שבפועל ניצל לוט בגלל

הקב"ה להפריד את חלקי המעשה ועל החלק הטוב אינו מקפח את שכרו, ולכן הגם שכל מה שהוחזקו בני שישראל במצרים הוא לטובת וצרכי המצרים, בכל זאת, סוף סוף התגוררו בני ישראל שם.

הקב"ה להפריד את חלקי המעשה ועל החלק הטוב אינו מקפח את שכרו, ולכן הגם שכל מה שהוחזקו בני שישראל במצרים הוא לטובת וצרכי המצרים, בכל זאת, סוף סוף התגוררו בני ישראל שם.

חידוש בעל ה'שבט מוסר'

ועוד יותר חידוש בעל 'שבט מוסר' וכתב בספרו 'אגדת אליהו' (פאה פ"א ה"א): גם אם אדם עשה עבירה שמתוכה נולדה עשית מצווה, אע"פ שהוא לא כיוון למצווה וברור שבית דין של מעלה לא יחשבו זה למצווה, אבל הקב"ה, שהוא רב חסד מטה כלפי חסד, מחשיב לו המצווה שנולדה מהעבירה, כאילו הוא עשה אותה בקום עשה, אע"פ שלא כיוון לה, משום שהוא רב חסד ומטה כלפי חסד. ולכן גם משה היה ירא מעוג, למרות שכוונתו לעבירה, מאחר שיצא מזה הצלה ללוט, וכן בלק שהקריב בשביל לקלל מכל מקום עשה קורבנות לקב"ה.

ובזה פירש כוונת הירושלמי בפירוש הפסוק (תהלים ס"ט): ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, חסד ה' שמשלם לאדם עבור מצווה שנולדה מעבירתו,

בדומה לכך מצינו **אצל העורב. כתוב במדרש (ב"ר נח פרשה ה'): "ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח' (בראשית ח', ו') - הדא מסייעא לההוא דא"ר אבא בר כהנא חלון, וישלח את העורב, הה"ד (תהלים ק"ה): 'שלח חשך ויחשיך'. 'ויצא יצא ושוב', ר' יודן בשם ר' יודה ב"ר סימון, התחיל משיבו תשובות. א"ל: מכל בהמה חיה ועוף שיש כאן אין אתה משלח אלא לי? א"ל: מה צורך לעולם בך, לא לאכילה לא לקרבן. רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא אמר, אמר לו הקדוש ברוך הוא קבלו שעתיד העולם להצטרך לו. אמר לו: אימתי? אמר לו: עד יבשת המים מעל הארץ. עתיד צדיק אחד לעמוד ולייבש את העולם ואני מצריכו לו. הה"ד (מלכים א' י"ז): 'והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבוקר ולחם ובשר בערב'".**

"כעסתי על האיש ופניתי לצאת, אולם הוא הפציר בי להישאר, תוך שהוא מתחנן: היום הוא יום הזיכרון של אבי, עליי לומר קדיש. אנסה לארגן מנין במהירות. בלית ברירה ישבתי ואמרתי פרקי תהלים. כעבור עשר דקות הגיע עוד אדם ואז קמתי ופניתי לצאת. אז הצביע האיש לעברי ואמר: 'אילו היה היום יום הזיכרון של אביך היית רוצה שאשאר, נכון? והייתי נשאר. כעת אתה תשאר בשבילי'. השתכנעתי, השלמתי עם העובדה שחלק מתוכניותי לאותו בוקר יתבטלו. בשעה שמונה ושלושים התקבץ סוף סוף כל המניין והתחלנו בתפילה. הבטתי בשעוני בצער, ידעתי שאגיע אל המשרד אחרי השעה תשע. פעמים רבות במשך התפילה הסתכלתי סביבי לראות אולי יגיע מתפלל נוסף ואז אוכל לצאת, אך הדבר לא קרה. משהסתיימה התפילה, הודה לי האיש מאד ואני פניתי במהירות למשרד, כשבידי מזוודת התכשיטים.

"כשהגעתי מרחק שני בנינים מן המשרד, רץ לעברי אחד ממכריי, כשהוא

כמעשהו כאילו עשאה בקום עשה וכיוון בה.

מעשה שהיה בזכות השלמת מניין ניצול

באחד מלילות שבת שבהם דרש הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל על נושא 'והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה', ניגש אליו יהודי וסיפר לו את סיפורו שנגע לנושא הנדון.

"אחרי מלחמת העולם הראשונה התעשרו יהודים רבים. אני הייתי עוסק במלאכתי, עסקתי בעסק יהלומים. בכל בוקר התייצבתי בשעה שמונה והייתי עסוק כל היום. בוקר אחד יצאתי מביתי מוקדם מן הרגיל כשבידי מזוודת היהלומים והתכשיטים. לפתע שמעתי קול קורא: 'עשירי למניין, עשירי למניין'. כשהפניתי ראשי לעבר הקול, ראיתי אדם עומד בפתח בית כנסת ומחפש עשירי להשלמת מנין. מאחר והיה לי עוד מעט זמן, החלטתי לא לסרב לבקשתו ונכנסתי לבית הכנסת, שם התברר לי שאיני אלא החמישי למניין.

שפעם אחת לבש תפילין של ראש לפני תפילין של יד, לכן פרעו לו מן השמים שלא חלקו לו כבוד ובכך נתכפר לו, כי לא היה בידו עוון אחר. ובנו של המוכסן היה רשע גדול ובכל חייו לא עשה אלא מצווה אחת. פעם אחת עשה סעודה לחברו של המוכסן ולא באו וכדי שהאוכל שהכין לא יתקלקל, עמד וחלק אותו לעניים. ויש אומרים, שבהיותו הולך בדרך נפל לו ככר אחד מן השק ובא עני אחד ולקחו ולא אמר לו כלום כדי שלא לביישו. ולכן זכה שיעשו לו לוויה גדולה וכו'". מעשה קטן שנעשה מחוסר ברירה ובכל זאת קיבל שכרו.

השפעת מעשה אחד

כתב בספר 'אוצרות התורה': "שמעתי מעשה מופלא הממחיש לנו את חשיבותה של מצווה אחת. מעשה היה בבית ההארחה במושב שורש. משגיח הכשרות של המקום היה נוהג לארגן מדי יום ביזמו מניין לתפילת מנחה. והנה אירע יום אחד, שחסר עשירי למנין. המשגיח יצא לחפש אדם להשלמת המניין ופגש יהודי פשוט והציע לו להצטרף. אך אותו אדם לא הבין

מנופף בידיו וקורא בקול מבוהל: 'הסתלק מכאן מהר, הבולשביקים השתלטו היום על הממשל. הם הרגו מספר יהודים בבורסת היהלומים ועכשיו הם עסוקים באיסוף השלל. המלט על חייר!' אני אכן נמלטתי על נפשי והצלחתי לצאת מרוסיה. אתם ודאי מתארים לעצמכם מה היה קורה לי, אילו עזבתי את המניין מוקדם".

מעשה שזכה ללויה גדולה על טובה שנעשתה בדיעבד

עוד מסופר ב'ילקוט מעם לועז' הובא בשם ספר 'שתי ידות' (דף מ"ח): "מעשה בשני חסידים שהיו יושבים ועוסקים בתורה יחד באשקלון. מת אחד מהם ולא באו הרבה אנשים להשתתף בהלווייתו. אחר כך מת בנו של המוכסן ובאו הרבה אנשים ללווייה וכל בני העיר סגרו את חנויותיהם והלכו ללווייה. והחסיד הזה נצטער ואמר: 'חברי היה חסיד גדול כ"כ, לא חלקו לו כבוד הראוי לו'.

"אמרו לו בחלום: 'אל תחקור בדבר, כי בוודאי פורע הקב"ה לכל אחד ואחד כפי זכותו. דע, שהחסיד הזה עשה עוון בחייו,

מה הוא שח ומה פירושו של המושג מניין. זוכה לישועה גדולה, זאת ועוד, אפילו לאחר שהוסבר לו גודל חשיבות המצווה, הסכים האיש להצטרף אליהם. והנה אך עלה שלש מדרגות לבית הכנסת, הגיע בנו של אחד המתפללים וכבר לא היה צורך באותו יהודי. הודה לו המשגיח על רצונו הטוב ופטרו לשלום.

שכרו גדול עד בלי די.

"חלפו כעשר שנים. לילה אחד רואה משגיח הכשרות את אותו אדם שרצה להשלים מניין בחלומו ופניו קורנות. האיש סיפר לו שעזב את העולם לפני כחודש ואין לך מושג איזה שכר קיבלתי בשמים על שלש המדרגות שעליתי כדי להשלים לכם את המניין. הוסיף ואמר: בקשה אחת לי אליך. יש לי בן יחיד, רחוק מתורה ומצוות המתגורר בירושלים. לך אליו ותבקש ממנו בשמי שיאמר עלי קדיש".

מוסר השכל

נמצאנו למדים מה היא מעלתה של כל פעולה טובה אפילו קטנה. וזהו כוונת התנא באבות 'הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע שכר מצוות'. ופעמים שבזכות מצווה או חסד קטן

מעוט האמונה ובטחון בו, ולכך הוא כועס. ודבר זה ידוע, כי מי שאינו מאמין ובוטח בו יתברך בבטחון גמור, הוא בכעס ובמכאובות. וכאשר אמר השם יתברך אל משה להוציא מים מן הצור, היה להם לעשות באמונה בו יתברך, שהרי השם יתברך עושה נס כזה לישראל להוציא מים מן הסלע, ואז היו רואים הבטחון בו יתברך מה שהוא עושה עם הנבראים. והיה למשה ולאהרן להתחדש באמונה ובטחון יתירה, ואז היו עושים בשמחה (והם) עם הנס הגדול שעשה השם, שהיה ראוי לחדש להם אמונה ובטחון בו יתברך, והיה ראוי להם להוסיף אמונה ובטחון, והיה ראוי להם השמחה. ואל תאמר, הרי לא היה הכעס רק על ישראל, הנה אין זה קשיא, כי עם האמונה נתחדש שמחה, לא כעס, ולפיכך לא היה כאן אמונה. וזה שאמר "יען אשר לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל", כי אם עשו את הדבר באמונה, והיה להם שמחה במצוה זאת, שעם כל אמונה שמחה, לפי שהוא בטחון בטובו יתברך, היה זה קדושה לעיני ישראל

מעלת הבטחון / הרב אברהם דניאל עבשטיין, מח"ס 'מי מנוחות', לייקווד

בענין הבוטח בהשי"ת הוא תמיד בשמחה

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם (כ, יב)

הנה המהר"ל כתב (גור אריה שם) לבאר הענין וז"ל, "דע, כי החטא של משה ואהרן כדכתיב בקרא "יען אשר לא האמנתם בי להקדישני וגו'", ודבר זה מה שהכו פעמיים אל הסלע כאשר נעשה להם נס, כי זהו יציאה מן האמונה, כי עשו מעשה זה דרך כעס, ומי שעושה מצות השם דרך כעס, בפרט כאשר נעשה להם נס כזה, כמו שעשו הם, שאמרו "שמעו נא המורים", וכן שהכו אל הסלע, אין זה אמונה. כי האמונה הוא מי שבוטח בו יתברך, אין לו בו רק שמחה, שזה ענין אמונה, שמאמין בו ובוטח בו, ועם הבטחון השמחה. אבל עם הכעס אין כאן אמונה. ומה שהכו פעמיים יורה זה על

בהשי"ת. אגב, הספר המפורסם "אורחות צדקים" מביא כל דיני מדת הבטחון בשער השמחה, ועי' לשונו הזהב: "אך הדרך שישמח האדם בחלקו, שיקבל בשמחה הרע כמו הטוב, הדרך הזו מתחלקת לכמה דרכים: **האחת - צריך גדר גדול שיבטח באלהים, השניה האמונה, השלישית השכל, הרביעית - ההסתפקות.** אמר החכם: כל אדם צריך גדר וסעד וסמך כדי שיתקיימו מעשיו הטובים. ומהו הגדר זהו הבטחון שבוטח תמיד באלהים, יתברך, כמו שנאמר (תהלים נה, כג): "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". ומהו גדר הבטחון איזה דבר מביא שיבטח האדם באלהים זוהי האמונה מתוך שמאמין בבורא, שכל הצלחתו בעולם הזה ובעולם הבא הכל הוא ממנו ואין אחר זולתו, נותן לבו לאהבה אותו בכל לבבו. ומהו גדר האמונה איזה דבר מביא אדם לידי אמונה שלמה הוא שלא יתנועע מדבר רע, שיקבל כל הבא עליו בשמחה וכו'", עכ"ל. וזהו עצם ההרגש של בטחון, שהוא תמיד בשמחה - עי"ש כל אריכות דבריו.

שיש להאמין ולהיות בוטח בו כאשר היה עושה נס. והנה שני הדברים, האחד מה שאמר "שמעו נא המורים", ומה שהכו בצור פעמיים, הכל היפך האמונה. ולכך תמצא פעמים אומרים רז"ל שהחטא מה שהכה צור פעמיים, ופעמים אומרים שהחטא מה שאמר "שמעו נא המורים", והכל ענין אחד, שבשעה שעשה השם יתברך נס להם, היה להם להוסיף אמונה ובטחון, ועם האמונה ובטחון אין כאן כעס ... **וכאן רצה שיהיו כל ישראל יקנו אמונה ובטחון בו יתברך, ויראו כי כל הנמצאים נמשכים אחריו ברצון.** ועם כל זה משה עשה היפך זה, שהכה פעמיים בצור, גם כעס שאמר "שמעו נא המורים". וזה שאמר "יען אשר לא האמנתם להקדישני לעיני בני ישראל", שאילו דברתם - והיו הנמצאים נמשכים אחר השם יתברך ברצון, היה קדושה לעיני ישראל, שיהיו נמשכים גם כן אחריו, עכ"ל הזהב.

הבוטח בהשי"ת הוא תמיד בשמחה

ומבואר מדבריו הקדושים, דאי אפשר להיות בשמחה בלי מדת הבטחון

הבוטח בהשי"ת מקבל הכל בשמחה
 ולבאר אמאי הבטוח בהשי"ת הוא תמיד בשמחה, היינו משום שהוא מקבל הכל בשמחה גדולה, שהוא יודע דכל מה שנעשה הוא מהנהגת השי"ת, וכמו שכתב החובת הלבבות (פתיחת שער הבטחון) וז"ל, "ומהן שמחתו בכל ענין שיעתק אליו, ואם יהיה כנגד טבעו, מפני בטחונו באלהים שלא יעשה לו אלא הטוב לו בכל ענין, כאשר תעשה האם החומלת לבנה ברחיצתו וחתולו וקשירתו והתרתו על כרחו, כמ"ש דוד ע"ה (תהלים קל"א, ב'): אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי", עכ"ל. מאחר שהבוטח בהשי"ת יודע דכל מה שנעשה לו הוא אך ורק מהנהגת השי"ת, והוא יתברך עושה רק הטוב האמיתי לו, א"כ הוא משמח בכל מה שנעשה לו, אפילו אם אינו כפי מה שהוא רוצה, ואומר על הכל: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד".

הנה כתב הבעל התניא (אגרות הקודש פרק י"א) וז"ל, "באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב, רק שאינו מושג לגודלו ורב טובו וזהו עיקר האמונה שבשבילה נברא האדם להאמין דלית אתר פנוי מיני' ובאור פני מלך חיים, וע"כ עוז וחדוה במקומו הואיל והוא רק טוב כל היום, וע"כ ראשית הכל שישמח האדם ויגל בכל עת ושעה ויחיה ממש באמונתו בה' המחיה ומטיב עמו בכל רגע, ומי שמתעצב ומתאונן מראה בעצמו שיש לו מעט רע ויסורין וחסר לו איזה טובה, והרי זה ככופר ח"ו וע"כ הרחיקו מדת העצבות במאד חכמי האמת", עכ"ל. הרי מי שיש לו עצבות הרי הוא חסור בעיקר האמונה בהקב"ה, שאינו מאמין שכל מה שעושה הקב"ה, לטב עביד.

הבוטח בהשי"ת תמיד בשמחה שאינו מייאש דלעולם יש תקוה

הנה הבוטח בה' הוא תמיד בשמחה בכל מצב שהיא. ואפילו כאשר מצבו דחוק מאוד, ונראה בדרכי הטבע שאין לו שום תקוה, הבוטח האמיתי עדיין שרוי בשמחה

מי שיש לו עצבות חסור בעיקר האמונה

גדולה, ברם שהוא יודע שאין שום מצב בעולם שאין לה תקוה באחריתה, ולעולם "יש תקוה!" וכמוש"כ הרמח"ל (דרוש הקווי) וז"ל, "המקוה תמיד בשמחה בלי צער, כי המצטער תמיד הוא ביגון ואנחה וחושב שאין לו תרופה. אבל מקוה אינו מצטער כי הוא מקוה תמיד, ואפילו אם יתמהמה מחכה, נמצא התקוה מחיה אותו" וכו', עכ"ל.

שנפלה לשמעי בלבו ומוחו ירדה מאת ה' ורוח פיו המחיה כל צבאם החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד כי אילו נסתלק רוח פיו ית' רגע אחד מרוחו של שמעי לא יכול לדבר מאומה וזהו כי ה' אמר לו בעת ההיא ממש קלל את דוד ומי יאמר לו וגו', עכ"ל. ר"ל, דמי שמאמין באמונה שלימה בהקב"ה, ויודע שכל מה שנעשה לו הוא מאת השי"ת, לא שייך כלל גבי כעס. רק אצל מי שאינו מאמין באמונה שלימה שהקב"ה, תמיד הוא כועס על כל דבר שנעשה לו, אשר אינו כפי רצונו.

שכינה שורה אלא מתוך שמחה

עוד יסוד גדול מבואר מדברי המהר"ל הנ"ל, דמי שבוטח בהשי"ת לעולם לא יכעוס על שום דבר בעולם. ונמצא כעס רק אצל מי שחסור במדת האמונה ובטחון בהשי"ת. וכדאי לציין דברי וכבר ידוע מה שמפרש בעל התניא (אגרות הקודש פרק כ"ה), על מאמר חז"ל (זוה"ק ח"א דף כ"ז, ע"ב) "כל הכועס כאילו עובד עובדה זרה", ונעתיקו כאן לתועלת הענין: "מה שארז"ל כל הכועס כאילו עובד עכו"ם וכו'. והטעם מובן ליודעי בינה לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה כי אילו היה מאמין שמאת ה' היתה זאת לו לא היה

מי שכועס אינו בוטח בהשי"ת

עוד יסוד גדול מבואר מדברי המהר"ל הנ"ל, דמי שבוטח בהשי"ת לעולם לא יכעוס על שום דבר בעולם. ונמצא כעס רק אצל מי שחסור במדת האמונה ובטחון בהשי"ת. וכדאי לציין דברי וכבר ידוע מה שמפרש בעל התניא (אגרות הקודש פרק כ"ה), על מאמר חז"ל (זוה"ק ח"א דף כ"ז, ע"ב) "כל הכועס כאילו עובד עובדה זרה", ונעתיקו כאן לתועלת הענין: "מה שארז"ל כל הכועס כאילו עובד עכו"ם וכו'. והטעם מובן ליודעי בינה לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה כי אילו היה מאמין שמאת ה' היתה זאת לו לא היה

ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך
באמת, **ושים חלקינו עמהם לעולם**, ולא
נבוש כי בך בטחנו, אכי"ר!

*

ההודאה שהצילה

כשגוף המטוס רעד והחל לנוע על מסלול
ההמראה, חש גם יצחק רעד של התרגשות.
המטוס האיץ, ויחד עמו – הואצו פעימות הלב של
יצחק, בחור ישיבה מארצות הברית שגלה ללמוד
תורה בארץ ישראל, ועתה עושה את דרכו בחזרה
לביתו. ציפור המתכת המעופפת פרשה לה
כנפיים והמריאה אל בין העננים בדרכה
למוסקבה, תחנת הביניים במסע לניו יורק.

בבטן המטוס, שכנו להן שתי מזוודות עמוסות
בחפציו האישיים, ספרים, מתנות לאחים ואחיות,
וגם מזכרות שונות משנת לימודו בארץ. הוא דמיין
את רגע המפגש המרגש עם הוריו, סופר את
השעות והדקות לנחיתה. כשנחת המטוס
במוסקבה, מיהר יצחק לקחת את המזוודות
ולהמשיך לאולם הנוסעים הממשיכים, אלו
הממריאים ליעד הבא.

בצעדי ריצה קלים עשה את דרכו בנמל התעופה
המוסקבאי הענקי, מביט בעשרות המטוסים

ועל דרך זה כתב הכתב סופר (פרשת
וישב) לבאר מה שאמרו חז"ל (שבת ל'
ע"ב): "אין השכינה שורה אלא מתוך
שמחה". וז"ל, "וצריך להבין למה לא, וכי
כאיש אל שיכזב וימאס במי שפניו זועפות
ולבו בקרבו נשבר שמתרחק ממנו, הלא ה'
ישכון את דכא ושפל רוח. אלא הוא הדבר
אשר דברנו במקום אחר, **כי מי שהוא
בשלימות אמונת אומן כי הכל מהשי"ת
ומאתו לא תצא הרעות, לא יכאב לבו ולא
תתבלבל מחשבתו אם יחלה או אם
יבואו עליו אחד מן המקרים לא טובים
לפי שעה וראות עין אדם, ומי שדואג
כואב ונאנח ומצטער, חסרון אמונה
והבטחון הוא, ואיש כזה אין ראוי
שתשרה עליו שכינה כי חסרון השלימות
הוא. ויפה אמרו אין השכינה שורה אלא
מתוך שמחה, מי ששמח לבו ובטוח בה'
כי לטב עביד אע"פ שאינו רואה איך
ומה", עכ"ל. דמי שאינו בשמחה הוא
סתירה להשרות השכינה, דמראה שהוא
אינו מאמין בהקב"ה, וע"כ אין השכינה
יכולה לשרות עליו.**

ולפתע שלף מהמזוודה של יצחק שלושה כדורי רובה, הניף אותם תוך הטחת אצבע מאשימה, ושאל בשאגת אימה: 'ומה אלה??? מדוע נשאת בתיקך כדורי רובה מסוכנים? וכי אינך יודע שזו עבירה פלילית חמורה, שלא נעבור עליה בשתיקה?!?!'!

יצחק נבעת. הוא הכיר את הכדורים הללו היטב, אלו כדורים משומשים אשר קיבל פעם מכמה חיילים בגבול הצפון, כששהה בכפר סמוך בשבת. לתומו סבר כי יביא את הכדורים לארצות הברית להראות לאחיו ואחיותיו כמזכרת נעימה, ולא העלה בדעתו כי יסתבך עד כדי כך...

הוא ניסה להסביר את עצמו, אולם החוקר סקר אוזניו ואטם את לבו. הוא הושלך למעצר בתנאים מחפירים, לצד עבריינים רוסיים אלימים ומגודלים, שיכורים ורוצחים מכל המינים והסוגים. שבועות ארוכים שהה במעצר, כשהוריו עושים הכל כדי לנסות לסייע לבנם, הכלוא בתא מצחין עם תחתית המין האנושי...

לבסוף, נקבע מועד למשפטו, בעוד כשלושה חודשים. נשכר עבורו עורך דין ממולח, שהסביר כי אמנם לפי החוק הבינלאומי מצבו אינו כה חמור, אולם ברוסיה – אין לדעת... התביעה דרשה להטיל עליו 10 שנות מאסר בגין ניסיון רצח!!!

החונים מסביב ותוהה באיזה מהם יזכה לטוס לנוי יורק עיר מכורתו. הוא מגיע לעמדת הבידוק, כצעיר ורגיל הוא מעביר את המזוודות בעמדות השיקוף וכבר ממחר להמשיך לאולם היוצאים, אלא שלפתע פתאום - - -

צפוף מחריש אוזניים נשמע ברמה, ותוך כדי – כמה מאבטחים חסונים הסתערו בנשקים שלופים, והורו לו ברוסית מתובלת באנגלית רצצה להשתטח על הרצפה ולהרים ידיים. יצחק הנבוך והמבולבל החל רועד בחוסר שליטה, ומיד הבין שכדי להישאר בחיים – עליו להשתטח ארצה כפי שהורו לו...

בשניות בהן שכב על הרצפה הקרה בשדה התעופה, מנסה להבין מה מתחולל סביבו, הרגיע את עצמו כי כנראה מדובר בטעות בזיהוי. הרי אין שום דבר בעייתי במזוודותיו, הוא ארז אותן בעצמו והוא יודע בדיוק שיש בהן כמה פריטי לבוש, ספרים, מזכרות וצעצועים. 'כנראה זו טעות בזיהוי' – הרהר כשהובל אזוק באזיקים לחדר צדדי בשדה התעופה, שם הצטווה להמתין עד שיבוא חוקר משטרה בכיר...

כשהחוקר הגיע, נשאל יצחק לגבי תכולת מזוודותיו, והשיב כי אינו יודע על שום פריט בעייתי. ואז החוקר עטה ארשת פנים נרגזת,

כך, לראשונה בהיסטוריה, הפך תא מעצר רוסי קפוא ומחניק, לאלומת אור של תודה לה'.

את מיטב שעותיו הקדיש יצחק להודות לה', פשוט לומר תודה לאבא על חסדו. פעמים נפשו יצאה בריקוד, לפעמים עיניו זלגו דמעות התרגשות, כך או כך – פעמים כה רבות הוא כמעט שכח היכן הוא נמצא, כל העת חש נרגש מעוצמת ההודאה והקשר לה'...

ויהי ביום המשפט, היה זה יום ששי, שעות ספורות לפני כניסת השבת. שופט רוסי זקן ועב כרס נכנס לאולם הדיונים, קרא את כתב האישום בחופזה, שאל את עורך הדין לפשר העניין, ומשנענה בסיפור במלואו – קרע את כתב האישום מול עיני התביעה, וזיכה את הנאשם מכל אשמה, חד וחלק!

תוך זמן קצר ננעל הדין, הראשון והאחרון בתיק. שליח חב"ד מקומי יעץ לו להימלט מרוסיה עוד לפני שהתביעה תגיש בקשה לערעור, והוא הצליח למצוא מטוס שהמריא מיד – כך שאת השבת כבר עשה מחוץ לגבולות רוסיה, אליה לא ישוב לעולם!

אולם, יותר מהנס המופלא שקרה לו, מספר יצחק על נס גדול בהרבה: הוא גילה את כח ההודאה, הוא הבין עד היכן היא מגיעה. ראשית,

ויצחק המבוהל, עלם צעיר שנזרק באחת מספסלי הישיבה לתוך קלחת משפטית מסובכת, לא ידע את נפשו...

בעודו בתא, בצר לו, נזכר בדברי מגיד השיעור שלו, הרה"ג ר' זאב דינר שליט"א, שהיה מפליא לספר על כח ההודאה לה' כמושיעה מכל צרה וגואלת מכל בעיה. עתה, ביושבו בתא ימים ארוכים ללא כל תעסוקה, היו לו דברים אלה למשיבי נפש, ומתוך התנאים הקשים – נטל פנקס קטן והחל רושם בו סיבות להודות לה' על חסדו וטובו עמו מאז ומעולם, כולל גם חסדים גדולים וקטנים שהוא זוכה בהם תוך כדי המעצר הנורא שהוא שרוי בו...

מאז אימץ את 'שיטת ההודאה', הפכו ימי הכלא למרוממים עבורו. עדיין הוא נתון בין שיכורים ורוצחים, אולם בתוככי לבו מזדמרת שירת דבקות ותודה לבורא עולמים, ובכל רגע ורגע חש כי הוא מתחבר לאביו הטוב, ומודה לו על כל חסדו – כולל גם על המעצר המפחיד הזה... ההודאה מילאה את לבו בכוחות לעמוד באתגר, הוא חש כי הקשר הקרוב עם בורא עולם מתהדק מאי פעם, הוא ממש מרגיש את ידו של הבורא נתונה אתו, בבחינת 'עמו אנוכי בצרה'...

וככל שנודה לה' מעומק הלב, ככל שנקבל על עצמנו להביע שבח וגדולה על מעשיו ונפלאותיו, ככל שנחליט מעכשיו לשורר לו תודה על הדברים הטובים וגם על מה שנראה פחות טוב – כך נזכה כי עולמנו יואר רק ברגעים יפים, ונזכה כולנו להיגאל איש איש ממצוקתו וצרותיו, כמו גם לגאולת עם ישראל כולו!

(טיב הקהילה פר' ויקה"פ) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com

החסד שהציל

סיפר לי אברך אחד, שנסע פעם בערב שבת עם כל משפחתו לקרית יואל, ומחמת שהיתה השעה מאוחרת נסע במהירות ופגע ברכב אחר וגרם לו היזק גדול, שניהם נעצרו בצד הדרך ומן הרכב האחר יצא גוי שחור, איש מידות, והתחיל לקלל ולגדף בכעס, וצעק עליו שהוא אשם, ושיקרא לפאליציי (למשטרה).

האברך הלז נתיירא מאוד, כי לא היה לו לכל הילדים מושב מיוחד הנדרש לפי חוקי המדינה, ואם יגיעו הפאליציי ויבחינו בזה יקנסוהו בסכום גדול, וניסה להרגיע את הגוי ולומר לו שיש לו חבר

בעת הקושי עצמו, כשיהודי מתרכז בלהודות לה' על הדברים הטובים ועל מה שנראה כפחות טוב, על רגעים שנראים קשים כמו על חוויות חיוביות – הוא מקבל עוצמות וגבורות רוח לעמוד בכל אתגר, להתמודד בכל מערכה.

ושנית, בסופו של דבר, הרי מדובר בנס מופלא, אשר כל מי שמכיר את המערכת המשפטית הרוסית – תמיהה איך הוא יתכן. אבל הוא יתכן גם יתכן, כי להודאה יש דרך משלה לפתור בעיות, יש לה כח לגאול יהודי מצרתו ומצוקתו, היא פותחת שערי כלא מכל סוג, מובילה יהודי לגאולה אישית מצרותיו מתוך הודאה ושבח!

אחים יקרים, הבה נאמץ את המסר העולה מבין כותלי הכלא הרוסי, ומתוך הנס המופלא שהתחולל במשפט, כפי ששמענו בעדות אישית מפי מגיד השיעור של הבחור הניצול. מתברר כי להודאה יש כח על טבעי, יכולה היא להציל, להגן ולהושיע, לגאול ולפתור, לסייע ולהאיר בחשיכה.

הבה נאמץ את כלי ההודאה – עכשיו, בחג הפסח שכולו הודאה, וגם לאורך ימים. כי ימי המצוקה שאנו בעיצומם, כמו גם ימי שגרה בהם יש לנו בעיות שגרתיות, יכולים להיראות אחרת לגמרי אם נקבל על עצמנו להודות ולהלל, להביע שבח והודאה לה' בפינו ובלבבנו תמיד.

מול אשתו וילדיו המבוהלים, ומבקש להסגירם בידי הפאליציי, החלטתי שגם אני רוצה להיות איש טוב, לכן ביטלתי את הפאליציי ובקשתי שלא יבואו, ויצאתי לעזור לך ככל שידי מגעת'. עד כאן המעשה המופלא.

ונראה ממש בחוש גודל כח הנהגה ישרה שמשפיע על אחרים ואפילו על גוי, שיכולין להפכו מקצה אל הקצה מכעסן לאיש החסד, ויש להמליץ בזה הפסוק (משלי טז, ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו' שכאשר הקב"ה נתרצה ממעשי איש המתנהג במדות טובות גם אויביו ישלים אתו ויתהפכו להיות אוהביו.

(הג"ר מאיר צוויבל - גליון המאיר)

"זו כמות קטנה מדיי, שאינה מספיקה למשפחתי", אמר האברך הצנום למומונה על חלוקת ה'קמחא דפסחא'. "אנא", התחנן, "תן לי בבקשה עוד קצת תפוחי אדמה, בעבור ילדיי".

תור ארוך השתרך בירושלים, בהמתנה לחלוקת מצרכי מזון לקראת חג הפסח. הימים ימי 'הצנע', שהנהיגה הממשלה, ובהם הונהג קיצוב במזון. לקראת חג הפסח הורגש מחסור חריף בתפוחי אדמה, מזון הכרחי לחג לבני הקהילות הנמנעות מלאכול קטניות.

שיכול לתקן את רכבו בחינם, אך הלה לא אבה לשמוע כלל, ונכנס לרכבו להמתין לפאליציי.

בעוד האברך יושב שם ושפתיו מרחשין בתפילה, עבר שם יהודי אחר, וכאשר הבחין בהנעשה, עמד ואמר לו שגם הוא נוסע לקרית יואל, ויכול לקחת את הילדים עמו, וכן עשו, העבירו את כל הילדים אל רכבו של איש החסד ונסע לדרכו, עתה רוחו לאברך במעט, כי חצי צרה ירדה ממנו. והודה לה' יתברך על חסדו והתפלל להבא. כעבור זמן מועט יצא הגוי מרכבו, ופנה אליו בפנים מסבירות, והתחיל לומר לו 'אם תרצה אוכל לעזור לך, זה אני יכול לתקן וכאן אני יכול להועיל, וכדו', המה ראו כן תמהו על השינוי המופלג, קודם לכן רתח בחמת זעם וכמעט רצה לבלעם חיים, ואילו עתה נשתנה מן הקצה אל הקצה ונהפך לאיש אחר, לא כלאו את תמיהתם ושאלוהו מדוע הפך את סברו, ונעשה מאויב לאוהב, מה גם שבאמת היתה האשמה תלויה בם, אמר להם: 'ראיתי מקודם את היהודי היקר שעצר לכם ולקח עמו את ילדיכם, מן הדין ודברים ביניכם הבנתי שאינו קרוב אליכם, חשבתי לעצמי, ראה את היהודי הזה, איש טוב כל כך, שרואה אנשים במצוקה ושם לבו לעזרם, ואילו אני מה רע אני, נטפל אל אדם שבסך הכל לא נזהר דיו, וצועק עליו

זיכרונו המופלא עמד לו, ומייד זיהה את האיש העומד מולו, על אף השנים שחלפו והשינויים שחלו בתווי פניו.

"האם אתה הוא האברך שביקש ממני תוספת בחלוקת הקמחא דפסחא לפני שנים רבות?", שאל רבי נפתלי.

"אכן, אני הוא", השיב האיש בחיוך קטן.

רבי נפתלי התרגש מהמפגש המפתיע, ואמר לו: "דע, כי מאז אני חש נקיפות מצפון. כמה דקות אחרי שהלכת התחרטתי על סירובי לתת לך תוספת של תפוחי אדמה. אמרתי בליבי כי במקרה הזה היה עליי לחרוג מהכללים ולהתחשב במצבך. פתחתי בחיפושים אחרים, אך לא מצאתי אותך".

האברך נדהם למשמע הדברים. הוא עצמו כבר כמעט שכח את כל העניין, והנה הממונה על החלוקה מתהלך ובליבו נקיפות מצפון!

"העניין לא הניח לי גם בימים שלאחר מכן", המשיך רבי נפתלי לספר. "הוספתי לחפש אחרים, אך לא עלה בידי למצוא אותך או לאתר את כתובת ביתך. היכן היית כל השנים האלה?!"

"זמן קצר אחרי אותו חג פסח", ענה האיש, "הוצע לי להתמנות ל'מגיד שיעור' בישיבה בבני-

ראשי העדה החרדית בירושלים החליטו לשלוח לטורקיה את מנהל ועד הכשרות, הרב אברהם ראטה, ואת הרב נפתלי הלבברשטם (לימים האדמו"ר מטשקוהו), שהיה חבר בוועד הכשרות, כדי לייבא משם כמות גדולה של תפוחי אדמה, לחלוקה ב'קמחא דפסחא'.

השקים הובאו מטורקיה, ונמכרו במחיר מוזל, כנגד תלושים שניתנו לפי מספר הנפשות במשפחה או מצב הפרנסה בבית.

רבי נפתלי הלבברשטם, הממונה על החלוקה, נאלץ לדחות את בקשת האברך לקבל תוספת מזון. הוא הבין לליבו וחש את מצוקתו, אך ידע כי ההיענות לבקשתו תבוא על חשבונה של משפחה נזקקת אחרת.

"אני מצטער מאוד", השיב רבי נפתלי, "אינני יכול לתת לך את התוספת שביקשת. המלאי מצומצם, והדבר יבוא על חשבוננו של מישהו אחר". האברך ביקש ממנו לשקול שוב את החלטתו, אך תחנוניו לא שינו את דעתו. הוא עזב את המקום באכזבה.

חמישים שנה עברו מאז אותו מאורע. בוקר אחד נכנס רבי נפתלי לטבול במקוה 'זופניק', כמנהגו בכל בוקר. בכניסה למקום ראה יהודי שפניו היו מוכרות לו.

"התפללתי בכוונה גדולה והשלכתי את יהבי על ה'. לא חשבתי מנין יכולה לבוא הישועה, וסמכתי כי הקב"ה כבר ימצא את הדרך למלא את בקשתי. "והנה מכל האנשים בירושלים", סיים האיש, ודמעות התרגשות מבצבצות בעיניו, "זימן הקב"ה לפני דווקא אותך, והנה אתה מזכיר לי סיפור ישן ונשכח ומבקש לפצות אותי בסכום נכבד, שאותו אוכל לתת לבני לרגל ברית המילה".

(גליון שיחת השבוע)

כשזקני הגה"ח רבי ישראל יצחק פומרנץ זצ"ל שהה במדינת רוסיה בתחילת מלחמת העולם השנייה, הוא ניסה לברוח משם אל מדינת ליטא, בכדי שיוכל לחיות במקום בו לא יצרו את צעדיו ברוחניות ויתאפשר לו לחיות חיים של תורה ומצוות. אולם נסיון הבריחה לא צלח, והוא נתפס ונכלא בכלא הרוסי הידוע לשמצה.

בעת שהותו בכלא, היו אנשי הנ.ק.ו.ד. מוציאים אותו לחקירות שונות ומשונות, ומטרידים אותו כאותה הלכה שבידוע שעשו שונא ליעקב. על הסבל הנורא שחווה זקני בין קירות הכלא, אין צורך להאריך. ניתן לשער את המצב החמור בו היו מצויים האסירים בכלל, והאסירים היהודים בפרט. שלטונות הכלא היו מתעמרים באסירים, ונוסף גם הוא על שונאינו, האסירים הגויים היו מציקים

ברק. נעניתי להצעה, ועברתי להתגורר בעיר, ליד מקום עבודתי, ומאז אני מתגורר שם".

"אני רוצה לפצות אותך על הצער שגרמתי לך", קרא רבי נפתלי. הוא הוציא מכיסו חבילת שטרות מכובדת והגיש אותה לאיש הנדהם.

"חלילה לי מלקחת!", קרא האיש בבהלה. "האירוע נשכח ממני לחלוטין. ואומר לך יותר מזה: בסופו של דבר ובחסדי שמיים הצלחנו להצטייד במזון שהספיק לכל צרכינו באותו חג פסח".

אך רבי נפתלי לא התכוון לוותר. הוא התחנן לפני האיש ואמר כי אם הוא רוצה להיטיב עימו, שייקח ממנו את הכסף.

האיש הרחר רגע ופתאום עלה אור בעיניו והוא אמר: "אני רואה כעת השגחה פרטית גלויה. באתי היום לירושלים, להשתתף בברית שתיערך לנכדי.

בני, אבי הבן, הוא אברך 'כולל' החי בצמצום.

"כמו כל אבא טוב, גם אני השתוקקתי לתמוך בו ולסייע לו במימון הברית, אבל מה לעשות, גם אני אינני עשיר גדול בלשון המעטה, ועדיין אני משלם חובות מהחתינות שערכתי לילדי".

"הבוקר נשאתי תפילה לפני הקב"ה וביקשתי שיזמן לי ברחמי הרבים סכום כסף שבאמצעותו אוכל לתמוך בבני, בעל הברית.

לאסירים יהודים. וכך הוא מצא את עצמו, יהודי בודד בין שבעים זאבים.

היה מספר זקני על שהתרחש בבוקרו של אחד מימי השבת בהם הוא בכלא הנורא: בחוץ השמש האירה בעוז, אך אורה בקושי חדר פנימה. למרות אווירת החולין מבית ומחוץ, הרי שבלבי הרגשתי את קדושת השבת. עמדתי בפינת החדר, שקוע בתפילת שחרית של שבת, ולפתע קול שקשוק מפתחות נשמע מן הפרוזדור. הדלת נפתחת ושוטרים חמושים עומדים בפתח: ה"י, ז"ד, בוא אתנו תיכף. מוחי פעל בקדחתנות: האם זו חקירה? והלא ממנהגי המקום הוא שהחקירות מתנהלות רק בלילות. מה, למען ה', רוצים רשעים אלו מחי. מצאתי עצמי בחדר ההנהלה של הכלא. הקצין, נינוח שלא כהרגלו, מפיס אותי: "אל תפחד, אין זו חקירה. אנו זקוקים לטביעת האצבעות שלך". הוא לא ממתין שאעשה משהו. תיכף הוא מחזיק בכף ידי, מטבילה בדיו, ופוקד בקול מצוה: חתום שאכן זו טביעת האצבעות שלך. אני מתנצל ועונה לו: איני יכול! שבת היום ואסור לי לכתוב או לחתום. נכון אני לחתום על המסמכים היום בלילה או מחר בבוקר.

והקצין פוער זוג עינים תמהות: מה זאת אומרת? מה היא אותה שבת עליה אתה סח? הסברתי לו

בשפה ברורה: יהודי אני! שומר תורה ומצוות. הקב"ה נתן לנו תורה ומצוות בהר סיני והוא שציווה עלינו לשמור את יום השבת. ביום זה אסור לנו לעשות כל מלאכה. לכן אחתום ברצון הלילה או מחר, אך לא עכשיו.

פני הקצין אדמו מזעם, והוא צעק: אתה מפר פקודה, אינך בן חורין כאן. פה בבית הסוהר, עליך לעשות כל מה שפוקדים עליך. אך אני בשלי: שבת היום, הקב"ה פקד עלי לשמרה, והוא המפקד העליון שלי בעולם, ורק לפקודותיו אציית. הקצין יצא למסדרון וקרא בקול גדול: בוריס. אל החדר נכנס חייל גבוה, בעל תווים פנים יהודיים. במילים ספורות הסביר הקצין לבוריס הלז אודות האגוז הקשה לפיצוח, היושב לפניו. החייל, שאכן היה יהודי, החל לדבר אלי באידיש: למה לך להתעקש? וכי אינך מכיר את הנ.ק.וו.ד. שנפש חיה שווה בעיניה כקליפת השום. כאן, בכלא, אין איסור לחלל שבת, בפרט שעל הפרת פקודה עלולים לדון אותך למוות, ואם באמת שומר מצוות אתה, ודאי שמעת כי פיקוח נפש דוחה שבת. סירבתי לשמוע את דברי החייל ועניתי לו בתקיפות גלויה: אל תסית לדבר עבירה, חבל על דבריך. יהודי אני, ולא אחתום בשבת.

הקצין הגוי לא הבין אמנם את דברי, אך טון דיבורי התקיף היה ברור לו די והותר. כעסו רק גבר, והוא החל להמטיר עלי צרורות של קללות ואיומים. אך משראה כי סגנון זה אינו משפיע עלי, ניסה לשכנעני באופן אחר: אם תחתום – תשתחרר מהר יותר, וגם יהיו לך תנאי מאסר טובים יותר. תקבל ליטר חלב וגם ירקות כאוות נפשך, הכל אתן לך ובלבד שתחתום תיכף ומיד. אך ידי נשארו שלובות, אף לא קרבו אל העט. הקצין קם ממקומו, והוא צועק עלי: אתה חותם? ואני משיבו ברוגע: לא! תשובתי השלווה הוציאה אותו משלוות רוחו, והוא פקד להוליך אותי לצינוק. תאים רבים לענישה יש בבית הסוהר. כל תא קרוי בשם צינוק. הצינוק הוא חדר זעיר וכולו עשוי בטון. אין בו חלון, רק דלת פלדה, המובילה אל הפרוזדור הארוך. בדלת חור קטן, דרכו מציץ השומר אל התא, לראות האם הכלוא בצינוק המחניק עודנו בין החיים... הוכנסתי לצינוק בחבטות עזות. החייל חבט בי בחזקה בכל גופי. ואני כמובן, פרצתי בבכי.

הקצין שליוה אותי אל הצינוק פקד: "הבא סמרטוט וסתום פיו של הבכין". ואילו אני מלמלתי: לא אצעק יותר. אני מבטיח שלא אצעק. והקצין, כאילו נענה להפצרתי, ובמקום סמרטוט העניק לי

סטירות לחי מצלצלות. אני, את הבטחתי קיימתי. אמנם הדמעות זלגו כמים, אך שום הגה לא יצא מפי.

והקצין לא יכול היה להרגע: האם עכשיו תחתום? ואני בשלי: לא! הקצין פוקד על החייל: קשור אותו! והוא תיכף שולף חולצה משונה: ארוכה עד לרצפה ושרווליה ארוכים במיוחד. החייל מלביש אותי בחולצה המוזרה ששרווליה נשרכים על הארץ, וכעבור רגע, הוא מפיל אותי ארצה, את ידי ורגלי הוא קושר אלה לאלה מאחורי גבי על ידי שולי החולצה והשרוולים הארוכים. בחזקה מרים אותי החייל אל על, משל שק תפוחי אדמה הוא מחזיק בידו, ומשליך אותי בזעם על רצפת הבטון הנוקשה.

נשארתי שוכב על בטני, עקוד כמו שור לשחיטה. הקצין יוצא מהצינוק בזעם. הדלת נטרקת, ואילו אני, שלווה מוזרה צונחת עלי. בראשי רוחשים מחשבות ממחשבות שונות: מאושר אני עלי אדמות, זכיתי להצטער ולהתייטר למען שבת המלכה. עמדתי במבחן למען שמירת השבת, והנה אני בצינוק, זהו אושר רוחני אמיתי. הזמן חולף, אני על הרצפה, עקוד וכואב, מפעם לפעם צועק אלי החייל מהדרך שבדלת: המסכים אתה לחתום? ואני בקול צלול ובוטח משיבו: לא!

ענה להם רבי עקיבא ואמר: יודעים אתם, תלמידי, שכשם שיש רמ"ח איברים ושס"ה גידים בגוף האדם, כך יש גם רמ"ח איברים ושס"ה גידים בנשמה. כל ימי הייתי מצטער מתי אקיים את מצוות 'ואהבת... בכל נפשך' בכל רמ"ח איברי ושס"ה גידי. וכעת, ביסורים קשים אלה, זכיתי לחוש את אהבתי אליו יתברך בכל איברי וגידי. ובאותו רגע הבליחה בי המחשבה: כן, גם לי נדמנה מיתה על קידוש השם, מיתה מתוך יסורים.

לפתע, פסק ליבי מלפעום זרם דמי כמו האט מהלכו. מחשבה פילחה את ראשי כחץ חד, בעצם, שאלתי את עצמי בחרדה, מי פסק שמצווה עלי למסור את הנפש? מנין לך שהג.ק.וו.ד. מתכוון להעביר אותך על דתך, הלא הם בסך הכל זקוקים לחתימתך, ואך במקרה הם דורשים ממך, שתחתום דווקא בשבת. להם חשוב לאכופ עליו למלא את הפקודה. זה כלל לא איכפת להם אם שבת היום או סתם יום של חול. ואילו קול אחר קורא בקרבי, זהו משטר קומוניסטי. משטר שהכריז במפורש מלחמה גלויה בה' ובתורתו. כוחותי הולכים ואוזלים. מחשבות שונות מתרוצצות בראשי. קול אחד קורא לי, חתום! ואחר זועק ממעמקי לבבי, אל תחתום! - לבי פועם

חלפו השעות. נדמה היה להם שקישורי החולצה אינם חזקים דיים, והם החליטו לחזק אותם. כבר לא יכולתי להניע אבר. בקושי רב הצלחתי לנשום. אט אט עזבוני כוחותי. הנסיון הופך להיות קשה יותר. אך למרבה הפלא מוחי המשיך לעבוד במרץ. במחשבתי עלה דמותו של רבי עקיבא. חז"ל מספרים שכאשר סרקו הרומאים את בשרו במסרקות של ברזל, שאלוהו תלמידיו: רבינו, עד כאן? ענה להם רבי עקיבא: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'ואהבת את ה' אלוך... בכל נפשך', מתי יבוא פסוק זה לידי ואקיימנו...

והיו המחשבות מתרוצצות במוחי: מה פשר שאלתם של התלמידים, הן השעה היתה שעת שמד. הרומאים ביקשו להשכיח תורה מישראל, חלילה. ובעת כזאת חייב אדם למסור נפשו על קדושת שמו יתברך. גם תשובתו של רבי עקיבא אינה מובנת, וכיצד היא מתרצת את שאלתם? ולפתע, אורו עיני. דברי חז"ל האירו לנגד עיני; כאשר ראו התלמידים את סבל רבם הקדוש, רבי עקיבא. כשהם ראו את היסורים העצומים העוברים עליו, שאלוהו: רבי, עד כאן? אכן, חייב אתה למות על קידוש השם אך אפשר למות גם בלא צער. מדוע משמים נגזר עליך למסור את הנפש בייסורים כה עצומים?

לחתום". כעבור דקות מספר, נשמע קול שקשוק מפתחות. הדלת נפתחת והקצין בפתח. אני שוכב על הארץ, מקופל כעקוד. הקצין קרב אלי, מתכופף כדי להתיר את הקישורים, ואז הוא קורא בתדהמה נוראה: "יהודי, מי פתח לך את החבל?! האלוקים שלכם תמיד עוזר לכם בשעת צרה... שתקתי. וכי מסוגל אני להסביר לו, לגוי הרשע, שיש אוזן הקשובה לתפילה מלב נשבר.

בחצי הלילה חזרתי לחדרי, תא מספר מאה שלושים ואחת. השמועה אודות נס העקידה, שארע לי, עשתה כנפיים. הגויים הביטו עלי בתמהון ובהערצה. קשה היה להם להאמין למשמע אוזניהם, אך לדידי, הנס האמיתי היה עצם יכולתי להביט בעיני השטן ולומר: 'גירא בעיניך', לדעת שהשבת יקרה היא מכל מחיר, ונכונים אנו למסור נפש בכדי לשמור עליה.

(ספיר ויהלום פר' כי תשא ע"ח - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

פורים תשי"ג

אחת התקופות הקשות ביותר לכלל ישראל, היתה התקופה הקשה ששלט

בחזקה. מי יודע אם עוד רגעים ספורים אהיה עדיין בעולם הזה... ומהחור שבדלת שוב מציצה עינו של השומר: התחתום כבר? כמה זמן תחשוב שתחזיק מעמד? לא עניתי.

שפתי הצחיחות רוחשות: ריבונו של עולם, עזור לי, איני מסוגל יותר, כוחותי אוזלים. אתה, השם יתברך, כל יכול, עזור לי, שלא אגיע לידי חילול שבת. אני לוחש לעצמי את הפסוק: 'יוציאם מחושך וצלמות ומוסרותיהם ינתק', והלא יאומן קורא: אני מרגיש שאני יכול לנענע את היד. אני מנסה שוב, והקישורים נפתחים. הרמתי יד אחת, לא יאומן, היד מתרוממת. הושטתי יד שניה, וגם היא נעה בחופשיות גמורה. עם שתי ידי החופשיות התרתי את רגלי מן הכבלים. מתחתתי את הרגלים הדואבות. התנשמת עמוקות וחשתי כי כוחותי שבים אלי אט אט. כששמעתי את צעדי של השומר, חששתי שהוא יציץ ויראה כי השתחררתי, ולכן שכבתי על הקרקע כאילו אני עדיין קשור, אך תיכף שנתרחקו צעדיו התיישבתי על הרצפה הנוקשה, נרגש עד עמקי נשמת ונתתי שבח לה' יתברך אשר חולל לי נס מופלא שכזה.

המתנתי בדריכות. יושב ושוכב חליפות. עד שהייתי בטוח כי כבר יצאה השבת. ואז, הדהדה צעקתי בכל רחבי המסדרון: "הנה, אני כבר מוכן

הרודן הרשע ג'זף סטאלין ימ"ש, האיש שתרגום שמו הוא 'איש הברזל', שהשתמש בדרכי רשעות נוראה להשליט את כוחו ברחבי רוסלאנד, ועשה כל אשר לאל ידו לחולל את שיטה הקומוניסטית שנקראה 'מהפכה'. אז הצהירו מנהיגי המפלגה הקומוניסטית בלשונם האכזרי: "רק בדם נשמן את גלגלי 'המהפכה' ה'". כמעט שבעים שנה עברו מאז אותו סיפור העלילה שנקראה בשם "עלילת הרופאים", שתוכננה ונעשתה במיוחד ע"י אותו רשע ורוצח סטאלין ימ"ש, שנים ספורות אחרי מלחמת העולם השנייה.

בפעולותיו האכזריות נעזר הרבה ע"י שוטרים סמויים רבים, משטרה חשאית, שנקראו נ.ק.וו.ד, והם היו הגלגול הראשון של הק.ג.ב, שלימים נהפך שמם לק.ג.ב. ה'טיהורים' הללו כללו עינויים רבים, עבודות כפיה, הוצאה להורג, זריקת אנשים לכלא, ועריכות משפטים פומביים שנקראו 'משפטי ראווה', ובעיקר ידוע את הגלות לסיביר שהשתמשו הרבה בעונש זה. די היה בפעולה חשודה קטנה, עקימת

הרודן הרשע ג'זף סטאלין ימ"ש, האיש שתרגום שמו הוא 'איש הברזל', שהשתמש בדרכי רשעות נוראה להשליט את כוחו ברחבי רוסלאנד, ועשה כל אשר לאל ידו לחולל את שיטה הקומוניסטית שנקראה 'מהפכה'. אז הצהירו מנהיגי המפלגה הקומוניסטית בלשונם האכזרי: "רק בדם נשמן את גלגלי 'המהפכה' ה'". כמעט שבעים שנה עברו מאז אותו סיפור העלילה שנקראה בשם "עלילת הרופאים", שתוכננה ונעשתה במיוחד ע"י אותו רשע ורוצח סטאלין ימ"ש, שנים ספורות אחרי מלחמת העולם השנייה.

סכנה עצומה ריחפה אז על יהדות רוסלאנד, וכבר היה נראה כחוסר תקווה ולאחר יאוש, ואחר כך הגיעה הישועה ממקום בלתי צפוי כלל, והסתיימה באורח פלא, מה שמראה בעליל שאין מעצור ביד ה' מלהושיע גם כשכבר נראה לאחר יאוש, ישועת ה' כהרף עין.

וכך היה מעשה:

שר המשטרה החשאית הנ"ל גל מאסרים שפעלו לטענתם 'פעילות אנטי-סובייטיות'. כחלק בלתי נפרד מהטיהורים הגדולים שערך, השתמש רשע זה להגדיל אישיותו בעיני כולם, בהראותו את כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו, ועשה רבות לפעול בעיני העם הערצה מיוחדת אליו, שלא היה כמעט בדומה לזה בשאר מדינות בהיסטוריה, דיוקנו היה ניצב בכל פינה ופינה בכל רחבי המדינה, ורבים האמינו בו בתקווה של ממש, כי הוא יוציא אותם מאפילה לאורה, וכי הוא מושל בכל ארץ... עד שכונה אצל רבים 'אב העמים' או 'שמש העמים'.

כידוע, רוסיא היה בעת מלחמת העולם השניה, בראש הלוחמים נגד גרמניא. ובעצם בזה הרים סטאלין את קרנו אצל רבבות המאמינים בו, בראותם בו 'איש מלחמה', שהציל אותם מידי הגרמנים ונצח במלחמתו, והוא האיש אשר יציל אותם גם בעתיד...

שפתיים, או אמירה תמימה שניתן לפרשה באופן נוסף מהמכוון, כדי לשלוח אדם למותו או ל'חינוך מחדש' בסיביר הקפואה. כמובן, שכמו כל הרשעים לדורותיהם, תלה רשע זה את שנאתו להקב"ה ולעמו ישראל באמתלאות שונות.

וכמו המן הרשע בשעתו שטען 'ודתיהם שונות מכל עם ולמלך אין שוה להניחם', טען שהם לא מכניסים הכנסה מספקת למדינה ואין צורך בהם. וכמו כן הצורר היטלר ימ"ש רצה להנהיג כל מיני שיטות ודיאולוגיות בעולם כידוע, אבל הצד השוה שבהם, שהקליפות הללו, שהם משורש עמלק, ארבו בכוונה תחלה ללחום בעם ישראל דוקא ולמוחקם מן העולם, אך כדי שתהא איזו מסוה אנושי לכך כלפי העולם, הוצרכו להשתמש בכל מיני

דיאולוגיות ו'תורת לאקשין'...

ובכן, הרשעים הללו – הנקראים הסובייטים – הרגו ועינו גם שאר אנשי דת, דהיינו יהודים ולהבדיל אא"ה גם אינם יהודים, ובין השנים תרצ"ו-תרצ"ח, ערך

שנים ספורות אחרי מלחמת העולם השנייה. בין השנים תש"ח-תשי"ג כבר הפסיק כמעט להסתיר את פניו, והחל מלחמתו הגלויה נגד עם ישראל הנצחי, כשרוב המאסרים ערכו אנשיו בין היהודים בלבד, דתיים ואינם דתיים כאחד. מסופר שפעם עצרו איזה יהודי עוור, יהודי תמים, יהודי פשוט מאד, ושמו היה 'רבי' (שם איש נפוץ מאד בין יהודי בוכרה). בחקירתו טען האיש בפני חוקריו כי הוא איש פשוט מאד, ואינו יודע כמעט ללמוד, ומדוע מאשימים אותו בפעילות נגד השלטונות? אבל החוקרים השיבו לו מול פניו: "נודע לנו שאתה אומר את השיעור תהלים אחר התפלה, ודי בכך כדי להפליל אותך בחברת הארגון מתנגדי המהפכה".

דפים שלמים נפרסו במאמרי שנה שונים בעיתונות שונות, כשהכותבים מזהירים את העם הרוסי להיזהר מפני "אויבי העם", ו'אסיפות הסברה' שונות נערכו בין בתי הרפואה ובשאר מקומות להזהיר על ה"מחבלים בדמות רופאים". וחזקה על תעמולה שאינה חוזרת ריקם, בפרט שעשו שונא ליעקב, ואכן העם הרוסי הושפע מאד והאמין לכל הבליהם שחזרו ונשנו מעל כל במה אפשרית. רופאים

והנה בשנת תשי"ג, עלה הרשע דרגה ברשתו, ובנוסף על הסבל שסבלו אלפי יהודים ברוסיא הארורה זה שנים רבות, זמם הרשע 'עלילה' שפילה, שהרופאים היהודים מתנכלים למנהיגים סובייטים, ומרעילים אותם תוך כדי טיפול, כשהם משתמשים ברפואות מזיקות.

לא בכדי פחדו מעלילה ומה'משפט', הרודן סטאלין ימ"ש חישב זמם מחשבות רעות כדי להצר ולהרוג יהודים רבים בבת אחת, להשלים את זממו של הצורר הנאצי ימ"ש, והכל היה מחושב עד הפרט האחרון, הוא רצה בעלילת הרופאים להביא את המון העם להתמרמרות שנאה וזעם נגד העם היהודי, ואח"כ הוא יתייבב כ'אב הרחמים' לחלץ את העם היהודי מהפוגרומים שיתפרצו לאור זה, ואז - כאילו רוצה להצילם מידיהם - יגלה אותם לסיביר. וכך יסתיים מחשבתו הרעה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים רח"ל. החשבון היה פשוט: שליש מהם יהרגו ע"י הרוסיים אזרחי המדינה בפוגרומים, ושליש ימותו בדרך הארוכה והקשה לסיביר, והשליש האחרון יגיעו לצריפים שהוכנו להם במקום מרוחק מערבות סיביר.

כמובן, שככל שהתקדם מועד "משפט הרופאים", סבלו היהודים יותר, מעלבונות וגידופים, השפלות והכאות, עד שלפעמים היה אפשר לשמוע השוטרים הבאים לעשות כביכול סדר, אומרים להרוצחים:

יהודים רבים פיטרו ממשרתם, וגוים רבים נמנעו מלטפל את עצמם אצל רופא יהודי. ההסתה גברה והלכה מיום ליום, והארץ רוסיא נבוכה.

רבבות יהודי רוסיא, ביחד עם אחינו בני ישראל הערבים זה לזה בכל מקום שהם, היו בדאגה גדולה מה יעלה בגורל העם היהודי ברוסיא, כי היה חשש כבד שאם יורשעו הרופאים במשפטם, וכמעט היה ברור שכן יהיה, יעמדו יהודי רוסיא בפני בסכנה גדולה ומוחשית, שהגוים ישתוללו ויערכו פוגרומים רבים רחמנא ליצלן, ויהיו הימים עוד יותר גרועים מאשר בימי הצאר.

בכל מקום ומקום אשר בו דבר המלך מלכו של עולם מגיע, ערכו היהודים 'ימי תפלה' ו'עצרות תפלה', שפכו דמעות כמים ואמרו תפילות ופרקי תהלים לביטול הגזירה של 'משפט ראווה זדוני'. בין השאר נערך 'יום תפלה כללי עולמי' בחצרות ירושלים עיה"ק עפ"י קריאתם של רבותינו הגאונים חברי הבד"ץ וגדולי רבני ירושלים.

אל תגעו בהם עכשיו, כי עוד זמן קצר נוכל להכות את כולם באופן פומבי, בתמיכה ממשלתית מלאה... אליו, לקח ממנו את הרובה, ועשה עצמו כאילו יורה בדמות זו, ובימים שלאחר מכן הגיעה השמועה על מפלתו.

זמן המשפט נקבע ליום י"ח אדר. שבעצם זה גרם לתקוה בין היראים, בידעם דברי הגמרא שמי שיש לו משפט עם גוי, יקבע לחודש אדר, דטב מזליה, אך לא שיערו בעצמם עד כמה תהיה הישועה הגדולה, תיכף ומיד...

* * *

כאמור, כלל ישראל בכל מקומות פזוריהם ערכו עצרות תפלה, וגם צדיקי הדור פעלו לחלץ את יהודי רוסלאנד מצרתם זו ולמפלתו של רודן רשע ואכזר זה, כאמור בירושלים עיה"ק נערך עצרת תפלה ע"י רבני ירושלים.

כמו כן סיפרו מקורבי הגאב"ד הרמ"א פריינד זי"ע, שבאותו פורים שנת תשי"ג, עלה אליו מקורבו הרה"ח ר' יוד'ל עקשטיין עם ילדיו, ואחד מילדיו היה מחופש להצורר סטאלין וחרבו שלופה בידו. וכשראה כן הרמ"א ביקש ממנו להתקרב

* * *

צדיקים].

ומה התרחש באותה שנה בין עובדי ה' שברוסיא עצמה? בין האסירים הרבים שברוסיא היה איש ה'מסירות נפש' הידוע הגאון הצדיק רבי יצחק זילבער זצ"ל, שגדולים וצדיקים אמרו עליו שחלק מהעולם עומד עליו. הוא ישב אז בכלא הידוע לשימצה, ומתחת לאפם הצליח ברוב עקשנותו לעבודת ה', לארגן מנינים לתפלה, וכן עמד בתוקף על שמירת שבת במסירות נפש, ועוד.

אספתי את כל היהודים, והתחלתי לספר להם את "סיפור המגילה". סיפרתי להם שהיה איש צר ואויב, ושמו המן, שביקש להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים, והקב"ה שלח לנו – ברוב רחמיו וחסדיו – את מרדכי ואסתר, והציל אותנו מידי.

"והנה לפתע, נעמד יהודי מבוגר שסבל רבות, והחל לקרוא לעברי בכעס: "מדוע אתה מספר לנו סיפורים שקרו לפני אלפי שנים, על איזה המן אחד שרצה להשמיד את כל היהודים? יש לנו המן היום! גם סטאלין מבקש להרוג את כולנו! הבה ונראה איך הקב"ה מציל אותנו מההמן שלנו! זה יותר מעניין אותי מאשר איך הוא

כמה פעמים היה רבי יצחק זצ"ל מפשיל את זרועות ידיו כלפי ציבור השומעים, מראה להם את הורידים ואומר: "שנים רבות שהיתי בסיביר, ובסיעתא דשמיא לא חיללתי שבת!". ביום שישי הייתי חותך את הורידים האלו שבזרועות ידי, כדי שלא אצטרך לעבוד בשבת.

קומוניסטים ימ"ש היו רואים את הדם הזב מהם, ואת התחבושות הספוגות בדם, והיו משחררים אותי מעבודה".

***

הציל את היהודים מהמן שלפני אלפי שנים...".
 ידענו מה קרה בדיוק, אבל היה ברור שמשהו גרוע ארע עם סטאלין, ואינו ברור עדיין.

בי"ז באדר בבוקר, הודיע הרדיו הממלכתי הודעה דרמטית, כי לפני יומיים, דהיינו במוצאי פורים, חלה סטאלין בצורה חמורה ואיבד את הכרתו, אך עדיין לא בישרו על מותו. למחרת בבוקר, ח"י באדר, נמסרה הידיעה הנכונה "סטאלין מת"... באותו יום בדיוק, ח"י באדר, שהיה אמור להתקיים המשפט הנורא, ולצאת לפועל מזימתו הרעה של אותו רשע, הפך הקב"ה את הקערה על פיה והרג את סטאלין.

וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. גם אם קשה היה לקרוא על העיר מאסקוועו (מוסקבה) את הביטוי "צהלה ושמחה", ובדאי שיהודים רבים חששו מה יביאו להם יורשי סטאלין... אך יהודי רוסיא נשמו לרווחה, הם לא יכלו לתאר לעצמם סיום יותר פלאי ומוצלח לעלילת הרופאים, מכגון דא. אכן, ישועת ה' כהרף עין.

"והיהודי הזה צדק! לסטאלין, אכן היתה תכנית מסודרת, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ולשלוח את כולם לסיביר הקפואה, והוא עוד חשב מחשבות כיצד לעשות זאת ב'אלגנטיות', כביכול שולח הוא אותם לשם לטובתם, ומתוך דאגה לעתידם... הוא בנה קרוואן ארוך בלי חלונות, ותכנן לשכן בו את היהודים, בקור של כ 50- מעלות מתחת לאפס. לימים ניסו להכניס לשם תבואה, אך היא לא הצליחה לשרוד וקפאה למוות..."

"נעניתי ואמרתי לו: "דע לך ידידי היקר, שסטאלין הוא בסך הכל בן אדם. הוא יכול להרוג עשרה מליון אנשים, עשרים מיליון, חמישים מיליון, אך אם בורא עולם רוצה – תוך חצי שעה סטאלין לא כאן!". הוא הסתכל עליי, כמי שיצאתי מדעתי... ואז אירע הפלא.

כעבור כמה דקות שמענו קולות המולה בוקעים מהמסדרון. שמענו את הסוהרים

ההמשך היה, שהעצורים שוחררו, תרגיל מצידו למדוד עד כמה הם נאמנים והסיפור כולו נגמר. אליו...

אמנם גויי העולם חשבו לתומם שסיבת התמוטטותו היתה פתאומית, ותלו זאת כמובן בסיבות שונות. [באמת יש גירסאות נוספות למותו, יש גורסים שחבריו הקרובים אליו אנשי הק.ג.ב. הרגו אותו בעצמם, כי חששו שגירוש היהודים תגרום למלחמת עולם שלישית, וחששו מנצחונו של ארה"ב שימוטט את רוסיא לחלוטין. ויש גורסים שבמהלך אישור סופי לתוכנית גירוש היהודים, התנגד תוך כדי אחד מהשרים, והרודן השתולל כחיית טרף, והם חששו על חייהם עצמם, שכידוע הוא לא חסך את חייו של אף אחד בעולם, והרג אותו באקדח...] כך או כך, לא משנה הרבה, העיקר שהרשע נפל פגר מת...

אבל אנו, כיהודים נאמנים להשי"ת, למדנו מכאן גודל כחה של תפלה להוושע מכל צרה וצוקה. וכפי שהמשיך רבי יצחק זילבר לספר: "במשך שלושה ימים אמרתי תהילים, וביקשתי מהשי"ת שהוא יתפגר באופן סופי ומוחלט, ואכן לאחר שלושה ימים, בדיוק בליל פורים הקדוש - הוא התפגר ומת".

גל"ק קנין תורה צו פ"ב) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

סופו של רשע

סיפר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א את אשר בידידיה הוה עובדא בשנים קדמוניות, בטרם עלה על כס ההנהגה, באותם השנים שלפרנסתו היה עובד כרוקח בבית המרקחת, והיה עבוד את השי"ת באופן מופלא ומסתופף בצילא דמהימנותא של הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א:

עד כדי כך פחדו ממנו, מסופר שכאשר מצאוהו שוכב פגר מת בחדרו, אחר זמן רב שלא יצא מחדרו, ולפי הגירסא הראשונה... פחדו לגשת אליו ולבדוק אם עודנו חי ולטפל בו, חששו אולי זה עוד

היה זה בעיצומה של מלחמת צרפת ורוסיה, כשחיילותיו של נפוליון מלך צרפת נלחמו באלכסנדר הקיסר הרוסי. בעוד שרוסיה הייתה זו השולטת בעיר פרשיסחא, הרי שבועיצומה של המלחמה התהפכו היוצרות וחיילי צרפת השתלטו על פרשיסחא. גייסות של חיילים מילאו את העיר, ואילו המחנה הצבאי שלהם, בו היו אוכלים וישנים, היה מחוץ לעיר.

בקנאתו הרבה ובשנאתו העזה החל הרופא הצבאי לתכנן מזימות אפלות בכדי להגות מהדרך את הרוקח היהודי. שעות רבות היה הרופא עוקב אחר סדר יומו של הרוקח ומנסה לחשוב כיצד יוכל לטמון לו פח, להרע לו ולהציק לו על לא עוול בכפו. הרוקח מצידו היה עסוק בתורה ובחסידות. בין לקוח ללקוח היה הרוקח הוגה בתורה הקדושה ומתעמק בספרי חסידות, וכלל לא העלה בדעתו את מזימותיו המרושעות של הרופא הצבאי.

כרגיל אצל מחנות הצבא, הייתה גם מחלקה רפואית שבה היה רופא מומחה שתפקידו היה בעיקר לטפל בפציעות החיילים בקרב, ואף לדאוג להם בימי השיגרה. אותו רופא צבאי ששהה במחנה הצבאי שלייד פרשיסחא, שונא ישראל מובהק היה. הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב, ושנאתו של הרופא ליהודים הייתה הרבה מעבר לעיקר ההלכה. במיוחד הייתה מפעפעת בו שנאה מיוחדת לרוקח היהודי שבעיר, רבי שמחה בונים בונהארד, שכן רואה היה את יחס ההערכה והכבוד המיוחד שכל תושבי העיר רחשו לו. למרות שמעולם לא למד

שנתן הרופא הצבאי, והתרופה מיועדת עבור שר הצבא שאינו חש בטוב והוא הצד היותר טוב.

דבריו של רבי שמחה בונם נשמעו לחיילים אמינים ביותר. הם הבינו כי בעוד זמן קצר ממש מסתיימת התפילה, והרוקח יפנה משם להכנת התרופה. אין להם סיבה להתמהמה כאן יותר, בעוד שהעניין עומד להיות מסודר לשביעות רצון הרופא ושר הצבא. הם הרהרו לעצמם, כי אילו יתחמק הרוקח ולא יסדיר את העניין כראוי, הרי שאין להם מניעה לחזור שוב לכאן ולהביאו בכוח אל בית המרקחת, אלא שעתה אין צורך בכך.

עם סיום התפילה היו משוכנעים כולם כי עתה יפנה רבי שמחה בונם היישר אל בית המרקחת ויכין את התרופה עבור שר הצבא, אך לא כך היה. רבי שמחה בונם פסע לאיטו לכיוון ביתו. היה בזה סיכון רב, שכן עצם ההעזה שלא להכין תיכף את התרופה, כבר הייתה כרוכה בסכנה, ואילו הדחייה הנוספת, הייתה כבר סכנה של ממש. כמה סקרנים היו מהלכים בעקבותיו של רבי שמחה בונם ומלווים אותו בחשש

זקוק לה באופן דחוף. בקושי רב הסכימו החיילים לחכות עד שרבי שמחה בונם יסיים את תפילת הלחש, ואך כשסיים את תפילתו ופסע 'עושה שלום' לאחוריו, ניגשו החיילים אל רבי שמחה בונם ונתנו בידיו את המרשם הרפואי, תוך כדי שהם מציינים בפניו כי הדבר דחוף ביותר, ולפיכך עליו לבוא יחד עימם תיכף ומיד אל בית המרקחת ולהכין את התרופה עבור שר הצבא.

חכימא דיהודאי היה רבי שמחה בונם. הוא התבונן במרשם היטב והבין כי אך תואנה מבקש לו הרופא הצבאי, וכי העיתוי המדויק נועד בכדי להפריע לו את תפילות היום הקדוש. בעודו חוזר ומביט שוב ושוב במרשם, לפתע אורו פניו של רבי שמחה בונם וחיוך רחב עלה עליו. הוא מיהר להכניס את המרשם אל חיקו, וענה לחיילים בשפה ברורה: חזרו ואמרו לרופא כי תיכף ומיד, עם סיום התפילה, אגש

להחזיר לו את המרשם. בקולות משונים היה הרופא מצווח שיואיל רבי שמחה בונם לחוס על חייו ולרחם עליו ועל צאצאיו ולהשיב לו את המרשם שנשלח אליו.

מודה ומתודה אני, אמר הרופא, על חטאיי. ביקשתי להצר לך ולהפריע את תפילתך ביום הקדוש לכם, ומהשמים נענשתי כראוי לי. עתה, שמתחרט אני על כך מכל ליבי, אבקשך שתסכים ברוב רחמין להחזיר לי את המרשם לבל אתחייב עליו בנפשי. בקושי רב הצליחו הנאספים להציל דבר מפיו של הרופא ולהבין את אשר אירע. התברר להם כי הרופא טעה ובחפזו לכתוב את המרשם טעה ובמקום לרשום מרכיבים של תרופה הוא רשם שם של רעל חריף ומסוכן מאוד, אשר די בטיפות ספורות ממנו כדי להמית אדם. במילים אחרות: מרשם זה המונח אצל רבי שמחה בונם הוא למעשה מסמך מרשיע שאין כמותו, שכן בו מפורש שהרופא מצווה את הרוקח להכין את תמהיל רעל זה בכדי להרוג את שר הצבא.

רב, אלא שרבי שמחה בונם עצמו היה מהלך בשלווה וברוגע, כאילו אינו זוכר את המרשם שטמון בחיקו.

כאשר התקרבו לביתו של רבי שמחה בונם, ניכר היה במלווים כי הם אינם מאמינים למראה עיניהם. רבי שמחה בונם עצמו היה מהלך כשעיניו מושפלות, אולם הם שהביטו על ביתו לא ידעו את נפשם: מחלון הבית נשקפה דמותו של הרופא הצבאי, כשהוא צופה ומביט, משל מחכה הוא לבואו של רבי שמחה בונם חזרה לביתו. בתחילה נבהלו המלווים מאוד, הם לא ידעו מה זומם הרופא ולשום מה הוא נמצא בבית, אולם משעמדו קרוב לבית יכלו לראות היטב כי מצב רוחו של הרופא אינו מרומם בעליל, וכי הוא נרגז ומתוח ביותר.

רק נכנס רבי שמחה בונם לביתו והנה הוא מגלה את הרופא הצבאי יחד עם בני משפחתו כשהם כולם בוכים ומייללים בקול רעש גדול. הרופא הפיל את עצמו לרגלי רבי שמחה בונם ובעודו מתייפח בבכי סוער התחנן שיואיל רבי שמחה בונם

אל עמוד התלייה כמשפט הראוי לאויבי המלכות, והוא החל לבכות ולהתחנן על נפשו בפני אותם יהודים שכבר הספיקו לשמוע על המחזה המדהים ולהכנס אל הבית, שיואילו בטובם לבקש עליו רחמים בפני רבי שמחה בונם שיחזיר לו את המרשם. הרופא אף נקב בסכום כסף ענק שהוא מסכים לתת לרבי שמחה בונם עבור החזרת המרשם.

נכמרו רחמיהם של הסובבים והם ביקשו עבורו מרבי שמחה בונם שיסכים לוותר ולהחזיר את המרשם לרופא האומלל. אולם רבי שמחה בונם לא הסכים להעתר לבקשותיהם: וכי רחמנים אתם יותר ממני? הלא את תפילת יום הכיפורים הוא בא להפריעני, ואיני רוצה למחול על הפרעה זו!

סוף דבר שהציבור שהתאסף שם נתן לו עצה טובה, שיתחייב בסכום כסף גדול לטובת קהילת יהודי פרשיסחא תמורת הויתור, ונמצא שהקהל כולו הוא זה שמבקש את רבי שמחה בונם שיסלח לך. אכן עצה זו הועילה, ולאחר שהרופא

הרופא הבין היטב את מצבו הביש. אם בימים כתיקונם מעטים הסיכויים לצאת בשלום, הרי שבזמני מלחמה על אחת כמה וכמה, והוא לא הפסיק להתחנן על נפשו כי רבי שמחה בונם יואיל להחזיר לו את המרשם. אלא שלמרבה הפלא הקשיח רבי שמחה בונם את ליבו ולא הסכים בשום אופן להענות לבקשתו של הרופא ולרחם על האכזרים. בקול שלו ורגוע נענה רבי שמחה בונם ואמר: אילו רק היית מבקש להרע לי בממוני, בוודאי שהיית מוחל לך! גם אילו היית מציק לי בגופי, בוודאי שהייתי מוחל לך, אבל אתה ברשעותך לא ביקשת להרוויח ממון או להציק לי בגופי, אלא להרע לנשמתו ולהפריע לי את תפילתי בליל יום הכיפורים, את התפילה החשובה ביום זה שאפילו לשטן אין רשות להשטין בו, על כך אין אני יכול לסלוח לך! אין לך מחילה!

משראה הרופא כי אין בדעתו של רבי שמחה בונם להעתר לבקשתו וכי כלתה אליו הרעה, תיכף עלה בדמיונו המראה בו נקבע גזר דינו למוות וכיצד מובילים אותו

הזמנים בשנה, לפיכך דווקא ביום זה נתקנו חמש תפילות, יותר מכל זמני השנה. והנה חמש תפילות שיש ביום הכיפורים יחד עם שתי קריאת שמע הם שבע, ועל זה אמר הפסוק 'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך', 'יום' היינו היום הזה הידוע, הוא יום הכיפורים ששבע פעמים בו מהללים את הקב"ה, 'על משפטי צדקך' לתיקון השכינה הקדושה הקרויה 'צדק'.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר

נוסף p0583271323@gmail.com

לפניכם סיפור מיוחד ולקח נפלא בצידו:

לפני כמה שבועות הוצרכתי לנסוע לאירופה לרגל עסקי. בשבת קודש שהיתי בפראג במלון 'קינג דיויד' הכשר למהדרין. מלון זה נמצא בסמיכות לרובע היהודי העתיק שמתנוסס בו לתפארה עד עצם

הוסיף והתחייב כי לעד ולעולמי עולמים לא יגרום שום רע לבן ישראל, הסכים רבי שמחה בונם למחול לו ולהחזיר לו המרשם. כמובן שברגע שהמרשם בא לידו של הרופא הוא קרע אותו בחמת זעם והשליך את הקרעים לכל עבר.

מכל אותו סכום גדול שנתן הרופא לקופת הקהילה לא הסכים רבי שמחה בונם לקחת אפילו פרוטה אחת. היה זה קידוש ה' רב ועצום, על הסיעתא דשמיא שהיה לו לרבי שמחה בונם ששונאיו כרו לו בור ונפלו לתוכו. כשבד בבד נמצאו הכל למדים על מעלת תפילות יום הכיפורים שעל הכל ניאות היה רבי שמחה בונם לזוטר אך לא על הפגיעה בהם.

*

הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'אלף בינה' מסביר את דברי הפסוק (תהלים קיט קסד): 'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך', שהכוונה בזה הוא על תפילות יום הכיפורים, שלפי שהתפילה ביום הכיפורים מתקבלת ומרוצה יותר משאר

היה עלי להקדים ולצאת במוצאי השבת מבית המלון למתחם השוכן במרחק כמה דקות הליכה, כדי לבצע 'בדיקות קורונה' לפני הטיסה כנדרש. התכוונתי גם לרכוש דבר מה בחנות גדולה ומפורסמת השוכנת בסמוך למתחם ושייכת לאחת מרשתות הענק הפועלות באירופה.

התלבטתי האם להיבדק תחילה או לגשת לחנות, ולבסוף החלטתי להקדים את הבדיקה לקניה.

בסיום הקניה הוצאתי את המעטפה שבה החזקתי את כספי, שילמתי, ואחר צעדתי חזרה למלון.

בבואי למלון חשכו עיניי, נחרדתי לגלות כי המעטפה היקרה אינה ברשותי. מלבד ההפסד העצום הכרוך באבדן סכום הכסף שהיה במעטפה, הוטרדתי והצטערתי מעצם העובדה שנותרתי על אדמת ניכר ללא פרוטה לפורטה.

'כיצד אשלם מחר על השהות במלון ועל ההוצאות שעלי להוציא עד למועד הטיסה?' הרהרתי לעצמי בעוגמה.

היום הזה בית הכנסת עתיק הנודע בשם 'אלטנוישול'.

בית כנסת זה הוא הוותיק ביותר באירופה שמתקיימות בו עדיין תפילות כסדרן, וכפי המסורת עוד התפלל בו המהר"ל מפראג.

בכל פעם שאני שוהה בפראג אני משתדל להתפלל לכל הפחות תפילה אחת בבית כנסת זה. הוד הקדומים השורה עליו והכתובות העתיקות המעטרות את קירותיו הגבוהים והמרשימים מעבירים בי תמיד רטט של התרגשות ויראה, בבחינת "מה נורא המקום הזה", והתפילה בו בוקעת ממעמקי ליבי.

כמי שנושא ה'אמן' קרוב לליבו, אציין במיוחד את הכתובת המופיעה על הקיר המערבי של בית הכנסת: גה"א-ימ"ה. כתובת זו הנראית כצופן סתרים היא למעשה ראשי התיבות של מאמרם הנודע של חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נג, ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

התכוונתי לשוב לארץ בליל ראשון בטיסה היוצאת מפראג לישראל. בצוק העיתים

בשעת לילה מאוחרת זו כבר הייתה החנות סגורה, והרחובות חשוכים. כיון שלא הייתה לי כל דרך לדעת היכן נפלה המעטפה- האם בדרך למלון או שמא בחנות, ואולי בכלל נשלפה מכיסי בידי כייס מומחה- לא ראיתי כל עניין לסוב על עקבותי

בשעת לילה מאוחרת זו. ככל שידעתי לא היה רשום על המעטפה כל פרט מזהה שיכול היה להעיד כי אני הוא בעליה, ומשכך לא ראיתי סיכוי שהמעטפה תושב אי פעם לידי. כיהודי מאמין קיבלתי דין שמים באהבה, ולאחר 'קריאת שמע שעל המיטה' פניתי לישון כשבליבי תקוה לטוב. למחרת בבוקר, בעודי יורד לתפילת שחרית בבית הכנסת שבמלון, התלבטתי ביני לבין עצמי עד כמה מתאים שאבקש בתפילתי שהכסף ישוב אלי. האם יתכן שיושב סכום כה גדול במזומן ללא כל פרט מזהה ולאחר שעות כה רבות שחלפו מאז שאבד?

את ברכות השחר אמרתי בחברותא כהרגלי. בברכת 'המכין מצעדי גבר' כיוונתי גם לבקשה מיוחדת שיכין ה' את צעדי היום לטובה ולברכה. בפרט כיוונתי לכך בעניית 'אמן' על ברכת שותפי, שהלא עדיין הייתי נתון תחת הרושם של מאמר חכמים החקוק על קיר בית הכנסת העתיק הסמוך: "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

לאחר שסעדתי פת שחרית במלון, הפצירה בי נוות ביתי שאגש לחנות שבה ערכנו אמש את הקנייה ואשאל את מנהלי המקום האם מצאו את המעטפה האבודה. כאמור, לא חשבתי שיש סיכוי ששייבו לי את מעטפתי, ומלבד זאת הייתי בטוח שהמעטפה אבדה בדרך או נגנבה בידי נוכל מזדמן.

הוא בעל המעטפה. בתוך המעטפה היה מונח דף רשמי שעליו היה רשום שמי ולצידו קוד הבדיקה שרק באמצעותו ניתן לקבל את התוצאה השלילית שתאפשר לי לעלות למטוס. מבלי משים הנחתי אותו במעטפת הכסף, ובכך הקדים לי ה' רפואה למכה.

רק עתה הבנתי כי בברכת 'המכין מצעדי גבר' שברכתי הבורא הייתי צריך גם להודות לקדוש ברוך הוא על שהכין צעדיי, שאצעד לבדיקה לפני שאצעד לחנות, כך שכאשר אבדה לי המעטפה כבר היה בתוכה סימן הזיהוי שהיה דרוש כדי שהמעטפה תושב לרשותי.

למחרת בבוקר בשובי לארץ הודיתי על כך בהתרגשות רבה. אולם הלקח שלמדתי מכך ייחקק בליבי לנצח. מי יודע כמה פעמים מכין הקדוש ברוך הוא את צעדינו לטובתנו מבלי שאנו יודעים אף להודות על כך. כמה פעמים "גבר עלינו חסדו" ואיננו שמים לב...

למרות זאת, אמרתי בליבי כי אגש למקום ואקיים בכך את חובת ההשתדלות.

כאשר הגעתי לחנות שהמתה אדם, התקשיתי מאוד למצוא עובד שהסכים לשמוע את אשר בפי. גם לאחר שמצאתי עובד שכזה, בקושי הצלחתי להסביר לו שאיבדתי ארנק. כשהבין לבסוף, ביקש ממני הלה להמתין עד שישאל את אחראי הביטחון. כמה רגעים לאחר מכן הוא שב למקום בליווי אחראי הביטחון.

התפלאתי כאשר האחראי שאלני לשמי, שהלוא ידעתי כי שמי לא רשום על המעטפה. השבתי לו, ואז הופתעתי עוד יותר כאשר דרש שאציג לפניו את דרכוני. הצגתי בפניו את הדרכון, והוא עיין בכתוב בו. לאחר מכן הגיש לי ללא אומר ודברים את המעטפה האבודה. נטלתי אותה מידי בידיים רועדות והודיתי לו מקרב ליבי.

מיהרתי לשוב למלון כשליבי מתרונן בהודאה. רק כשהגעתי לחדרי שבמלון ובחנתי לעומק את תכולת המעטפה, הבנתי כיצד ידע אחראי הביטחון כי אני

(הספר החדש 102 סיפורים – מאת ר' צבי נקר הובא בגל' קבלת שבת) אור לישירים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף להם עבודה, ולחזור לכולל.

p0583271323@gmail.com

ממש לקראת סוף התקופה של ה'אבטלה'- פרצה מגיפת ה'קורונה', והמוני אזרחים הו צאו לחל"ת, והמדינה הודיעה שכיון שאין סיכוי למצוא עבודה בתקופה כזו, לכן כל מי שקיבל אבטלה ימשיך לקבל עד הודעה חדשה.

כך המשיך למעלה משנה קיבל האברך כל חודש כ-5000 ₪, מידי הבורא יתברך בלי שום השתדלות, ואפילו לא היה צריך ללכת ללשכת התעסוקה, כי ידוע שאין מה להגיע לשם, כי פשוט אין עבודה - וגם היה חשש הדבקה.

טוב, בחסדי ה' הגיעו חיסונים לארץ, ונגמרה החגיגה של האבטלה, אך - הקצרה יד ה'? המדינה הודיעה שמי שמובטל מתחת גיל 45 יפסיק לקבל 'אבטלה' כי יש מספיק עבודות, אבל מי שמעל 45 ימשיך לקבל עוד כחצי שנה, כי יותר קשה למבוגרים למצוא עבודות.

בן כמה היה האברך? באותו חודש הוא נהיה בן

!! 45

הכל בהשגחה מדוקדקת סיפר לי אברך יקר: עבדתי כר"מ בישיבה פלונית, והוחלט לסיים את העסקתי. ההרגשה הייתה בלתי נעימה, כאילו אני לא טוב, ובעיקר - פרנסה מה תהיה עליה? אבל הקב"ה מנהל את העולם בדרכים שלו, ומה שאנחנו הקטנים חושבים שזה לא טוב - הקב"ה היחיד שזן ומפרנס הוא מחליט מה טוב ומה לא טוב, ומהיכן תגיע פרנסה.

פוטרתני מהישיבה בסוף השנה - וקיבלתי שטעלע אחרת, אבל ב'שחור' (בלי תלוש משכורת).

לאחר תקופה נודע לי שאני יכול לקבל 'אבטלה' [-אינני נכנס לשאלה ההלכתית, האברך הנ"ל שאל ת"ח מובהק וכך הוא הורה לן] והלכתי לבקש 'אבטלה'.

הכלל הוא שה'ביטוח לאומי' משלם אבטלה במשך תקופה עד למציאת עבודה חדשה, ובכל

העולה ממעשה זה, הקב"ה זן ומפרנס לכל, האם הוא רואה נכון? האמנם האטליזן השכונתי והכל מדוקדק עד דק בהשגחה, מי ירוויח ומי יפסיד, הכל בהשגחה עליונה - ובלי שום צורך בהשתדלות. ההשתדלות היא כפריעת מס - ומי פתי ירוץ אחרי מס הכנסה???

מי באר בחוקתי תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

המכונות וזה האיש!

שומו-שמים כבר אמרנו?

***

ליותר מזה הוא לא נצרך. מיד כאשר חזר לשכונה שיתף את מכריו בתגלית המרעישה. וכי צריך הוכחות יותר חזקות למה שמתרחש לנו כאן מתחת האף?

בעל האטליז עושה עסקים עם רשת הטריפה, והוא – שלגמרי בטעות נקלע לשם - הבחין בו בחסדי השם, וכך יש לו את הזכות להציל את כולם ממכשול.

ותהום כל העיר!

***

ככל שנטו האנשים להאמין לשמועות הרעות, כך הלך מצב הפרנסה של האטליז ונעשה גרוע מיום

על כמה צריך לדון לכף זכות
אופס, זה הרי הרכב של האטליז המקומי - מעניין מה ההוא עושה פה?

היה זה כאשר 'מר שווארץ' חלף במקרה עם רכבו, ליד חנות - מפעל ענקית לשיווק בשר פיגולים. הוא נולד עם עיני נץ ואופי בלשי, ותיכף זיהה את הרכב שחנה מחוץ למפעל.

הרכב של בעל האטליז השכונתי שלהם, אצלו קונים כולם בשר-כשר. רגלו של יהודי כשר לא הייתה מעזה לדרוך בחנות כזו של פיגולים, ודווקא הוא - בעל האטליז - חייב להימצא שם? הציץ פנימה והבחין בקצב שלנו מסתובב שם, נכנס ויוצא, כמו בן-בית.

פלאפון אבל הוא חייב להזעיק עזרה. בצר לו הוא נכנס למשרד החנות, מסביר את מצוקתו ומבקש להתקשר.

הגוי מסכים לסייע לו בחפץ-לב תוך כדי שהוא משיח לפי תומו: 'מעניין, אתה כבר היהודי האורתודוכס השני שמתפנצ'ר לו הרכב בדיוק בפתח החנות שלי. לא מזמן, לפני כשנה, נכנס לפה אורתודוכס עם אותה מצוקה... אולי אתה מכיר אותו? הוא סיפר לי שהוא מנהל חנות בשר קטנה ב...'

מר שווארץ חשב שהוא מתעלף. הנה התברר לו בדיוק מה חיפש בעל האטליז בחנות, ואיך אין לכל זה כל קשר עם החשדות והשם- רע שהוא הוציא עליו!

'מר שווארץ' נשבר לחלוטין. התברר לו שלחנים הרס ליהודי יקר את פרנסתו, וגרם לרדתו שאול טרם עת...

מרוב צער וחרטה לא ידע את נפשו, ופנה לכמה מגדולי הדור להמציא לו פתח תשובה ותיקון. לאחר שעלה עם מנין לקבר וביקש מחילה, השקיע את עצמו בהקמת קרן לפרנסת האלמנה והיתומים.

וגם את השלב הקשה יותר בתיקון הנפש הוא ביצע: הסתובב ממקום למקום והתוודה ברבים

ליום. ואם בשעתו זה היה נראה כדבר הגרוע ביותר שיכול היה לקרות לבעל האטליז, בא העתיד והוכיח שמדובר רק בתחילתו של מדרון חלקלק.

השם-רע גרם ליחס חברתי נוקשה כלפי "החשוד". אנשים נטו להאמין שהאישי האכיל אותם טריפות במשך שנים, והכל תמורת בצע- כסף. הכעס כלפיו היה עמוק, והיחס בהתאם.

כדרך של "בריות-טובות" היו שניפחו את הסיפור וידעו להוסיף תילי-תילים של דברים שלא היו ולא נבראו, עד שהצליחו להפוך את דמותו של בעל האטליז לסוג של מכשפה.

הוא לא יכל לעמוד בזה. ביום בהיר חטף התקף-לב, ועד מהרה שבק חיים לכל חי.

גם בשלב נוראי זה יהיה קשה לומר שרבים הזילו עליו דמעות.

אבל הוא כבר התפטר מהסבל. מי שנשאר לסבול את סבלו בעולם הזה היו האלמנה והיתומים.

***

ויהי היום ו'מר שווארץ' יוצא עם רכבו לנסיעה ארוכה, ובאמצע הדרך - פנצ'ר! ולא רק בגלגל אחד - כי אם בשניים! ואיפה זה קורה? בדיוק מול אותה חנות-מפעל גדולה שמוכרת טריפות. אין לו

בהצלחה, המנהל הוסיף לשאול אותנו כמה שאלות לראיון קצר, ולבסוף, לאחר מחשבה של כמה שניות, שאל לו: "הפרצוף שלך גורם לי לספיקות... אתה יהודי?" הילד ידע בוודאות שאם הוא עונה שהוא יהודי, לא יקבלוהו, אך החליט לא לבגוד ביהדותו. "כן", ענה בקול רועד.

"פה. אם אתה יהודי, אני מקבל אותך, אבל בתנאי שאני לומד איתך כל יום לאחר הלימודים כמה דקות". הילד היה המום. הוא חשב שהמנהל חומד לו לצון, אך משהעז להביט בפניו ראה שהם רציניות.

הילד הסכים לתנאי, והבחינה הסתיימה. משהגיע היום המיועד לתחילת שנת הלימודים, ליוו הורי הילד אותו לבית הספר, והוא החל ללמוד שם. הוא חשש כל היום הראשון ללימודים מפני מה שמצפה לו עם המנהל.

בסיום הלימודים, ניגש למשרד המנהל כשליבו פועם בחוזקה, ודפק על הדלת בהססנות. הדלת נפתחה, והמנהל שמח לראותו. הוא חייך לעברו וקרא לו להיכנס. היו שם כמה מורים, והוא ביקש מהם לצאת. המורים לא הבינו מדוע הם 'מגורשים' ממשרדו בגלל ילד שרק היום התחיל ללמוד כאן, אך צייתו לבקשה.

את כל מה שעולל - והכל מתוך מטרה שילמדו מכך האנשים להיזהר ולהישמר מלהוציא חס-ושלום שם-רע על יהודי. לעולם לא למהר להסיק מסקנות מסוכנות והרסניות - מילים שעלולות לרצוח!

(גל" טיב הקהילה / איש לרעהו) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com

הכומר שלימד יהדות

הרב חזקיהו מישקובסקי, מנהלה הרוחני של ישיבת "אורחות תורה", סיפר סיפור נפלא ומיוחד, והקדים ואמר שהוא מספר את הגרסה הכי מדוייקת, ושהוא מכיר את הסיפור מקרוב. ושמענו את הסיפור מפיו, והרי הוא לפניכם כהויותו:

בבולטימור ישנו בית ספר לילדים מחוננים בלבד, שגאוות תושבי העיר היא מי שבנו לומד שם. מנהל בית הספר הוא כומר נוצרי. יום אחד הגיע שם לבחינה ילד יהודי כבן 12, שהוריו החליטו לנסות את מזלם. מי יודע, אולי יקבלוהו למרות שהוא יהודי.

כשהגיע המועד אליו הוזמן, הגיע הילד לבית הספר ונכנס לבחינה אצל המנהל. הבחינה עברה

הילד התיישב, והמנהל פנה אליו: "אתה יודע אותיות א' ב'?"

"לא", השיב הילד. "בא נתחיל ללמוד". הכומר התחיל ללמוד איתו אותיות א' ב', יום אחר יום. לאחר תקופה לא ארוכה, ידע הילד לקרוא בצורה שוטפת.

משלימוד הקריאה, עבר המנהל ללמדו סידור, לאחר שהילד לא ידע מה זה. גם כאן, הילד הפגין כשרונות מבורכים ולמד במהירות את נוסח התפילה. משם עבר המנהל ללמדו את רוב פרשיות החומש, אח"כ גם מהנביאים וכתובים, ועוד כמה מסכתות משה סדרי משנה.

הלימוד היומי נמשך במשך כמה שנים, כשכל הזמן בוערת הסקרנות בליבו של הילד, שכבר הפך לבחור.

כומר נוצרי אדוק, מקבל אותו בגלל שהוא יהודי, ומתמסר ללמד אותו לימודי יהדות מבלי טיפת הטפה לנצרות!. הוא לא העיז לשאול את המנהל כלום מחשש שישלוקו.

לאחר שגמרו כמה מסכתות נכבדות במשניות, הודיע לו המנהל יום אחד: "זהו. עד כאן אני יודע, מכאן ואילך אני יודע, אבל אתה - בתור יהודי, מחובתך לדעת. יש כאן ישיבה של יהודים למרות כל הרדיפות. היתה את השואה שכלתה

בבולטימור, לך לשם, תלמד שם בכל ערב כמה שעות, ובמקביל תמשיך את לימודך גם כאן. ואכן, בהסכמת הוריו החל הבחור ללמוד גם בישיבה ואט אט החל להתחזק בלימוד התורה ובקיום המצוות.

במקביל הוא עשה חיל בלימודיו בתיכון ולאחר תקופה הגיעו הלימודים לסיומם. בטקס חגיגי הוא קיבל תעודת גמר עם הציונים הטובים. לאחר הטקס, הוא נכנס לפרידה מהמנהל, ולאחר כמה מילות תודה על כל ההשקעה בבית הספר היוקרתי והמוצלח, החליט לשאול את הכומר גלויות: "בבקשה, שהמנהל לא יכעס. המנהל כומר או יהודי, או שניהם ביחד"? "גם גוי וגם כומר", ענה המנהל בחיך.

"אז מה פשר הדבר שהמנהל מחליט לקבל אותי בגלל שאני יהודי, משקיע מזמנו ללמד אותי לימודי יהדות במשך שנים, ועוד שולח אותי לישיבה אורתודוקסית"? "לשאלה הזו חिकיתי כל השנים", אומר לו המנהל.

"תקשיב טוב. כבר מצעירותי שימשתי ככומר. שנה אחת קיבלתי 'שנת שבתון' מהעבודה. במשך כל השנים ענין אותי מאד סוד קיומו של העם היהודי, מה מחזיק אותי כל כך הרבה שנים, למרות כל הרדיפות. היתה את השואה שכלתה

מבין שאתה חדש בארץ הקודש. יש לי כאן ישיבה ליד הכותל, בא שם ותלמד תורה".

"אפילו עברית בסיסית אני לא יודע", אמרתי לו. "אל דאגה, עליי ועל צווארי". ובאמת, הוא דאג להצמיד לי בחור מבוגר שילמד אותי לימודי יהדות, וכך למדתי והתקדמתי, כשכל הזמן הוא עוטף אותי באהבה ובחום.

התקופה שם היתה נפלאה מאד, אני חייב לומר. כשהגיעה ה'שנת שבתון' לסיימה, והוצרכתי לחזור לעבודתי בתור כומר, באתי לראש הישיבה להיפרד ממנו. קראו לו הגאון הרב נח וינברג (זצ"ל), ראש ישיבת "אש התורה" בירושלים.

"אני חוזר לעבודתי בחו"ל", אמרתי לו. "באתי להודות לרב מקרב הלב על כל התקופה הנפלאה שהרב דאג לי במסירות נפש, ממש כמו בן יחיד". "במה אתה עובד", התעניין. "כומר בכנסייה בבולטימור", השבתי לו. לא צפיתי את הסערה שתתחולל בעקבות התשובה הזו. לפתע האדימו פניו, והוא הביט בי בכעס נורא.

אף פעם לא ראיתי אותו כועס כך. "מה???" אני מבזבז שנה מחיי על כומר?! אתה לא יכול להגיד לי מההתחלה שאתה לא יהודי?! התביישתי מאד, רציתי שהאדמה תבלע אותי. לא ידעתי מה לענות לו.

שליש מהעם היהודי, ולמרות זאת הם פורחים ומשגשגים. יש שם אנשים בעלי כשרונות, מדענים ומלומדים בכל המקצועות, ודוקא אותם רוצים כל הזמן לכלות. זה לא יאומן!"

הכומר נשם נשימה עמוקה והמשיך, "החלטתי לבוא לארץ ישראל ולהתחקות על עקבותיו של עם זה. לא היה לי הרבה כסף, קניתי כרטיס טיסה, והגעתי לארץ ישראל, מיד שמתי פעמי לירושלים. קניתי כמה מיני מאפה להשקיט את רעבוני וצעדתי לכותל. אני מגיע למקום, רואה את האבנים הגדולות והעתיקות, את המתפללים היהודים ואת כל המראה הנהדר.

לפתע, ניגש אלי יהודי מבוגר, מחבק את כתפיי בחום ושואל-קובע: "נכון איך לך איפה להתאכסן? יופי, אתה אורח שלי בימים הקרובים". הלכתי אחריו לכיוון ביתו והוא סידר לי חדר ודאג לכל מחסורי.

כשהגיעה השבת, ישבנו ביחד בשולחן שבת, והא דיבר שם דברי תורה, אמונה ויהדות עד לשעות הקטנות של הלילה. אני זוכר, שהדברים ריגשו אותי מאד וענו לי על שאלות רבות ששאלתי את עצמי. לאחר כמה ימי התאקלמות בהם התרגלתי קצת לאווירה, אמר לי המארח: "אני

הרב שתק כמה דקות, ולבסוף אמר לי: "תשמע, עשית לי עוולה גדולה וזה חטא של יכופר. אני מוכן לסלוח לך בתנאי אחד. אם במהלך השנים תמצא ילד יהודי, ותלמד אותו את כל מה שלימדתי אותך, אז תחזיר קצת את הגזילה.

חיפשתי במשך שנים רבות, עד שהגעת אתה לבית ספר לפני כמה שנים. אני הוא זה שצריך להודות לך על זה שבזכותך התכפר לי הגזל שעשיתי. תודה לך, ותודה לאלוקים שנתן לי את האפשרות הזאת". סיים הכומר את דבריו. הבחור קם ולחץ את ידו בהתרגשות, והם נפרדו לשלום כשהמנהל מבקש ממנו לשמור על קשר ולדווח על התפתחות בלימודי היהדות.

לאחר תקופה קצרה, החליט הבחור לעלות לירושלים ולהמשיך שם בלימוד התורה הקדושה. הוריו הסכימו לו לאחר שסיפר להם את כל הסיפור.

הוא למד בישיבה המתאימה לו בירושלים, וכיום הוא זכה להיות אברך מן המניין, מדקדק במצוות קלה כבחמורה וזכה להקים בארץ הקודש משפחה לתפארת.

(גל"קבלת שבת - שבועות) אור לשישירים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה

נוסף ולחומר לתגובות

p0583271323@gmail.com

עד היכן הכרת הטוב

ברצוני לשתף אתכם בסיפור מדהים שסיפר לי יהודי יקר ששמע זאת מבעל המעשה. בעיר

אשדוד, התגורר יהודי בשם רבי יוסף ו הבה, רבי יוסף היה גבאי בית הכנסת, ובכל פעם כשמרן

הגאון רבנו עובדיה יוסף היה מגיע לעיר אשדוד, היה הולך למסור שיעור בבית הכנסת של אותו

גבאי, למרות שלא היה בו ציבור גדול, רבים מתושבי העיר התפלאו, מדוע מרן הגר"ע יוסף

רוחש חיבה יתרה? הוא חיך, ולאחר מכן סיפר סיפור שרק הוסיף תמיהה על תמיהתם, רבי יוסף

סיפר שפעם אחת התקשר ללשכת מרן הגר"ע יוסף וביקש לשוחח עמו, המזכיר ענה, שמרן

נמצא כעת בפגישה עם אנשים חשובים, ואינו יכול לקבל שיחות כרגע, אך רבי יוסף אמר למזכיר,

לומר למרן שזה יוסף והבה מאשדוד ותראה שהוא יענה, בתחילה לא נטה המזכיר לעשות

כדברי רבי יוסף, אבל רק, אך אחרי רבי יוסף איים עליו שאם מרן ישמע שסירב להעביר את השיחה,

הוא מאוד יכעס עליו, רק אז נאות המזכיר לשאול את מרן, האם להעביר לו את השיחה, כששמע

מרן שרבי יוסף על הקו, אמר למזכיר להעביר לו

את השיחה, המזכיר שמח בליבו ששמע לעצתו של רבי יוסף, כי אם מרן עצר את כל עיסוקיו כדי לשוחח עימו, זה סימן שהוא איש חשוב מאוד. כעת התעצמה תמיהת המכרים של רבי יוסף והבה, מה סוד הקסם שלו, שמרן מכבד אותו כל כך, ולאחר הפצרות נעתר רבי יוסף ולספר להם את סוד חיבתו של מרן כלפיו.

ה ש ד ו ך ש ה ג י ע ב ג י ל ש מ ו נ י מ ו ש לוש

השבת אנו ממש ערב חג מתן תורה, במוצאי שבת נזכה להכנס לחג הקדוש, לזכות לפתוח את השבוע בקדושת החג שתלווה אותנו הלאה. סיפור הרב צבי נקר שליט"א סיפור הפלא ופלא.

שתי בנות שלמדו עבודה סוציאלית, הגיעו להתמחות בבית אבות בבני ברק. אחת מדיירות בית האבות היתה קשישה בת שמונים ושלוש, שלא נישאה מעולם. אבל קשישה זו היתה מלאת שמחת חיים ופעילה ועצמאית, והסיבה שבאה לבית אבות כדי למנוע לעצמה את הבדידות.

יום אחד היא ראתה שהבנות מזדרזות לסיים את המטלות. שאלה אותן לאן אתן ממהרות? אמרו: אנחנו בנות עשרים ושש, ועדיין לא מצאנו את השידוך, ויש סגולה להתפלל בעמוקה – מקום קבורתו של התנא האלוקי יונתן בן עוזיאל זיע"א. יפריע לכן אם אני אצטרף אליכן? בכלל לא יפריע בשמחה.

בנסיעה שאלו אותה למה באת? אמרה אני רוצה להתחתן, ואמרתן שזה מקום שמסוגל לזה.

היכרותי עם מרן – סיפור רבי יוסף – החלה במצרים בבית הכנסת 'אהבה ואחווה', כשמרן שימש שם כסגן הרב הראשי, באותם שנים ביצר ורומם את חומת הדת והכשרות במצרים, חלק מחברי הקהילה היהודית לא היו שומרי תורה ומצוות, ואף התנכלו למרן, מרן סבל את חרפתו בדומיה, אך אני ועוד כמה חברים שהכרנו בגדלותו של מרן, לא נתנו לרוחות הזרות להטעות אותנו, ונלחמנו באותם אנשים למרות היותם 'תקיפים', לאחר שלוש שנים עזב מרן את מצרים ושב לארץ ישראל, וכך נותק הקשר, לאחר שנים כשעליתי לארץ ישראל מרן הרגיש כלפי הכרת הטוב, ובכל פעם שאני מזמין אותו למסור שיעורים, הוא לא מהסס ובא לאשדוד ומכבד אותי. מרן לימד אותנו עד היכן צריכים להגיע בהכרת הטוב, תורה עם דרך ארץ, יהי רצון שנזכה להלך לאורו. (מתוך הספר " המלך דוד"

ענתה אז מה? אני רוצה! אמרו לה אבל את כבר בת שמונים ושלוש? ולא רצה להטריח את הנכדים שיבואו לישון אצלו, הוא עבר לבית אבות.

הבנות צחקו לעצמן. במקום לחשוב על יום המיתה, היא חושבת על יום החתונה... הגיעו לעמוקה, והבנות שמו לב בחצי עין שהיא מתפללת ממש בכוונה גדולה.

חזרו בחזרה. זמן קצר לאחר מכן הבנות עזבו, את מקום עבודתן בבית אבות היות ומצאו מקום עבודה אחר.

אחרי חצי שנה אמרו אחת לשנייה אולי נלך לבקר בבית אבות נראה מה קורה שם? באו ולא מצאו את הקשישה המדוברת, שאלו את שכנתה לחדר, והיא ענתה ביובש, 'הלכה'.

המושג "הלכה" בבית אבות זה רק למקום אחד. השתיים היו מזועזעות, הן חיפשו את המנהלת, ואמרו לה: למה לא אמרת לנו שפלונית נפטרה, את יודעת שהיינו קשורות מאד אליה.

המנהלת מסתכלת עליהן ושואלת נפטרה? היא התחתנה! ובאותו רגע נשמעה זעקה מפי הבנות:

מה? ה ת ח ת נ ה...!!! כ

ן! עונה המנהלת ומספרת: בערך לפני חצי שנה הגיע לבית אבות אדם בן שמונים, הוא היה בריא ומלא מרץ, אבל לא רצה לישון לבד בבית, מאחר

במספר ישיבות. לאחר סיום שיעור מסוים שנמסר

p0583271323@gmail.com

התפילה שהושיעה

סיפר הרב יחיאל מאיר צוקר שליט"א שסיפר לו תלמיד חכם שמעת לעת הוא מוסר שיעורים במספר ישיבות. לאחר סיום שיעור מסוים שנמסר

שיעור מקיף במסכת בבא בתרא. לאחר השיעור ניגש אליו בחור והתחיל לדבר איתו בלימוד מכל הכיוונים במסכת וארבעים דקות דן איתו בלימוד מעמיק ומקיף. התלמיד חכם קלט שהבחור זה בדיוק אותו אחד שסיפר שאינו יכול לקרוא טקסט כתוב. הוא תהה, האם אינו טועה בבחור?! כשסיימו לדבר בלימוד שאלו האם זה אתה שפנית אלי בסוף זמן קיץ שנה שעברה.

השיב הבחור: כן! האם הרב זוכר מה הוא הציע לי בזמנו?
הרב לא זכר.

סיפר הבחור: כאשר שבת מהישיבה לביתי ביקשתי מאימי ומאחיותי שבחודש אלול ובעשרת ימי תשובה תתמקדנה בתפלה אחת: שה' יאיר עייני בתורתו. וכך הם עשו ועשה גם הוא.

כשבאתי בתחילת זמן חורף לישיבה – התחלנו מסכת בבא בתרא. פתחתי את הגמרא: השותפין שרצו לעשות מחיצה... וקראתי אותה בעונג, כך אני קורא ואיני זז מהגמרא – ברוך ה' למדתי בזמן חורף חמישים דף בעיון! ואמר שהוא מתכנן ללמוד ולסיים את כל מסכת בבא בתרא בעיון.

אמר לו התלמיד חכם בהתרגשות גדולה: אני מבקש ממך, שכאשר תעשה 'סיום' תזמין אותי.

בערב בין הזמנים של חודש אב ניגש אליו בחור ובפיו בקשה להתייעצות.

כך הוא מספר: עד לישיבה גדולה עברתי שמונה מוסדות. בהיותי ילד סבלתי מדסלקציה, ובכך עברתי ממוסד למוסד, הגעתי לישיבה קטנה טיפולית שחוות סוסים לצידה, שם עשיתי תרפיה בבעלי חיים, ובסייעתא דשמיא השתפר מצבי הלימודי והחברתי...

כשהגיעה העת לעלות לישיבה גדולה הצלחתי איכשהו להתקבל לישיבה שמאד חפצתי ללמוד בה. עכשיו אני נמצא ולומד בה, אולם אני חווה בכל יום מחדש את התרחיש המתסכל – אני רואה את כל הבחורים לומדים ונהנים משיעור טוב, אולם אני אינני מסוגל להתרכז בכל טקסט כתוב – אני מתחיל לקרוא ומיד מתמלא הכל בנקודות שחורות ומעורפלות... כיצד אוכל להתגבר על כך?!

אותו תלמיד חכם אמר לו שהוא אינו מומחה בבעיות כאלו, אבל עוד מעט מגיע חודש אלול, והימים הנוראים הם זמן מיוחד המסוגל לתפילה. הוא הציע לבחור שיתמקד בענין אחד: תתפלל כל הזמן שה' יאיר את עיניך בתורתו.

שבעה חודשים לאחר מכן, ערב ראש חודש ניסן, שוב הגיע התלמיד חכם לאותה ישיבה, ומסר

יותר על תורם בכדי שהתורם יעזור לאלמנה
 על הרב יהודה זיאת זצ"ל מיסד מוסדות שתילי
 זיתים סיפור שהוא היה שקוע במחשבות כיצד
 יוכל לדאוג לאלמנה והיתומים השבורים סיוע שיש
 בו ממש ובפרט לאחר שהמקרה ישכח מן הלב
 והאלמנה תעמוד בפני שוקת שבורה בעת נישואי
 ילידה, לפתע עלה במוחו רעיון, הרי אחד
 מהתורמים לשתילי זיתים, מקרה כזה מדבר
 לליבו, אבקש ממנו שיקח חסות על המשפחה וכל
 חתונה יתן סכום הגון, אלא שהתורם הנ"ל מחמת
 זה יפסיק לתרום למוסדות, וכאן סבא זצ"ל קיבל
 החלטה להעדיף את האלמנה על המוסדות, אותו
 נדיב היה סומך רק על סבא ולכן הסכים להעביר
 את הכספים אך ורק דרך סבא, וכך לפני כל חתונה
 סבא היה מתקשר אליו ומבקש את עזרתו עבור
 האלמנה והיתומים, הלה היה נותן סכום שיש בו
 כדי לעזור להוצאות הגדולות של החתונה, ולא
 היה מאושר יותר מסבא, שזוכה לעשות חסד
 מושלם, לא רק בלקשר את המשפחה עם תורם,
 אלא בלהיות מחותן בכל ההתרמה שבאה במקום
 התרומה למוסדות, אבל איזה אושר יש לסבא
 לעסוק בפריה ורביה וכשישאל בבית דין של מעלה
 עסקת בפריה ורביה (כדברי המהרש"א בשבת
 ל"א שזה הולך על לחתן יתומים) סבא ינהגן

שנה וחצי לאחר מכן באחד מתשעת הימים,
 קיבל התלמיד חכם טלפון מאותו בחור, שהוא
 מזמין אותו ל"סיום" (מסכת בבא בתרא הנה
 המסכת מורכבת מאד והכי ארוכה ויש בה 175
 דפים) התלמיד חכם הגיע לסיום וראה שם את כל
 בני הישיבה. הבחור המסיים החל באמירת 'הדרך'
 ופרץ בבכי. כך כאשר מילותיו נשברות אמר את
 ההדרן.

שנה לאחר מכן קיבל התלמיד חכם טלפון נוסף
 מאותו בחור – הוא טלפן להזמין את התלמיד חכם
 לחתונתו. וסיפר שבשבע הברכות הוא מסיים שוב
 את בבא בתרא ואמר בסיום, ומסר פלפול
 בבקיאות עצומה ובהבנה עמוקה שגרמו לכל
 השומעים התפעלות מצמררת.

ממשיך התלמיד חכם ואומר: יצאתי בחיזוק
 עצום - תלמיד שעבר שמונה מוסדות עד שיעור ב'
 בישיבה קטנה, וגם בישיבה גדולה התמודד עדיין
 מול קשיי קריאה קשים – וכשהתפלל מעומק לבו
 זכה להגיע לדרגות גבוהות ולהשגות בלימוד
 הרב יעקב עמר יביע אומר אמור הובא ע"י הרב
 פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות
 ולחומר

p0583271323@gmail.com

איתי הפקיד מה שמך, אמרתי הגי, הגי, והפקיד
 האשכנזי שמע הרי, אמר לי הפקיד, אברהם!
 התביישתי מפניו ואמרתי לו שיהיה אברהם,
 תכתוב אברהם, ומאז רשום שמי אברהם, אבל
 כולם קוראים לי הני. אמר מרן זקני לרבי יצחק
 מאיר, תשמע בעצמך מהבעל שאין שמו אברהם,
 והלך לדרכו. יביע אומר קדושים תשפ"ב הובא
 ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה
 לתגובות ולחומר נוסף
p0583271323@gmail.com

כוחה של תורה

עוד נחזור על דבר המפורסם בין אנשי שלומנו
 חסידי באבוב, כשמלפני כמעט עשור קרה מקרה
 רח"ל בקרית באבוב שבעיר בת-ים בארצנו
 הקדושה, נפטרו לבית עולמם זוג איש ואשתו
 בתוך שעות ספורות, כשסיימו לזיה אחת ואך חזרו
 לביתם נשנית עליהם אבלותם רח"ל, והצריכו
 לערוך לזיה אחרת. ועלו לשאול את פי הגר"ח זצ"ל
 על פשר הדברים, כי בהאי פחדא הוה יתיבא
 מחמת דינים השורה עליהם.

הם חשבו אולי יגיד להם לעשות שינוי השם, אולי

לעשות קידוש על יין, ושאר עצות טובות.

ארכשהציעו הדבר לפני הגר"ח זצ"ל ציוה להוציא
 מארגז הספרים ספר המתורגמן לא מן הראשונים

בראשו הן הן, עם חיוך גדול, זוהי מצוה שנעשתה
 לשם שמים, שגם מי שידע על קיומה, לא ידע כמה
 היה המאמץ עבודה. הובא ע"י הרב פנחס
 זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף
p0583271323@gmail.com

עינים של תורה

סיפר רבי יעקב ששון שליט"א נכדו של מרן זיע"א
 כשישב מרן זקני זצ"ל בבית הדין בפתח תקוה
 (בשנת התשי"א), היה הגאון רבי יצחק מאיר בן
 מנחם זצ"ל יושב ועוסק בסידור גט לבעל ואשה
 מעולי בבל. ומרן זקני זצ"ל לא היה מיועד לערוך

הגט, רק ראה כאשר הגיע הבעל, שאל אותו
 רבי יצחק מאיר, מה שמך? השיב לו הבעל,
 אברהם, והנה תעודת הזהות שלי ששם שמי
 'אברהם'. החל הגרי"מ בן מנחם לסדר הגט, כתב
 הסופר את שם הבעל "אברהם". אולם בעיני מרן
 זקני היה הדבר מוזר, מי הוא זה אשר ישאלוהו
 על שמו, והוא משיב את שמו ומוכיח כן מתעודת
 הזהות שלו! הלא דבר הוא?! לכן פנה אל הבעל
 בלשון ערבי (של בבל) ושאל אותו איש אסמך?
 (מה שמך?), השיבו הבעל, אברהם. אמר לו מרן
 זקני זצ"ל, תאמר לי את האמת, מה שמך? אמר
 לו שמי הגי, אמר לו מרן זקני, א"כ, למה אמרת
 שמך אברהם! השיב הבעל, כי בבואי ארצה שאל

מכתב מארה"ב ובו עורר המעורר שהיות והמכון מוציאים לאור ספרי קודש קדמונים, ובספרים שיש בו הקדמות והגהות מהידען והחוקר ר' שלמה באבער מלבוב מעתיקים דבריו והגהותיו ומצרפים הקדמותיו לתוך מהדורתם, והזהירו לבל ימשיכו הלאה לעשות כן, וביני לביני גם נמצא והי' תמונה ממנו בגילוי ראש ויש לפקפק על יראתו הקודמת לחכמתו [אח"כ נתברר להם שזה הי' תמונת פאספורט, וחוק המלכות במדינת רוסלאנד הי' מחייב לקחת התמונה בגילוי ראש רואים עד כמה צריך לדון לכף זכות], ומכיון שהיו באמצע ההדרת הספר פסיקתא דרב כהנא שיש בו הגהות ותיקונים מר"ש באבער הנ"ל, ולא ידעו כדת מה לעשות אם להדפיס כלל או להביאו בלי הזכרת שמו. ולכן שלחו מכתב להגר"ח זצ"ל לשאול את פיו כיצד ינהגו בדבר. וענה להם הגר"ח זצ"ל במכתב שאכן אפשר להביאו ולצטט דברים בשמו, בסיימו, דהמשנה ברורה מביאו בשם המג"י. חברי המכון התחילו בחיפוש אחר חיפוש בכל ספרי החפץ חיים זצ"ל למצוא המקור שהתכוון עלי' הגר"ח, אמנם לא מצאו מקומו. גם בחיפוש על ידי כל מיני תוכניות שונות במחשבים - קאמפיוטערס, העלו חרס בידם, ומכיון שהיו אצים לבית הדפוס להדפיס הפסיקתא, הדפיסו

רבי אליהו אשכנזי ז"ל בעל ספר התשבי, והורה לעיין בסוף הספר שם כותב המחבר שיר בדרך הודאה ובקשה, "הלל לא-ל מלך נאמן אבינו אב הרחמן", ובסיימו מתפלל ומבקש מהשי"ת על חייו וחיי אשתו "שהיא לא תהיה אלמנה ואני לא אהיה אלמן, יחד נמות ובגן עדנות אישן". ובחיוך הנסוך על פניו הטהורות פנה הגר"ח לבני המשפחה והרגיעם שאין לפחד כלל, ואדרבה זהו בקשה שביקש אי מהראשונים לזכות לזה.

רואים את כוחה של תורה שמאירה לאדם את הדרך וגם במקום שנראה כמידת הדין, מ"מ דעת התורה אומרת להיפך שזה מה שצריך להיות ואין מה לחשוש לכלום. קובץ עץ חיים עמ' סצז הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

עד כמה צריך לדון לכף זכות

ועוד בו שלישי, מעשה פלא שהעורך קיבל מכלי ראשון בזמן שאירע הדבר, במקרה הלז תפסו את הגר"ח זצ"ל בשגיאה.... אמנם ממנו ניתן נלמוד על גאונותו ועל העיון המקורית שהי' לו בכל דבר המובא בפוסקים. לערך בשנת תשע"ח הגיע למנהלי המכון זכרון אהרן בירושלים עיה"ק ת"ו שבראשות הרב יונתן בלייער שליט"א,

לתלמידי שהחזרה כמה פעמים אינה רק סגולה לזכרון, אלא היא גם גדר של עיון וחינוך בהלכה, שכן שכל האדם מוגבל, ובפעם הראשונה הוא יכול להגיע בעיונו רק בשטח העליון של הבנה, וכשחוזר שוב הוא חודר ויורד לשכבה שני, ורק בחזרה של כמה פעמים הוא יורד לסוף דעתם של רבותינו זכרם לברכה לחיי עד, וא"כ כל חזרה וחזרה היא לימוד חדש בכונן ידוע (ראה עלי תמר על הירושלמי כרך ג' - מסי מגילה פ"ד ה"ג). הפוך בה והפוך דכולה בה. זכות תורתנו יגן עלינו ועל כל ישראל, ויהי לנו למופת ולדוגמא עד היכן יוכל בר נש להתעלות ולהיות דבוק בלימוד התורה.

קובץ עץ חיים עם' שצ' הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

אהבת הרב שהצילה את התלמיד מרדת

שחת

בטוח שהרב אוהב אותי?! השאלה כמו הייתה תלויה בחדר המדרגות, מהוססת, מבקשת רשות להישאל.

"כן, בני אהובי", הונחה יד אוהבת על כתפו. "אתה כמו בן יחיד שלי". נשמעה גניחה של רגל מנוונת שנגררת במדו גות ואחריה שוב: "אני אוהב

מכתב הגר"ח בראש מהדורתם, וציינו למטה, דלע"ע לא מצאנו המקום שכיין עליו הגר"ח צ"ל. בצאת הספר לאור, פנה אברך ת"ח מקרית ספר, להמכון שבידו מענה, ושלח להראות במ"ב הל' ראש חודש ס' תי"ט שער הציון ס"ק ב' בזה"ל: 'ומצאתי במבאר לפסיקתא שתמה ג"כ עליו'. והמבאר הוא לא אחרת מר"ש באבער הנ"ל. והיינו שסמך הגר"ח על בעל המשנה ברורה שהי' בן דורו שמצטטו ומביאו, וא"כ כשר הוא להביא משמו. ונתבהר להם למה לא מצאו ע"י המחשבים את המראה מקום, כי חפשו תיבת המגיה והי' צ"ל המבאר.

לאחר תקופה נכנסו חברי המכון להגר"ח צ"ע טעות.... פני הגר"ח נשתנו והסתכל עליהם כמתמי, ענו ואמרו, הרב כתב אלינו על ר"ש באבער, שהמ"ב מביאו בשם המגיה, אמנם לאמיתו של דבר מביאו בשם המבאר.... מיד נתמלא פני הגר"ח ששון וחדוה, והעלה רגשי שמחה על שפתיו, וכלומר ב"ה שהזכרון עובד ורק שגיאות כאלה מצוי' בימי זקנותו...

אשרי מי שנתפס בדברי תורה. לסיום נציין בזה מה דאיתא בשם הגאון רבי חיים מוואלאזין צ"ל, שהי' רגיל לשן

לשיעורים, בזה בזה שבוהה ומשם צועד כמו כולם לסדרים בבית המד רש. גם שם מנותק, בדיוק כמו בתפילות. כולו אומר, לא שייר. והרב שרבאני עוקב, ושותק. עד אותה עלייה במדרגות. אף אחד לא עמד שם, התלמידים ישבו בבית המדרש ורק הרב לבדו נכנס לבנין הישיבה, גורר את רגלו המנוונת לצד אליהו שהתקדם לכיוון היציאה. ארבע עיניים ושני לבבות. "אליהו, אוהב ליבי, כמה שאני אוהב אותך, מתוק מדבש אתה. כל כך אני שמח לבוא לישיבה ולפגוש אותך ראשון!"

אליהו ממאן לקבל את הברכה הלבבית. הרבה פעמים ראה את הרב מפרגן לתלמידים, אבל הוא לא קיבל מעולם שום מילה טובה. נכון שזו פעם ראשונה ששניהם לבד ללא אוזניים נוספות, אבל זו לא סיבה להאמין שבאמת הרב אוהב אותו. אין כאן בבנין אף אחד שידע מה עובר עליו בימים ובטח לא מה שעובר עליו בלילות, אין סיבה שיאהבו בחור שלא לומד כלום.

לכן התעקש לברר: "בטוח שהרב אוהב אותי?!" "ראית פעם אבא שלא אוהב את בנו יחידו? אני אוהב אותך כמו בן יחיד. אתה כל כך מיוחד, כמו מלך אתה!" העיניים הכבדות נצצו לרגע, ושוב כבו. עיניים אבודות של ילד קטן בגוף של בחור גדול.

גם המדרגות הסתיים במאמץ, כמו בכל יום. חבילת המכאובים שביקרה בגופו של הגה"צ רבי ראובן שרבאני זצ"ל, מעולם לא העניקה הנחות. מדי תקופה התווספה מכה חדשה או העמיקה מכה ישנה. לימים עוד ישמעו מפיו, בעוד גופו מתמוסס בייסורי תופת, כיצד מת חנן לקב"ה שיעניק לו עוד מחלות וייסורים, כמו שפלוני סובל וכמו שאלמוני מתייסר. שלא ייקח אותו מהעולם לפני שכל האיברים יחוו ייסורים של אהבה.

אבל הכאבים הבלתי פוסקים לא השפיעו על הסבלנות לתלמידים ועל אהבה יוקדת שלא נעצרה גם מול תלמיד מרדן. אשד של אהבה ועידוד היה שופע מפיו לכל תלמיד, גם לאלה שהיו ראויים ל"מנה".

כמו אליהו, לדוגמה. כי אליהו, מאז ומתמיד, היה אתגר לישיבה. לא קרא ולא שנה. לא התעניין ולא התחבר. באספות צוות הסכימו כולם לשלחו מהישיבה, אולי לשלבו במסגרת שמתאימה לבחורים כמותו. אבל רבי ראובן שמע ויצילהו מידם. "הוא לא מפריע לאיש, הניחו לי ואסתדר עימו בדרכי שלי".

וכיוון ששמעו הרבנים כך, נחה דעתם. רק אליהו עצמו לא חש שום התייחסות יוצאת דופן, נכנס

והיו התלמידים מעידים שאותן העמקות והישרות שקיבלו בשיעורי מן הגרב"צ, קיבלו בשיעורי גיסו, רק בגוון אחר.

לא רק מקרים פרטיים ביקשו את עצתו. גם מהלכים הנוגעים לכלל ישראל עברו על מפתנו. הקמת רשת החינוך התורני (כיום 'בני יוסף'), לדוגמה, נבנתה בשנותיה הראשונות על פי הדרכתו הפרטניות, לצד ייסוד קהילות ובתי מדרשות רבים.

ואם מכל העולם הפנו את שאלותיהם וקיבלו את הכרעותיו, על אחת כמה וכמה בתוך הישיבה עצמה. אם הרב שרבאני הורה לא להיטפל באליהו ובטלנותו, אות הוא שאין לעשות מאומה. עד שיבוא יום.

והיום הזה הגיע. בחושיו העדינים חש הרב שרבאני כי כעת הקרקע בשלה ובדיוק בה בעת חימם את ליבו. פעם ופעמיים וכבר נכנס לבית המדרש. עדת בחורים עולות הקיפה את הרב, שוחחו עימו בלימוד ושב למקומם.

ואז ניגש אליהו בשלישית. קולו רעד קמעא. "אני מבקש שהרב יאמר לי את האמת, הכי כנה שאפשר. הרב באמת אוהב אותי, או שזה סתם משפט? בבקשה יאמר לי הרב את האמת"

בשנים ההן היה הרב שרבאני משמש משגיח על כל בית המדרש, מסייר בין הספסלים, מתנצח עם הבחורים, מחמם את הלבבות ומשגיח על סדרי הישיבה. בשנים הללו ידעו כל דורשי עצתו של הרב שרבאני לה מתין מחוץ לבית המדרש עד תום הסדר. יהודים רבים דפקו על דלתותיו וביקשו עצה, איש איש וחבילותיו עימו. זה בחינוך ילדיו וזה בשלמות ביתו, זה בקשי עבודה וזה בקשיי בריאות. מעולם לא חסרו צרות לעם ישראל.

התנאי היה: "לא בזמן סדרי הישיבה". את כולם ישמע, אבל לא בזמן שבו התמסר לתלמידיו. בשנים מאוחרות יותר, כאשר ציבור הפונים הלך וגדל, הורה להנהלת הישיבה למנות משגיח אחר תחתיו והוא ישב בירכתי בית המדרש לאחר השיעור, לא כמשגיח.

עצותיו של הרב שרבאני נשקלו בזהב. היו יהודים שהגיעו בטיסה ישירה רק כדי לשמוע את דעתו, וממנו שבים חזרה לשדה התעופה, עם הכרעה ברורה. משפחות שלמות ניווטו את חייהן בהתאם למתווה ששמעו מפיו.

גם גיסו הגדול, מרן הגאון רבי בן ציון אבא שאול, הפנה אליו שואלים. במיוחד בעת שהוכנס לאשפוז רפואי או שנסע לחוץ לארץ, אז גם מינה אותו למסור שיעורים תחתיו בישיבת 'פורת יוסף',

"הרב יראה את היד שלי, מה יש מתחת לשעון". הרב מביט בשעון, פתק זערורי מקופל תחתיו. אליהו שולף אותו ומציג מספר טלפון המשורבט בכתב יד. "אני קורע את הפתק הזה". קולו הפך ללוחש כאדם המגלה את סודו הכמוס ביותר ומפקיד אותו בידיים נאמנות.

"רק לרב אני מספר. אף אחד לא יודע, גם לא ההורים שלי!"

הרב מביט שוב במספר, מתחתיו בכתב קטן מופיע שם ארגון שהיה פעיל בזמנו, ארגון ש'התמחה' בלעודד בני ישיבה לצאת ולפקוד, רחמנא ליצלן. "קבעתי איתם שיבואו היום בצהריים", סיפר אליהו. "הייתי איתם בקשר תקופה והחלטתי לעזוב את הכל. הם ייקחו אותי לקיבוץ בצפון, שם אהיה אחראי על הרפת. אם אין אדם אחד שמבין מה שאני עובר, אשליך מעלי את הכיפה והציצית, אחיה את חיי בלי שום עול.

"כבר ירדתי במדרגות. מבחינתי סיימתי הכל. את מכתב הפרדה למשפחה כבר כתבתי והחבאתי במי קום שבו הם ימצאו אותו אחרי שאעזוב. ואז הרב מגיע ואומר לי שהוא אוהב אותי. שנים לא שמעתי שאוהבים אותי, רק כועסים וגוערים ולא חושבים אולי אני עובר משהו".

--- "אהוב ליבי, אתה כמו הבן שלי. אילו מידות נפלאות יש לך, כמה אתה טוב לב, אני רואה את הכל!"

ההתרחשות הבאה הייתה בהפתעה. במרכז בית המדרש פרץ בכי אדיר מפיו הרוטט של אליהו, בכי של ילד הכובש תחתיו משא של כל בעולם כולו, בכי של בחור צעיר שלא יכול להתנתק מהעול הרובץ עליו, עול הגדול פי כמה ממידותיו. אליהו ייבב ובכה מאין הפוגות, ראשו טמון בין ידי החובקות של הרב שר"באני, ורק כתפיו הרועדות בחוסר שליטה מספרות על בחור שבוכה בכי של סלעים והרים, בכי של גאיות ועמקים.

בגרות הייתה בחבריו באותה שעה, השימו עצמם כאינם רואים והמשיכו בתלמודם, מנצחיים בקולם את קול יבבותיו, ולאט לאט צעד עם רבו לחדר סמוך לבית המדרש.

הרב שרבאני לא שואל כלום, לא מאיץ בנער הבוכה, ולא מפציר לספר מה קרה. רק מחבק את ראשו, לוחש מילות עידוד, ומבקש מרב נוסף שיתלווה אליו עם כוס מים קרים.

"הנה זה, הרב". אליהו מושיט את יד שמאלו. קולו נע בין זעקה להתרסקות, משל חושש שלא יספיק לומר את אשר על ליבו.

חולם, כאילו מישהו העלה על דעתו שכבר כמה חודשים אני לא ישן על מיטה, אלא מתנמנם על כורסה ליד אמא החולה. מבחינתי היה לקרוע הכל. עד שהרב פגש אותי במדרגות, דקות לפני היציאה החוצה.

"הרגשתי כזה משב של אהבה מהרב וביקשתי לב דוק זאת בשנית. היו ניכרים דברי אמת והתלבטתי. בטלפון הציבורי התקשרתי לאיש הקשר, הודעתי לו שיש לי עיכוב ובערב ניפגש. הם כבר סידרו לי קיבוץ בצפון עם לוקסוס, ככה האיש הזה אמר. אז יחכה הקיבוץ עד שאבדוק בוודאות".

דממה שררה. עד שאלהיו שאל שוב, מהוסי: "הרב עדיין אוהב אותי?!"

את הסיפור סיפר הגה"צ רבי ראובן שרבאני זצ"ל בכנס מחנכים בארגנטינה, זמן קצר לפני הסתת- קותו, ג' באייר תשע"ז הרב אביאל חיים חורי משפחה כ"ז בניסן תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

כוחו של לימוד

אילו היה א' י מי לוחש על אוזנו של מיודענו הנלבב, הרב אשר קליין, שבמהלך הטיסה אליה

הבכי התחדש, מתון יותר, משוחרר יותר. בכי של לב טהור, לב מתגעגע להיות מה שהוא באמת. עיניו של הרב שרבאני מלטפות את אליהו בחיבה, עדיין לא מאיצות. כשיאסוף את כוחות נפשו, ימשיך לספר. "איני בטלן, הרב. אני אוהב ללמוד. אבל לא מסוגל. מדי ערב החברים הולכים לבית או לפנימיה, מרגישים קצת בית, אולי טועמים איזו עוגייה, מפטפטים עם האחים ועם ההורים עד שמתאר גנים ועולים לישון. אצלי, הרב, אצלי רק מתחיל היום. אין עוגייה ואין אמא שמחכה. בעצם היא כן מחכה, אבל לא להתעניין מה שלומי, אלא אני צריך להתעניין מה שלומה.

"אמא שלי חולה במצב קשה ואבא לא מסכים לספר לאף אחד. אנחנו צריכים לטפל בה. כל היום אחיות שלי מטפלות בה, עד שמתעייפות. בלילה מגיע התור שלי. הם לא חושבים שגם אני עייף מהשיבה. אסור לי להיות עייף, כי אני הכי גדול בבית. אז אני צריך לשבת לידה כל הלילה, להאכיל אותה בכפית אחר כפית".

"ואיפה אבא?" שואל הרב, מזועזע.

"אבא עובד קשה בלילות. הוא חוזר מאוחר וקורס מייד. הבנתי שאני חייב להציל את הבית לבד, עד שהרגשתי שאיני יכול יותר. בישיבה לא מתייחסים אלי, לכל היותר גוערים על זה שאני

ומשציווה ההוא 'תדפדף', דפדף רבי אשר ומהר
מאד מצא את עצמו נצבט מעצמו, מוודא
שהתרחיש שהוא נמצא בו, אמיתי. זה שלצידו
עצם את עיניו והחל להקריא את המשנה
הראשונה, עבר לגמרא, לא פספס שורה, לא דילג
על מלה. דף אחר דף אחר דף. בבהירות, בעל-
פה.

ערפל של מסתורין אפף את המטוס - - -

•••

"הפעם האחרונה בה שזפו עיניי את אותיותיה
המאירות של 'קידושין', היתה לפני שלושים שנה",
סיפר ההוא. "נער צעיר הייתי, למדתי בישיבה
ירושלמית אולם עיניי פזלו החוצה. במהלך היום
הייתי שוהה בישיבה ובערבים שוטטתי ברחובות
הסמוכים לבית הורי", בשכונת גאולה הירושלמית,
לא הרחק מישיבת חברון. בחור מתלמידי 'חברון'
שהבחין בי משוטט, הזמין אותי ללמוד אתו.
ההצעה קסמה לי והתחלנו ללמוד, ערב אחר ערב,
את מסכת קידושין. וכל-כך נעימה היתה הקביעות
ההיא, עד שנשרשה המסכת הזאת בליבי בת-
למים עמוקים שאינם יודעים שכחה".

דקות חלפו מאז החזירו ר' אשר בשאלה לגבי
שמו של העלם, החברוילע'ר, עד שההוא מזכר.

הוא מתעתד לעלות בדקות הקרובות, בקו נתב"ג-
בודפשט, יעצור הטייס את המטוס על בקרת
שיוט, ייצא מתא הטייסים כששטריימל זנבני
לראשו וכתונת פסים ירושלמית לגופו וירקוד את
ריקוד הקד' צ'קה המסורתית, היה הדבר נשמע
אמין יותר מאשר אותו מפגש רב פלא אשר נכון לו
במהלכה של אותה הטיסה.

טייס מרקד לא היהשם, אבל היהשם יהודי
שחזותו אינה מספרת על יהדותו, בגיל אמצע
החיים, שהתיישב ליד ר' אשר.

כשזה האחרון שלף גמרא מסכת קידושין
מצקלונו, התגבשה השיחה ביניהם. היה זה
בימים שלפני חג השבועות לפני ששנים. ר' אשר
עשר את דרכו לבודפשט משם יועיד את פניו
לזוינה המלכותית, שם התקיימה ועידת רבנים
גדולה אותה עליו לסקר. והימים ימי מסכת קידושין
במסגרת 'הדף היומי'.

"מה אתה לומד?" שאל היהודי גלוי הראש. ר'
אשר הסביר לו בחינניות על הדף היומי ועל מסכת
קידושין ומהר מאד גילה ששכנו לטיסה מביט עליו
בעיניים של 'אתה מספר לי מה זה מסכת
קידושין? השכן כחכם והמהם ואז פלט: "את
מסכת קידושין אני מכיר היטב. רוצה לבחון אותי?
תדפדף לתחילת המסכת, לפרק 'האישה מקנית'".

משפחתו. שלושים שנה שאני מתפלל עליו שלוש פעמים ביום. והנה, פתאום, אני שומע את שמעו

ואף מקבל את מספר פלאפוני האישי."

למחרת היום, פגשתיו שוב. עדכון היה בפיו: "כבר דיברתי אתו. דמעות רבות נלוו בשיחת הטלפון הזאת וגם החלטתי לא לשקוט על השמרים ולהתחיל לפעול. בימים הקרובים אני עתיד לבקר בארץ הקודש בעקבות שמחה משפחתית. סיכמתי אתו שהוא יאסוף אותי משדה התעופה ונחדש את הקשר בינינו".

העדכון הנוסף לא הגיע כל-כך מהר. הזמן חלף ועשה אתשלו. הדין בעיסוקיו ההלכתיים ורבי אשר בעיסוקיו במעשי צדקה וחסד (וגם, לצד זה, בעסקי העיתונות המשובחים והמשועבדים). ולא היה יכול ר' אשר לשמוע את המ' שכו של הסיפור אלמלא זימנו הקב"ה לפונדק רבני מהודר בלונדון הבירה, כשטס לפני שבוע ימים להשתתף בוועידת הרבנים הגדולה שה' תקיימה שם ברוב הדר.

וכסיפורו:

שם, בלונדון, פגשתי את אותו רב ווינאי, שמייהר לספר לי: "אתה יודע מה קרה מאז? מהפכה! מדי שבוע בשבוע, באדיקות רבה, אנו משוחחים טלפונית. אני מוסר לו 'ווארט' עם מסר מעשי. והוא

"קראו לו כך וכך", הוא קרא בקול. ניכר היה שרוחו סוערת בקרבו.

ותסער גם רוחו של רבי אשר, אוהב ישראל הגדול:

"אני מכירו היטב. הוא מכהן כיום כרב ודיין חשוב בקהילה החרדית בווינה. ולא תאמיני? מחר אני אמור לשהות בווינה בוועידת רבנים מיוחדת וללא ספק אפגוש אותו. איזו השגחה פרטית מופלאה. האמסור לו דרישת שלום בשמך?"

היהודי היסס. רישומם של חיבוטים נרש' מו על פניו. בסוף אישר, ולא עוד אלא ששלף מכיסו כרטיס ביקור, רשם את מספרו האישי וביקש למוסרו לידי אותו בחור ד מ ן חברון, כיום ד מ ן וינה.

...

מספר לי רבי אשר:

את אותו חברותא שנעשה לרב ודיין פגש'תי ביום המחרת בטקס רבני שהתקיים בבניין העירייה המקומית. הוא שמע וניתר, פיזית, בהתרגשות. "לא יאומן. לא יאומן", הוא לחש לי ולעצמו כאחד, "שלושים שנה שליבי נוקפני שאולי-אולי לא עשיתי די כדי שהוא לא יעזוב את עולם הישיבות ואת עולם היהדות גם יחד. שלושים שנה שאני תר אחריו ואיני מוצא, מאחר ושינה את שם

הכל היה טוב ויפה עד שלפני כשנה, בדמדומי תקופת הקורונה, ראה אביו כי מה שהיה - הוא לא מה שקורה עכשיו. אם הוא היה קם באשמורת הבוקר ללמוד לימודים עצמאיים ומסכתות נוספות, לפתע החל לאחר לתפילה. בתחילה חשבו כי אולי הוא לא מרגיש טוב ויש לבדוק את הרקע הרפואי, אבל לא, דוד נח היה ב"ה בריא אולם, ומשום-מה כבר לא היה מעורר השחר. זה נמשך גם בזמנים אחרים. כך גם בקשר עם המג"ש שכבר גם לא היה כפי שהיה רגיל, והמבחנים המהודרים שתמיד הצטיינו בציונים מעולים ובהערות מחמיאות חזרו חיוורים ומלאי חורים תחת תשובות מלאות ומפורטות. משהו עצוב עובר עליו, הרגישו כולם ההורים והמורים. גם כאשר נועדו אביו עם ראש הישיבה וניסו לטכס עצות, לא מצאו את הדרך ולא זיהו את הסיבה, וגם בשיחה עם דוד נח, תחילה בעקיפים ולאחר מכן במישרין, הוא לא ידע לומר מה קרה, ורק באופן כללי הוא טען כי הוא מתאמץ אבל לא מצליח.

מסתורי הנפש, משעוליה ועיקוליה של הנפש בימי הבחרות הסוערים רבים הם, ולא תמיד ברורים, מזמנים ומזמינים אתגרים רבים, ולא תמיד ניתן לזהות מה יש לעשות בנדון, ורק

מתחזק. מקפיד על הנחת תפילין ושמירת שבת מכל משמר ועוד היד נטויה".

...

הסיפור המיוחד הזה מותיר אותנו עם מסר עוצמתי במיוחד. הוא מלמד אותנו על כוח השפעתה של התורה הקדושה. כוחה של מסכת הנלמדת בשנות הנעורים, בשעות-לא-שעות, שנצרכת במוח ובנשמה ובסוף מחזירה את הלומד למוטב. כוחו של 'הדף היומי' אשר כאשר מתמידים בלימודו (ורבי אשר מיודענו מקפיד במסירות נפש על לימוד הדף, מזה כמה מחזורים) – סופו שהוא משפיע לא רק על הלך-מד, אלא על העולם כולו יקוותיאל יהודה גזל המבשר הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

מה שאדם עושה לעצמו הוא עושה

דוד נח (שם בדוי) היה בחור מן המצויינים בכיתה. בעל כשרון לא רגיל ועם כוח התמדה שהשילוב ביניהם הוא תמיד מבורך. ירא שמים ומוכתר בחסידות, בעל מידות ונוח לבריות, אהוב אצל החברים ונושא חן. כך היה בילדותו וכך גדל להיות גם בבחרותו, בחור חשוב וטוב.

לבו את הבה"ח דוד נח נ", למען תהיה לו לזכות תורתו שהוא לומד בכל יום ויום.

ראש הישיבה חזר לעירו, והחליט לשתף את דוד נח בסיפור. הוא קרא לו לחדרו, שאל בשלומו ובטבעיות סיפר לו את הסיפור כיצד נדיב אחד, בלי לפרט בשמו ובמקום מגוריו, ביקש ממנו שיציע לו שם של בחור חשוב לתרום לזכותו, ומיד ללא היסוס מסר לו את שמו של דוד נח, וכעת יש יהודי אשר מידי חודש בחודשו תורם סכום מיוחד עבור ההוצאות של הלימוד שלך.

העסק הטוב של הסבא... לא חולף יותר משבוע, ולפתע יש סימני התאוששות במצב הרוחני. לעולם לא נדע האם המעשה עצמו או אולי העובדה כי ראש הישיבה שיתף וסיפר לו את זה, אבל בסופו של דבר בחסדי שמים - שב דוד נח וחזר לאיתנו הראשון, הרוחני, בעוצמה גדולה ונכבדה אפילו יותר.

שוב הגיע מוקדם לשיעור שלפני התפילה, שוב התערב בשיעורים וחידיש, ושוב הוסיף בלימודיו ואף חזר על לימודים ישנים אפילו ביתר שאת, וכיצד הגדיר זאת אביו לאחר מכן - בהתרגשות מהולה בדמעות גיל? "הרגשתי כאילו אני מתעורר מחלום רע אל מציאות מרגשת וטובה"...

אבל הסיפור לא נגמר כאן.

הדמעות, דמעותיה של אמא, בעת הדלקת נרות של שבת - התרבו והתגברו כמעייין בתחינה לאדון כל הנשמות, כי יחזק את לב הנער וירומם את נפשו מעלה מעלה.

ובדיוק באותם ימים, היה זה בתחילת החורף של שנת תשפ"ב, לפני כחצי שנה, הוזמן ראש הישיבה להיות נוכח בפגישה, מעבר לים, עם תומך נכבד הרב ר' ש' שליט"א, כאשר בשולחן ישב גם אחד מהנהלת ה"מרכז", ועל השולחן עלה הרעיון של "תומך כהלכה". האיש התלהב מאוד, ופנה לראש הישיבה: "תן לי שם של אחד מחשובי הבחורים, שאני רוצה לצד התמיכה שלי, להוסיף תמיכה מיוחדת גם עבורו".

ראש הישיבה חשב ובהשגחה פרטית עלה לו שמו של דוד נח. הוא הציע את שמו וסיפר קצת לנדיב על מעלותיו הגדולות של הבחור שהוא נוח לשמים ונוח לבריות, כאשר הוא אינו מפרט מפאת כבודו של הבחור, כי כעת הוא בתקופה של ירידה ומקווים בקרוב לשוב ולהיות "דוד נח" כמו שהיה קודם לכן.

האיש הסכים מיד, ועל אתר נחתם כתב כי מעתה הנדיב הרב ש' הוא גם "תומך כהלכה" לצד שאר מדרגותיו ותואריו ב"מרכז", והוא מאמץ אל

וראש הישיבה שליט"א שסיפר לנו זאת מסכם ואומר: אין לנו השגה בתהלוכות העולם כי אם אמונה חזקה שהיא מוליכה דרכנו ולפעמים מתגלית לנו עד כמה גדולה הזכות והאחריות שלנו להיות שותף לעמלי התורה, ולפעמים ישנה הבזק אור, קרן-אור שמגיחה מבין העננים, המראה לנו כי גם בעולם הזה, כאשר נוטלים זכות זו, זוכים לשפע השפעות של נחת ושמחה. (כל בעלזא סיון תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

הבבא אלעזר אמר עוד תשלחו להם חול

גם היום, במרחק של שנים, מתקשה איש שיחננו, רבי אבנר משה ביתאן, לשכוח את הבהלה שאחזה בו באותם רגעים, כאשר נודע לו כי כל מעשי ידיו עומדים לטבוע בים; את הפחד המצמית שלפת אותו כשהתברר לו שההשקעה כולה עומדת לרדת לטמיון. "אני זוכר עדיין את הרגע", הוא מספר, חוזר כ- 30 שנה לאחור, לחממות הפורחות שאותן הקים בגוש קטיף. "לא אשכח כיצד רגע אחד ראיתי

אחד היוזמות של ראש הישיבה היה שהבחורים המצויינים של שיעור ג' ילמדו בעת "סדר שלישי" עם הבחורים של שיעור א', כדי להעניק להם געשמאק וטעם בלימוד ובחזרה, ובפרט ללמוד לימודים ישנים, כדי שיישאר אצלם ובזכרונם מה שלמדו ולא יהיה כזרע ואינו קוצר.

היה זה בחודש אדר הראשון. מצוייני שיעור ג' בחרו להם עם מי בשיעור א' הם רוצים ללמוד. דוד נח בחר משום-מה ללמוד עם זאבי (שם בדוי), משום-מה, הוא מצא חן בעיניו, אע"פ שידע היטיב כי זאבי הוא בחור מתקשה בלימודים, מעט איטי, שצריך להתאמץ וללמוד איתו ולהסביר לו הרבה פעמים, אולי לא ארבע מאות פעמים כתלמידו של האמורא רב פרידא כמסופר בגמ' (עירובין דף נ"ד)... אבל בהחלט הרבה פעמים והיא לא משימה קלה ונוחה.

אבל מסבב כל הסיבות סיבב כך, מספר ראש הישיבה בדמעה של התרגשות, כי דווקא דוד נח "החדש", יאמץ לעצמו את זאבי, שהוא נכדו לא פחות ולא יותר של הרב ש', התומך שנותן כל חודש סכום כסף עבור דוד נח, וכך מן השמים סיבבו כך שירוויח בכפליים, וכיום, כאשר זאבי מבין הרבה יותר ומחובר לתורה הרבה יותר, הרי זה בזכות הסבא שלו שעשה עסק טוב - - -

יכיר בתוצרת חקלאית כיתשמיש קדושה; ויאפשר יצוא של עלי חסה לארה"ב".

כהכחה, מציג רבי אבנר את המסמך עליו מתנוסס הלוגו של ה-FDA האמריקאי אשר קובע שחור על גבי לבן כי החסה, תוצרת חקלאית מובהקת, מוגדרת כ"צרכי דת" ומשכך ניתן לייבא אותה לארה"ב. מאז אותו אירוע תקדימי חלפו עשרות שנים, ואירוע מעין זה לא התרחש שוב.

"בעיני, לא מדובר רק בסיפור מופת", הוא מדגיש, "אלא בסיפור שיש בו מסר אמיתי. הרב זצ"ל ביקש למנוע מצב שבו יכשלו יהודים רבים בארה"ב באכילת ירק שיש בו חשש של חרקים בליל הסדר, ולשם כך הוא שייד מערכות, כאשר הוא מחולל נס שאין לו כל הסבר טבעי, פשוטו כמשמעו".

הזמנה מעבר לים

את רבי אבנר משה ביתאן אנו מכירים כבעליה של חברת 'אגרוטבע' המשווקת ירק ללא תולעים, שכיום הפך למוצר בסיסי במטבח היהודי הכשר. בירדן, אגב, דווקא מכנים אותו בשם אחר: 'שייח' מוסה'. שם שמו הולך לפניו הן בקרב הפלאחים החקלאים שעובדים בשירותיו בכל שנת השמיטה, והן במסדרונות השלטון של הממלכה ההאשמית, בזכות האימפריה החקלאית אותה

לפניי מרבד מרהיב של שתילים ירוקים, ורגע לאחר מכן כבר לא ראיתי כלום. ראיתי רק שחור בעיניים".

מאז חלפו שנים. מפעל החממות הענקי, שהשתרע על פני אלפי דונמים בשטחי גוש קטיף, נעקר ונחרב עם חורבן יישובי גוש קטיף, והחממות הועתקו והן פורחות היום בנגב. אך על אף התהפוכות שעברו עליו, את אותו הרגע מתקשה רבי אבנר לשכוח.

"זה היה רגע נוראי שבו חלחלה לפתע למוחי ההכרה שכל הפחדים מהם חששתי התממשו", הוא מתאר. "המפעל קורס, ואני קורס יחד עמו, קריסה שאין אחריה תקומה. בדרך הטבע לא ראינו כל סיכוי".

ואז התרחש לו הנס, שעד היום אין כל דרך טבעית להסבירו, פרט לכך שמדובר במופת גלוי שאותו ראה בחדרו של מי שהיה ערב לאותה עסקת ענק: האדמו"ר רבי אלעזר אבוחצירא זצ"ל מבאר שבע. "באותו רגע ידעתי דבר אחד: הרב היה ערב לעסקה, ונכנסנו אליה רק לאחר שהוא הבטיח לנו כי היא תצלח. אך עד היום, כל מי שנחשף לסיפור הזה מתקשה להאמין לו. אחרי הכל, טרם נשמע כדבר הזה, שה-FDA האמריקני

הקים ואשר מייצאת תוצרת חקלאית בהיקף נרחב לשווקים היהודיים בישראל ובארה"ב.

אז, בסוף שנת השמיטה תשנ"ד, המציאות הייתה שונה. ענף הירק ללא חרקים היה עדיין בחיתוליו, והמגדלים עשו בו את צעדיהם הראשונים. רבי אבנר, ששימש אז כמנכ"ל חב' 'גלאט עלים', נערך לחזור לעבודה בחממות שעמדו מושבתות במהלך שנת השמיטה, כשבכונתו הייתה להגדיל את התוצרת ולצרף אליו מגדלים נוספים.

החברה הייתה מורכבת אז מכמה חקלאים, שגידלו חסה, כרוב וכרפס, דבר שנחשב אז לחידוש בשל הייחודיות שלהם - ללא חשש חרקים. רבי אבנר שימש כמנכ"ל החברה יחד עם שותפו רבי יהודה קוקה. בנוסף היו שותפים בחברה גם רבי רפאל שלום, וכן רבי גיל בן משה ז"ל, שהיה אחראי בעיקר על הניהול האדמיניסטרטיבי

מי שביצע את הפעילות החקלאית בפועל היה החקלאי רבי אלי בן נעים ממושב גדיד, אותו מכנה רבי אבנר 'אבי רעיון הירקות ללא החרקים',

כשהוא מציין כי המצאת הירקות העליים נטולי החרקים הייתה רק אחת מתוך רבות שנבעה ממוחו הפורה. "את אלי בן נעים מכירים אולי

שמו רשומה שורה של המצאות, בעיקר בתחום החקלאי אך לא רק". החקלאים, שזכו לקיים בשנה השביעית את מצוות 'תשביתו; נהנו אז מהברכה השמורה לשומרי השביעית, 'וצויתי את ברכת; כשהם רואים ברכה רבה בשנה השמינית. המטעים לבלבו, הירקות שגדלו נחשבו לאיכותיים במיוחד, ולמשרדי החברה זרמו הזמנות רבות כבר בתחילת החורף, לקראת חג הפסח של שנת תשנ"ה.

באותם ימים סופקה תוצרת החברה אך ורק בארץ, כאשר הם לא מעלים בדעתם לצאת להרפתקה של שיווק תוצרת חקלאית לחו"ל, אך אז אירעה לה תפנית. "רבי ציון כהן, סיטונאי ידוע שמחסניו היו ממוקמים בשכנות לנו. בגבעת שאול, פנה אלי וסיפר לי שידידו - סוחר אמריקאי בשם רבי יחזקאל רוט (ראטה) - נחשף לחידוש המהפכני של ירק ללא תולעים, והוא מעוניין לבצע הזמנה גדולה של חסה על מנת לספק לקהילה היהודית הגדולה המתגוררת בברוקלין".

קופציס למים

ללא תולעים, אך השיווק כשל שוב ושוב וההפסדים היו רבים.

"בסופו של דבר, רק בזכותו של רבי יוסף גיל בן משה זצ"ל, הרעיון יצא אל הפועל. הוא היה תלמיד חכם ואדם נדיר. למרות מצבו הבריאותי והעובדה שהוא הוגדר כנכה במאת האחוזים מאז ילדותו, הוא ידע תמיד לסייע לשני. וכך, כשהגיע אליו רבי אלי בן נעים וסיפר לו על המצוקה, נרתם רבי יוסף לעזרה. הוא נסע עם כיסא הגלגלים שלו ממקום למקום, הגה ותכנן ושכנע, ולבסוף זכה להקים את מערך השיווק וההפצה הראשון בעולם בתחום זה";

חברת "יעל-חסלט" הייתה הסנונית הראשונה בתחום. להקמתה היו שותפים גם גיסו של רבי אבנר - רבי אהרן כהן, איש החסד רבי רפאל שלום ומשפחת רחימי. כך שכאשר הגיעה ההצעה המפתה מארה"ב, כינס רבי אבנר את כל המנהלים בחברה במטרה לשבת על המדוכה.

"ערכנו בדיקה ראשונית, שבסיומה נפגשנו עם רבי יחזקאל שהגיע במיוחד מארה"ב יחד עם הסיטונאי ששמו היה רבי ישעיה ('שעיה') מחברת 'ברוקלין פרודוקט'; בהמשך יצאנו לשטח, לחממות שבגוש קטיף, כשהאורחים מחו"ל מתרשמים מאד. בתום הסיור הם החליטו להזמין כמות

אך למרות ההזדמנות והפיתוי הכלכלי רבי אבנר דווקא לא התלהב. הסיבה לכך הייתה חששו שהחברה לא תעמוד במשימה. "אמנם מדובר היה בהזמנה ענקית, אך כששמעתי זאת לא ידעתי האם ניתן בכלל לבצע בהצלחה את הלוגיסטיקה המורכבת הכרוכה בכך - אריזות מיוחדות, הובלה דרך האוויר, בדיקות איכות שלא הכרנו, הטסה בקירור ועוד. מסיבה זו חששתי להיענות לכך בחיוב";

אבל נראה שבצד השני הביקוש היה חזק מאוד. רבי ציון לא הרפה, והוא הפציר ברבי אבנר ביתאן שלפחות יפגש עם הסוחר האמריקאי ואכן, רבי יחזקאל רוט הגיע לארץ הוא נפגש עם רבי אבנר והפגין התלהבות רבה כשהוא משדר אופטימיות לגבי הצלחת המתם. אך עדיין, הספקות לא נעלמו.

ממה חששתם כל כך?

"צריך להבין, היינו כבר למודי אכזבות. כמה שנים קודם לכן יסדנו את חברת 'יעל'; שהמותג שלה - 'חסלט' - היה החלוץ בתחום, אך ראינו אכזבות רבות. זרענו בדמעה, ולא זכינו להגיע במהרה ל'ברינה יקצורו'; אמנם הצלחנו לגדל חסה

עצומה מאד במושגים של אותם ימים: מאה אלף יחידות של חסה".

ההזמנה העצומה גרמה אז להרבה שמיטות לסת. "זו הייתה הזמנת ענק, מעל ומעבר לציפיות, מה גם שתג המחיר היה עצום: שלושה דולר ארה"ב עבור כל יחידת תוצרת. סכום גבוה מהמקובל. למרות זאת, עדיין הייתי רחוק מלהתלהב. אם כבר, דווקא הייתי מוטרד".

למה. לא חיפשתם להעשיר את קופת החברה? "כי אחרי הכל, היה מדובר בעסקת ענק, ואני חשתי 'להעמיס' עסקה כזו על עמוד השדרה הכלכלי הצעיר של החברה. בנוסף, דאגתי משלל הסיכונים בעסקה שיכלו לזעזע את יציבותה הפיננסית במידה שחלילה ניכשל. ולא חסרו סיבות שיכלו להביא לכישלון".

לאור זאת, דרשו בחברה שכתנאי קודם למעשה - ייחתם הסכם משפטי ברור שיפרט ויכלול את כל הסיכונים, כשהדרישה הנחרצת היתה שאין דרך חזרה. "כדי לעמוד בהספקים נדרשנו להוסיף ולצרף אלינו מגדלים נוספים, להתרחב לשטחים אחרים, ובעיקר לרחוס עוד ימי עבודה רבים על מנת לעמוד ביעד. עמדתי אפוא על כף שהם יפקידו בידי ערבות בנקאית של מאה אלף דולר, כאשר דרישה זו הייתה תנאי יסודי לקיום ההסכם

הפקדה בארה"ב... רבי אבנר, שזהירותו הטבעית מנעה ממנו גם לפני כן להיסחף אחר ההזמנה המיוחדת - חש מועקה. ליבו ניבא רעות. "חשתי שהתחזיות השחורות מתממשות. גם כך הדאגה לשלום החקלאים והחברה הייתה עצומה, והיא הדירה שינה מעיני. כעת לאור העובדה שהערבות לא הועברה, נעלמה גם מקצת התקווה שהייתה לי. אשר יגורתי בא לי".

רבי אבנר, שזהירותו הטבעית מנעה ממנו גם לפני כן להיסחף אחר ההזמנה המיוחדת - חש מועקה. ליבו ניבא רעות. "חשתי שהתחזיות השחורות מתממשות. גם כך הדאגה לשלום החקלאים והחברה הייתה עצומה, והיא הדירה שינה מעיני. כעת לאור העובדה שהערבות לא הועברה, נעלמה גם מקצת התקווה שהייתה לי. אשר יגורתי בא לי".

לאחר כשבוע בו ניסו לטפל בבעיה בנחת, הגיע הרגע שבו הפנימו בגלאט עלים' כי חשוב לקבל החלטה לכאן או לכאן. ואכן, השיחה בוצעה, כאשר בניגוד לקודמותיה היא לבשה הפעם אופי מעשי ונחרץ יותר. אך משום מה, התחושה הייתה שבעוד שבארץ מפלס הלחץ מרקיע שחקים, בני השיח בארה"ב אינם שותפים לתחושה והם נותרו רגועים. רבי יחזקאל הקשיב, שמע, אך המשיך לפזר מסרים מרגיעים. "היה בסדר", חזר ואמר. מכיוון שכך, קיבל רבי אבנר החלטה ברורה: עוצרים. עכשיו. "זה היה רגע כואב, אך לא הייתה לנו אלטרנטיבה. היה עלינו להודיע לחקלאים שעליהם להפסיק את הגידול, מכיוון שלחברה אין יכולת כספית לממן את ההפסדים במידה שהם ימשיכו להשקיע. אחרי הכל. המצב היה עדיף על פני מצב אחר שבו נגדל, נקטוף ונארוז, ובסופו של דבר הסחורה תירקב במחסנים".

אך מארה"ב עדיין נשמעו זמירות אחרות. "רבי יחזקאל התנצל בפני והוא ביקש ממני לחכות. 'השוק כאן רותח'. סיפר, 'בעלי החנויות התלהבו וביקשו לרכוש את התוצרת, כשלאראשונה יוכלו להציע ללקוחותיהם חסה ללא תולעים. כל מה שנדרש הוא עוד קצת אורך רוח...'".

אך הדברים לא מצאו להם מסילות. "אמנם", הוא משחזר, "בשיחה הכל נשמע בסדר והיו רגעים שכמעט ורציתי להיסחף בהתלהבותו, אך מתוקף האחריות שלי כמנכ"ל החברה ידעתי שאסור לי לוותר על דרישתי החד משמעית ממנו לעמוד בהתחייבותו".

ואז, תוך כדי שיחה, כשנראה היה שאין מנוס מאשר להודיע על הפסקת הגידול, על כל המשתמע - צועק לפתע רבי יחזקאל: "רוצה ערבות? אתן לך את הערבות הטובה ביותר", הכריז הסוחר האמריקאי "אתה תראה, אכניס את הרב לעניין והוא יפתור את הבעיה. הוא ייתן לך את הערבות שלו. וכך נעשה ביחד זיכוי הרבים גדול".

גם היום, ממרחק השנים, מתקשה רבי אבנר להבין איך הם הסכימו לדבר בכלל על הרעיון. "משיחה עסקית טהורה, הגענו לדבר על זיכוי הרבים. אמנם, ביסוד כל פועלנו עמדה ההכרה

השיח בארה"ב אינם שותפים לתחושה והם נותרו רגועים. רבי יחזקאל הקשיב, שמע, אך המשיך לפזר מסרים מרגיעים. "היה בסדר", חזר ואמר. מכיוון שכך, קיבל רבי אבנר החלטה ברורה: עוצרים. עכשיו. "זה היה רגע כואב, אך לא הייתה לנו אלטרנטיבה. היה עלינו להודיע לחקלאים שעליהם להפסיק את הגידול, מכיוון שלחברה אין יכולת כספית לממן את ההפסדים במידה שהם ימשיכו להשקיע. אחרי הכל. המצב היה עדיף על פני מצב אחר שבו נגדל, נקטוף ונארוז, ובסופו של דבר הסחורה תירקב במחסנים".

משנים כיוון |

השיחה הייתה כואבת. במשרדי החברה בישראל ישבו בעלי החברה כשפניהם נפולות. התוכנית כולה, כך נראה, עמדה לרדת לטמיון. שום תוצרת לא תסופק לאמריקה, ואילו מול רבי יחזקאל והסוחר רבי שעה - יהיה צורך בפתיחת הליכים משפטיים לא נעימים.

למרות זאת, כמנכ"ל וכמי שבסופו של דבר אמור לעמוד מול המגדלים, ידע רבי אבנר שאין "והוא חזר על דבריו שוב: 'לא תדאג בכלל. תמשיכו להכין והשם ירחם. הכל יהיה בסדר'. עניתי אמן, אך הרב לא הרפה והמשיך: 'לא תדאג. אם יש בעיה, תבוא אליי לפה. אני מכיר אותך'. ובדברו, נטל בקבוק ערק שעמד על השולחן, בירך עליו ונתן לי אותו.

"המילים נראו לי עלומות. מאיפה הכיר אותי האדמו"ר אם לא נפגשנו מעולם? חלפו דקות ארוכות בהן הצלחתי להתאושש, ואז ניגשתי לרבי יחזקאל, מסרתי לו את החוזה החתום שהיה בידי, נתתי לו אותו ואמרתי: 'לא צריך שום הסכם. סע לחיים ולשלום. אנו נמשיך לעשות את שלנו, והקב"ה כבר יעשה את שלו'."

| הכניסה לחסה-אסורה

ימי הפורים חלפו, ובחברה נכנסו ההכנות לפסח להילוך גבוה. רבי גיל בן משה הופקד על הטיפול האדמיניסטרטיבי, שכלל פניה לרשויות בישראל ובאמריקה על מנת לבצע את כל הנדרש כדי להסדיר את ההובלה האווירית בקירור, כגון הנפקת רשיונות יצוא ויבוא, בדיקות פיטו-סיטריות ועוד, כשמדובר היה בעיקר במיליון הרהים של ניירת.

בזכות הגדולה שבמניעת מכשול ממאות אלפי בתים יהודיים, אך הזכויות האלו לא היו מסוגלות לפתור לי את בעיית הכספים שעדיין לא הגיעו לבנק...

ובכל זאת, הוא אומר, הדברים נשמעו. "בסך הכל, לאיש מעמנו לא היה חשק 'לעקור נטוע'. זה לא פשוט גם מבחינה טכנית, ובעיקר מבחינה רגשית, וזאת מעבר לנזק הכלכלי. בגלל התחושות האלו לא מיהרנו לבטל את העסקה, וזאת על אף שהיה ברור לכולם שבלי ערבות מניחה את הדעת איננו מתקדמים. עם זאת, ביקשנו לדעת מי הוא הרב שעליו הוא מסתמך כל כך..."

ואז רבי יחזקאל, שעד לפני רגע זעק בקול מלא ביטחון, משתתק לפתע. לאחר רגעים של דומיה הוא לוחש: "הרב שלי הוא האדמו"ר הקדוש רבי אלעזר אביחצירא שליט"א (זצ"ל), מברר שבע". עד אותו רגע, מספר רבי אבנר, הוא לא ממש הכיר את האדמו"ר רבי אלעזר אבוחצירא זצ"ל. "אמנם, כגירבאי (מוצאי הוא מאי הכוהנים גירבה), לא הורגלתי במנהגי חצרות האדמו"רים, אך את שמו של האדמו"ר זצ"ל הגו תמיד בביתנו בחרדת קודש".

ממנו הנציג לשלוח לו את האישור של מנהל המזון והתרופות האמריקני (FDA). רבי יוסף שלא ידע שצריך אישור כזה כלל, שאל את הנציג על מה מדובר וזה ענה לו שלא מדובר במשימה מורכבת. 'מדובר באישור סטנדרטי הרי יש לכם את כל האישורים של משרד החקלאות ומשרד הבריאות, כך שמדובר בהליך פורמלי'.

הם פונים למשרד האמריקני לקבלת הטופס הדרוש, מה שנתפס כהליך טכני נוסף ופשוט, והנה - שוד ושבר. בשיחה הטלפונית שהתקיימה עם FDA, מתברר להם שאין כל אפשרות לקבל את האישור...

"ניסינו לבדוק מדוע איננו יכולים לקבל את האישור, ונענינו שהם כלל לא מבינים מדוע העלינו בדעתנו שנוכל לקבל את האישור. 'חסה? שאל הפקיד מעבר לקו. 'חסה הריאי אפשר לייבא לארה"ב..."

הם שמעו, וליבותיהם צנחו. התברר כי מנהל המזון האמריקני אוסר בתכלית האיסור על יבוא של חסה טריה(לא מעובדת) לארה"ב, כשאין כל אפשרות להחדיר ולו עלה אחד של חסה טריה לגבולות ארה"ב, וזאת מחשש שהיבול שיגיע מחו"ל יביא עמו מזיקים שיגרמו לפגיעה בחקלאות האמריקאית. הידיעה הזו גרמה להם

עם זאת, הדרישות של הרשויות האמריקאיות לא היו מורכבות במיוחד, למעט ההנחיה לארוז את התוצרת בקרטונים מיוחדים בעלי משקל תוצרת אחיד. הליך זה אמנם אינו מקובל בישראל, שבה המוצרים בדרך כלל נארזים ונמכרים לפי יחידה ולא לפי משקל, אך בחברה 'התיישרו' עם הדרישה האמריקאית ופעלו לפיה.

בינתיים, גם בארה"ב התקדמו ההליכים כמצופה. ההזמנות שהתקבלו אצל רבי יחזקאל באמריקה היו גדולות ובהיקף גבוה יותר מאשר הזמן מראש. "הרגשנו", מספר רבי אבנה "שאנו עומדים בפני הצלחה, והתחושה הייתה שהכל נוסע לפי התוכנית".

אך אז הם גילו את השבר שאיים לרסק את המבצע, ויותר מכך - לקבור תחתיו את החברה כולה. וכאן אנו מגיעים לאותו רגע גורלי, שבו עומד רבי אבנר בחממות ומגלה שהעסקה עומדת להביא לקריסתם.

הכל קרה בשיחה טלפונית אחת. "רבי יוסף גיל עמד אז מול חברת 'אגרקסקו' שהייתה אמורה לבצע עבורנו את שירות העמילות, כולל הטיפול מול חברת 'אל על' לגבי ההטסה בקירור לאמריקה. ואז, במהלך שיחת תיאום שגרתית שנערכה בין רבי יוסף לבין חב' 'אגרקסקו; ביקש

להבין שכל עמלם היה לשווא: "כל מה שעשינו ועמלנו, שתלנו והשקיננו ודישנו וטיפלנו - הכל היה לחינם ולריק.

"באותה העת שבה התקיימה השיחה, שהייתי בתוך החממות בגוש קטיף", מספר רבי אבנר. "רבי יוסף גיל ע"ה שקיבל את השיחה נתקף בהלם. הוא התקשר אלי, ובשיחה שזכורה לי עד היום כקטועה ומבולבלת, העביר לי את עיקרי הדברים. אך אני, מיד כששמעתי את המילים הראשונות, כבר הבנתי היטב את המשמעות. ידעתי שזהו זה, החסה לא תטוס לאמריקה. היא פשוט תישאר בארץ מולדתה...

"מאותו רגע קשה", הוא נזכר, "אני זוכר בעיקר את תחושת האפסיות וחוסר האונים שהרגשתי. אין לנו כל אפשרות לשלוח ולו עלה של חסה אחד לאמריקה רק משום שנייר אחד חסר. ההשקעה כולה יורדת לטמיון".

"החקלאי שהיה איתי בחממה סיפר לי לאחר מכן שהוא חרד לבריאותי ממש. הוא ראה איך אני מחוויר באמצע שיחת הטלפון, וקורס על עומדי. ואכן, פשוט לא ידעתי מה לעשות. נכנסתי לרכב, התנעתי אותו והתחלתי להתרוצץ ללא מטרה בין החממות. אך אז, תוך כדי נסיעה, הבליחו בי לפתע דבריו של האדמו"ר: 'לא תדאג. אם די

בהבטחה. מסיבה זו, החליט להיענות להצעה המחרה, אם כי בתנאי אחד: "אך ורק אם האדמו"ר יאמר לי במפורש שאין לי ממה לחשוש. אם אשמע את הדברים מפיו, אני מוכן לוותר לך על סעיף הערבות. ואם לא - דרכינו נפרדות".

"אין בעיה", נשמעה התשובה מארה"ב, שופעת ביטחון. "אתה תשמע את זה עוד השבוע."

| ערבות מסוג אחר

לא חלפו יומיים, ורבי יחזקאל נחת בישראל. כך יצאו להם לעבר העיר באר שבע כל המעורבים בעסקה: מנכ"ל החברה רבי אבנר, שותפיו לניהול החברה רבי יוסף גיל בן משה ע"ה ויבל"ח רבי אלי בן נעים, וכמובן האורח מארה"ב - רבי יחזקאל רוט.

"הגענו לחצרו של האדמו"ר צי"ל ושם אנו רואים כי בית הכנסת והרחוב המוליך אליו וכל סביבותיו הומים אדם", נזכר רבי אבנר. "ההתקהלות הייתה עצומה. יהודים מכל החוגים והעדות, שונים זה מזה בחזות ובסגנון, אך כולם משתוקקים לברכת הצדיק".

אחרי כחצי שעה קראו המשמשים בשמו של רבי יחזקאל, והוא נכנס מדלת צדדית אל החדר. לאחר מספר דקות הוא יצא כשכולו נרגש, אך להפתעתו של רבי אבנר, ביקש שרבי יוסף גיל בן

השעון על קרוב לשעה אחת בלילה, ניגש אחד המשמשים אל השניים והוא סימן להם להגיע לאותה דלת צדדית.

"את אותם רגעים אני זוכר במדויק, כאילו אירעו זה עתה", מתאר רבי אבנר ברגש. "החדר היה מלבני וארוך כאשר הצדיק יושב בקצה החדר. הוא עטה על גופו ופניו את האצטלה שלבשו אבותיו הקדושים, אך קולו נשמע ופניו הקדושות לא ייראו. "הייתי מרוגש מאוד, כך שלא העזתי להתקרב. אך אז הרים הרב את ראשו, ואני התקרבתי והתכופפתי אל ידו הקדושה, נישקתי אותה והזכרתי את שמי. ואז אמר לי הרב: 'עשיתם דבר גדול. לא תפחד משום הפרעות. צריך שהיהודים לא ייכשלו בעוון הזה. בעזרת השם הכל יהיה בסדר'.

יש בעיה, תבוא אלי לפה'. ואז החלטתי: אני לא מכנס אספת חירום, אלא פונה אל מי שבכוחו ובזכות דבריו נכנסנו לפרויקט. מי שבעצם לקח על כתפיו את הערבות..."

| "לא תדאג"

דקות לאחר מכן מוצא עצמו רבי אבנר דוהר מגוש קטיף בואכה באר שבע. תוך כדי נסיעה הוא מנסה להתקשר לאמריקה, לרבי יחזקאל, אך בשל הבדלי השעות לא הייתה כל תשובה. כך

משה ע"ה יכנס. רבי אבנר, לעומת זאת, נותר בחוץ... שניהם נכנסים יחדיו, ולאחר מכן נקרא רבי אלי בן נעים לחדר. חלפו כמה שניות, ורבי יחזקאל רוט יוצא החוצה ומכרת בהתרגשות: "הרב אמר שהכל יהיה בסדר. אין מה לדאוג!" "אני מביט בשני חבריי בהפתעה", מספר רבי אבנר, "ומגלה שגם הם תמימי דעים עמו. פניהם זורחות והם מכריזים בהתלהבות: 'אמת. כך הרב אמר. האדמו"ר אומר שהכל יהיה בסדר'..."

אך למרות זאת, רבי אבנר עמד עדיין על שלו. "אמנם שמעתי את הדברים מפיהם, אך האחריות שרבצה על כתפי גרמה לי להמשיך ולהתעקש. משכך, הבהרתי כי כל עוד לא אשמע את הדברים במפורש - אין עסקה".

הפעם הוכו החברים כולם בהלם. רבי יחזקאל שמע,

אך לא הסכים. הוא טען כי כבר נפרד מהאדמו"ר, ואין זה מקובל להיכנס אליו שוב. אך רבי אבנר בשלו. לאור זאת, לא נותרה לרבי יחזקאל ברירה, והוא שב לביתו של האדמו"ר.

"נכנסנו לבית הכנסת להמתין עד שיקראו לנו, אך הפעם נמשכה ההמתנה זמן רב. שותפיי כבר נסעו לבתיהם, אך אני לא נואשתי והמשכתי להמתין יחד עם רבי יחזקאל". רק כאשר הורה

הגיע לבאר שבע, מבלי לדעת כלל מה עליו לעשות ולמי עליו לפנות.

גם אז, כמו כפעם הקודמת, ההמולה במקום הייתה רבה. רבי אבנר ניגש לאחד המשב"קים, הרב אברהם י' פרח. הוא נתן לרבי אבנר פתק, הורה לו לרשום עליו את שמו ואמר לו כי הוא ימסור את הפתק לרב. "אך ראיתי שם עוד הרבה אנשים שמוסרים לרב י' פרח את פתקיהם, ותהיתי מדוע האדמו"ר יקרא דווקא לי בעוד שרבים ממתנים כאן שעות ארוכות..."

עודו מתלבט, והנה נפתחה הדלת והרב י' פרח קורא בשמו ואומר לו: "הרב אמר שהוא מכיר אותך, תלך לאכול ואחר כך הוא יקרא לך".

שוב המילים הללו: אני מכיר אותך... הוא עשה כפי שהורו לו, והלך לביתו של האדמו"ר, שם

קיבלו משמש אחר, רבי גבריאל שמו, שהכניסו לחדר גדול שהתברר כחדר הכנסת אורחים. היה זה עוד אחד ממפעליו של האדמו"ר זי"ע, שנהג לקיים בעצמו בכל יום, ולא דווקא בימי הפסח, "כל דצריך וכל דכפין" בהידור רב ובשפע.

הוא אכל לשובע, סיים וברך. ושוב חזר לבית הכנסת. חולפת שעה קצרה, הדלת נפתחת, ושמו

'אבנר ביתאן' מצטלצל ברמה. "שוב נכנסתי עמדי בפתח, ולפתע הרים האדמו"ר את ראשו,

ובקול חזק שנשמע מקצה החדר שאל: 'למה אתה דואג? אמרתי לך כבר, לא תדאג. תפסיק להיות לחוץ. הכל יהיה בסדר'...

"כשסיים, סימן לי המשמש להתקרב. נישקתי את ידי האדמו"ר, ששאל אותי בנחת ובקול רך: 'מה שלומך? מה הבעיה שיש?' ואני, כסכר שנפרץ, התחלתי לדבר מהר, מנסה ללא הצלחה להסביר איך איננו רואים שום פתרון בעוד שהכל סוגר עלינו מכל עבר.

"כל אותה העת האזין האדמו"ר בסבלנות רבה. הוא הנהן בראשו כל העת, וכשסיימתי, הרים את ראשו ואמר בקול ובפסקנות: 'שיהודים יאכלו לא כשר? מה פתאום? אתם עשיתם השתדלות, הוסיף, ואמר שוב: 'לא תדאג! תמשיך להכין והכל יהיה בסדר'.

"ואז השתררה שתיקה בחדר. האדמו"ר הפסיק בדיבורו למשך זמן מה, אך שוב הרים את ראשו, הפעם עם חיוך. 'לא תדאג, רבי אבנר', אמר, והוסיף כמתנבא: 'כמה שהכנת לא יהיה לך מספיק לתת להם. חול, חול, חול אתה תשלח...' ואז נטל את ידו, הניחה על ראשי ואמר 'הכל יהיה בסדר. ברכה והצלחה'.

"יצאתי מהחדר נסער. לא הבנתי מילה, הדברים 'חול תשלח להם' לא היו מובנים כלל, אך דבר

על הקו. "יש לי דבר חשוב להגיד לך, אבל קודם כל, תשב...". לאחר שווידא שאני יושב, הוא מספר: "לפני חמש דקות הגיעה אלי הביתה (עקב מצבו הבריאותי משרד החברה פעל מביתו) הודעת 'טלקס' מיוחדת ממנהל המזון והתרופות האמריקני (FDA), שבה נאמר כי יש לנו אישור מיוחד להכניס את הסחורה לארה"ב, וזאת משום שהיא מוגדרת כיצרכי דת', מאחר שמדובר בחסה שיוצרה בכשרות מיוחדת עבור הציבור האורתודוכסי בארה"ב'.

"אנו שומעים את הדברים, ומתקשים להאמין. אני לא יודע מה לחשוב", אומר לי רבי יוסף, ואכן, גם אני לא מצליח לחשוב. דבר אחד אני יודע: אם עד היום ידענו שטלית ותפילין מוגדרים כיתשמישי קדושה, הרי שהאדמו"ר פעל בפיו וגרם שהחסה תהפוך אף היא לתשמיש קדושה. עובדה: אסור להכניס חסה לאמריקה, אך חסה ללא תולעים כבר אינה חסה. זו כנראה בחינה של 'בריאה' חדשה..."

בימים הבאים הם ניסו להבין כיצד התחולל לו הנס, אך עד עצם היום הזה אין לכך כל הסבר. "מאז שוחחנו עם מומחים רבים בתחום, אך מתברר שההוראה הזו הייתה חד פעמית. הרי לא פנינו למישהו, בעצם לא היה לנו כלל למי לפנות,

אחד היה ברור: הרב אמר 'הכל יהיה בסדר', וכך מוכרח שיהיה. התקשרתי לשותפים ואמרתי להם שזהו: אין מה לעשות יותר, או שאנחנו מאמינים בברכה או שלא".

בינתיים עלתה השמש בארה"ב, והבעיה נודעה גם לשותפים האמריקאים. גם הם נחרדו מהבעיה שאיימה להוריד את ההשקעה כולה לטמיון, אך לאחר ששמעו כי רבי אבנר היה אצל האדמו"ר, סרה העננה ואת מקומה מילאה תחושה של ביטחון. "אם ככה", אמר רבי יחזקאל, שדבריו הקרינו תמיד אמונת חכמים עזה, "אז אין מה לדאוג. הרב אמר שיהיה בסדר, אז יהיה בסדר".

| בריאה חדשה: 'צרכי דת'

"המשכנו את המלאכה בחממות, עם כל הקצב, כאשר בשל העומס הרב - התנהלה המלאכה במטעים בימים ובלילות ללא הפסקה. ואז, כשבוע וחצי לפני ליל הסדר, בעוד אני שוהה בבית האריזה שפעל במושב נצר חזני - מגיעה לפתע שיחת טלפון מרבי יוסף גיל בן משה ז"ל.

"גם הפעם אני זוכר עדיין את המקום המדויק בו עמדתי בבית האריזה, את הרגע", הוא מספר. "מסביב המולה ורעש, המון עובדים עמלים כנמלים חרוצות, מלגזות ומסועים, והנה רבי יוסף

והתברר כי אין כל תקדים למסמך כזה. מעולם לא הוגדרה תוצרת חקלאית כיצרכי דת; ומעולם לא אירע שהתירו להכניס חסה לאמריקה. ואם לא די בכך ההודעה גם הגיעה ישירות לחברת 'גלאט עלים'; וזאת כאשר היא כלל לא הייתה רשומה כיבואן מורשה באמריקה".

אבל הסיפור לא הסתיים עדיין. הוא רק מתחיל.

ארגזי חו"ל

במוצ"ש, שבוע לפני שבת הגדול, החלו בחממות במלאכת הקטיפ של המשטחים הראשונים. עד יום שני הם הצליחו לשלוח את כל התוצרת שהוזמנה, עם תוספת של עשרים אחת. אך בעוד המשלוח הראשון באוויר, מתקשר רבי יחזקאל רוט לארץ בבהילות, ומתחנן לקבל עוד סחורה: "אין לכם מושג מה שקורה פה. החנויות, ארגוני הקמחא דפסחא, כולם לא מפסיקים להתקשר. שמעו שיש מוצר חדש ושמו חסה ללא תולעים, והם מבקשים לקבל את החסות. אני צריך כמויות..."

בחברה שומעים את הבקשות שבאות שוב ושוב, אבל לא מצליחים לתת מענה. בכל החממות אין עוד ולו עלה אחד לרפואה... גם אם החסות הוגדרו כיצרכי דת, עדיין מדובר בתוצרת חקלאית

והנה - פקידה FDA מחליט לו לפתע להחריג תוצרת חקלאית, ולהגדיר אותה כיצרכי דת; אז איך ההודעה נשלחה אלינו? דבר זה נותר בגדר תעלומה עד היום".

אך לרבי אבנר לא היה זמן לחגוג. הוא לא חיכה רגע, אלא עלה שוב על הרכב ושעט לעבר בארבע. "הרגשתי שאני מרחף מרוב שמחה. מסרתי למשב"ק פתק עם שמי כזקן ורגיל, אך הפעם לא הספקתי להיכנס לבית הכנסת ולפתוח ספר, ומיד הדלת נפתחה וקראו בשמי.

"אני נכנס אל החדר, ושם מקדם אותי האדמו"ר בברכה. הוא אומר לי: 'מזל טוב. מה שלומך?'

"ניגשתי ונישקתי את ידו, אך תהיתי: מאיפה כבר שמע האדמו"ר שהבעיות נפתרו? לא היה לי זמן לחשוב. האדמו"ר שקרא את מחשבותי כאילו היו גלויות לפניו, דיבר שוב ואמר: 'אין לכם מספיק. תחזור לגוש קטיף ותכין עוד. צריך עוד לזכות את הציבור;

"יצאתי מהחדר כשכולי נרגש. הרי מאז שהגיע אלינו הטלקס לא חלפו שעותיים, ומניין יודע על כך האדמו"ר? ובכלל, מנין לו שבאתי מגוש קטיף, כך שהורה לי לחזור לשם?

"כל השאלות הללו נותרו ללא תשובה, כפי שגם יתר השאלות לא נפתרו. בדרך ניסיתי לברר,

שאותה, מה לעשות, לא ניתן לייצר מעכשיו לעכשיו. מה שצמח צמח, ומה שאין - אין. אך הטלפון לא הפסיק לצלצל, השותפים האמריקאים לא מפסיקים להפציר: תשלחו מה שיש. נשלם כמה שתוצו...

"קיימנו התייעצות מהירה עם החקלאים, והם קיבלו החלטה חריגה: קוטפים את התוצרת הצעירה שהייתה מיועדת להיקטף רק בחול המועד ובשבוע שלאחריו. שוחחתי עם רבי יחזקאל והתרעתי בפניו שהתוצרת תהיה קטנה יותר מאחר שמדובר בחסות לא בגירות, אך רבי יחזקאל לא היסס: 'תשלחו כל מה שיש לכם', אמר מיד. 'חסות קטנות, צעירות, מה שיש. הצרכנים שלנו מוכנים לקנות הכל'.

אך אז הם גילו שצצה לה בעיה חדשה: רבי אבנר: "תקנות התעבורה האווירית, כפי שהזכרתי חייבו את היצואן להדפיס על כל קרטון את המשקל המדויק של התוצרת שבתוכו. והנה, כשנערכנו לכך בחברה, ביצענו הערכה מקצועית לפיה נקבע כי כל קרטון אמור להכיל משקל מסוים שמתבסס על מספר היחידות. אך הפעם הכילו הקרטונים חסות צעירות, וממילא גם המשקל של כל יחידה היה שונה ולא אחיד".

בשל התקנה העולמית שמבקשת למנוע חדירה

מה עושים? הם שקלו להזמין קרטונים חדשים עם כיתוב שונה, אך מטוס המטען האחרון היה אמור לצאת כבר מנתב"ג. "שוב שברנו את הראש כדי למצוא פתרון", מספר רבי אבנר, "אך לא הצלחנו. ואז אני רואה לפתע את הממציא שבינינו, רבי אלי בן נעים, כשהוא ניגש לשורת החסות הצעירות שעדיין לא נקטפו. לפתע אנו רואים אותו מתכופף, ממלא בחופניו חול מקרקעית החממה, ומערה את החול אל תוך ובין עלי החסה. לאחר מכן שקל אותה בידיו, ובחיוך גדול הוא אומר: 'רבותי, יש פתרון. נכניס קצת חול ונקבל עוד קצת משקל'..."

לקח לנו כמה רגעים כדי להבין את הפטנט. החול, שממילא נשטף לאחר מכן בידי עקרת הבית, יאזן את השתילים ויביא אותם למשקל הרצוי. אך בעוד הוא מסביר לנו את התהליך ומבהיר לעובדים מה עליהם לעשות. לפתע, כמו ברק בעלטה. חזרו והדהדו באזני המילים התמוהות: "חול חול חול תשלח..."

ואכן, הסחורה יצאה לדרך - הפעם כשהעלים הצעירים מתפקעים מחול... והנה. שוב מופת על מופת. כידוע, כל תוצרת חקלאית מיובאת שנמצא בה חול נפסלת מיד ואינה מאושרת לשיווק, וזאת בשל התקנה העולמית שמבקשת למנוע חדירה

של מזיקי קרקע. אך הפעם, החסות שהיו כולן
מרבבות ומדושנות בחול נפטרו מהבדיקות,
הואיל והוגדרו כ'צרכי דת'. כך הן הגיעו מיד
למחסנים של "ברוקלין פרודוקט" בלי שום עיכוב,
ומשם לכל החנויות בברוקלין.

"דוד-שלי' (דודשא) קיבל את המחלה. אמרו לו
שיש א גידול בקרסול. ניתוח מסובך ומסוכן. פחדו
אולי משהו חמור. היינו אצל הרב פייד והוא אמר
שמעט ניתוחים כאלו עשו באח, והוא המליץ על
מישהו ב'הדסה'. דוד-שא נכנס ללחץ היסטרי. זה
נפל עליו ב'בום'. כל המשפחה עודדה אותו.
אמרתי א: בוא ניסע לבני ברק, לבקש ברכה מרבי
חיים קנייבסקי. הוא כמובן מיד הסכים. נסענו לבני
ברק. נכנסתי אתו לקנות חאפה נורמלית וחולצה
נורמלית. לפני שעלינו לרב אמרתי א להוריד את
השרשראות ואת השעון. הוא לא כל כך הבין למה,
אבל עשה מה שאמרתי א. עלינו למעלה וחיכינו
בתור עד שנכנסנו. בקושי יכולנו לפתוח את הפה.
אמדתי לרב את הבעיה ושהוא מבקש ברכה. הרב
אמה 'אין א שום דבר'. היינו בהלם. מה זה 'אין לו
שום דבר'? הדעה של הרופאים בדורה, וזה על
בסיס צילומים ובדיקות MRM.

"אמרתי לרב: הרופאים אומרים שיש לו את
המחלה, והיינו אצל הרב פירה והוא שלח אותנו
לעשות ניתוח אצל הרופא הכי מומחה, ויש תור
כבר באותה שנה - וזה המופת הגדול ביותר -
זכו מאות אלפי בתיים יהודיים בארה"ב ליהנות
מחסה ללא חשש של תולעים וחרקים.
בדיוק כפי שאמר האדמו"ר: "שיהודים יאכלו לא
כשר?" "בסופו של דבר", מסכם רבי אבנר,
"התברר שדבר אחד מדבריו של האדמו"ר לא
נפל: סיפקנו לאמריקאים תוצרת נקיה מתולעים,
כשמלבד החסות שלחנו אליהם כמויות של חול...
אך מאז, וזה בעצם הפרט החשוב ביותר, החסה
הנקייה מחרקים הפכה למוצר בסיס. גם בארץ
וגם בקהילות היהודיות בחו"ל כבר לא נכשלים
באכילת חסה שקודם לכן הייתה נגועה מאד ואשר
היה קשה עד בלתי אפשרי להימנע מאכילת
חרקים בעת אכילתה. "ולדעתי זו הסיבה
שהאדמו"ר זי"ע יצא מגדרו, וחולל בס"ד נס
למעלה מדרך הטבע ממש - מאחר שהוא ראה
בכך 'זיכוי הרבים', לא רק לשנה זו אלא לכל
השנים הבאות". (חיים בוסקילה הדרך ג סיון
תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה

וקצת הרמנו את הקול, והגיעו עובדים נוספים והסבירו לנו שאין ברירה. בינתיים הזמן של הניתוח עבד, ואנחנו בלחץ מטורף.

"בקיצי", א"י"י שעתיים שאנחנו מטפסים על ק"י"ת, הגיע שוב הערבי ואומר את 'לא יהיה ניתוח כמעט הרגנו אותו. מה לא יהיה ניתוח? והוא אומת 'לא מוצאים את הבעיה! היינו בהלם. חלק התחילו לבכות יחלק התחילו לרקוד. ד'יע הייפא המומחה, אורולוג מספר אחת בהדסה. הוא אסף את כולנו ואמת 'בטח אתם תגידו שקיבלתם ביכה מרב. זכותכם להאמין במה שאתם J *וצים. אני מאמין בצילומים, ואני מודיע אם שלפי הצילומים אין שום הבד*. הוא פונה לדיד- ^שלת 'אני משווה צילום מול צילום, ואני מודיע א שחייתה א בעיה וכעת אין. לא יודע איד

z Hmttetete tete tetefetete te*tete*te*
 « L-ter* *akkte tetetei TEFR ~1
 te* *h* MMteMli tetetetetete tete**
 tetetetetete

להסביר את זה. אין מה לעשות ניתוח; בקיצור, שש בערב ואנחנו הילכיס הביתה, כל החמולה. אמרתי א נוסעים לבני ברק. הוא מסתכל עליי ולא מבין: מה יש בבני ביק? אמרתי א להגיד תודה לרבי חיים. נסענו לבני ברק, חיכינו מחוץ אית,

לניתוח. הרב מדים את העיניים שלו ומסתכל על דוד-שלי ואומר שוב: 'אין לך שום דבר'. טוב, הרב אמר אז אמר. דוד-שלי הוציא מאה דולר ונתן לרב. הרב שואל אותו: 'מה זה? הוא ענה: צדקה. הרב הוציא את הארנק, קיפל את המאה דולר ושם בארנק. ירדנו חזרה לרכב, ואני רואה שדוד-שלי חמק. אני אומר לו: תתחיל לרקוד, תגיד תודה. והוא אומר לי: לא מבין למה באנו. מה זה שאין לי כלום? לא חבל על החאפה שסתם קניתי? והוא שם חזרה את הגורמט שא והשרשרת 'חי' שלו ואת השעון, ואנחנו נוסעים בשקט חזרה לירושלים.

"חלפו חודשיים, ואנחנו מגיעים ל'הדסה' לניתוח. אתה יודע איך זה אצלנו, מגיעה כל החמולה, שלא יהיה לבד. הגענו די מוקדם, כי אמרו או שלפני הניתוח עושים שוב בדיקות דם וכל מיני הכנות. ישבנו בחדר, ונכנס צעיר ערבי סטאזר ואומר לדוד-שא שצריך לעשות שוב צילום כדי לוודא בדיוק איפה צריך אתח. היינו כולנו בסיט. לקחו אותו לאן שלקחו, וחזר אלינו ואנחנו מחכים. הערבי מגיע שום 'צריך עוד פעם לעשות צילום. כבר התחלנו לחטוף עצבים. שיפסיקו לצלם ויעשו כבר את הניתוח. כמה זמן אפשר להיות במתח? אבל הערבי מתעקש. התחילה קצת מהומה,

מתחילים את השנה בראשון לספטמבר, כמו כולם, כך שיש לך זמן להיערך בהתאם..." שמו של בית הספר, בתוספת הצליל הזר בקולה של המזכירה, גורמים לליבי לשקוע. כבר בשעת הריאיון הבנתי שהמקום הזה לא בדיוק מתאים לי מבחינה רוחנית. ואולי עדיף מכלום?

"אז נהיה בקשר", מסיימת המזכירה מול השתיקה שלי, "בהצלחה!" אני בוהה בטלפון הדומם שבידי. נכון, חיפשי עבודה בהוראה מתקנת, אבל לא באמת חשבתי על נסיעות יומיומיות לתל אביב, וגם לא על התמודדות עם אוכלוסיית המצוקה שבבית הספר הזה...

לבעלי שהגיע בצהריים לא היה ספק כי מדובר בשאלה שצריך להציג לפני רב, וזה מה שעשינו. ההנחיה שקיבלנו מהרב שהכיר אותנו לא הייתה חד משמעית, אבל בהתחשב בנתונים היה בה אור ירוק לנסות...

וככה אני מתחילה את דרכי בהוראה. נוסעת בשני אוטובוסים לכל צד, משתכרת פרוטות בעד עבודה אינסופית, ומתמודדת מול תלמידות עם בעיות לימודיות והתנהגויות מורכבות, ועם הורים שלפעמים יודעים עברית, אבל לא תמיד יודעים מה המורה רוצה מהם.

אמדנו שאין מצב שאנחני לא נכנסים. נכנסנו בסוף בשתיים בלילה! אמרנו אב: 'אנחנו מגיעים מ'הדסה'. הרופא הכי גדיל אמר או שאין לד שום דבר. זו ביכה של חרב!..." הפלאפון מצלצל מומוטונית, ואני, כצפוי, קופצת. מספר בלתי מזוהה, לזה חיכיתי.

"שלום", אני עונה בקול שמנסה לשלב לבביות ונימוס. "בוקר טוב", נראה שגם הדוברת מהעבר השני מנסה לעשות כך. "אני מדברת עם גברת לזין?" גברת... אני מגחכת לעצמי, "נכון." "הגעת אלינו לראיון לאחרונה, והתרשמנו ממך לטובה-"

הדופק מעלה קצב, הפלאפון נשמט כמעט מידי המיוזעת. לרגע הזה חיכיתי. קורות חיים לאינסוף, שתדלנויות, ראיונות למכביר, ניסיונות לאתר את דורשי טובתי הממוקמים במשרדים הנכונים, והנה זה בא. אבל... במי מדובר, התראיינתי בכמה וכמה מקומות...

"עם מי אני מדברת?" אני נשמעת מוזר? "הודיה, המזכירה מבית הספר 'אור נוגה' בתל אביב. המנהלת החליטה לבחור בר למשרת המורה לכיתת החינוך המיוחד, שנתון ו'. אנחנו

אבל איך אני יכולה להישאר מחוץ לעניינים, אם אני במרכזם בלי הפסקה? מה אני אמורה לעשות עכשיו? לסתום את האוזניים? לגעור ולגרום להן להמשיך בכל עוז?
אני מציצה בפלאפון שלי, בודקת כמה דקות נותרו לתום השיעור. שקט נדיר משתרר, הבנות בוהות בי.

"מה יש?" אני מנסה להבין.

"המורה, זה... זה הפלאפון שלך?" לאה בשם כולן. רגע ארוך עובר, עד שאני קולטת שאני בעינייהן כרגע כמו סבתא שלי וטלפון החוגה שלה. אני מכניסה את הפלאפון חזרה אל התיק, סמוקה. אני מתביישת? אני???

עוד יום שהסתיים איכשהו. אני כושלת אל האוטובוס, מרגישה חסרת כוח. עניין אחד הוא לעבוד קשה תמורת פרוטות. ועניין שני, גורלי בהחלט, הוא למצוא את עצמי מתחספסת. מעבירה מבט על הנוסעים. גם כאן אני חריגה בנוף. כמה זמן אצליח לשמור על עצמי כך, חזקה ושונה?

לפני חודשיים הייתה אסיפת הורים. מיטל הודיעה שגם אבא וגם אימא שלי באים, שילת, ממשפחה חד-הורית, עדכנה בלחישה שרק אבא יבוא. אם קיוויתי שהן טועות, באה האסיפה, באו

חודש ראשון של הלם קרב. אבל גם החודשים הבאים אינם טובים יותר. מנהלת בית הספר צופה בנו מהצד, לא מוצאת דרך לעזור וגם לא מאוד מנסה. כל שיטות החינוך המיוחדות שלי נשארות גנוזות בקלסר, ובמקום לדקלם מילים דידיקטיות ממחברות הספירלה, אני רק מחכה לחזור הביתה.

ומיום ליום מרגישה יותר כי המקום הזה אינו מתאים לי משום בחינה.

"מי גדול יותר, מנשה או אפרים?"

"נו, מי יודעת?" אני מעבירה מבט על הכיתה הקטנה. אושרית בוהה בחלון, שילת מתנדנדת על כיסאה במרץ, לאה מביטה בי בחוסר הבנה, יעל ומיטל מתקוטטות על בקבוק מים.

"שילת, מה את אומרת?"

שילת מפילה את כיסאה אל הרצפה ברעש גדול, ואז עונה: "אני אומרת שהחומר הזה לא מעניין אותי. אין למורה משהו אחר למסור? למשל... המרתון שהיה אתמול, שמעתם מי ניצח?"

"מי? מי?" כולן מסתקרנות, שילת עונה בחגיגות, האווירה מתלהטת, שמות נוספים עולים, מושגים זרים שאני מתפללת שיישארו זרים לי לנצח.

ידעתי מה בעלי חושב על כך. הוא סבר שאין
הבדל בין אמצע שנה לבין סופה, עליי לקום
ולעזוב. אז למה אני לא מסוגלת...
חודש ועוד חודש, אני סוחבת את עצמי וגם את
הימים...

התלמידות לא תצטערנה במיוחד אם אעזוב, לא
הרגשתי שהתחבבתי עליהן במיוחד. והמנהלת...
האמת, כשהתלוננתי על תנאי השכר היא הודיעה
לי נחרצות: "אלו התנאים כאן. מי שמתאים לה -
מתאימה לנו, ומי שלא - מוזמנת לחפש לה מקום
אחר. ואם את רוצה לעזוב - יש לי רשימה מכובדת
של כאלו שמתחננות להיכנס ללמד כאן". קדימה.
ניתן למנהלת את הכבוד לאתר את הבאות אחריי
ברשימה, בתקווה שאני לא מפילה אותן בפח.
לכאן אני לא חוזרת.

בעוד חודש מסתיימת שנת הלימודים. עד עכשיו
השתקתי את המצפון בתירוצי שליחות ופרנסת
בית של תורה, וברגעים האלו אני מבינה שיש
ערכים חשובים ונעלים נוספים.
ידעתי שאני צריכה להחליט עכשיו ומייד, לפני
שאתחרט.
מהאוטובוס התקשרתי למנהלת. "לצערי, בשל
אילוצים, לא אוכל להמשיך לעבוד בבית הספר
בשנה הבאה. אני מודה על השנה האחרונה, היא

ההורים והוכיחו לי שיש דברים כאלה. הייתי
נבוכה, דיברתי תמציתי ומדויק, השפלתי עיניים
וחיכיתי נואשות שהסיוט יסתיים. בדרך חזרה
התפללתי שבשנה הבאה לא תהיה עוד אסיפת
הורים, או, למצער. באסיפה הבאה

אתיש בנוח.
ופתאום, פתאום הבנתי שאני בשום אופן לא
רוצה להרגיש בנוח. רוצה להישאר תמימה
ושמורה ונבוכה כמו שאני היום.
אבל... האם אפשר להישאר שמירה כשסביבי
הכול צורח אחרת? ומה יהיה כשבאחד הימים
כבר אהיה מוטמעת בכל מה שכרגע עדיין זר לי?

העשירה אותי מאוד". בכל מיני תובנות על הח"ם. "ובו שלא בפני הרוחני, או, להבדיל, הכלכלי. המנהלת הודתה לי צוננות. לא ניסתה לשכנע אותי להישאר. ובכל זאת, הגאווה האבודה שלי שבה ומזדחלת אליי, ומין אושר אמיתי, מאיר, מציף אותי בתחושה ייחיי-טשית את המעשה הנכון.

"נכון, אבל הסיפור שלך נגמר הכי טוב שיכול להיות! עבדת במקום שלא מתאים לרמה הרוחנית שלך, ואת עוזבת אותו. יכול להיות סוף טוב מזה?"

זה הסוף הטוב של הסיפור שלי. ואני אמורה לסיים אותו כאן. אבל בכל זאת, אני לא מתאפקת מלהביא את הסיום הנוסף והמרגש שלו.

אני משתרכת מהתחנה הביתה. חם ועייף לי. נכון שבחרתי נכון, אבל רק בסיפורים של הגנת יגיע עכשיו הפריץ, יקוד למושיקה ויבטיח לו תשלום כפול. גם הסיפורים של המורות היו תמיד בעלי סיומים מרשימים. אבל אין לי דוד עשיר שיריש לי עכשיו את כל נכסיו, ואין לי אימא מפקחת שתדחוף אותי לנישה המתאימה. אני סתם אישה פשוטה שנשארת כעת בלי עבודה ובלי כסף.

שבעיים לאחר מכן פגשתי את המד"פית שלי בטבורו של רחוב. היא התעניינה בי כנדרש, ואני סיפרתי לה את העבר וההווה שלי. היא אמיה מילים טובות ונפרדה ממני לשלום.

בערב שלמחרת היא ניתרטרת, כמו בכל הסיפורים היפים, ומציע. לי, תקשיבו זה... זה הפלאפון שלך?" רגע ארוך עובר, עד שאני קולטת שאני בעיניהן כרגע כסו סבתא שלי וטלפון התוגה שלה

בבית מחכה לי בעלי, וכשהוא שומע את הסיבה למצב הרוח השפוף שלי - הוא נעשה בבת אחת מאושר. "את לא מבינה! את הבת של מלך מלכי המלכים, ויש לו את כל המשרות והכסף שבעולם, הוא לא צריך עזרה של דודים זקנים ואימהות מפקחות. הוא רק רוצה את הלב שלך. ואחרי שנתת אותו - את יכולה להיות רגועה!"

היטב, משרה קבועה כמחנכת בבית ספר לבנות חינוך מיוחד...!

ביררתי על המקום, התברר לי שהוא שמור וטהור בדיוק כמו שאני מבקשת. ביקשתי לשמוע על המנהלת, ואז התברר לי שזו המד"פית שלי! מתברר שבנוסף לשלל התפקידים שלה, היא לקחה על עצמה את ניהולו של בית הספר...

"אבל... לא כל הסיפורים נגמרים טוב..."

מנהלת על כיסאה כדי שמשב -

להיות השליחה לשלם טוב לעושי -צ' "

כמפקחת על כיתות שילוב בבית ספריאחר.

...לסיפור שלי יש סיום כפול.

© לנם סיפור חיים אמיתי המתאים למדורי

טל"יפקסי 5"י"יג"ו. עמימיוי זזה לא דמיור.

השיש הרגיל, החולי, נחשף אחרי שמונה ימים של הסתר פנים, קורץ אלינו באלפי נמשיו. שמח היה חג הפסח, מואר ומרומם; כמה טוב להתחיל שגרה חדשה.

סיר וקערה אחרונים נדחסים אל הביודעם, ושירת "וספרתם" מתחילה להזדמזם בפיות הילדים. זה מתחיל בספירת העומר הרגילה, וממשיך בספירה המשפחתית שלנו המעוררת חיך נוסטלגי.

שלוש שנים חלפו מהנופש המשפחתי הקודם. "הגיע הזמן להיפגש שוב", אמרה לנו אימא בחול המועד. בעיניים של אבא הבהבה הנחת, ומנגינה מוכרת עלתה מבין שפתיו. זו המנגינה שהלחין אחי העשיל בסיועם הנדיב של אחייניו, לכבוד מסיבת הסיום הגדולה שנערכה בנופש הקודם. את המילים כתבו בנותיי, וכל המשפחות שלחו נציגים למקהלת הבנים הצעירה.

נכנסתי לעבודה. אהבתי אותה, את הבנות ואת הצוות, וכולן החזירו לי אהבה ומשוב. כאן התמלאתי שמחה, סיפוק והגשמה. התלמידות היו מרצות, ההורים לא הפסיקו לשבח, וגם המשכורת הייתה מצוינת.

בסיומה של שנת הלימודים קראה לי המנהלת לפגישה. "דבר ראשון - אני מעדכנת אותך שאני עוזבת את ניהול המוסד. השנה האחרונה תבעה ממני מחירים גבוהים מדי.

ודבר שני", היא לא נתנה לי להגיב "החל משנת הלימודים הבאה את מקבלת תקן. ולא בגלל שהייתי המדריכה הפמתית שלח את זו שהוכחת את עצמך".

לא מצאתי מילים. המנהלת המשיכה. "כשאני — •- על השנה האחרונה, אני מנסה לרב" s - החלטתי לקחת את הניהול על עצבי -- הייתה אחת ההחלטות הפחות — שבהיתי בחיי. אבל כשאני רואה א- x -- ^?נה שמי י"ע' אולי לעת כזאת ג-ג למלכות..."

זה היה רגע מכונן. הרגע שבו שהקב"ה לא צייר אימהות ויגייס עשירים. לקב"ה יש

הנופש הקודם... לא פאר היה בו ולא הדר, מתחם פשוט של פנימייה ישיבתית בצפון ואוכל שבישלנו בתורנות. אך אלפי רגעים מתוקים היו בו, כאלה שנצררים עמוק בגנטיקה המשפחתית ומעוררים געגוע בכל עת שנזכרים בהם.

"דוד מנדי יודע שצריך להתחיל לחפש?" שואלת אותי רבקי, וכולנו יודעים על מה היא מדברת. באותו רגע מצלצל הטלפון, וחדל מייד. מביטה בצג, זה מנדי אחי. חוזרת אליו. "התקשרתי בלי להסתכל בשעון, גיליתי שאחת בלילה עכשיו", הוא מתנצל. הקול שלי, ערני להפליא, כמו בכל בית בישראל במוצאי חג הפסח, עונה לו שזה בסדר.

"יש כיוון של מתחם, בחול המועד שמעתי משהו. משפחת אנגלבוים היו שם ונהנו מאוד", הוא זורק. "יש שם מספיק חדרים? ומיטות?" נס שיש מנדי במשפחה, לב זהב בלתי גלאה שמוכן לעבוד בשביל כולנו. וכמה טוב שהפעם הולך לו בקלות. "חמישה עשר חדרי שינה, וחדר אוכל ענק, אם זה מספיק לך", הוא שופע מרץ. "לגבי המחיר, אנגלבוים היו מרוצים. בכל אופן, אדבר איתם מחר. אני מיידע אותך עכשיו, שלא תתחילי לחפש במקביל, וניתקע עם שני מתחמים", הוא מצחקק. מאחל קיץ בריא ושגרה ברוכה.

מכונת הכביסה מצפצפת את סיומה, פותחת את הדלת, היא פולטת עליי את כל מגבות הפסח. שוב דחסתי בה הרבה מדי. גם עליי דחסתי הרבה מדי, העיניים שורפות מקרצוף מסיבי של סירים שרופים, ומחר ממתין לי יום חדש. הולכת בזיג גג אל המיטה ושוקעת בשנת חלומות עייפה.

אל תוך העייפות שבסיומו של איסרו חג עוברת הרינה בקו הטלפון המשפחתי: יש מתחם לנופשי היכנו היכנו! מנדי וילדיו נסעו היום אל המקום במסגרת טיול איסרו חג, הם בדקו אותו היטב. הנופים שבדרך הפכו אותה לטיול של ממש. במתחם יש מקום לכולם!

הקבינט המשפחתי יתאסף מחר, יחד נגיע לכל ההחלטות: ראשית, התאריך. שלא יתנגש עם שום חתונה או בר מצווה של מי מאיתנו. פרויקט מורכב. שנית - המחיר שיהיה על כולנו לשלם (אפשר להתחיל לחסוך... אם כי, הדגש בחיפוש מתחם היה גם על המחיר הנמוך, יען משפחתנו משופעת באוצרות רוח, ופחות באוצרות גשם). מי תבשל למתי, ומה תהיינה התוכניות לפרטי פרטים. מאיסרו חג פסח ועד בין הזמנים יש ארבעה חודשים תמימים! ארבעה חודשי ציפייה, דיבורים ותוכניות ובישולים והקפאות וחלומות נכללים בהחלט בחבילה הכוללת של החוויה

המשפחתית המתקיימת אחת לכמה שנים. "הוא אמר שהסיבה אינה תלויה בו, הוא התנצל מתאסף לו הקבינט המשפחתי בבית ההורים, בניצוחו של מנדי. אימא פורסת עוגה, וחיוכי הנחת שלה מספרים לכולנו עד כמה גם היא מצפה... אנחנו משפחה מאורגנת ומסודרת, אין לשיטת ה'סמוך' דריסת רגל אצלנו. לכן הכול מנוי וכתוב. תפקידים מחולקים בינינו; מי יחלוש על איסוף הכספים ומי על השינוע של כולנו; מי על הארוחות, מי על התוכניות, ומי על הקשר הרציף עם בעל המתחם - מנדי כמובן. שבעי רצון אנחנו חוזרים איש-איש לביתו, נשאבים אל שגרת הקיץ. יחד עם הקרשים הנאספים למדורת ל"ג בעומר ניצתת גם מדורת ציפייה בליבם של ילדי המשפחה. תוכניות נרקמות, וספירת האומר פרטית הולכת ומתקדמת אל היעד.

מעט אחרי חג השבועות מתקשר אליי מנדי אחי, וקולו עגום. "הבעלים של המוסד בצפון התקשר אליי", הוא סיפר, "ואמר שמסיבות אישיות הוא נאלץ לבטל". "מה זאת אומרת?" משהו לא מסתדר לי. "הרי סיכמנו! אולי הוא רוצה העלאה במחיר?" מנדי שולל. מוסיף כי העלאה במחיר ממילא לא תבוא בחשבון במשפחה כשלנו. קולו עצור, כובש בפנים את הזעם.

ברור לכולנו. על כן כולנו מתגייסים לעזור לו. בירורים, טלפונים. זכרת ששכנה מעבר לרחוב סיפרה פעם על ספסל הגינה על אודות ישיבה במרכז הארץ שפנויה בימי בין הזמנים. מספרה אינו מופיע במדריך הטלפונים. אני אורזת את עצמי אל מעבר לרחוב ודופקת על דלתה. היא מופתעת מהביקור, אני מספרת לה על העניין

שלשמו באתי. היא משרבטת לי שמות ומספרי טלפון על פתק ורוד. מספרת למנדי שיש כיוון, מחייגת באותו ערב. "יש מתחם, והוא פנוי", עונה לי היהודי שמעבר לשפופרת, "יש משפחה נוספת שרוצה לשכור, טרם החזירה לי תשובה. כל הקודם יזכה".

מנדי נכנס לתמונה, מוודא ענייני גודל וכספים, מארגן טיול לילה זריז למקום עם צמד אחים. בודקים את המתחם ורואים כי טוב, המשפחה כולה נושמת לרווחה, ממשיכה בתכנוני הציפייה. ימים חולפים, ובאחד מימי תמוז מצלצל הטלפון המשפחתי ובשורה בפיו: דינה, אשתו של מנדי מספרת על טלפון שהגיע בדקות האחרונות מבעל המתחם במרכז. "לצערך, הוא נאלץ לבטל את הנופש שלנו", מצטערת דינה לאכזב בשמו. כאן מורמים הטונים. מה זאת אומרת? איך מבטלים סיכומים?! למה אנשים אינם אמינים? כבר אי אפשר להיות מאורגנים מראש במדינה הזאת?

מנדי נכנס לתמונה, מוודא ענייני גודל וכספים, מארגן טיול לילה זריז למקום עם צמד אחים. בודקים את המתחם ורואים כי טוב, המשפחה כולה נושמת לרווחה, ממשיכה בתכנוני הציפייה. ימים חולפים, ובאחד מימי תמוז מצלצל הטלפון המשפחתי ובשורה בפיו: דינה, אשתו של מנדי מספרת על טלפון שהגיע בדקות האחרונות מבעל המתחם במרכז. "לצערך, הוא נאלץ לבטל את הנופש שלנו", מצטערת דינה לאכזב בשמו. כאן מורמים הטונים. מה זאת אומרת? איך מבטלים סיכומים?! למה אנשים אינם אמינים? כבר אי אפשר להיות מאורגנים מראש במדינה הזאת?

"אוף ואוף!" מזמרים הילדים במנגינת ההמנון המשפחתי. "אוף ואוף, מרגיז!"

"מרגיז מאוד, אבל לא נעניש את עצמנו בגלל משגים של אחרים", מרגיעה אותנו אימא בקולה המתון. "בואו לא נשכח שהכול משמיים". קולה של אימא מאוכזב גם הוא. "בואו לא נתייאש...

מנדי נכנס לתמונה, מוודא ענייני גודל וכספים, מארגן טיול לילה זריז למקום עם צמד אחים. בודקים את המתחם ורואים כי טוב, המשפחה כולה נושמת לרווחה, ממשיכה בתכנוני הציפייה. ימים חולפים, ובאחד מימי תמוז מצלצל הטלפון המשפחתי ובשורה בפיו: דינה, אשתו של מנדי מספרת על טלפון שהגיע בדקות האחרונות מבעל המתחם במרכז. "לצערך, הוא נאלץ לבטל את הנופש שלנו", מצטערת דינה לאכזב בשמו. כאן מורמים הטונים. מה זאת אומרת? איך מבטלים סיכומים?! למה אנשים אינם אמינים? כבר אי אפשר להיות מאורגנים מראש במדינה הזאת?

"אוף ואוף!" מזמרים הילדים במנגינת ההמנון המשפחתי. "אוף ואוף, מרגיז!"

"מרגיז מאוד, אבל לא נעניש את עצמנו בגלל משגים של אחרים", מרגיעה אותנו אימא בקולה המתון. "בואו לא נשכח שהכול משמיים". קולה של אימא מאוכזב גם הוא. "בואו לא נתייאש...

אחותנו מספרת בשפל קול כי הגיע טלפון מבעל המתחם, ומסיבות אישיות לגמרי, שאין תלויות בו, הוא נאלץ לבטל את ההסכם בינינו. כמה אפשר להתעקש?

אין נופש. אנו מכופפים ראש בהכנעה. אם זה רצון ה', כך

למנגינת ה"אוף" במקהלת הילדים כבר יש קול

שני ושלישי. לכולנו יוצאת הרוח מהמפרשים.

יומיים חולפים, ובשורה קשה נופלת אל הקו

המשפחתי שלנו: דודנו האהוב, אח קרוב של

אימא, לקה בליבו ונפטר בפתע פתאום. בלבבות

דואבים התארגנו, צועדים אחר מיטתו, בוכים את

לכתו ומעלים זיכרונות. חזקה.

ארוחות שהוכנו בעוד מועד בעבור הנופש,

מופשרות, מתחממות והופכות לסעודות הבראה.

במקום שירה ומנגינות נערכים ביקורי ניחומים.

מפגשים משפחתיים מורחבים מתקיימים

בפורמט אחר משתכננו. סיפורי גדלות על דוד

שלא הכרנו מספיק. כולנו ניסינו לתמוך באימא

ההלומה, שניסתה לתת כוח לגיסתה שהתאלמנה

בפתע פתאום. בפתע פתאום.

כולנו היינו שם, נוכחים ככל יכולתנו, ובבת אחת

הבליחה בנו ההבנה: לו הנופש לא היה מתבטל,

היכן היינו כעת? אחרי התארגנות, מוכנים על

מזוודותינו וטפינו ופקלאותינו וציפיותינו, ואפילו אל

של השכנה אינו מופיע בספר הטלפונים. אני

אורות את עצמי אל מעבר לרחוב ודופקת על

דלתה. היא מופתעת מהביקור

שלוש פעמים ניסינו, נלחמנו, ותשובה אחידה

מצד שלושה בעלי מתחמים שכאילו קשרו קשר

נגדנו, כדי לנפץ את חלומותינו היפים. כל אחד

מסיבותיו האישיות נאלץ לבטל את הנופש

המשפחתי המסוכם בתאריך הספציפי שבחרנו.

אפילו הניסוח היה דומה.

הילדים ויצאו לחתונה. ההורים אמרו לנו: ילדים, אנחנו נוסעים לחתונה ומחר בעז"ה נחזור. אבל הם לא חזרו! עובר יום ומחכים, והם לא חוזרים. כמובן באותם זמנים אין טלפונים, אין דרך להתקשר, אחרי כן התחילו לברר קצת יותר, והתברר שהם לא הגיעו בכלל לחתונה.

חצי שנה אחרי כן, המשטרה תפסה כנופיית שודדים, ולאחר חקירה הם הודו ששדדו ורצחו את הורינו. הרוצחים סיפרו שביער היה שביל מסודר לכרכרות, אך למעשה בודדים נסעו שם, ובאותו זמן מלבד השודדים, הורינו היו לבד ביער. השודדים ראו את הכרכרה מלאה וטעונה, התנפלו על טרפם, שדדו את הכל ורצחו את ההורים. הם גם קברו אותם שם ביער כדי לטשטש את העובדות. בהמשך החקירה הם הובלו למקום, והראו את מקום קבורת הנרצחים. הרבנים פסקו להשאיר את הורינו היקרים במקום, מת מצוה קונה מקומו.

ישבנו שבעה, הגדול בתוך שבעת האחים והאחיות עוד לא היה בר מצוה, היינו ילדים יתומים קטנים שיושבים שבעה על הוריהם. השאלות זעקו לשמים: צדקה תציל ממוות, שלוחי מצוה אינם ניזוקים, כל הלימודים שאנחנו לומדים אותם ויודעים אותם, איך זה קרה? זו תורה וזו שכרה,

האוטובוס לא עולים. אימא אבל, יושבת שבעה, ברור לכולנו שאין זה הזמן לנופש משפחתי.

כמה נלחמנו, כמה רגזנו וכמה ניסינו. כמה שיננו שהכול משמיים והכול לטובתנו, וכמה שכחנו להעביר את הידיעה מהמוח אל הלב.

יש לכם סיפור חיים אמיתי המתאים למדור? נא שלחו לפקס: 1539-8899985, עבור מדור "זה לא דמיון".

"הצרה שהצילה משפחה שלימה מאירופה הבווערת"

סיפור ז,; הסיפור הבא סופר על ידי יוסף הראל פקיד במס הכנסה בנתניה: "אנחנו שבעה אחים ואחיות, בני הורים שהיו אנשי חסד וצדקה. גרנו בכפר קטן בפולין. בכל האזור לא היה דבר שהיה צריך לעזור למישהו, שההורים שלי לא היו מעורבים בזה. לתמוך, לתת, לדאוג לעניים ולנזקקים, הכל הם עשו. יום אחד אבא ואמא נסעו לחתונת יתום ויתומה, להם הם דאגו לכל צרכי החתונה. הם הכירו ביניהם, הפגישו, סידרו את כל צרכי החתונה, ועכשיו הם יוצאים לדרך.

אבא שכר עגלה עם סוס, העמיסו על העגלה את כל צרכי החתונה וציוד ראשוני לחתן ולכלה כדי להתחיל את החיים אחרי החתונה. נפרדו מאיתנו

איך אפשר לתאר בעט סופרים את הרגשת היתמות והאבל, כאשר פתאום התברר לילדים הרכים שרצחו את הוריהם לפני שלוש שנים, רצח של אנשים ההולכים בדרך לקיים מצוה, והשאלה זועקת בעוצמתה: הרי נאמר "צדקה תציל ממות"?

הקב"ה הראה שאכן הצדקה הצילה ממות, הקב"ה סיבב את המערכת, כדי להציל משפחה שלמה מאירופה הבווערת!
 (להתעדן באהבתך מקץ תשע"ט) כולנו יודעי שמך שלח לך תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף
p0583271323@gmail.com

את הנסיבה הזו תכננו: לדי משפוזת כ. במשך זמן רב. משפחת כ. שיכת לקהלה חסידית מכרת שקבעה לה משכו באחת מערי הדרום, ולנסיע"ה הזו הם י זכו לאחר שעמדו בהצלחה במבצע חזוק" שנמשך במשך חידש' שלם, 'והשתתפו בו כל ילדי המשפחה, כשהפרס הגדול שהבטח להם רדה נסיעה משתפת לצפון הרחוק. הנסיעה תכננה כדי להחליף אוי"ר!אווירה, ובעקר כדי לשאת תפלה על קברי הצדיקים הטמונים בין תבי

כיצד קרה דבר כזה? אפילו לקבר ישראל לא הביאו את ההורים שלנו. לאחר מכן באנו ליער לבכות על קברם של ההורים, ואנשים טובים בכפר אספו כסף ועשו את המצבה. אנשים טובים דאגו ליתומים, וממשפחה תומכת הפכנו להיות משפחה נזקקת. אבל כל אנשי הכפר עזרו, וכך גדלו.

בכל שנה ביארציט היינו נוסעים ליער לקבר ההורים. עמדנו שם, התפללנו, צעקנו וזעקנו תפילות על קבר אבא ואמא. הרגשה נוראה. שלוש שנים אחרי כן פרצה השואה האיומה. בשנה הראשונה הצלחנו לנסוע וחזרנו. בשנה השניה נסענו ליער בדיוק ביום הפקודה, כשצריך לעלות לקבר והתפללנו, אבל כבר לא היה לאן לחזור. באותו יום הנאצים הארורים נכנסו לכפר. רוב תושבי הכפר היו יהודים, הם אספו את כל היהודים, הכניסו אותם לבית הכנסת ושרפו את בית הכנסת עם אנשי הקהילה, הי"ד.

אנחנו שבעת האחים נשארו בחיים, כי בזמן השמדת בני עמנו בכפר, היינו אצל ההורים שלנו ביער. אחרי כן, בניסי ניסים הצלחנו לעבור את השואה. גויים שריחמו עלינו החביאו אותנו וניצלנו. כל שבעת האחים שרדו. חלק גרים בארץ וחלק בארצות הברית, אך כולם ניצלו ונשארו בחיים.

אדמת הגליל, ביום המסגל, ז' באדר, הלולא דמשה רבנו רעיא מהיימ"נא. הצבוע בחום חוגוני הלך ונצבע בד"ריק ככל שרכבם התקדם לכון צפון.

"נכון, איך לא חשבנו על פך?!" התפלאו כלם, ובאותו רגע בקעה התפלה מפי כל הילדים. איש איש

ישויה מהדיסק הגדול והצפיפות ששררו במקום. לאקר האסון הקשיחו הו־שיות עוד יותר את הנהלים. מפעם לפעם, כאשר התקרב יום מיחד, שעלה חשש שתגרם בו צפיפות!תר, הודיעו הרשיות במפתיע כי שערי מירון סגורים לכניסת מתפללים.

אתא ובא ראש ח'ז-ש אדר. ההתרגשות בקרב ילדי המשפחה הלכה וגאתה ככל שהיום הגדול

הלך" והתקרב. ביום"שלפני ה?סיעה המיחלת שכרי"האב רכב מרוח שיוכל לאכלס

ברח"בות"את כל!לדי המשפחה. השכם בבקר, טרם או"ר ראשון, !צאו" בני המשפחה על

מטלטליהם למסע הנחשק, כאשר" "התכנית ה!תה לפתח את היום בתפלת שחרית בציונו של

התנא הקדוש. רבי שמעוןיבר יוחאי הטמון בישוב מירון.

הדרך הארכה מה!שוב הדרומי שבו התגוררו־ בואכה"מירון עברה על כלם בטוב ובנעימים.

הילדים היו מרתקים לנוף הנפלא שהלך והתחלף"ככל"ש"האיר היום. הנוף הדרומי הצחיח

כבוד השבת שהציל

שבת קודש בחוקתי - מתוך הספר "ההר הטוב הזה"
מאת מרת פועה שטיינר על אביה, הגאון רבי שלמה מן ההר
שנת תשי"ח, הרובע היהודי במצור, ביום ששי י"ט באייר, הוכרזה הפסקת אש, ובמפקדת הלגיון התנהל משא ומתן על כניעה. יוצאים מהמרתפים. עדיין אין יודעים מה יהיה ולאן נלך. אנשים הולכים הביתה לארוז חבילות, מקווים שנורשה לקחתן.
אבא ואמא עולים הביתה, לעיניהם נגלה מחזה מזעזע - פגז פגע בבית, חור בתקרה, על השולחן ערימת אבנים זכוכיות, הרהיטים מנוקבים, הכל מלא אבנים טיח ושברי זכוכית. רגעים אחדים עמדו המומים. "הבא לי שמיכה" אמרה אמא לבסוף "צריך לאסוף בגדים". אבא עשה כמצוותה. אחר פנה למטבח, בפינה עמדה ה?זגיה - חבית חרס גדולה - שלהפתעתו, לא ניזוקה בהפגזות, הרים את המכסה וגילה שהיא מלאה מים. "נפלא, אתרחץ לכבוד שבת!" "מה?!" אמרה אמא "אין לך דאגות אחרות? בא עזור לי".
אבא הוריד את המזוזות, עטפן במטפחת והכניסן לילקוטו...

אלא שאס הוא חשב 'להרים!דם'; !לדיו לא היו מוכנים לכך בשום פנים ואפן; "אבא", הפתיע אותו מאחור קולו הדקיק של שמוליק בן השש, "הרי תמיד אתה אומר לנו שתפלה עתרת בכל מצב, ועכשו אנחנו מרדאשים עוד לפני שהתפללנו?!"
"נכון, איך לא חשבנו על כך?!" התפלאו כלם, ובאותו רגע בקעה התפלה מפי כל הילדים. איש איש בשפתו, בקשו בלשונם התמימה נה!לדויתית בקשה פשוטה: שהשער של מירון!פתח בפניהם, ורם יוכלו לעלות ולהתפלל על קברו של רשב"י.
התפלה התמימה ארכה דקות בוךדות בלבד. ומזיד עם סיומה, כשכל הנוסעים ברכב חדורים באמונה תמימה, פתח האב בניסעה מהיורה לעבר השער. גם הפעם השער רדה סגור, אלא שהאב התעלם והחל לנסיע לעברו באטיות. השוטר רדה אותו שוטר שעמד שם קדם. אלא שלמךבה הפלא, הפעם הספיק לו מבט קצר לעבר הילדים היושבים ברכב, כדי לפתיס בפניהם את השער, ללא אמר ודברים.
כן, באותו ביקר היו הם מבין היחידים שהצליחו להכנס ולהשתטח על ציונו של רשב"י הקדוש, !כל זאת מכיתה של תפלה תמימה.

בראותו את המהומה, החל המפקד הערבי לצעוק ולקלל, הוא ביקש להשליט סדר והדבר לא עלה בידו. "מי כאן מוכתר?" קרא נרגז, אך איש לא ענה לו. "מי כאן מוכתר?" צעק שוב כשהוא סוקר את הקהל הנדחק סביבו.

פני הכל היו שחורות מפיח ומעשן המלחמה, הבגדים שלא הוחלפו שבועות מאובקים ומוכתמים, לפתע בלט לעיניו איש אחד רחוק למשעי, לבוש חליפה נקיה ויפה, חולצה לבנה... איש זה היה אבא.

"אתה המוכתר" צעק "מדוע אינך בא כשאני קורא לך?!" באץ ברירה הבקיע לו אבא מעבר בין האנשים והתייצב על יד המפקד. "חלק מים" - פקד.

מאותו יום ראו בו מפקדי המחנה את ה"מוכתר" של השבויים. הכבוד שרחשו לו עקב כך סייע לאחת בפתרון בעיות. זאת ועוד, בשעת המפקד היומי שארך לפעמים שעה ארוכה, הלגיונר היה מתבלבל בספירה בכל פעם מחדש... דרש מפקד המחנה ש"חוואג'ה מן ההר" יעמוד על ידו. כך היה פטור מלשבת ישיבה מזרחית על האדמה המדברית הלוהטת במשך תשעה חודשים, עד אשר זכו להשתחרר ולשוב הביתה בשלום.

אמא מחתה את הדמעות מעיניה והמשיכה להוציא בגדים מן הארון. אבא ניגש למזנון והוציא את פמוטות הכסף - "ערב שבת היום". יחד קשרו את ארבעת הקצוות של שמיכת הצמר והורידו אותה לחצר.

בחצר שררה מהומה, חבילות נערמו, אנשים התרוצצו אנה ואנה, אחרים עמדו מוכי הלם. לא נראה היה שאיש מכל הציבור נותן את דעתו על השבת הקרבה.

כבר חצות היום, בימים כתיקונם מתחילים בהכנות לשבת עוד בטרם "איר היום, כך חונך אבא מילדותו. "זכור את יום השבת לקדשו - מצוה זו מה תהיה עליה היום?" - בער הדבר בקרבו. הוא עלה שוב הביתה, הפעם לבדו. ניגש לארון, הוציא את חליפת השבת, חולצה לבנה, מגבת ... וערך רחצה כדת וכדין, אמנם המים היו קרים, אך עם כל נטלה ונטלה ששפך על עצמו אמר: "הריני מתרחץ לכבוד שבת קודש!"

באשמורת בוקר יום השבת הגברים יוצאים בשבי הלגיון לירדן. בצהרי היום מגיעים למחנה בלב המדבר. כלואים בין גדרות תייל גבוהות, מעמידים לפניהם דוודים מלאי מים, אנשים דוחפים, כבר שעות ארוכות שלא שתו דבר.

סיפור זה סיפר אבא שלש שנים קודם פטירתו. אברך אחד התקשר למערכת בהתרגשות נוראה, כשמעבר לשפופרת נשמעו קולות מהולות בדמעות של התרגשות, ומספר לנו סיפור נפלא ממה שחזו עיניו ושמעו אזניו, לפני שש שנים, בשנת תשע"ו.

באותה תקופה כבר חלה והיה עסוק הרבה בחשבון נפש. הוא שאל את עצמו איך - בעד מצוה של רחצה לכבוד שבת שקיים ביום הכניעה - זכה לכבוד ולזכויות מיוחדות במשך תשעה חודשים, כל חודשי השבי. הוא חשש שמא ינוכה השכר שקיבל מחשבון זכויותיו... לבסוף הגיע למסקנה, שמצוה שאדם מקיים "בשעת הזעם" כאשר באותו מקום אין מי שיקיימנה ערכה רב עד מאד! "סיבה היתה מאת מסובב הסיבות, שלא נקרא באותה שבת בתורה - היה אבא אומר כאשר השיחה היתה מתגלגלת לנושא השבי - כל ישראל קראו אז את פרשת בחוקותי, ואנו חשנו כבר על בשרנו חרפות וקללות במידה גדושה. הס הקב"ה עלינו וחסך מאיתנו את קריאת הקללות הכתובות בתורה בפרשה זו!"

גם בשידוד המערכות ושינוי הטבע. גדולים צדיקים במיתתם, ואחרי מיתתו ידוע מקום מנוחתו כמקום עליה לרגל ביומא דהילולא דיליה לפעול ישועות בעד הכלל והפרט, כך היה ידוע עד לפני המלחמה האחרונה. ובכן, אברכים הללו יצאו לנסיעה לראדושיץ לפעול ישועות, לקראת יומא דהילולא ח"י סיון, שחל אז ביום ששי פרשת שלח. הגיעו ביום ששי נר לשולחן שבת בחוקתי תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com אנו עומדים כשבועיים ימים אחרי 'קבלת התורה' של שנת תשפ"ב. מן הראוי להבין כאן סיפורו הנפלא, שסיפר לנו אחד מבעלי המעשה.

לראדושיץ שבפולין, והתפללו ביחד על הכלל ועל הפרט.

בשבת קודש שהו האברכים בדינוב בצילא דמהימנותא דרבותינו הקדושים לבית דינוב זי"ע. וביום הראשון בבוקר יצאו לכיוון קטוביץ' לחזרתם ארצה.

מתחלה אמרו להם שהם צריכים כבר לצאת לדרכם בשעה 9:30 בבוקר, מכיון שהטיסה שלהם היתה אמורה לצאת בשעה 3:45 אחה"צ, והדרך מדינוב לקטוביץ' לוקח בערך ארבע שעות וחצי, והם צריכים להיות שם לפחות שעתיים לפני שהוא מתרומם לגבהים.

אך הם רצו להתפלל שחרית במתינות, ולכן איחרו קצת, ויצאו אחרי שעה עשר. באמצע דרכם, הם רואים פתאום לנגד עיניהם רכב משא גדול (טרעילע"ר) מתנגש בצד הכביש בהדף, ומתהפך על צידו... הרכב היה גדול כל-כך עד שלדבריהם טרם ראו כזאת בעיניהם במקום מגורם בארץ ישראל, רחב וארוך מאד מאד, הרכב הארוך התהפך לגמרי, חזיתו התרסק, והנהג הגוי יצא שלד של אדם, מרוסק לגמרי. הרכב הענק נשכב בדיוק על רוחב הכביש, כך שחסם לגמרי את הכביש, אין יוצא ואין בא...

מה עושים כאן?! הם צריכים להגיע בעוד כשעה וחצי לקטוביץ, בינתיים הם נשארו שם תקוע בלי זיז כל שהוא, ונשאר להם רק לראות את המהומה השוררת במקום, כשרכבים עם נורות וזעקות ממהרים למקום הפגע. אחרי שעה קלה ששהו במקום, התקשר אליהם בבהלה ידידינו הרה"ח ר' פנחס פאמפ שליט"א יו"ר מוסדות בני יששכר - דינוב, המנהל את המקום במסירות זה שנים רבות, והוא זה שסידר להם את ההסעה, והודיע להם שהנה עוד כשעה קלה המטוס ממריא... וסיפרו לו שבמצב כזה אין הם יכולים לעשות כלום בדרך הטבע, סגורים הם מכל הצדדים, נבוכים הם בארץ, סגר עליהם הרכב, אין יוצא ואין בא.

אז נעמד אחד מהנוסעים, והציע מתח"י את הסגולה המפורסמת בשם הרה"ק הס"ק מראדושיץ זי"ע, להבטיח י"ט פרוטות לצדקה, ולהזכיר את נשמתו של הסבא קדישא. וזאת עפ"י מעשה שהיה, שפעם אחת הגיע כפרי אחד ובכה לפניו שיש לו משפט קשה בערכאות, ואמר לו הצדיק ליתן י"ט פרוטות, ואח"כ הסביר זה עפ"י הפסוק 'כי גוי אובד עצות המה', 'גוי' בגימ' י"ט. וכך הוה, היהודי הצליח במשפטו והגוי אבד מן העולם (הובא בספר נפלאות הסבא קדישא).

ואחרים כבר התחילו לחשוב על טיסה אחרת למחרת. וכמה מביניהם הציע להמשיך להונגריה לקברו של הצדיק מקערעסטיר זי"ע, ולחזור מבודאפעסט לארה"ק. אך כשהחלו לחשב את הסכומים שיתוספו להם, משכו ידיהם מזה, ובפרט שביניהם היה אחד שהגיע עם שלשה בחורים, זאת אומרת שאם הוא מזמין ארבעה כרטיסים חדשים שכל אחד עולה שש מאות דולר, הרי זה יוצא לו \$2400, מנין הוא יקח את זה.

בצר להם, קם פתאום אחד מן החבורה, ור' בנימין שמו, קפץ בהתרגשות והכריז: "הנני חושב שכח התורה גדול מאד, ואם י"ט פרוטות יכולים לעזור, אולי מי שהוא יבטיח ללמוד י"ט דפי גמרא עד סוף השבוע... הרי אנו עומדים אחר קבלת התורה!!

והאישי הזה שהגיע עם שלשה בחורים, קיבל על עצמו, לגמור י"ט דפים עד סוף השבוע. לא עברו יותר מששים רגעים. ר' פנחס מתקשר להם בהתרגשות גדולה ועצומה, ובפיו בשורה גדולה, הוא נמצא שם בקטוביץ, ומספר להם שהכריזו עכשיו על איחור הנסיעה בשעה, דהיינו במקום רבע לארבע הוא יצא ברבע לחמש. לא ידוע סיבת האיחור.

ומיד נפל להם רעיון, הרי השוטרים פינו נתיב מיוחד שיוכלו כלי רכב של הצלה, משטרה, ומכבי אש, להגיע במהירות, וע"כ הפכו פניהם ונסעו בכיוון הפוך מנתיב הנגדי הזה... [זאת אחרי שראו שכבר הפסיקו מזמן לנסוע משם, כדי שלא תצא מזה סכנה ח"ו].

עד שהגיעו לאיזו פניה, שמשם היה אפשר לנסוע בדרך חלופי, לעשות סיבוב, ובהמשך לחזור לדרך המלך לכביש הראשי המוביל לקטוביץ. אך כאן כבר עצר אותם שוטר ולא נתן להם לנסוע...! ומיד קם אחד מביניהם וניסה שוב להשתמש עם ה'סגולה' הפלאית, מכוחו של אותו צדיק הרה"ק מראדושיץ זי"ע, הבטיח י"ט פרוטות ואמר את הפסוק כי גוי אובד עצות המה. וראה זה פלא – פתאום נתן להם השוטר רשות לנסוע, ממש גוי"י אובד עצות...

אך כאן התקשר להם בבהלה ר' פנחס, ואמר להם שנשארו להם עוד כעשרים דקות, ועדיין לפנייהם כמאה וחמשים ק"מ עד לקטוביץ, שרק אולי בטיסה הם יכולים לעשות את זה, אבל לא עם רכב על הכביש בשום אופן. אחד מביניהם כבר התחיל להתרעם על ה'תפלה הארוכה' שבגלל זה לא יצאו בזמן הנקוב.

אך בזה עדיין לא תם הסיפור, הם נסעו מהר בדרכם, אך מיד כשהגיעו לשם נקלעו למבוכה חדשה: בטיסה זולה כזו אסור לעלות למטוס עם חבילה (מזוודה) גדולה, מוגבל מאד בטיסה כזו גודל החבילה, והאפשרות היחידה היא להכניס אותה במקום שמכניסים את המזוודות הגדולות בתוספת תשלום, אך גם אפשרות זו נחסמה לעת עתה, אחרי שהגיעו לשם ב'רגע האחרון'... וכבר היה הכל סגור.

אך גם כאן התגלה בפניהם כוחה של 'קבלה' על לימוד התורה. ולמרבה הפלא - אחרי שהספיקו עוד להתפלל מנחה, הממונים הריצו בהם בבהלה לעלות עם כל החבילות שבידיהם, כשאינ הם מסתכלים כלל על הגודל, דבר שבדרך כלל הם מקפידים מאד בזה, כידוע.

הם ניסו לדלות מפייהם של האחראים על סיבת העיכוב והאיחור, אך לא היתה ידועה להם שום תקלה או סיבה אחרת. אבל הם כשלעצמם ידעו גם ידעו הסיבה הנכונה.

אכן, שידוד מערכות, בזכות "י"ט דפי גמרא", ובזכות תפלת שחרית במתינות. - - - להודיעך כוחה של קבלת עול תורה.

**עשתה חסד עם ניצולי האש ומחסנה ניצל
מהאש**

אתם מכירים ימים כאלה, שבהם מרגישים שלא עומדים בקצב? שכל הזמן צריכים להספיק, ולא מספיק ללכת או לרוץ, אלא מוכרחים לנסוע. למהר על גלגלים ולשעוט קדימה ממשימה למשימה ומפעילות לפעילות. הכל צריך להיעשות. הכל מוכרח לתקתק. כי אם לא נכבס אז לא יהיו לנו בגדים ואם לא נבשל, אז מה נאכל. אם לא אקנה ארבעה מינים, מהיכן יהיה לי ליטול אותם, ואם לא אבנה סוכה אז איך אזרח כמוני ישב בסוכות?

היום הזה, י"ד בתשרי, היום של ערב יו"ט, הוא אחד הימים העמוסים ביותר בשנה. הוא מתחרה בכבוד גדול עם י"ד בניסן - ערב פסח. כולנו היינו עסוקים מאוד, ונוות ביתי שתחיה ניצחה על המלאכה הן בשינוע הכביסות והן בבעבוע הסירים. כאן מתגלגלת מכונת כביסה וכאן מתגלגלת רולדה מתובלת, פה מסתובבת מכונת ייבוש, וכאן מסתובב מקצף לגלידה. חג הסוכות עומד להגיע, זמן שמחתנו. הבית שוקק חיים,

ילדים, משחקים, בגדים, קישוטים, נעליים, גרביים, כל טוב מכל סוג, ובשקט בשקט מתחילה לה הדרמה בחדר הכביסה.

מכונת הייבוש מקרטעת. משהו התחמם שם יותר מדי, מתחמם, עד שהוא בוער. עשן יוצא ממכונת הייבוש, אש.

תוך רגעים ספורים מרגישים כולם בסכנה. ריח האש מכה בחוטמנו, וכולנו, מגדול ועד קטון נמלטים על נפשנו. האש הופכת את הבגדים המכובסים לכבוד החג למאכלת אש. העשן הולך ועובר את חדר הכביסה ומגיע אל החדר. החדר -

כולו עשן, המיטות, הארון, השולחן, הכל נשרף. בחוץ מייללות הסירנות, מכבי אש והצלה. לוחמי האש מתחילים להשתלט על השריפה, וכמו שלח

הקב"ה מלאכים שיגיפו את החדר השרוף, האש נעצרת.

זהו. האש נעצרה, השריפה כובתה, ואנחנו ממששים את עצמנו, שוב ושוב סופרים את בני המשפחה, אחד לא נפקד. כולם חיים וקיימים, בריאים ושלמים. הודו לה' כי טוב.

אנחנו נשארנו בחיים, אבל הבית... אין שום אפשרות לחזור הביתה. אי אפשר להשתמש בשום דבר שנמצא בו. מה שלא כילתה האש, עלה בעשן, ומה שהעשן לא פגע בו, ניזוק מהמים

שכיבו את האש. עמל של מרוץ אדיר בימים הקצרצרים שבין יום כיפור לסוכות, נשרף כליל. אין לנו לא סוכה ולא ארבעה מינים, לא חלות ולא דגים, לא מיטות ולא בגדים.

לא הספקנו לעמוד ולבכות, כי עמך ישראל הצדיקים והיקרים קלטו מיד את המצווה שהזדמנה לפתחם. השכנים הנפלאים ניגשו אלינו בזה אחר זה להזמיננו אל סוכתם, וככה חגגנו את חג הסוכות בבתי נדיבים. קיבלנו כל טוב. חלות, דגים, סלטים, מנות פתיחה ומנות קינוח, דברי תורה וחזיון, והעיקר סוכה. סוכה קדושה לשבת בה, בצל האמונה, ולהודות לבורא על שהשליך חמתו על עצים ואבנים, והותיר לנו את נפשנו לשלל.

אינני מאחל לאיש לעמוד במקום הזה בו הוא נעשה לפתע חסר כל, ונזקק לחסדי אחרים, ובכל זאת, אני מודה לקב"ה שזה קרה לי באופן שאני מוקף באנשים טובים שרק רוצים לעזור. זה הביא אותי לכוונה נוספת בברכה "שלא עשני גוי", כי רק אצל יהודים יש התגייסות מופלאה כזאת.

היום טוב הראשון עבר עלינו בהתרוממות הרוח. המחשבה שניצלנו חיפתה על כל מחסור אחר. העבר אין, העתיד עדיין, בחג ממילא לא עושים

דבר. אין לנו אלא לתפוס ברגע של הווה, להודות ולהלל ולזמר.

הקושי התחיל עם צאת החג. חול המועד התחיל, ועמו הצורך להחליף את הבגדים שלגופנו באחרים. הבגדים שכובסו זה מכבר נדפו ריח עשן, וחלקם הפכו לאפר, שוב לא יכלו לשמש אותנו. שכנים טובים יצרו קשר עם ארגוני צדקה, וככה קיבלנו הודעה להגיע לחנות מסוימת שנפתחת במיוחד לכבודנו בחול המועד.

ערב יו"ט השנה חל ביום ראשון, מה שאומר שהחנות אליה הועדנו פנינו היתה פתוחה במוצאי שבת ובערב החג. עבור בעלת החנות, ימי חול המועד הם מרווח נשימה מינימלי, אתנחתא קלה אחרי העבודה הרבה, הלחץ והעומס ששררו בחנותה קודם לכן. אמנם בעלי חנויות אינם מתלוננים על עומס, הם שמחים להרוויח גם אם הרווח עולה להם בעבודה קשה, ובכל זאת, איש אינו מבטיח להם כי הרווחים יחזיקו מעמד. הנה, תראו אותי, איזה בית מצוחצח ומאובזר עלה בעשן. יגעתי, ולא הונח לי. אספתי, ולא הניתי.

האש היא זו שאכלה הכל. ובכן, למרות העומס שלפני החג והחופשה החוקית – הלכתית – משפחתית שהגיעה לבעלת החנות בצדק וביושר, היא עזבה הכל ובאה לפתוח

לנו את החנות, כפי שוועד הרבנים ביקש ממנה. בעלת החנות נתנה לנו שירות מכל הלב. נוות ביתי סיפרה כי היא חיכתה בסבלנות למדידות ולבחירות, משל הגיעו האם והבנות ביום רגיל לקניה רגילה.

לא רק זאת. סיפורנו הבוער נגע לליבה של בעלת החנות, והיא החליטה להשתתף בהוצאות. היא העניקה לנו הנחה מיוחדת ברצותה לשמח אותנו בזמן שמחתנו, והעניקה הרגשה טובה כל כך, שכבר לא היה ברור מי עושה חסד למי.

ואכן, עד לרגע זה אני תוהה, מי עשה עם מי חסד גדול יותר. בהושענא רבה פרצה שרפה בגני גאולה בקומת החניה. היו שם מחסנים מלאים וגדושים בכל טוב. השרפה פגעה בכולם, מלבד במחסן אחד. המחסן של בעלת החנות "שלנו". כן, זאת שבאה ופתחה לנו את חנותה במיוחד. האש לא פגעה בו, וכל הציוד נותר ראוי לשימוש.

זה היה שקופי. היא עשתה חסד עם ניצולי אש, ורכושה ניצל מהאש. ההשגחה המופלאה היתה כאן מוחשית כל כך, שהיא הותירה אותנו עם תחושה מתוקה, כי עם הקושי וההעלם שבשריפה המכלה, אנחנו מתחזקים בידיעה שהכל מושגח ומדוקדק עד גרגיר האפר האחרון.

הסופר הרב צבי נקר) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com טוב.

בגלל הנסיבות המשפחתיות המיוחדות של הכלה, התנהלו הדיונים הכספיים של טרום האירוסים על ידי ראש הישיבה של הבן, והוא דאג לוודא שהאב יחתום על התחייבותו לתשלום חצי-חצי בכל הרהיטים ומוצרי החשמל שיירכשו לזוג, חצי-חצי בשכר דירה לתקופה הראשונה, וכמובן, גם בעלויות של החתונה. הוסכם כי כל הכספים לאבזר הדירה יגיעו אלינו בהעברה בנקאית מייד לאחר האירוסין, ואילו את עלויות החתונה ידאג האב להביא איתו בעת הגעתו לחתונה.

האירוסין נחגגו בשמחה ובאושר באולם צנוע, כשהצוות החינוכי של הפנימייה שבה לומדת הכלה לוקח על עצמו את ההכנות כולן, והתשבחות שבהן הוצפנו מפי מורותיה וחברותיה שבאו לחגוג איתה גרמו לאושר שלנו לעלות על גדותיו. ברוך ה'; זכינו באוצר.

הרכישות של מוצרי הבסיס לפני החתונה היו פרויקט מורכב למדי. הלב דפק לא מעט עם כל עיכוב מצידו של האב שבחוו"ל, אבל בסוף איכשהו הוא אכן שלח את הכספים, וה"עגלה" המשיכה לנסוע הלאה, לכיוון היום המאושר של החתונה.

זו הייתה החתונה השנייה אצלנו במשפחה. ראשונה נישאה הבת, ועכשיו זכינו להביא בברית הנישואין את הבן שהיה כבר לא צעיר במיוחד, בן ישיבה נעים הליכות, עם כלה מוצלחת וטובה שהגיעה מחוו"ל כדי ללמוד כאן בארץ. אביה של הכלה הגיע בטיסה מיוחדת כדי להשתתף בשמחת נישואי בתו; אימה השתתפה רק ואז מתברר לנו כי המחותן... המחותן... פשוט נעלם. כאילו בלעה אותו האדמה.

כי המצוקה שלנו נוגעת לליבו, אם כי אין בה כדי למחוק עלויות של מחצית חתונה.

"בעצם, יש לי פה בכיס גם את כל המעטפות של המתנות", אומר בעלי, ומתחיל לרוקן כיסים.

הלב שלי עומד מפעום. הציקים של המתנות! הרי סוכם מראש בצורה ברורה כי הם יהיו שייכים לזוג הצעיר בתור בסיס לחיים. ואביה של הכלה אישר זאת בחתימת ידו!

"בואי, תעזרי לי לפתוח פה את המעטפות, ונתחיל לספור", קולו של בעלי מחזיר אותי באחת אל קרקע המציאות. "אנחנו מוכרחים לסיים כאן איכשהו את התשלומים. אחר כך נראה מה לעשות".

יושבים ופותחים מעטפה מעטפה. סופרים ומחשבים. ובסוף מעבירים באנחה כבדה את הסכום כולו לידי של בעל האולם. "זהו, זה מספיק", הוא מאשר, וטופח באכפתיות על כתפו של בעלי, "מה שנשאר כאן יהיה מתנה ממני אליכם. העיקר שיהיה לכם במזל טוב, ושתרוו הרבה נחת מהזוג הצעיר!"

ויוצאים הביתה.

הילדים כבר מחכים לנו ברכב, מתפלאים על העיכוב. אבל בעלי עוד מתעכב לרגע. יש משהו

"ניסית להתקשר אליו??" אני שואלת בלחץ את בעלי. פניו החיוורות מהנהנות מולי בתגובה, אצבעותיו לוחצות שוב על מקש השיחות היוצאות. "ארבע פעמים. עכשיו פעם חמישית".

"הבן אדם פשוט התאדה??" אני מוכרחה להיאחז בקיר המחופה בשיש בוהק כדי לא ליפול. האולם כולו חג מולי. לא יודעת להגדיר את בליל הרגשות שתוסס לי בלב מול המעשה הנועז, המחוצף, ההזוי והבלתי נתפס הזה של המחותר ה"יקר" שלנו...

מלצר אדיב מתקרב ומודיע לבעלי שבעל האולם מחכה לו במשרד, מבקש שיזדרז. אני שולחת מבט חסר אונים אל מי שעד לפני שני רגעים היה אבא מאושר שזכה לחתן את בנו היקר, וכעת נראה כמי שחרב עליו עולמו. מה עושים???

ריבונו של עולם, מה עו--שים???

"ניכנס ונשלם קודם כול את החצי שלנו", בעלי אוסף את עשתונותיו ומתחיל להתקדם לכיוון המשרד, אני מנסה לגרור רגליים מאובנות אחריו. נכנסים. מתיישבים. מתגמגמים בכמה מילים מבהלות את הסיפור הבלתי שפוי שהתרחש כאן.

תולים עיניים חסרות אונים בבעל האולם--

הלה דווקא מתגלה כאדם אנושי במיוחד. מקשיב בהתעניינות כנה, נאנח יחד איתנו. נראה

דחוף שהוא רוצה לומר לי עכשיו, דווקא עכשיו, שנחתה עליו, אין זו הנהגה אנושית. מסלול של לפני שאנחנו נכנסים לרכב.

"בואי נדחה את השיחה על מה שקרה - לבית. לארבע אוזניים. לא כדאי שהילדים ישמעו את כל הכעס הזה, זה לא יביא לנו שום דבר טוב", הוא אומר.

אני מהנהנת. מתפעמת מגבהות הנפש שלו. אין מה לדבר; ברגעים כאלו של קריסת מערכות רגשית חשוב להרים את הראש ולהביט צעד אחד קדימה. ובמבט של היגיון ושכל הוא כמובן צודק. מהדסת אחריו אל הרכב.

הילדים מאחור במצב רוח מרומם. מחליפים חוויות, צוחקים יחד, מתרגשים יחד, מתכננים את ארוחת הבוקר שבה יפתיעו מחר את הזו"צ. בעלי מספר על חברי הצוות שלו מהעבודה שהפתיעו אותו והגיעו בהרכב מלא. אני משתדלת לזרום איתו ולהדחיק את הכאב הצורב ואת הלבה הרותחת עד לבית.

רק כשאנחנו שוב עם עצמנו אני מרשה לעצמי להשתפק. מתיזה את הכאב ואת הכעס. את חוסר האונים ואת החוצפה. בעלי נאנח עמוקות. מסכים עם כל מילה. גם אם מדובר במצוקה כלכלית קשה מוסיף כדי לחזק את ההחלטה שלנו. "בואי נקבל תדהמה מצטיירת על הפנים שלי. מה??? הוא רציני???"

"תשמעי", הוא מנסה לסבר את אוזני, "את הנזק הכספי כבר ספגנו. גם את עוגמת הנפש האיומה. מה יעזרו לנו כעת הדיבורים?? הלוא הם רק יגררו אותנו לביצה עכורה של כעסים, של טינה ושנאה, של סכסוך שעלול להשפיע חלילה לרעה על יציבותו של הבית החדש של הבן היקר שלנו", הוא אומר. ואני מוצאת את עצמי מהנהנת בהסכמה.

"כן, זה דווקא נכון, אתה צודק..."

"ואת יודעת, מוויתור אף פעם לא מפסידים", הוא מוסיף כדי לחזק את ההחלטה שלנו. "בואי נקבל

הבת הגדולה במיוחד, והוסיפה כי יש לה בשבילה הצעה נהדרת—

זה היה נשמע קוסם באמת. הרבה מעבר למצופה. הייתי סקפטית לגבי הסיכויים של הצעה כזו, ובכל זאת, משום כבודה של השדכנית הנחמדה לקחתי פרטים והבטחתי לברר.

ובתוך פחות משבועיים זכינו לשתות לחיים בשמחה ובששון, נפעמים מגודל ההשגחה הפרטית שהייתה כאן. הבת שהחליטה לוותר על חתונת חברתה ולהגיע לשבע ברכות. האורחת שהגיעה ממרחקים והצטרפה בדיוק לשולחן שלנו. המשפחה שהיא הציעה שגרה בצפון, באזור שממנו היא הגיעה - אין הרבה סיכויים שכירושלמים, היינו שומעים על הצעה כזו באופן אחר...

אם לא יד' ה' שהייתה בדבר.

באותה שנה זכינו ואירסנו גם בן נוסף, ברצף מדהים של שמחות שלא עזב את הבית שלנו. ה' גם עזר לנו והצלחנו לפרוע עד לשקל האחרון את הסכומים של המתנות לזוג הצעיר והיקר שלנו, ובנוסף, גם לשלם בעצמנו את מלוא תשלומי השכירות, אחרי שלא היה שום אות חיים מכיוונו של האב הבורח.

את זה כניסיון מאת ה'. חשבנו שהחתונר תעלה לנו סכום איקס, בסוף זה עלה יותר. ה' נתן לנו עד היום. והוא גם ייתן הלאה"...

זתו, עוד באותו לידי נפלה ה'קבלה' החזקה הזו. אף מילה לאף א-ב בעולם!

השבע ברכות האחרון נערך מחוץ לעיר על ידי חברות של הכלה. באותו ערב הייתה לבתי הגדולה, שהייתה כבר כמה שנים בשידוכים, חתונה של חברה קרובה מאוד, ובכל זאת, היא שינתה פתאום את דעתה והצטרפה אלינו לנסיעה.

השולחנות היו ערוכים בטוב טעם, האווירה הייתה נעימה וחמה, הכלה הנפלאה שלנו זהרר ביאש השולחן, ושיחה חביבה התפתחה בינינו לבין אישה בלתי מוכרת שהצטרפה אל השולחן שלנו. היא סיפרה כי הגיעה לכאן ממרחקים, היא קשורה איכשהו לצוות החינוכי בפנימייה שבה למדה הכלה. באותם רגעים לא העלינו

הטלפון שהגיע אלינו כעבור מספר ימים היה מפתיע. האישה מהשולחן בשבע ברכות הציגה את עצמה, סיפרה כמה נהנתה להכיר אותנו, ואת

הרגשנו כי אנחנו נוסעים, או בעצם מובלים, במסלול מיוחד שלא כל אחד זוכה בו.

מסלול של סיעתא דשמיא ושל הארת פנים (משמרת השלום סיון תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com)

הַשְּׁגָחָה הַעֲלִיּוֹנָה

להלן סיפור מופלא שהתרחש בחודש חשוון ה'תשע"ג. יש בו

כדי ללמדנו כי כל דבר שקורה עם האדם הוא בהשגחה עליונה. לעיתים לאחר מכן אנחנו מבינים מדוע בורא עולם גלגל את הדברים כדי שיתרחשו באופן זה.

יום שני סמוך לשעה 42:25. בחור מישיבת בעלז' שבחיפה ארז את חפציו. הוא היה צריך לטוס לצורך חופשה קצרה בביתו שבבורו פארק בניו-יורק.

מאחר והוא לא רצה להחמיץ את הטיסה, הוא עשה חישוב כמה זמן תיקח הנסיעה במונית, הנסיעה ברכבת והזמן שבו עליו ללכת עד שיגיע לטרמינל. הוא לקח מקדם בטיחות ויצא מוקדם.

הוא יצא מחוץ לישיבה, כשהוא אוחז במזוודה. הוא התמקם בסמוך לכביש בתקווה שתעבור שם מונית. התכנון היה לנסוע לתחנת הרכבת ומשם הוא יטוס לביתו.

לא חולפות דקות ארוכות והוא מבחין במונית. הבחור מסמן בידו, והמונית נעצרה לידו. הוא שואל למחיר הנסיעה עד לתחנת הרכבת, מכניס את המזוודה למכונית ונכנס.

במהלך הנסיעה לתחנת הרכבת הבחור מוודא כי הדרכון עליו. הוא מחפש בכיסים, אבל לצער הרב הוא לא מוצא אותו. הוא פותח את המזוודה ומחפש אבל הדרכון לא שם.

הוא נכנס ללחץ רב. כנראה הוא שכח את הדרכון בחדרו לפני שיצא. הוא ביקש מנהג המונית לשוב על עקבותיו לכיוון הישיבה במהירות האפשרית.

בינתיים הוא מתקשר לחברו לישיבה ומבקש ממנו לחפש עבורו את הדרכון. החבר מאשר כי הדרכון נמצא בחדר. הוא מבקש ממנו שימתין

מעלה. עכשיו עליו להמתין עד לרכבת הבאה,
שאמורה להגיע בעוד כשעה .

בחזן, כדי שיוכל להעביר לו את הדרכון - וכך
יחסוך זמן.

השעה 44:22 הרכבת ב"ה הגיעה. הבחור
עלה לרכבת כשהוא מעריך, כי הוא יגיע בעזרת
ה' בזמן לטיסה. על פי רוב לא אמור להיות שום
עיכוב בדרכה.

המונית הגיעה והחבר מסר לידו את הדרכון.
המונית עשתה את דרכה בשנית במהירות לעבר
תחנת הרכבת. כעבור זמן לא ארוך המונית
הגיעה ליעד.

רבות מחשבות בלב איש. הרכבת התעכבה
בדרך והגיעה לשדה התעופה בשעה 00:25,
איחור של כרבע שעה מהזמן, שבו הרכבת
היתה אמורה להגיע לשדה התעופה.

מיודענו הודה לנהג ושלם. כאשר ביקש להוציא
את המזוודה מהרכב לפתע ידית המזוודה
נשברה. כעת נשיאת המזוודה לא היתה קלה.
מעכשיו עליו לגרור את המזוודה.

הבחור הרים את המזוודה ובכוחות עילאיים
התחיל לרוץ לעבר הטרמינל. הוא יודע כי כל
דקה היא קריטית. הוא כבר ראה בעיני רוחו את
ביתו.

בלחץ רב ובמאמץ גדול הבחור הגיע לתחנת
הרכבת. התברר שהרכבת של שעה 42:22
יצאה מהתחנה לפני מספר דקות .

כמה מטרים לפני עלייתו למטוס המאבטחים
עוצרים את הבחור ומודיעים לו: "איחרת את
המועד, אין יותר אפשרות לעלות. המטוס עומד
להמריא ברגע זה לבורו פארק."

הבחור חשב לעצמו: "אילו לא נשברה הידית,
הייתי יכול בקלות לקחת את המזוודה, ולהגיע
לתחנה בזמן ולא לאחר את הרכבת."

הבחור שהתחנך בישיבה הבין כי זה רצון
הבורא. הוא לא כעס ולא פנה בטרוניה כלפי

למעשה פרשת חוקת

מהשכונה פלטבוש התמוטטה במטוס ונפטרה
בטיסה .

הבחור שעמד צעדים ספורים מהמטוס, ניסה
בכל זאת להתחנן, לבקש ולשכנע שיתירו לו
לעלות- אבל המאבטחים סירבו.

הבחור, בנו של ר' משה קצבורג הוא כהן!
למעשה בזכות שאיחר את הטיסה הוא ניצל בנס
מטומאת מת! שהרי כידוע אסור לכהן באיסור
גמור לשהות בבית או בתחום שיש בו מת .

הבחור עמד וראה לנגד עיניו כיצד המטוס
ממריא לבורו-פארק. "מה קורה היום? למה שום
דבר לא הולך כפי המתוכנן?!", חשב לעצמו .

אביו של הבחור, ר' משה קצבורג, סיפר
לחדשות 'קול מבשר' בניו יורק את הסיפור
והוסיף: "רואים ממש בחוש איך באופן לא טבעי
התרחשו תקלות רבות שגרמו לבן להתעכב. כל
זה היה כמובן מאיתנו יתברך לטובה, כדי שהבן לא
יעלה לטיסה - ובכך לא ייטמא ח"ו למת". פניני עין
חמד חוקת תשפ"ג הובא ע"י הרב פנחס זרביב
מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף
p0583271323@gmail.com

באותם רגעים הבחור עמד מאוכזב מאוד. הוא
מתגעגע כל כך לביתו. עכשיו עליו להמתין ולנסות
למצוא טיסה אחרת שבה יטוס לביתו.

היה עליו להעביר את שעות הלילה בנתב"ג.
הוא אמר שלוש פעמים: "גם זו לטובה! כל מה
שעושה בורא עולם הוא לטובתי ולתועלת". הוא
האמין באמת ובתמים שכל מה שנעשה איתו
הוא בחסד גמור מאת ה' יתברך .

למחרת התגלתה הישועה הגדולה!

באותה טיסה שהבחור איחר אירע מעשה
מצער נורא: במהלך הטיסה, אישה חרדית כבת
שמונים וחמש בשם מרת שרה חיה קאללר